

ประเพณีประเพณีกับการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม : กรณีศึกษางานเทศกาลดอกคำวนบ้าน
สืบสานประเพณีสีเฝ้าไพรศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ระหว่าง พ.ศ. 2561-2562
Invented tradition and Cultural Resource Management : A case Study of Lamduan
Blooming Festival for Traditional Continuation of the 4 Tribes of Sisaket
(2018-2019 A.D.)

ณัณพงค์ สารรัตน์¹

ทิวพร ใจก้อน²

โพธิ์พงศ์ ฉัตรนันทกรณ³

บทคัดย่อ

งานเทศกาลประเพณีเป็นทรัพยากรวัฒนธรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของคนท้องถิ่น ในด้านการรื้อฟื้นและพัฒนาการใช้ทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่นร่วมสมัย ที่สร้างพลังและจิตสำนึกร่วมของคนท้องถิ่น โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษางานเทศกาลดอกคำวนบ้านสืบสานประเพณีสีเฝ้าไพรศรีสะเกษ ผ่านปรากฏการณ์ประเพณีประเพณีในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ทราบถึงบทบาทและกระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมบนพื้นที่งานเทศกาลประเพณี วิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการจัดการที่เหมาะสมแก่ท้องถิ่น ผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ลงพื้นที่สำรวจเก็บข้อมูล สัมภาษณ์และสังเกตกิจกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นในพื้นที่งานเทศกาลประเพณี และวิเคราะห์เชิงบรรยายความ

ผลการศึกษาพบว่า งานเทศกาลดอกคำวนบ้านสืบสานประเพณีสีเฝ้าไพรศรีสะเกษ เป็นกิจกรรมที่สร้างพลังและจิตสำนึกร่วมของกลุ่มคนท้องถิ่น และเป็นพื้นที่ทางสังคมแห่งใหม่ให้กับทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า การจัดการของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องยังมุ่งเน้นการสร้างภาพลักษณ์เพื่อนำเสนอตัวตนต่อสาธารณชนมากกว่า การสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มคนท้องถิ่นทำให้เป้าหมายของกิจกรรมที่เปลี่ยนไปจากการส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรม และมูลค่าด้านเศรษฐกิจร่วมกันของชุมชน กลายเป็นการช่วงชิงบทบาทเพื่อผลประโยชน์ระหว่างกลุ่ม แทนการร่วมมือระหว่างกลุ่มคนท้องถิ่น

งานเทศกาลดอกคำวนบ้านสืบสานประเพณีสีเฝ้าไพรศรีสะเกษ ควรมีแนวทางเพื่อส่งเสริมศักยภาพในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สาธารณะของชุมชนผ่านกระบวนการสื่อความหมาย และการถ่ายทอดความรู้ผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนในท้องถิ่น พร้อมกับพัฒนาผลผลิตทางวัฒนธรรมในรูปแบบสินค้าวัฒนธรรม และการสร้างพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และจำหน่ายสินค้าวัฒนธรรมของท้องถิ่นผ่านร้านถาวรอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: ประเพณีประเพณี การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม งานเทศกาลดอกคำวนบ้านสืบสานประเพณีสีเฝ้าไพรศรีสะเกษ

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Abstract

Cultural resource in the form of traditional festival plays important role in the renewal and development of contemporary local of cultural resource for the empowerment and promotion of local solidarity in the management of cultural resources. This research is a study of Lamduan Blooming Festival for Traditional Continuation of the 4 Tribes of Sisaket (2018-2019A.D.) from the invented tradition theoretical framework. It aims to ascertain the roles and process of cultural resource management of this traditional festival in order, to identity suitable management guideline for the Festival, Qualitative research methodology was used to documentary analysis, collect data from fieldwork . Surveys, interviews, and observation of the social activities that took place at the Festival, And have the Analysis process present by Descriptive Analysis.

The research found Lamduan Blooming Festival for Traditional Continuation of the 4 Tribes of Sisaket (2018-2019A.D) to be capable of empowering and promoting local solidarity in the management of contemporary cultural resource. The Festival has created a new social space for local cultural resource. People who participate in the management of the Festival are found to focus on presenting a positive image of themselves to the public rather than on creating a shared learning process for local people. The Festival's objectives have changed from promoting cultural/economic values and local community cooperation to competing among local groups for the control of benefits from the Festival. Lamduan Blooming Festival for Traditional Continuation of the 4 Tribes of Sisaket (2018-2019A.D) has high potential for the development of public Learning process in the community through the process of meaning interpretation and transferring particular. Sets of knowledge through cultural activities. Local participation is encouraged together with the development of cultured products, as cultural goods; Local museum should be set up as a learning source and a concrete venue for the sale by Through the permanent shop of local cultural products

Keywords: *Invented tradition, Cultural Resource Management, Lamduan Blooming Festival for Traditional Continuation of the 4 Tribes of Sisaket (2018-2019 A.D.)*

บทนำ

ปัจจุบันงานประเพณีที่มีชื่อเสียงในประเทศไทยได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงรูปแบบกิจกรรมจากงานที่เน้นด้านพิธีกรรมความเชื่อท้องถิ่นเป็นหลัก มาเป็นกิจกรรมเพื่อความบันเทิงและพักผ่อนหย่อนใจด้วย ทั้งนี้เนื่องมาจากนโยบายภาครัฐที่ต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยนำประเพณีเหล่านี้มาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งเริ่มต้นราว พ.ศ. 2520 ส่งผลให้แต่ละท้องถิ่นได้พยายามดึงเอาเอกลักษณ์ท้องถิ่นมาเป็นจุดสนใจเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและงบประมาณประจำปี จนเกิดกระบวนการสร้างสรรค์กิจกรรมทางวัฒนธรรม ด้วยการเสริมแต่งสิ่งใหม่ๆ เข้าไปในประเพณีของตน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบแนวคิดและการปฏิบัติการ (ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ; และคณะ, 2554) อีกทั้งลักษณะการจัดงานแบบใหม่ได้ช่วยสร้างคุณค่าให้กับประเพณีเก่าในวิถีชีวิตชุมชนใหม่ ทั้งในเชิงคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมได้ ด้วยผ่านกระบวนการรื้อฟื้น สร้างคุณค่าให้กับทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่น อาทิ การจัดกิจกรรมการแสดงฟ้อนรำเล่าเรื่องตำนานประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในพื้นที่โบราณสถานที่สำคัญในอดีต ช่วยสร้างชีวิตชีวาให้กับชุมชน อีกทั้งยังเป็นการเปิดพื้นที่ให้สาธารณชนได้มีโอกาสเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในฐานะผู้ชมหรือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเรียนรู้วัฒนธรรม

ร่วมกับคนในท้องถิ่น ซึ่งช่วยกระตุ้นให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรมร่วมกันของกลุ่มคนท้องถิ่น (ดลฤทัย โกวรรณะกุล, 2556) ขณะเดียวกันก็ยังช่วยสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนจากกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในงานเทศกาลประเพณี

กล่าวได้ว่างานเทศกาลประเพณีท้องถิ่นได้กลายเป็นกิจกรรมสำคัญในการสร้างตัวตนของท้องถิ่น ทั้งในและนอกพื้นที่ของตน ผ่านกระบวนการผลิตประเพณีใหม่ ที่เรียกว่าประเพณีประดิษฐ์ โดยยกการอ้างอิงความสัมพันธ์ดั้งเดิมในอดีต รวมทั้งการผลิตสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ เพื่อเป็นเครื่องมือในการรับใช้บุคคลที่เกี่ยวข้อง (ยุทธนา ดิศกุล, 2553) จะเห็นว่าการกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในงานเทศกาลประเพณีที่มีการผ่านการเลือกสรรจากชุมชนแล้วว่าจะเป็นพื้นที่สร้างความพัฒนาแปลกใหม่แก่ผู้พบเห็น ขณะเดียวกันก็มีการแทรกเรื่องราวของชุมชนลงไป เพื่อสร้างต้นตอในสังคมโดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในท้องถิ่น จากอดีตถึงปัจจุบันงานเทศกาลประเพณีนับว่าเป็นพื้นที่ทางสังคมที่เปิดโอกาสให้แต่ละแสดงตนต่อสาธารณชน เพราะคนส่วนมากมักรู้จักผู้คนต่างวัฒนธรรมของตนผ่านงานเทศกาลประเพณีที่มีชื่อเสียง อันเป็นเสน่ห์ดึงดูดให้กลุ่มคนต่างวัฒนธรรมเข้ามาสนใจ และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น ขณะเดียวกันคนในพื้นที่รู้สึกภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน

การศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดประเพณีประดิษฐ์มาให้ศึกษาและอธิบายการนำประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นศรีสะเกษ มาจัดกิจกรรมในลักษณะงานเทศกาลดอกคำหวานบานสืบสานประเพณีสืบเผ่าไทศรีสะเกษ โดยจัดขึ้นที่บริเวณสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ศรีสะเกษ อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ ศรีสะเกษเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปมากนัก แต่มีจุดเด่นคือ การมีปราสาทเขาพระวิหารที่พวกขอมสร้างไว้แต่โบราณ ผู้คนในจังหวัดนี้ส่วนใหญ่เป็นพวกเขมร สวย คล้ายๆ กับจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2551) และกลายเป็นจุดสนใจสำคัญของสาธารณชน เมื่อเกิดกรณีพิพาทเขาพระวิหารระหว่างไทย-กัมพูชาขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2475 และ 2551 เกี่ยวกับพื้นที่รอบเขาพระวิหาร จังหวัดศรีสะเกษจึงได้รับความสนใจจากสาธารณชนอีกครั้งในฐานะพื้นที่ตั้งของปราสาทเขาพระวิหารและชาวเขมรถิ่นไทย (เขมรสูง) เจ้าของพื้นที่รอยต่อไทยกัมพูชา ผู้เปรียบเสมือนเจ้าของปราสาทเขาพระวิหารดั้งเดิม (สมลักษณ์ วงษ์รัตน์, 2551.; และภราดร ศรีปัญญา; และคนอื่นๆ, 2558)

ตัวตนของชาวเขมรถิ่นไทยในจังหวัดศรีสะเกษไม่ค่อยเป็นที่รู้จักของสาธารณชนมากนัก ทั้งที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์มากเป็นอันดับ 2 รองจากชาวไทยอีสาน (ไทยลาว) คนทั่วไปรับรู้เพียงโบราณสถานของขอมที่ยิ่งใหญ่ อลังการ แต่มีผู้คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจและรู้จักกลุ่มคนท้องถิ่นที่สืบทอดอารยธรรมขอมโบราณที่อาศัยกระจายอยู่ในบริเวณใกล้เคียงในอดีต กระทั่งกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความนิยมจากสาธารณชน ทำให้เกิดการนำเรื่องราวทางวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ามาเสนอต่อสาธารณชนเพิ่มมากขึ้น เกิดการฟื้นฟูบูรณะทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่นให้มีคุณค่าทางสังคมและเศรษฐกิจผ่านเวทีการท่องเที่ยว มีการนำเรื่องราวในอดีตมาเสนอเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าควรนำมาโฆษณาเผยแพร่และชักชวนนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชม ขณะเดียวกันก็กลายเป็นพื้นที่แห่งการสร้างความรู้ร่วมของคนในพื้นที่ให้ภาคภูมิใจและเกิดสำนึกรักษาท้องถิ่น (ดลฤทัย โกวรรณะกุล, 2556) เนื่องจากจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ ศิลปกรรมและอารยธรรมโบราณมีโบราณสถานที่เป็นปราสาทมากมาย มีธรรมชาติต่างๆ ที่สวยงามแต่ยังขาดการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจังหวัดศรีสะเกษควรมีการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่ตั้งดูใจของนักท่องเที่ยว มีการบริหารการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว รวมทั้งมีการตลาดและการประชาสัมพันธ์ที่ดีก็จะกระตุ้นการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษให้มีนักท่องเที่ยวจำนวนเพิ่มมากขึ้น และมีรายได้จากการท่องเที่ยวมากขึ้น (ชื่นกมล เมฆกัลยา, 2555) ศาสนสถานของโบราณที่ถูกทิ้งร้างกลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง โดยการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม อาทิ การจัดงานเทศกาลประเพณีท้องถิ่นตามศาสนสถานต่างๆ หรือนำเรื่องราวของศาสนสถานนั้นๆ มาสร้างในลักษณะการรำลึกและเฉลิมฉลอง ซึ่งกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญ คือ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในจังหวัดศรีสะเกษ รวมถึงประชาชน

และกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 4 เผ่า โดยกลุ่มคนที่มีบทบาทสำคัญก็คือ ชาวเขมรถิ่นไทย ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์พื้นถิ่นที่ยังคงสืบทอดวัฒนธรรมขอมโบราณในวิถีชีวิตของตนผ่านภาพลักษณ์การใช้ภาษาตระกูลมอญ-เขมร กินข้าวเจ้า ประเพณีความเชื่อ พิธีกรรมท้องถิ่น เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ, 2561)

งานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน สืบสานประเพณีสี่เผ่าไทศรีสะเกษ มีการแสดงวัฒนธรรมท้องถิ่นตลาดวัฒนธรรมสี่เผ่าไทศรีสะเกษ การแสดงศิลปวัฒนธรรมสี่เผ่าไทศรีสะเกษ มีการแสดงและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) การแสดงนิทรรศการผลงานศิลปะ และการประกวดอาหาร และการแสดงพื้นบ้าน และที่สำคัญคือการแสดงในชุด “อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรีพุทธเศรษฐ” ซึ่งถือเป็นการแสดงแสงสีเสียงตำนานการสร้างบ้านแปงเมืองของศรีสะเกษ ดินแดนแห่งดอกล่ำดวน พร้อมด้วยการฟ้อนรำและการแสดงดนตรีพื้นบ้านของ 4 ชนเผ่า ได้แก่ เขมร ส่วย เยอ และลาว ซึ่งจัดขึ้นประมาณเดือนมีนาคมของทุกปี (ศาลากลางจังหวัดศรีสะเกษ, 2553) ซึ่งลักษณะงานเทศกาลประเพณีดังกล่าว ส่งผลให้เกิดการรื้อฟื้นทรัพยากรวัฒนธรรมในท้องถิ่นขึ้นมาอีกครั้งผ่านกิจกรรมภายในงาน อาทิ การแต่งกายพื้นบ้าน การแสดงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การสาธิตวิถีชีวิตชุมชน ผลการจัดงานอย่างต่อเนื่องทำให้สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ศรีสะเกษ เป็นที่รู้จักของสาธารณชนมากขึ้นนอกเหนือไปจากการที่เป็นสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์แห่งแรกของเมืองไทย (สภาวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ; และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ, 2548) มีการปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์เมือง การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมให้มีความยิ่งใหญ่ อลังการเพิ่มมากขึ้น การเกิดขึ้นของงานเทศกาลประเพณีส่งผลให้ทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่นกลับมามีชีวิตในความทรงจำของคนรุ่นใหม่ ผ่านกระบวนการสื่อความหมายภายในงานเทศกาลประเพณี และการศึกษาวิจัยในหัวข้อนี้ยังไม่มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องศึกษาไว้โดยตรง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทำให้คณะผู้วิจัยมีความสนใจบทบาทของงานเทศกาลประเพณีต่อการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสังคมไทย โดยศึกษาปรากฏการณ์และกระบวนการสร้างประเพณีประดิษฐ์ในฐานะกระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ในงานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน สืบสานประเพณีสี่เผ่าไทศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2562 ว่ามีบทบาทอย่างไรต่อการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชน ที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการเสื่อมคุณค่าทางวัฒนธรรม และนำเสนอแนวการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับท้องถิ่น และศึกษาเพื่อให้ได้ซึ่งสารสนเทศที่เป็นความรู้และเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการบริการท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษให้มีความเข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อรายได้ของประชากรและเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดศรีสะเกษ

คำถามการวิจัย

ปรากฏการณ์ประเพณีประดิษฐ์ในงานเทศกาลประเพณีท้องถิ่นจะมีบทบาทอย่างไรต่อการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ทั้งทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทจับต้องได้ และทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทจับต้องไม่ได้ เพื่อเป็นต้นทุนทางสังคมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษากระบวนการสร้างประเพณีประดิษฐ์ในงานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน สืบสานประเพณีสี่เผ่าไทศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ระหว่าง พ.ศ. 2561- 2562
2. ศึกษาบทบาทประเพณีประดิษฐ์กับการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ในงานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน สืบสานประเพณีสี่เผ่าไทศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2562
3. นำเสนอแนวทางการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เหมาะสม ในงานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน สืบสานประเพณีสี่เผ่าไทศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2562

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบปรากฏการณ์เกิดและกระบวนการสร้างประเพณีประติมากรรมในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ผ่านการจัดงานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน สืบสานประเพณีสืบทอดไทยศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2562
2. เพื่อให้ทราบถึงบทบาทของประเพณีประติมากรรมที่มีต่อการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในงานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน สืบสานประเพณีสืบทอดไทยศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2562
3. เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏการณ์ประเพณีประติมากรรม และนำเสนอแนวทางการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมที่เหมาะสม

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ อาณาบริเวณภายในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ศรีสะเกษ อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นพื้นที่จัดงานในช่วงต้นเดือนมีนาคมของ พ.ศ. 2561, 2562

ขอบเขตด้านเนื้อหาข้อมูล เกี่ยวกับบริบทแวดล้อมเกี่ยวกับงานเทศกาลดอกล่ำดวนบานสืบสานประเพณีสืบทอดไทยศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ปรากฏการณ์ประเพณีประติมากรรมที่เกิดขึ้นในงานเทศกาลดอกล่ำดวนบานผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ประเพณีประติมากรรมในงานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน

ขอบเขตด้านเวลา ศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2562 ซึ่งเป็นระยะที่ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลงานในงานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน

ขอบเขตด้านแนวคิด ในบทความวิจัยนี้ได้มีการอาศัยความรู้และแนวคิดเกี่ยวกับเทศกาลและงานประเพณีแนวคิดเกี่ยวกับประเพณีประติมากรรม และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเอกสารและการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วย

1. การศึกษาข้อมูลเอกสาร ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย บทความ และเอกสารอื่นๆที่ปรากฏในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา ข้อมูลบริบทพื้นที่ศึกษา แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและงานเทศกาลประเพณีท้องถิ่น

2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยมีวิธี

การสำรวจ (survey) ลงพื้นที่สำรวจทรัพยากรทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ปรากฏในงานเทศกาลดอกล่ำดวนบานฯ ทั้งส่วนพื้นบ้านและงานเทศกาล เก็บบันทึกข้อมูลด้วยภาพถ่าย

การสังเกตการณ์ แบ่งออกเป็นสองประเภทการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

3. การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ

1. กลุ่มผู้มีส่วนร่วมในการจัดงานเทศกาลดอกล่ำดวนบานฯ อาทิ สำนักงานงานจังหวัดศรีสะเกษ สภาวัฒนธรรมสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันการศึกษาท้องถิ่นจำนวน 9 คน

2. กลุ่มประชาชนทั่วไป ประกอบด้วยประชาชนที่เข้าร่วมงานเทศกาลดอกล่ำดวนบานและนักท่องเที่ยวทั่วไป 30 คน โดยใช้กลวิธีการสัมภาษณ์ ดังนี้ การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (indepth interview)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวคำถามในการสัมภาษณ์ และเครื่องมือจดบันทึกรายละเอียดจากการสำรวจ สังเกต และการสัมภาษณ์ สมุดจดบันทึก เครื่องเขียน กล้องถ่ายภาพ และเครื่องบันทึกเสียง

การนำเสนอข้อมูล

การศึกษาวิจัยนี้มีรูปแบบการนำเสนอผลการศึกษาในลักษณะของการบรรยายความ (Descriptive Analysis) โดยใช้วิธีการตีความ แปลความหมาย หาข้อสรุปจากข้อมูลที่เป็นรูปธรรมที่ได้มาจากระบบการเก็บข้อมูล ผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ลงพื้นที่สำรวจเก็บข้อมูล สัมภาษณ์และสังเกตกิจกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นในพื้นที่งานเทศกาลประเพณี ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาสำรวจประเมิน และการวิเคราะห์ข้อมูลด้านต่างๆจะนำไปสู่กระบวนการสังเคราะห์เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนากิจกรรมวัฒนธรรมท้องถิ่นของงานเทศกาลดอกล่ำดวนบานสืบสานประเพณีสีเผ่าไทศรีสะเกษในปีต่อไป

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นมีความพิเศษตรงที่นักท่องเที่ยว จะเน้นที่การศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมสถานที่ดังกล่าวจะมีการบอกถึงเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์บนทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมองค์ความรู้และการให้คุณค่าของสังคมโดยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจสังคมหรือขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งนอกเหนือจากสถานที่แล้วยังรวมถึงเทศกาลและงานฉลองรวมไปถึงสินค้าพื้นเมืองในพื้นที่ต่างๆ ด้วย (กาญจนา แสงลิ้มสุวรรณ; และศรัณยา แสงลิ้มสุวรรณ, 2555)

นิยามศัพท์

ประเพณีประติษฐ์ หมายถึง ประเพณีหรือวัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นใหม่โดยอิงฐานวัฒนธรรมเดิม หรือเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และเป็นเครื่องมือในการรับใช้กลุ่มบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้อง

การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม หมายถึง การพัฒนาและสื่อความหมายทรัพยากรทางวัฒนธรรมประเภทต่างๆ เช่น ทรัพยากรทางโบราณคดี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือศิลปวัฒนธรรมหรือทรัพยากรวัฒนธรรมที่แสดงออก เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชนด้วยการบริหารจัดการ

งานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน หมายถึง กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ถูกจัดขึ้นโดยการสนับสนุนของภาครัฐภาคเอกชนเพื่อการอนุรักษ์และเผยแพร่ประเพณีท้องถิ่นของจังหวัดศรีสะเกษ โดยจัดตั้งแต่ พ.ศ. 2544 ณ สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ศรีสะเกษ ในช่วงเดือนมีนาคมของทุกปี ซึ่งเป็นช่วงที่ดอกล่ำดวนผลิดอกส่งกลิ่นหอมเย็น อบอวลไปทั่ว

งานศรีพญาทศศวร หมายถึง การแสดงแสงสีเสียง ดำเนินการสร้างบ้านแปงเมืองของศรีสะเกษดินแดนแห่งดอกล่ำดวน พร้อมด้วยการฟ้อนรำ และการแสดงดนตรีพื้นบ้านของสี่ชนเผ่า ซึ่งงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน จัดแสดงครั้งแรกใน พ.ศ. 2532 (ชุดิญา จงมีเสรี; และประติษฐ์ ศิลปบุตร สัมภาษณ์ 15 มีนาคม 2562) และ พ.ศ. 2561 – 2562 นี้ มีชื่อชุดการแสดงว่า “อารยธรรมแห่งศรีธา มนตราศรีพญาทศศวร”

ผลการวิจัย

1.บริบทของงานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน

การศึกษาค้นคว้านี้ได้ให้พื้นที่ในการศึกษา คือ สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ศรีสะเกษ ที่นับเป็นสวนสมเด็จพระนางเจ้าฯ ในจำนวน 31 แห่งทั่วประเทศไทย วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษได้รับมอบหมายจากจังหวัด ให้มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบในการปรับปรุงพัฒนาต่อไปเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและให้ใช้ประโยชน์ได้หลายด้าน ซึ่งการพัฒนาเริ่มต้นด้วย

การตกแต่งสวนป่าแห่งนี้ โดยการรักษาดันลำดวนไว้ จัดสวนหย่อมปลูกหญ้า ตกแต่งด้วยหย่อมหญ้า จัดสถานที่พักผ่อนเช่น ศาลา สนามเด็กเล่น ลำห้วยรอบสวนสัตว์เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางน้ำ โดยมีจักรยานน้ำให้นั่งชมรอบๆ ส่วนบริเวณพลับพลาที่ประทับได้จากตกแต่งเป็นพิเศษซึ่งกลายเป็นสถานที่ในการต้อนรับแขกที่สำคัญในโอกาสมาเยือนศรีสะเกษ

จังหวัดศรีสะเกษได้จัดงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่ คือ งานเทศกาลดอกลำดวน โดยครั้งแรกจัดเมื่อ พ.ศ. 2529 โดยเลือกบริเวณสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ศรีสะเกษนับว่าเป็นการริเริ่มที่ควรแก่การยกย่องทั้งนี้เพราะสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ศรีสะเกษที่มีต้นลำดวนมากกว่า 40,000 ต้น ร่มรื่นสวยงาม กลิ่นดอกลำดวนหอมอบอวลทั่วบริเวณงาน ซึ่งเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวคู่กันไป

ในการจัดงานเทศกาลดอกลำดวน นอกจากสถานที่จัดงานสิ่งแวดล้อมด้วยธรรมชาติอันสวยงามแล้วกิจกรรมของงานยังประกอบไปด้วย วัฒนธรรมอีสานใต้ อาทิ การจัดโฮมแค่น้ำมูล การแสดงกันตรึม อาฮับ กระโน้งตึงตอง และการแสดงแสงสีเสียงศรีพทุทธเศวต อันเป็นตำนานการสร้างปราสาทหินสระกำแพงใหญ่ ศาสนสถานที่ยิ่งใหญ่แห่งหนึ่งของจังหวัดศรีสะเกษ (อภิรักษ์ สงเคราะห์, 2544) ยังเป็นการเพิ่มสีสันให้กับสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ศรีสะเกษอีกโอกาสหนึ่งด้วยตลอดงานเลี้ยงพาแลง (มายกเลิกในปี 2561 – 2562) การสัมมนาประวัติศาสตร์ศรีสะเกษและการจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองอีสานใต้

การจัดงานเทศกาลดอกลำดวนจึงถือว่าเป็นงานที่เปิดตำนานเมืองเก่าศรีสะเกษ ซึ่งเล่าขานกันมานานกว่าพันปี มีดอกลำดวนสีเหลืองอ่อน กลิ่นหอมอบอวลชวนพิศวง เดิมนั้นเคยคู่กับตำนานอันเก่าแก่เรื่อยมาจวบจนปัจจุบัน (วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดศรีสะเกษ, 2545; และโบราณสถานในเขตจังหวัดศรีสะเกษ, 2540)

ภาพที่ 1 พระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีในสวนสมเด็จพระศรี
ที่มา: จังหวัดศรีสะเกษ (2562)

ใน พ.ศ. 2529 ทางจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดงานเทศกาลดอกลำดวนขึ้นเป็นครั้งแรก ณ สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ศรีสะเกษ และมีการแสดง “ศรีพทุทธเศวต” ใน พ.ศ. 2532 และเริ่มมีการพัฒนาการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นตั้งแต่ภายหลัง พ.ศ. 2548 เมื่อเปิดพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีแล้ว ทำให้พื้นที่นี้เป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมแห่งใหม่ใจกลางเมืองและมีการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักของสาธารณชน ด้วยการนำเสนอประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ท้องถิ่น ที่มีความแตกต่าง

กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ของภาคอีสาน นั่นคือกลุ่มชาวเขมรถิ่นไทย ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีประวัติศาสตร์ทางสังคมเกี่ยวข้องกับอารยธรรมของโบราณที่มีที่ยังคงดำเนินชีวิตสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า พื้นที่จังหวัดศรีสะเกษนอกจากจะมีอัตลักษณ์เกี่ยวกับชนพื้นเมือง “สี่เผ่าไทศรีสะเกษ (ส่วย(ญาย) ลาว เขมร และเยอ)” แล้ว ยังได้รับการกล่าวขานว่าเป็นดินแดนอารยธรรมขอมโบราณ ที่มีปราสาทขอมโบราณและร่องรอยอารยธรรมแห่งความศรัทธาที่สะท้อนให้เห็นถึง อิทธิพลทางศาสนาพราหมณ์และอิทธิฤทธิ์เหนือธรรมชาติ และ “ความกตัญญู” ของกษัตริย์ขอมที่มีต่อบรรพชนและบุรพกษัตริย์ที่ล่วงลับไปแล้ว นั่นก็คือการสถาปนาและการบวงสรวงบูชา “กมรเตงชคต” (หมายถึง เทพเจ้าแห่งจักรวาลที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ทั้งปวง และยังใช้เป็นที่สถิตของดวงวิญญาณบุรพกษัตริย์ขอมโบราณ) นามว่า “ศรีพทุทเธศวร” ณ ปราสาทสระกำแพงใหญ่ กล่าวได้ว่า กษัตริย์สามารถสร้างปราสาทได้เป็นร้อยปราสาท แต่การสถาปนา “กมรเตงชคต” อาจจะมีได้เพียงแค่หนึ่งปราสาทเท่านั้น เช่น กมรเตงชคตศรีสิริเรศวร ณ ปราสาทเขาพระวิหาร / กมรเตงชคตศรีภัทเรศวร ณ ปราสาทวัดภู (ประเทศลาว) และ กมรเตงชคตศรีพทุทเธศวร ณ ปราสาทสระกำแพงใหญ่ และนี่จึงเป็น “อารยธรรมแห่งความศรัทธา” และเป็นความยิ่งใหญ่ทางวัฒนธรรมขอมโบราณที่ปรากฏในจารึกและประวัติศาสตร์การสร้างบ้านแปลงเมืองของจังหวัดศรีสะเกษมาแต่โบราณ

นอกจากความยิ่งใหญ่ของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของกลุ่มชนพื้นเมืองแล้ว จังหวัดศรีสะเกษในอดีตยังเป็นพื้นที่ที่มีต้นดอกลำดวนเกิดขึ้นอย่างหนาแน่น กินพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาล ผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณนี้จึงถูกเรียกขานว่า “ส่วยเขมรป่าดง” ศรีสะเกษจึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ศรีสะเกษเมืองส่วย” ความยิ่งใหญ่ถาวรของต้นดอกลำดวนที่มีจำนวนมากมายเหลือคณานับ กินอาณาเขตพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาล ยังเป็นชื่อบ้านนามเมืองที่ปรากฏในพงศาวดารว่า “เมืองศรีนครลำดวน” หรือบ้านดวนใหญ่ในปัจจุบัน

ปัจจุบันยังคงมี “ดงดอกลำดวน” ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมากกว่า 50,000 ต้น ออกดอกบานสะพรั่ง ส่งกลิ่นหอมขจรกระจายไกลในช่วงต้นเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน (มักจะสิ้นสุดกลิ่นหอมเมื่อถึงวันวิษุวัตสงกรานต์ (สงกรานต์ในคติเขมรโบราณ) หรือ 2 ค่ำ เดือน 5 ซึ่งเป็นวันที่มีช่วงเวลาระหว่างกลางวันกับกลางคืนเท่ากัน) ถือเป็นความมหัศจรรย์แห่งธรรมชาติหนึ่งเดียวของประเทศไทย คือ “สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ศรีสะเกษ” ซึ่งเป็นสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี 80 พรรษาแห่งแรกของประเทศไทย ซึ่งสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จเป็นประธานเปิดสวนแห่งนี้เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2524 “ดอกลำดวน” ยังเป็นสัญลักษณ์เชิงวัฒนธรรมที่มีความสำคัญต่อการสร้างปราสาทขอมโบราณตั้งแต่ยุคสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 2 ถึงยุคสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ที่ปรากฏให้ว่ามีกรนำเอา “ดอกลำดวน” ไปสลักไว้ตามซุ้มประตูหรือเสาโคปุระของปราสาทขอมโบราณหลายแห่ง รวมทั้งปราสาทสระกำแพงใหญ่ด้วย

จากที่กล่าวมาจึงเป็นที่มาของคำว่า “ศรีสะเกษดินแดนปราสาทขอม” / “ศรีสะเกษเมืองดอกลำดวน” และ “ศรีสะเกษเมืองชนสี่เผ่า เขมร ส่วย ลาว เยอ” อีกทั้งยังได้มีการใช้รูปปราสาทขอมโบราณเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัด ใช้รูปดอกลำดวนเป็นดอกไม้ประจำจังหวัด และวัฒนธรรมชนสี่เผ่า ไทศรีสะเกษ เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมประจำจังหวัดด้วย

จากความสำคัญที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงแสดงให้เห็นถึงรากเหง้าทางประวัติศาสตร์ และความงดงามทางวัฒนธรรมที่ยังปรากฏมาตั้งแต่โบราณ และที่สำคัญคือ ความอลังการและความมหัศจรรย์ของต้นลำดวนมากกว่า 50,000 ต้น ที่ออกดอกชูช่อ เบ่งบานสะพรั่ง ส่งกลิ่นหอมขจรกระจายพร้อมกันทั้งดงดอกลำดวน ความยิ่งใหญ่ทางวัฒนธรรมและความมหัศจรรย์แห่ง

ธรรมชาตินี้ จึงเป็นที่มาของ “การจัดงานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน สืบสานประเพณีสีเฒ่า ไทศรีสะเกษ” ขึ้นเป็นประจำทุกปี ใน พ.ศ. 2562 จะมีการจัดงานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน สืบสานประเพณีสีเฒ่าไทศรีสะเกษ” ขึ้นระหว่างวันที่ 8- 10 มีนาคม 2562 และยังมี การจัดแสดงจินตลีลา ประกอบแสดง สี เสียง” เรื่อง “อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรีพุทธเศรษฐ” ที่ยิ่งใหญ่อลังการ เพื่อบอกเล่ากล่าวขานถึงประวัติศาสตร์โบราณของจังหวัดศรีสะเกษ ที่แสดงให้เห็นถึงอารยธรรมอันยิ่งใหญ่ และประวัติศาสตร์อันทรงคุณค่าที่เคยเจริญรุ่งเรืองมานับ 1,000 ปี และวีรกรรมของบรรพชนคนศรีสะเกษที่เคยสร้างบ้านแปงเมืองร่วมกับกษัตริย์ขอมโบราณ โดยเฉพาะพระเจ้าชัยวรมันที่ 2 (พ.ศ. 1345-1393) และพระเจ้าสุริยวรมันที่ 1 (พ.ศ.1545-1593) จนเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในศิลาจารึกและเป็นอารยธรรมอันยิ่งใหญ่ที่เชื่อมโยงความเป็นจังหวัดศรีสะเกษจากอดีตถึงปัจจุบัน

2. งานเทศกาลประเพณีกับการรื้อฟื้นประเพณีประติษฐ์ของจังหวัดศรีสะเกษ

การวิจัยประเพณีประติษฐ์กับการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม กรณีศึกษา งานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน สืบสานประเพณีสีเฒ่าไทศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2562 สะท้อนให้เห็นบทบาทของงานเทศกาลประเพณี ในฐานะกระบวนการจัดการทรัพยากร วัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการรื้อฟื้นทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการสร้าง “พื้นที่ทางสังคม” ให้แก่ทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่นแห่งใหม่จากความที่เคยถูกลดทอนคุณค่าทางสังคม เพราะการได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตอนกลางในอดีต

โดยสิ่งที่น่าสนใจคือการเกิดปรากฏการณ์ประเพณีประติษฐ์ ในกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ถูกนำเสนอโดยชุมชนท้องถิ่นได้กลายเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างพลังชุมชนผ่านกระบวนการเลือกหยิบยกและนำเสนอ “บางส่วน” ของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 4 ชนเผ่าที่แบ่งพื้นที่จัดแสดงและมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมร่วมกันทุกด้านกลายเป็นอัตลักษณ์รวมกันของชาวจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งไม่จำกัดว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใด อย่างไรก็ตาม กระบวนการเหล่านี้จำเป็นต้องมีการจัดการที่สมดุล เพื่อให้เกิดคุณค่าทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ แก่กลุ่มคนในท้องถิ่น

กรณีงานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน สืบสานประเพณีสีเฒ่าไทศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ระหว่าง พ.ศ. 2561- 2562

งานเทศกาลดอกล่ำดวนบานศรีสะเกษ กลายเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมแห่งใหม่ที่สำคัญในปัจจุบันของชาวจังหวัดศรีสะเกษ ที่ไม่ได้แค่เพียงงานประจำปีที่เน้นความสนุกสนาน แต่สำหรับชาวบ้านแล้วงานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและความภาคภูมิใจ แสดงลักษณะของงานเป็นแบบรัฐพิธี มีการขอความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ และสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม อาทิ การแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน การจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และการออกร้านแสดงสินค้า ในช่วงปีแรกและการจัดงานมีการนำศิลปินเพื่อชีวิตลูกทุ่งมาให้ความบันเทิงทำให้เกิดเสียงวิจารณ์ถึงความไม่เหมาะสม ของการจัดงานว่าครั้งแรกที่จัดงานมีคนต่อต้าน ว่าทำไมต้องเอางานเทศกาลมาจัดงานเล่นๆ แบบนี้ บริเวณนี้เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่พระบรมวงศ์เคยเสด็จฯ ถ้าจะเอามาจัดงานก็เหมือนเอามาเล่น มาแสดงล้อเล่น หากทำไม่ถูกต้อง ก็จะทำให้เกิดความเสียหายได้ แต่เมื่อจัดงานได้ สองปี สามปี คนที่ต่อต้านก็เริ่มเห็นว่าดี เราไม่สืบทอดไม่จัดงานอย่างนี้ ลูกหลานก็คงจะไม่รู้” (สุนันทา วงศ์แก้ว, 2562)

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของงานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน ที่ทำให้เกิดการยอมรับและสร้างความรู้สึกร่วมกันของท้องถิ่น เริ่มเป็นรูปเป็นร่างเมื่อมีการสร้างพระราชานุสาวรีย์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีขึ้นภายในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ เมื่อ พ.ศ. 2543 สถานที่แห่งนี้จึงกลายเป็นเสมือนอนุสรณ์สถานที่ระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน และปัจจุบันก็มีความพยายามจะใช้สวนสาธารณะแห่งนี้ในการเผยแพร่อัตลักษณ์ของท้องถิ่นมากขึ้นอีกด้วย การเข้ามาใช้พื้นที่สวนสมเด็จพระฯ เองก็มีการขยายตัวมากขึ้น เนื่องจากผลของด้านการเพิ่มขึ้นของประชากรที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ภายใน

เขตเทศบาลมากยิ่งขึ้นรวมถึงค่านิยมในการพักผ่อนท่องเที่ยวและการรักษาสุขภาพร่างกาย (ทิวพร ใจก้อน, 2560) สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์เมืองและการสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมแห่งใหม่ ณ พระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่คนท้องถิ่นกราบไหว้ ขอพรและปลงในกิจกรรมทางสังคมของตน ภายหลังจากที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีในรัชกาลที่ 9 เสด็จฯ มาทรงเปิดสวนแห่งนี้เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2524 (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2545) ปราบฏการณ์นี้ตรงกับที่ ฮอบส์บาวน์ (อ้างถึงใน ยุทธนา ดิสกุล, 2553) กล่าวถึงรูปแบบหนึ่งของประเพณีประดิษฐ์ที่สังคมทำการเลือกสรร วัฒนธรรม ประเพณี วัตถุ หรือพิธีกรรมบางอย่างจากสังคมอดีตมาสื่อสารและตีความใหม่เพื่อเป้าหมายสร้างความรู้สึกเป็น เจ้าของร่วมกันเพื่อสร้างความชอบธรรมในอำนาจของชนชั้นปกครองและเพื่อถ่ายทอดอุดมการณ์ทางสังคมร่วมกัน เช่น การสร้างอนุสาวรีย์เป็นสื่อวัตถุที่แทรกความหมายและอุดมการณ์บางอย่างร่วมกันของสังคมและขณะเดียวกันก็เป็น กระบวนการสื่อสารผ่านอนุสรณ์เพื่อเชื่อมโยงกับเรื่องราวในอดีต ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกันของคนท้องถิ่น

เมื่องานเทศกาลดอกคำวนบานเริ่มเป็นที่รู้จักและยอมรับของคนท้องถิ่น กลุ่มผู้จัดงานจึงได้ขยายกลุ่มผู้มีส่วนร่วม จากคนในเขตตัวอำเภอไปสู่คนนอกพื้นที่อำเภอให้มาร่วมจัดนิทรรศการและออกร้านภายในงาน (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ, 2549) โดยงานเทศกาลดอกคำวนบาน กลายเป็นกิจกรรมที่รื้อฟื้นและสร้างความหมายใหม่ให้กับชาวจังหวัดศรีสะเกษในพื้นที่ทางสังคมและเวทีการท่องเที่ยว พบการนำทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการนำเสนอตัวตนเพื่อเชื่อมโยงกับอดีต ผ่านทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทโบราณสถานวัตถุสมัยขอมก่อนเมืองพระนคร เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของพื้นที่และ กลุ่มคนที่มีพัฒนาการมายาวนานและสร้างความชอบธรรมในการนำทรัพยากรวัฒนธรรมเหล่านั้นมาแสดงและสร้างเป็น อัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ อาทิ สร้างฉากหลังของชุดการแสดงเป็นรูปปราสาท ไข่อู LED ช่วย การทำโมเดลจำลองเป็นรูป เศียรพญานาคและทางขึ้นปราสาทพระวิหาร การสร้างชุดฟ้อนรำประจำงานเทศกาลที่อ้างอิงกับวัฒนธรรมขอมโบราณ เปิด โอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะลูกหลานเมืองศรีสะเกษในพิธีบวงสรวงก่อนเริ่มการแสดง โดยจากปรากฏการณ์นี้ แสดงให้เห็นว่าการนำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมาสร้างความทรงจำร่วมกันของกลุ่มคนท้องถิ่นทำให้เกิดพื้นที่ทาง วัฒนธรรมแห่งใหม่ร่วมกัน และสำนึกความเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนท้องถิ่น ไม่ใช่เฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ใดชาติพันธุ์หนึ่งใน พื้นที่ที่สะท้อนผ่านการร่วมสมทบทุนพัฒนาสวนสาธารณะแห่งนี้ที่เป็นการปรับปรุงภูมิทัศน์วัฒนธรรมครั้งสำคัญของเมือง ถือได้ว่าเป็นการคืนคุณค่าให้กับเมืองเก่า รวมทั้งทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่

จากการลงพื้นที่พบว่า ด้านทรัพยากรวัฒนธรรมอื่นๆ ในพื้นที่ยังมีกระบวนการรื้อฟื้นร่วมกันอย่างเต็มรูปแบบ เป็น เพียงการตื่นตัวในกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรวัฒนธรรมนั้น แต่ก็สร้างการรับรู้แก่คนทั่วไป ให้หันมาเห็นคุณค่าทรัพยากร วัฒนธรรมท้องถิ่นเช่นภายในงานจะมีพิธีกรหลายคนที่พูดภาษาท้องถิ่นอื่นๆ เช่น ส่วย ลาว เยอ และเพิ่มภาษาอังกฤษเพื่อ สร้างความเป็นสากล (รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์ศรีสะเกษ ในโอกาสการย้ายศาลากลางครบ 100 ปี, 2548)

ปัจจุบันจากการลงพื้นที่พบว่าคนทั่วไปให้ความสนใจกิจกรรมเพิ่มมากขึ้นทุกปีแต่ก็ยังไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมมากนัก เพราะการจัดกิจกรรมส่วนมากยังเน้นรูปแบบของการจัดแสดงทางวัฒนธรรมต่อสาธารณชนมากกว่าการจัดกิจกรรมที่เปิด โอกาสให้คนทั่วไปเข้าไปมีส่วนร่วม อาทิ การจัดกิจกรรมประกวดภาพถ่ายและภาพวาดเฉพาะกลุ่มคนในพื้นที่ เป็นต้น ปัจจัยหนึ่งที่ทั่วไปไม่เกิดการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและมีส่วนร่วมเพราะการขาดงบประมาณสนับสนุนในส่วนกิจกรรมต่างๆ ของผู้จัดงานหลัก แม้จะมีการสร้างเครือข่ายผ่านการขอความร่วมมือจัดกิจกรรมร่วมจากโครงการบริหารส่วนตำบลต่างๆ และการขาดการวางแผนระยะยาวที่เปิดโอกาสให้ทุกองค์กรเข้ามามีส่วนร่วม ในการระดมความคิดร่วมกันการจัดงาน ส่วนมากยังเป็นแนวคิดและมุมมองของกลุ่มผู้จัดงานเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะเช่นนี้จะทำให้กระบวนการฟื้นฟูคุณค่าทางวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น กลายเป็นเพียงเรื่องเฉพาะกลุ่มเท่านั้น และกลายเป็นการช่วงชิงความหมายทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคนในพื้นที่ มากกว่าการมีส่วนร่วมให้ประโยชน์แก่คนท้องถิ่น และในไม่ช้างานเทศกาลดอกคำวนบานก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาท

กลายเป็นงานที่ห่างไกลจากแก่นแท้ของประเพณีเดิม และแนวความคิดการอนุรักษ์เพื่อถ่ายทอดให้แก่ลูกหลาน กลายเป็นการอนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยวแก่สาธารณชนและกลุ่มคนที่ให้ประโยชน์เพียงไม่กี่กลุ่ม

โดยการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของการพิจารณาคุณค่าทางวัฒนธรรมของ English Heritage (อ้างใน ธนิก เลิศชาญฤทธ์, 2554) ที่เสนอว่า มรดกวัฒนธรรมมีคุณค่าสำหรับสังคมปัจจุบันสามารถนำมาพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนได้อย่างยั่งยืน เพื่อสรุปคุณค่าของงานเทศกาลดอกกลาดวนบานที่มีต่อท้องถิ่นผ่านกระบวนการรื้อฟื้นสร้างประเพณี ประดิษฐ์ตามตารางดังนี้

คุณค่า	คำอธิบาย
คุณค่าทางวัฒนธรรม	สร้างความรู้สึกร่วมกันของคนในพื้นที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในงานเทศกาล ประเพณีระหว่างกลุ่มคนในท้องถิ่นกลายเป็นกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมระหว่างคน รุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่เกิดการฟื้นฟูทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่น อาทิ ศิลปะการแสดงดนตรี พื้นบ้าน และโบราณสถานวัตถุให้กลับมามีคุณค่าต่อท้องถิ่น สร้างพื้นที่ทางสังคมแห่งใหม่ให้กับวัฒนธรรมอีสานใต้และกลุ่มชาติพันธุ์บนเวทีการ ท่องเที่ยวของประเทศที่มีรากฐานมาจากประเพณีท้องถิ่นที่มีชีวิตอยู่จริงของคน สืบเผ่าไม่ใช่ กลุ่มคนที่เป็นตัวแทนของวัฒนธรรมขอมก่อนเมืองพระนครตามจินตนาการ
คุณค่าด้านการศึกษา	พื้นที่เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีชีวิต ผู้เข้าร่วมงานมีโอกาสได้สัมผัสกับบรรยากาศจึงเกิด การเรียนรู้ด้วยตนเองขณะเดียวกันยังเป็นพื้นที่แสดงออกของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถานโบราณวัตถุของท้องถิ่นต่อสาธารณชนในลักษณะการสื่อ ความหมายผ่านชุดความรู้ท้องถิ่น
คุณค่าด้านเศรษฐกิจ	สร้างพื้นที่การแลกเปลี่ยนระหว่างท้องถิ่นและสาธารณชน ในลักษณะการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมโดยการนำวัฒนธรรมท้องถิ่น มาสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจผ่านกระบวนการแปล ความหมายการเป็นผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม อาทิ สินค้าที่ระลึก ผ้าทอพื้นเมืองผลิตภัณฑ์ สินค้า OTOP
คุณค่าด้านความเป็น ทรัพยากร	งานเทศกาลดอกกลาดวนบาน กลายเป็นทรัพยากรวัฒนธรรมที่สามารถเชื่อมโยงกลุ่มคน ในสังคมให้เข้ามามีบทบาทแตกต่างกันไปในพื้นที่การจัดงานแต่ละครั้ง เช่น กลุ่มแม่บ้านเข้า มาเป็นอาสาสมัครพ่อนรำ ขณะที่เรื่องการจัดตกแต่งซุ้มเป็นของผู้ชายในชุมชน กลายเป็น พื้นที่สร้างพลังชุมชนที่สำคัญ
คุณค่าด้านการพักผ่อน หย่อนใจ	กิจกรรมการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน และชุดการแสดง “อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตราศรีพุทธเศรษฐ” ที่ยิ่งใหญ่ตระการตาทำให้ผู้เข้าร่วมงานรู้สึกตื่นเต้นมีความสุขกับการ ได้เข้าร่วมงาน
คุณค่าด้านความงาม	การแสดงออกทางวัฒนธรรมในงานเทศกาลประเพณี ที่ถูกนำเสนอเป็นผลงาน สร้างสรรค์ ที่เกิดจากการประยุกต์ทางความคิดร่วมกันของกลุ่มคนในท้องถิ่นนำเสนอภาพขบวนแห่ที่ สวยงาม การแต่งกายที่มีสีสันสวยงาม เกิดเป็นชุดความรู้ใหม่ เกิดการปรับภูมิทัศน์ของสวน ด้วยการสร้างพระราชานุสาวรีย์ กลายเป็นลานกลางสวนที่สวยงามและใช้เวลาในการจัด กิจกรรมของจังหวัด รวมทั้งเป็นที่เคารพบูชาของคนท้องถิ่นและเป็นงานสถาปัตยกรรมที่ สวยงาม

3. งานเทศกาลดอกคำวนบานในฐานะประเพณีประติสฐ์สู่การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่นการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนท้องถิ่น

งานเทศกาลประเพณีเป็นกิจกรรมที่ต้องลงทุนลงแรงทรัพยากรจำนวนมากในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง ทำให้เกิดการรวมกลุ่มขึ้นในชุมชนท้องถิ่นรูปแบบใหม่ ที่องค์การส่วนท้องถิ่นและภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจกรรม ส่วนภาคเอกชนร่วมสมทบทุนและภาคประชาชนสนับสนุนแรงกาย ลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ส่วนมากมักเป็นช่วงเริ่มต้นของงานประเพณี ที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จในเวทีการท่องเที่ยว และยังมีอิทธิพลต่อความเชื่อของกลุ่มคนท้องถิ่น หากเมื่อไหร่ความเชื่อเปลี่ยนไป ก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ การมีส่วนร่วมของกลุ่มคนในท้องถิ่น เป็นการช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมจากกิจกรรมงานเทศกาลประเพณีขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (เมืองโบราณ, 2543; และธรรวิทย์ ทองเสียน, บรรณาธิการ, 2551)

ภาพที่ 2 โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ชุดการแสดงฯ

ที่มา: จังหวัดศรีสะเกษ (2561)

งานเทศกาลดอกคำวนบาน ปัจจุบันเป็นกิจกรรมที่สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มคนในระดับท้องถิ่น และชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมตามบทบาทที่ตนได้รับ และมีการช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมจากการแข่งประกวดกิจกรรมภายในงาน และกระบวนการจัดงานของแต่ละชุมชนเองที่แตกต่างกันออกไป บางชุมชนให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี และเป็นระบบในลักษณะการร่วมแรง โดยในสถาบันทางสังคมของพื้นที่ อาทิ วัด โรงเรียน สถาบันอุดมศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามบริบทที่แตกต่างกันไปบางชุมชนบางพื้นที่ถูกใช้เป็นพื้นที่ซ้อมการแสดงซ้อมรำและจัดขบวนแห่ และเด็กนักเรียนเข้าร่วมเป็นนางรำหรือนางอัปสร เป็นต้น

ในระดับท้องถิ่น มีการร่วมกันทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและส่วนท้องถิ่นในการจัดเตรียมสถานที่ ประสานงานและจัดกิจกรรมส่วนกลางเพื่อให้งานเทศกาลประเพณีมีความยิ่งใหญ่อยู่ถาวรเป็นที่น่าจดจำ มีการประชุมร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ เพื่อร่วมกันจัดเทศกาลดอกคำวนบาน แม้จะมี อบจ.ศรีสะเกษเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณหลัก และเป็นแม่งาน แต่หน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่นก็ต่างให้ความสนใจและตอบรับเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ตั้งแต่ พ.ศ. 2561 เป็นต้น มาส่งผลให้เกิดการร่วมทำงานร่วมกันของกลุ่มคนท้องถิ่น กลายเป็นพลังชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อท้องถิ่นแม้จะมีปัญหาแต่ทุกฝ่ายก็ต่างประนีประนอม และหาทางแก้ไขร่วมกันพัฒนารูปแบบกิจกรรมจนกลายเป็นงานเทศกาลประเพณีท้องถิ่น ที่สร้างชื่อเสียงและความภาคภูมิใจแก่คนในท้องถิ่นและคนในวัฒนธรรมมอญ-เขมร

การสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนท้องถิ่น

พบว่าในการจัดงานเทศกาลดอกล่ำดวนบานแต่ละครั้ง มีการประชุมร่วมกันระหว่างคณะผู้จัดงานและแบ่งส่วนการจัดกิจกรรมต่างๆ ตามความรับผิดชอบระหว่างองค์กรท้องถิ่นต่างๆ ย่อมทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่นร่วมกัน ทำให้เกิดการพัฒนาชุดความรู้ท้องถิ่น และสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการทำงานของท้องถิ่น เกิดพลังชุมชนขึ้น จากการจัดงานเทศกาลประเพณีในแต่ละครั้ง เช่น การเตรียมชุดการแสดง แสง สี เสียง ทางอบจ. จะต้องระดมคนในท้องถิ่นที่มีความรู้ ความสามารถ มาช่วยสร้างสรรค์ด้วย

ขบวนพ็อนรำ เป็นกิจกรรมที่สร้างความสวยงาม และน่าสนใจแก่งานเทศกาล แต่กว่าจะเป็นขบวนรำที่สวยงามนั้น นางรำจำเป็นต้องเสียสละเวลาในการฝึกซ้อมร่วมกัน และนางรำในแต่ละขบวนก็เต็มไปด้วยผู้คนที่หลากหลาย บางขบวนก็เป็นเด็กนักเรียน ที่เสียสละเวลาตอนเย็นมาซ้อมรำ เพื่อแสดงงานเทศกาลประเพณี บางขบวนก็เป็นกลุ่มแม่บ้านที่ต้องจัดสรรเวลาว่าง จากการทำงานมาซ้อมรำร่วมกัน ในตอนเย็นสถานที่ซ้อมรำส่วนมาก มักจะเป็นศาลากลางบ้าน หรือไม่ก็หอประชุมโรงเรียน การซ้อมรำแต่ละครั้งจะมีคนที่เกี่ยวข้องมากคอยให้กำลังใจหรือจัดอาหาร เครื่องดื่ม มาคอยให้การสนับสนุนด้วย เรียกได้ว่าเป็นกิจกรรมที่รวมผู้คนในชุมชนขนาดย่อม ลักษณะดังกล่าวสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทางสังคมและปลูกฝังจิตสำนึกร่วมของคนรุ่นใหม่และรุ่นเก่า เมื่อคนรุ่นใหม่มองเห็นคุณค่าของกิจกรรม และสนใจที่จะฝึกฝนเพื่อเข้าร่วม ขณะที่คนรุ่นเก่าเกิดความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในความสามารถของตนพร้อมที่จะถ่ายทอดให้คนรุ่นใหม่

จากการลงพื้นที่พบว่า คนบางกลุ่มตื่นตัวกับกิจกรรมมากการแสดง แสง สี เสียง กลายเป็นกิจกรรมในฝันของเด็กสาวบางคน ที่ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วม บางคนมาชักซ้อมรำร่วม ทั้งที่ไม่ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนในปีถัดมา และเป็นผู้ช่วยฝึกสอนรุ่นน้อง ขณะที่ผู้ใหญ่บางคนก็คาดหวังกิจกรรมงานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน จะช่วยให้เด็กรุ่นใหม่สนใจกิจกรรมทางวัฒนธรรมและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นว่าไม่ใช่เรื่องที่ล้าสมัยแต่เป็นเรื่องที่น่าภาคภูมิใจ

ภาพที่ 3 โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ชุดการแสดงฯ

ที่มา: จังหวัดศรีสะเกษ (2562)

ด้านสิ่งแวดล้อม

การเกิดขึ้นของงานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์ของสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ศรีสะเกษครั้งใหญ่ เริ่มต้นจากการสร้างพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมราชชนนี ทำให้บริเวณนี้กลายเป็นพื้นที่พิเศษของกลุ่มคนท้องถิ่น เข้ามากราบไหว้ขอพร และกลายเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดศรีสะเกษ รวมถึงความเป็นงานดอกล่ำดวน ทำให้พ่อค้าแม่ค้าท้องถิ่นเข้ามาตั้งร้านขายพวงมาลัยดอกล่ำดวน สำหรับเป็นของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยวบริเวณทางเข้าสวน ซึ่งถือเป็นพื้นที่ที่แสดงให้เห็นถึงความศรัทธาของกลุ่มคนท้องถิ่นต่องานเทศกาลดอกล่ำดวน ซึ่งย่านการค้า

พวงมาลัยดอกกลาดวนนี้เป็นปรากฏการณ์สำคัญของชุมชนในอดีตเป็นพื้นที่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของคนท้องถิ่น และถือเป็นช่วงเวลาพิเศษที่สร้างสีสันให้กับสวนสมเด็จฯ เพราะเป็นช่วงที่ส่วนตึกคึกเป็นพิเศษจากพ่อค้าแม่ค้าต่างถิ่นและลูกหลานคนในท้องถิ่นต่างเดินทางกลับมายังพื้นที่ บางทีคนภายนอกที่เป็นบุคคลสำคัญได้มาร่วมงาน พ่อค้าแม่ค้าเหล่านี้ได้มอบพวงมาลัยดอกกลาดวนให้คล้องคอ ซึ่งแสดงถึงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่คนในสังคม ขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างคนภายนอก และคนในท้องถิ่นได้อีกทางหนึ่งด้วย

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษาประเพณีประติษฐานกับการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษา งานเทศกาลดอกกลาดวนบาน สืบสานประเพณีสี่เผ่าไทศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2562 สามารถสรุปได้ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

1. กระบวนการสร้างประเพณีประติษฐานในงานเทศกาลดอกกลาดวนบาน

กล่าวคือใน ช่วงแรก การเกิดงานเทศกาลดอกกลาดวนบาน เริ่มงานดอกกลาดวนบานใน พ.ศ. 2529 ที่สวนสมเด็จโดยกิจกรรมในช่วงแรกเป็นเพียงกิจกรรมขนานยอม มีการจัดกิจกรรมนันทนาการด้วยการแสดงดนตรีของศิลปินเพื่อชีวิตและการออกร้านขายสินค้าโอท็อปและธงฟ้าราคาถูก ถือได้ว่าเป็นกระบวนการเริ่มแรกของกระบวนการสร้างประเพณีประติษฐาน โดยมีกลุ่มคนมีอำนาจในพื้นที่ได้ทำการเลือกสรรบางส่วนของประเพณีในอดีตมาสื่อสารและตีความใหม่ เพื่อการถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนท้องถิ่นจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่ง และผ่านนัยทางการเมืองและนโยบายภาครัฐส่วนกลางเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (ด้านเศรษฐกิจ)

ช่วง 2 การเปลี่ยนแปลงงานเทศกาลดอกกลาดวนบานบนพื้นที่สาธารณะ โดยเริ่มมีการใช้ชุดการแสดง “ศรีพญาเพชร” ในพ.ศ. 2532 และมีการสร้างพระราชนุสาวรีย์ใน พ.ศ. 2543 ทำให้พื้นที่กลายเป็นพื้นที่แสดงออกทางวัฒนธรรมแห่งใหม่ของท้องถิ่นมีการรื้อฟื้น และนำเสนอตัวตนอย่างอิสระของกลุ่มท้องถิ่นที่จากหยิบยกเอาทรัพยากรวัฒนธรรมในชุมชนมานำเสนอในงานเทศกาลดอกกลาดวนบาน

และช่วง 3 ภายหลัง พ.ศ. 2561 เป็นการเปิดตัวสู่เวทีการท่องเที่ยวระดับชาติ ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานในท้องถิ่นจำนวนมาก เริ่มเป็นที่รู้จักและจับตามองของกลุ่มคนในวัฒนธรรมเดียวกันคืออีสานใต้ในพื้นที่ ทำให้กลุ่มผู้จัดงานเริ่มมีความคิดอยู่แบบการจัดงานที่เป็นรูปแบบการจัดงานที่เป็นแบบแผนมากขึ้น ส่งผลให้มันักท่องเที่ยว นักศึกษา สื่อมวลชนเดินทางเข้ามาเที่ยวชมงาน และถ่ายทำรายการข่าวสารคดีในท้องถิ่น สร้างความภาคภูมิใจให้กับกลุ่มคนในท้องถิ่น โดยเฉพาะกลุ่มคนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่นถูกนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ อาทิ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ และช่องดาวเทียม โบราณสถานวัตถุที่เคยถูกละเลยได้ถูกรื้อฟื้นเพื่อต่อยอดภาพลักษณ์ของชุมชนเก่าแก่ที่มีความเป็นมาเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ตั้งแต่ยุคอาณาจักรขอม ทำให้เกิดการรื้อฟื้นภาพลักษณ์เมืองศรีสะเกษ ที่แตกต่างจากเดิม การสะท้อนตัวตนที่ไม่ยึดติดกับภาพลักษณ์ชาวเขมรสมัยก่อนเมืองพระนคร หรืองานเทศกาลประเพณีที่สร้างจากจินตนาการตามตำนานเรื่องราว แต่เป็นวิถีชีวิตจริงของคนในท้องถิ่นที่ยังปฏิบัติมุ่งนำเสนอภาพวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นที่ยังคงรักษาวิถีชีวิตแบบเก่าท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ด้วยการนำเสนออัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านกิจกรรมภายในงาน อาทิ ภาษาถิ่น การแต่งกายท้องถิ่น อาหารในพิธีกรรมท้องถิ่น และสืบเนื่องถึงงานเทศกาลดอกกลาดวนในปัจจุบันที่มีการพัฒนาการจัดกิจกรรมบนพื้นที่สาธารณะเพิ่มขึ้น เน้นด้านพิธีกรรมเพื่อคนท้องถิ่น ลดกิจกรรมบันเทิงร่วมสมัย กลายเป็นการแสดงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นแทน มีการสร้างอัตลักษณ์ผ่านการแต่งกายด้วยชุดพื้นเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์เจ้าของประเพณี รวมทั้งมีการจัดแสดงนิทรรศการและออกร้านจำหน่ายสินค้าภายในสวน และพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น พร้อมสร้างพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ตามนโยบายภาครัฐในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจชุมชน

2. บทบาทประเพณีประเพณีในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่น

การเกิดขึ้นของงานเทศกาลดอกล่ำถวนบานจึงเป็นพื้นที่การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่นร่วมสมัยที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างพื้นที่ทางสังคมใหม่ให้กับทรัพยากรวัฒนธรรมผ่านกระบวนการรื้อฟื้นสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยเฉพาะทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทจับต้องไม่ได้ อาทิ พิธีกรรม ดนตรีการละเล่นพื้นบ้าน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นต้น ได้ผ่านกระบวนการเลือกสรร พิธีกรรม และนำเสนอในงานเทศกาลประเพณีสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรมกับทรัพยากรวัฒนธรรมที่กำลังสูญหายจากท้องถิ่นให้กลับมามีชีวิตอีกครั้งในรูปแบบการแสดงโชว์ เพื่อการอนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวส่วนทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทจับต้องได้ อาทิ โบราณสถานวัตถุ วัดเก่า ย่านชุมชนเก่า งานเทศกาลประเพณีกลายเป็นพื้นที่นำเสนอชุดความรู้ท้องถิ่นแก่สาธารณชน โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ในท้องถิ่น กล่าวได้ว่างานเทศกาลประเพณีมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่น จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งของชุมชน และเป็นกลไกสำคัญในการสร้างพลังชุมชนซึ่งประสบผลสำเร็จในปัจจุบัน คือ การพัฒนาสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ศรีสะเกษให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัด

3. สภาพปัญหาในงานเทศกาลดอกล่ำถวนบานปัจจุบัน

ด้านการจัดการ พบว่าการจัดงานที่มุ่งเน้นการสร้างภาพลักษณ์ที่ยิ่งใหญ่ อลังการ ของงานเทศกาลประเพณี สร้างความภาคภูมิใจและความน่าสนใจกับคนในท้องถิ่น และคนภายนอกให้เข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น ต้องใช้ทุนทรัพย์และกำลังคนที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ยังคงขาดงบประมาณที่สนับสนุนกิจกรรม และปัญหาการช่วงชิงความหมายทางวัฒนธรรมโดยกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องที่ยังไม่ชัดเจนมากนัก แต่ปรากฏให้เห็นถึงแนวคิดที่ต่างกัน เช่น กลุ่มที่เคยทำการแสดงและเขียนบทมาแต่เดิม เช่น คุณสุรินทร์ คล้ายจินดา ที่เขียนบท และมีรองผู้ว่าฯ ศิวะ แสงมณี (สนับสนุน) และกลุ่มใหม่ที่ปรับเปลี่ยนการแสดงให้ทันสมัยขึ้นจากมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ตั้งแต่ พ.ศ. 2561 เป็นต้นมา โดยกลุ่มหนึ่งต้องการความเป็นมืออาชีพ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่สวยงาม ส่วนกลุ่มหนึ่งต้องการการฟื้นฟูและสืบต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยกลุ่มคนในท้องถิ่นเองมากกว่า การนำนักแสดงมืออาชีพจากภายนอกมาร่วมกิจกรรม โดยโชว์ความสวยงามและอลังการของการจัดงาน

ด้านพื้นที่และการสื่อความหมาย พบว่า กระบวนการสื่อความหมายในงานทั้งส่วนกิจกรรมทางวัฒนธรรม และส่วนสิ่งอำนวยความสะดวก อาทิ ห้องน้ำ ที่ตั้งร้านอาหาร ร้านค้าต่างๆ และกำหนดการแสดงต่างๆ ไม่มีป้ายแสดงที่บอกข้อมูลที่ชัดเจน ต้องคอยฟังประชาสัมพันธ์เสียงตามสายของพิธีกรภายในงานเพียงอย่างเดียว สร้างความไม่สะดวกแก่ผู้เข้าร่วมงาน ขาดการให้ข้อมูลเป็นเอกสาร อาทิ แผนที่ท่องเที่ยว คู่มือการจัดการจัดงาน เป็นต้น ส่วนด้านพื้นที่ปัญหาสถานที่จัดงานคับแคบ และไม่สามารถขยายพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมที่อาจมีมากขึ้นในอนาคต รวมถึงที่จอดรถด้วย

ภาพที่ 4 บริเวณทางเข้างานฯ

ที่มา: จังหวัดศรีสะเกษ (2558)

4. แนวทางการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

1. การนำเสนอชุดความรู้ท้องถิ่นที่เข้าใจง่ายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น พิธีกรรม ประเพณีแก่คนทุกช่วงวัย เพื่อสร้างความทรงจำร่วมกันของคนแต่ละรุ่น ที่สามารถเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันได้ และสร้างระบบการจัดเก็บและเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นนามธรรมในท้องถิ่น
2. การพัฒนากิจกรรมทางวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการสนับสนุนโครงการถ่ายทอดความรู้ทางภูมิปัญญาของคนรุ่นก่อนสู่คนรุ่นใหม่ อาทิ การซ่อมฟ่อนรำพื้นบ้าน
3. ปรับปรุงภูมิทัศน์ของพื้นที่และเพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรมในเชิงสัญลักษณ์ท้องถิ่น พร้อมการให้ข้อมูลที่สร้างความภาคภูมิใจและตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งแสดงถึงพัฒนาการทางสังคมของท้องถิ่น
4. พัฒนาการเทศกาลดอกคำววนบาน ให้กลายเป็นพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มท้องถิ่น ในลักษณะพิพิธภัณฑ์มีชีวิต มุขปาฐะเล่าเรื่องสมัยใหม่

อภิปรายผลการศึกษา

งานเทศกาลดอกคำววนบาน เป็นงานเทศกาลทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของงานเทศกาลประเพณีในฐานะแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น ผ่านการร่วมมือของภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชนในการบริหารจัดการงานเทศกาลประเพณี ที่สมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวจะสร้างความมีชีวิตชีวาให้กับเมืองตามแนวคิดของ อริยา อรุณินท์ (2548) กล่าวคือ การจัดงานเทศกาลดอกคำววนบาน ทำให้เกิดความร่วมมือในวงกว้างของท้องถิ่นผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของโยชิซุมิ มุนิตะ (อ้างใน อาภรณ์ จันทรสมวงศ์, 2554) ศึกษาพบในงานเทศกาลประเพณีที่มีชื่อเสียงของชุมชนญี่ปุ่นในงานเกียวโด ที่เกิดจากการผลิตพื้นที่การสร้างความหมายและความทรงจำร่วมของชุมชน งานเทศกาลดอกคำววนบานที่ทำให้เกิดการสร้างพื้นที่ความหมายความทรงจำร่วมกันของกลุ่มคนท้องถิ่นผ่านความร่วมมือระหว่างกลุ่มคนต่างวัยในชุมชนที่เข้าร่วมในการเตรียมงานส่วนภาครัฐและท้องถิ่นต่างร่วมมือกันจัดแต่งสถานที่จัดงาน โดยเฉพาะลานพระราชานุสาวรีย์มีการปรับภูมิทัศน์และตกแต่งพื้นที่อย่างสวยงามในช่วงการจัดกิจกรรม

ในปัจจุบันงานเทศกาลดอกคำววนบาน มีบทบาทในด้านการเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมแห่งใหม่ให้กลุ่มคนในท้องถิ่นกลับมามีความสัมพันธ์ร่วมกัน ในระดับชุมชนนโยบายของภาครัฐ เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ผ่านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีส่วนช่วยให้คนท้องถิ่นเข้าร่วมกิจกรรมทางมาตรฐานตามความเชื่อตน บทบาทนี้พบในงานศึกษาของ จิตติมา บุญเฉลียว (2552) ที่กล่าวว่างานเทศกาลทางวัฒนธรรมมีบทบาทในการช่วงชิงพื้นที่ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวลื้อเชียงคำ

ในงานเทศกาลดอกคำววนบานจะมีปรากฏการณ์ที่จัดเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีประติษฐ์ ซึ่งได้แก่การหยิบยกบางส่วนของอดีตมาตีความใหม่ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติและรับใช้สถานการณ์ปัจจุบันและสามารถและสร้างชุดความคิดร่วมกันของสังคมกลายเป็นพลังต่อรองระหว่างกลุ่มคนในสังคมโดยการอาศัยความสัมพันธ์ของตนกับอดีต (Buckser อ้างถึงใน เอกกรินทร์ พิงประชา 2548 : 20-22) และพบในงานศึกษาของ ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ (2553) กล่าวถึงเมืองหลวงพระบางที่ใช้คุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นจุดขายสำคัญของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะประเพณีเก่าที่เกี่ยวข้องกับกษัตริย์ในอดีต

อย่างไรก็ดี แม้ว่างานศึกษาข้างต้นจะสะท้อนบทบาทของงานเทศกาลประเพณีที่มีต่อทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่นเกี่ยวกับการรื้อฟื้นเพื่อสร้างความหมายในบริบทของสังคมปัจจุบัน และอาจจะประสบผลสำเร็จในด้านการนำเสนอตัวตนทางวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นได้ แต่ก็อาจหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่ตามมาจากเทศกาลเหล่านั้นได้ ในงานศึกษาของ ปิ่นวดี ศรีสุพรรณและคณะ (2554) และปราโมทย์ รักตติณรงค์ (2547) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกิดจากการเข้าไปของคนภายนอกวัฒนธรรม ที่เข้าไปมีบทบาทในการสร้างความหมาย

และการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ที่ขาดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มคนในชุมชนท้องถิ่น ส่งผลให้ความสัมพันธ์ของกลุ่มคนท้องถิ่นเปลี่ยนไปจากการร่วมมือกลายเป็นการแข่งขันที่ทางวัฒนธรรม และการลงทุนเพื่อสร้างภาพลักษณ์ โดยการนำคนนอกเข้ามาทำกิจกรรม ในการศึกษาครั้งนี้แล้วปรากฏการข้างต้นจะยังไม่เกิดกับงานเทศกาลดอกคำวนแบบอย่างเต็มรูปแบบ แต่ก็มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคต เพราะทัศนคติของกลุ่มผู้จัดงานที่สนับสนุนเรื่องงบประมาณมีแนวคิดการว่าจ้างคนภายนอกมาร่วมกิจกรรม เพื่อลดปัญหาการจัดการและเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าในการสร้างภาพลักษณ์เพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มากกว่าการแสดงของคนในท้องถิ่นที่เป็นเพียงการแสดงการเล่น และยังไม่มีความเห็นทางด้านการพัฒนาทรัพยากรวัฒนธรรม ด้านศิลปะการแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรม การรื้อฟื้นยังคงเกิดอยู่ในกลุ่มผู้สนใจ กลุ่มคนในท้องถิ่นมีความรู้สึกร่วมกันอยากพัฒนางานเทศกาลดอกคำวนให้กลายเป็นเทศกาลประจำปีที่มีความภูมิใจของท้องถิ่น แต่เป็นประเด็นในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมที่ผู้จัดเทศกาลพึงตระหนักและระมัดระวังไม่ให้เกิดความแตกแยกขึ้นในอนาคต ควรเปิดโอกาสให้กลุ่มคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมต่างๆ และควรมีการวางแผนเกี่ยวกับการฟื้นฟูทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อการสื่อสารและสร้างความสามัคคีร่วมกันของกลุ่มคน ที่ทำให้งานเทศกาลประเพณีเป็นต้นทุนทางสังคมที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

คณะผู้วิจัยพบว่าแนวคิดการจัดการเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เน้นการสร้างภาพลักษณ์ที่สวยงามแปลกใหม่ และน่าประทับใจสำหรับคนภายนอก โดยการเลือกใช้กลุ่มคนนอกให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมมากกว่าการส่งเสริมฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่คนในท้องถิ่นจะส่งผลให้ในไม่ช้างานเทศกาลดอกคำวนในปัจจุบันจากกิจกรรมที่สร้างความรู้สึกมีส่วนร่วม กระตุ้นให้เกิดพลังชุมชนในการรื้อฟื้น สร้างสรรค์ทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่ สูญเสียบทบาทในการสร้างกระบวนการเรียนรู้สาธารณะร่วมกันของคนในและนอกท้องถิ่นกลายเป็นเพียงกิจกรรมเพื่อความรื่นเริงทางการท่องเที่ยว ในงานศึกษาของ ชนัญ วงษ์วิภาคและคณะ (2553) กล่าวถึงงานเทศกาลประเพณีที่คิดขึ้นใหม่ มักมีกิจกรรมการแข่งขันช่วงชิงรางวัล และการออกร้านจำหน่ายสินค้าและสร้างความโดดเด่นยิ่งใหญ่อลังการด้านต่างๆ เป็นส่วนประกอบสำคัญของการจัดงานเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยการเลือกสรรและฟื้นฟูเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์หลายกลุ่มให้มีชีวิตชีวอีกครั้ง ในลักษณะงานเทศกาลประเพณีการเข้ามาของภาครัฐและนโยบายการท่องเที่ยวของท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างความสัมพันธ์ของบทบาทหน้าที่ของประเพณียุคเก่า เช่น งานประเพณีผีตาโขนยุคใหม่ที่นำ “เปลือก” ของประเพณีเก่ามาสร้างความหมายใหม่ที่เน้นเพียงความสนุกสนาน แทนความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อท้องถิ่นและพระพุทธศาสนา (เอกรินทร์ พึ่งประชา, 2548)

อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยพบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและท้องถิ่นมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มคนท้องถิ่นในการสำนึกถึงท้องถิ่น ผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมในงานเทศกาลที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันก็ควรส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมจากชุดความรู้ท้องถิ่นโดยกระบวนการทบทวนความรู้ท้องถิ่นและรื้อฟื้นภูมิปัญญาในอดีตจากฐานสู่รุ่น อาทิ การทอผ้าไหม การทำของที่ระลึก อาหารท้องถิ่น และใช้พื้นที่งานเทศกาลประเพณีเป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ต่อสาธารณชน นำสู่กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมในลักษณะพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และธุรกิจพิพิธภัณฑ์ เพื่อสร้างประวัติศาสตร์มีชีวิตที่รวมไว้ด้วยกันของผู้คนในการสร้างเมืองศรีสะเกษ ทำให้คนมีสำนึกร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาพบว่างานเทศกาลดอกคำวนกลายเป็นกิจกรรมที่สร้างความภูมิใจให้กับคนในท้องถิ่น กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนท้องถิ่น อาทิ หน่วยงานจากภาครัฐภายนอกและประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในบทบาทที่แตกต่างกันไป ควรมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มคนในท้องถิ่น ผ่านกระบวนการรื้อฟื้นทรัพยากร

วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะด้านศิลปวัฒนธรรม อาทิ ดนตรี การละเล่นพื้นบ้าน ด้วยการสร้างชุดความรู้ที่เข้าใจเพื่อส่งต่อและสืบทอดชุดความรู้ท้องถิ่นจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ในลักษณะการประยุกต์ใช้ร่วมสมัยที่ยังคงแก่นแท้ของวัฒนธรรมนั้น เพื่อไม่ให้งานเทศกาลดกลำดวนพัฒนาไปเป็นกิจกรรมเพื่อตอบสนองความบันเทิง จนกลายเป็นเพียงงานรื่นเริงที่สนุกสนาน หรือกลายเป็นเพียงงานเฉลิมฉลองวีรบุรุษท้องถิ่น เพื่อสร้างอัตลักษณ์ชุมชนในเวทีการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของไทย และตอบสนองความต้องการของคนภายนอกมากกว่าคนไทยในท้องถิ่นเอง

นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนากระบวนการค้นคว้าและจัดเก็บข้อมูล ที่เป็นรูปธรรมและส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณชน โดยเฉพาะคนในท้องถิ่นให้มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นไม่ละทิ้งรากเหง้าของตนเอง พร้อมส่งเสริมการผลิตสินค้าทางวัฒนธรรม ในรูปแบบของที่ระลึกของใช้ประจำวัน เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจแก่กลุ่มคนในท้องถิ่น และยังเสนอแนะเชิงนโยบายคือควรสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชนในทุกระดับ โดยควรเน้นทำความเข้าใจกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมลักษณะสังคมทางวัฒนธรรมและความต้องการของท้องถิ่นให้มากที่สุด เพื่อการวางแผนทางปฏิบัติร่วมกัน โดยส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมสังคมและวัฒนธรรมที่ชุมชนมีบทบาทเกี่ยวข้องมีสิทธิ์ในการจัดการดูแลร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรเก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่นและพัฒนาเป็นชุดความรู้ท้องถิ่นในรูปแบบที่เข้าใจง่าย อาทิ แผนที่วัฒนธรรมท้องถิ่น สมุดเล่มเล็ก หรือหนังสือการ์ตูน เป็นต้น

2.2 ศึกษารูปแบบการจัดงานเทศกาลดกลำดวนบาน และนำเสนอแนวทางพัฒนางานในด้านต่างๆ

2.3 ศึกษากระบวนการฟื้นฟูและถ่ายทอดวัฒนธรรมร่วมมือของจังหวัดศรีสะเกษ และจัดเก็บเป็นชุดความรู้ถ่ายทอดแก่ท้องถิ่น

2.4 สามารถเป็นแนวทางศึกษาในพื้นที่อื่นๆ ซึ่งสามารถขยายประเด็นและพื้นที่ในการศึกษาออกไปได้อีกหลายประเด็นและพื้นที่ในการศึกษาออกไปได้อีกและหลายช่วงเวลาโดยจะขยายช่วงเวลาการศึกษาในอนาคต หรือเจาะจงศึกษาช่วงเวลาใดช่วงเวลานึงให้ละเอียดลึกซึ้งขึ้นและการศึกษาอาจจะขยายพื้นที่ออกไปเป็นระดับจังหวัด ภูมิภาค และระดับประเทศหรือศึกษาในบริเวณพื้นที่ที่แคบลง แต่ศึกษาหลายด้านให้ลึกขึ้น และเจาะจงกว่าเดิมก็ได้

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.ประดิษฐ์ ศิลาบุตร, ผศ.ดร.อาสนะ เชิดชู และผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 2 ท่านที่ให้แนวคิด คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาด จนบทความนี้สำเร็จลุล่วง ขอขอบคุณลูกศิษย์ อติศักดิ์ อุดมสันต์ ธนพล หวังยศ สิริชัย ศรีชัย ธีรวัฒน์ กันยาสาย นัฐพล ไชยมี จิตติพงษ์ ชินศรี อติศักดิ์ ่องอาจ ศิวกร อารัมเรือง อรุณชัย พันทา บัญชาพล ไยแสง ศรชัย กันทอง และธนภัทร วงศ์สุวรรณ ที่ช่วยเก็บข้อมูลเพิ่มเติม และท้ายสุดความผิดพลาดประการใด คณะผู้วิจัยขอน้อมรับไว้กับตน และผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์ หวังว่าจะมีผลต่อผู้สนใจนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนแก่สังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2545). วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์ และภูมิปัญญาจังหวัดศรีสะเกษ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

เอกสารอ้างอิง

- ชนัญ วงษ์วิภาค; และคณะ. (2553). **การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฐิติมา บุญเฉลียว. (2552). **ตัวตนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวลื้อเชียงคำ**. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ดลฤทัย ไกรวรรณกุล. (2556). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธนิก เลิศชาญฤทธิ. (2554). **การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ธรงวิทย์ ทองเสียน, บรรณาธิการ. (2551). **ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตศรีสะเกษ**. ศรีสะเกษ : ชมรมอีสานสัมพันธ์.
- โบราณสถานในเขตจังหวัดศรีสะเกษ**. (2540) . นครราชสีมา : สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 9 นครราชสีมา.
- ภราดร ศรีปัญญา; และคนอื่นๆ. (2558). **ศรีสะเกษ 1 : ประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม**. อุบลราชธานี : ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป.
- เมืองโบราณ**. (2543). กรุงเทพฯ : บริษัทวิริยะธุรกิจ จำกัด.
- รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์ศรีสะเกษในโอกาสการย้ายศาลากลางครบ 100 ปี**. (2548). ศรีสะเกษ : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- ศาลากลางจังหวัดศรีสะเกษ (2553). **อดีตตลอดรอด...ศรีสะเกษ**. ศรีสะเกษ : ศาลากลางฯ.
- ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. (2553). **หลวงพระบาง : เมืองมรดกโลกราชธานีแห่งความทรงจำ และพื้นที่พิธีกรรมในกระแสโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพฯ : สารธาร.
- สมลักษณ์ วงษ์รัตน์. (2551). **ตึ๊งน้ำตา...ที่ปราสาทขอม**. กรุงเทพฯ : ส.พิจิตรการพิมพ์.
- สภาวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ, และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ. (2548). **ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์จังหวัดศรีสะเกษ**. ศรีสะเกษ : สภาวัฒนธรรมฯ.
- สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ (2549). **ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น : ประวัติอำเภอตำบล หมู่บ้านของจังหวัดศรีสะเกษ**. ศรีสะเกษ : สำนักงานฯ.
- สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. (2561). **อดีตตลอดรอด...ศรีสะเกษ**. ศรีสะเกษ : สำนักงานฯ.
- อาภรณ์ จันทรมวงค์. (2554). **พื้นเมืองเก่าให้มีชีวิต ประสบการณ์พื้นชีวิตให้เมืองเก่าจากญี่ปุ่นถึงไทย**. กรุงเทพฯ : สวัสดิ์การพิมพ์.

วิทยานิพนธ์

- ชื่นกมล เมฆกัศจรรย์. (2555). **การศึกษาภาพสะท้อนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารในจังหวัดศรีสะเกษ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- นิธิดา บุญเฉลียว. (2552). **ความทรงจำของคนหรือพัวพันกับประเพณีประติมากรรม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถ่ายเอกสาร
- ปราโมทย์ รักตมรงค์. (2547). **การเมืองของสุนทรียภาพผ้าขึ้นต้นมากับกระบวนการรื้อฟื้นวัฒนธรรมแม่แจ่ม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถ่ายเอกสาร.
- ยุทธนา ดิศกุล. (2553). **ประเพณีประติมากรรมและอัตลักษณ์ชุมชนคลองแห**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขามานุษยวิทยา, คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

เอกสารอ้างอิง

- อภินันท์ สงเคราะห์. (2544). **สถาบันกษัตริย์เขมรโบราณจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 13**. สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, ภาควิชาประวัติศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์. ถ่ายเอกสาร.
- เอกรินทร์ พึ่งประชา. (2548). **พระราชหฤทัย : ประเพณีประติมากรรมแห่งวัดศรีชะทอง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทและมานุษยวิทยาบัณฑิต, สาขามานุษยวิทยา, คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

บทความในวารสาร

- กาญจนา แสงลัมสุวรรณ; และศรัณยา แสงลัมสุวรรณ. (2555). การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน. วารสารนักบริหาร 32(4) : 139 - 146
- ทิวาพร ใจก้อน. (2560). **สวนสาธารณะกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของจังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ. 2523 – ปัจจุบัน**. วารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ (2) ก.ค. – ธ.ค.) 84- 100.
- ปิ่นวดี ศรีสุพรรณและคณะ. (2554). **รื้อสร้างประเพณี : การเปลี่ยนแปลงของบุญบั้งไฟในโลกยุคโลกาภิวัตน์**. สังคมกลุ่มน้ำโขง 7(พ.ค. – ส.ค.) 27 – 48.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2551). **“ศรีสะเกษ เขตเขมรป่าดง”** ใน เขาพระวิหาร : ระเบิดเวลาจากยุคอดีตนิคม. กรุงเทพฯ : มติชน.
- อริยา อรุณรัตน์. (2548). **งานเทศกาลเมือง : ภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อความเป็นเมืองน่าอยู่**. วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 1.23 – 55.

สัมภาษณ์

- ชุดิญา จงมีเสร็จ, สัมภาษณ์, 15 มี.ค. 62.
- ประติษฐ์ ศิลบุตร, สัมภาษณ์, 15 มี.ค. 62.
- สุนันทา วงศ์แก้ว, สัมภาษณ์, 15 มี.ค. 62 .

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกจังหวัดสิบสองปันนา (XISHUANGBANNA) มณฑลยูนนาน ประเทศจีน
เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย

Factors Influencing Thai Tourists' Decisions To Choose Xishuangbanna Dai Autonomous
Prefecture Of Yunnan Province PRC China as A Tourist Attraction

DENGLULU¹

ชุนิน แก้วนพรัตน์

บทคัดย่อ

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกจังหวัดสิบสองปันนา (XISHUANGBANNA) มณฑลยูนนาน ประเทศจีน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว 2) ศึกษาแรงจูงใจ (ด้านแรงผลักดันกับด้านแรงดึงดูด) ที่ตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดสิบสองปันนา 3) เปรียบเทียบ ความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดสิบสองปันนา และ 4) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยแรงจูงใจ (ด้านแรงผลักดันกับด้านแรงดึงดูด) ส่งผลต่อนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจ เดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดสิบสองปันนา

การศึกษานี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามให้กับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจเดินทางไปเที่ยวที่ จังหวัดสิบสองปันนาจำนวน 400 ชุด ระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายน 2561 ผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 51.0) อายุระหว่าง 31-40 ปี (ร้อยละ 32.0) สถานภาพสมรส (ร้อยละ 42.5) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 44.0) อาชีพค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 43.0) มีรายได้ 15,001-30,000 บาท (ร้อยละ 40.0) ส่วนใหญ่ไม่เคยไปเที่ยวที่จังหวัดสิบสองปันนา (ร้อยละ 79.3) มีรูปแบบการเดินทางไปกับทัวร์ กับครอบครัว/เพื่อน/ญาติ (ร้อยละ 43.8) แรงจูงใจด้านแรงผลักดันของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดสิบสองปันนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.95$) แรงจูงใจด้านแรงดึงดูดของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดสิบสองปันนา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.23$) การตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสิบสองปันนาของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.53$)

สำหรับผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน มีแรงจูงใจในการตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดสิบสองปันนาแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยแรงจูงใจด้านแรงผลักดัน (Push Factors) และปัจจัยแรงจูงใจด้านแรงดึงดูด (Pull Factors) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกจังหวัดสิบสองปันนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อมูลการวิจัยนี้เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวในจังหวัดสิบสองปันนา เพื่อนำไปพัฒนาธุรกิจให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวที่จังหวัดสิบสองปันนาได้

คำสำคัญ: แรงจูงใจในการท่องเที่ยว การตัดสินใจ นักท่องเที่ยวชาวไทย สิบสองปันนา

¹ นักศึกษาปริญญาโท

Abstract

This study surveyed factors influencing Thai tourists' decisions to choose Xishuang Banna Dai autonomous prefecture of Yunnan Province China as a tourists attraction. The objectives of this study were to 1) study personal data of Thai tourists 2) study motivation level (push factors and pull factors) of Thai tourists' decisions to choose Xishuang Banna as a tourists attraction 3) compare the differences of personal data related to motivation of Thai tourists' decisions to choose Xishuang Banna as a tourists attraction and 4) study whether personal data of Thai tourists and motivation (push factors and pull factors) affect Thai tourists' decisions to choose Xishuang Banna as a tourists attraction or not

The data was collected by distributing questionnaires among 400 Thai tourists who decided to choose Xishuang Banna as a tourists attraction from July to September, 2018. The finding revealed that most of the respondents were male (51.0%) with the following characteristics: age: 31-40 (32.0%); marital status: married (42.5%); education: bachelor's degree (44.0%); occupation: own business (44.0%); monthly income: 15,001-30,000 baht (40.0%); never been to Xishuang Banna (79.3%); had a trip with the tour and with family / friends / relatives (43.8%). Most of Thai tourists had motivation in high level, which consisted of push motivational factors in the high level ($\bar{x} = 3.95$), and pull motivational factors in the highest level ($\bar{x} = 4.23$), and Thai tourists' decisions to choose Xishuang Banna as a tourists attraction in the high level ($\bar{x} = 3.53$)

The hypothesis testing results revealed that there were motivation differences in personal data, push motivational factors, and pull motivational factors that effect Thai tourists' decisions to choose Xishuang Banna as a tourists attraction at the level of .05. This informative result can be used to promote tourism of Xishuang Banna Dai autonomous prefecture.

Keywords: Tourist Motivation, Making Decision, Thai tourists, Xishuang Banna

บทนำ

ในปี 2560 มีนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาเที่ยวลิสสองปันนา จำนวน 123,189 คน นักท่องเที่ยวชาวไทยมีสัดส่วน 34.32% ของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาเที่ยวลิสสองปันนา นักท่องเที่ยวชาวไทยมีสัดส่วนเยอะที่สุดในการท่องเที่ยวเข้าของจังหวัดลิสสองปันนา นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวที่ลิสสองปันนามีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยเป็นประเทศสำคัญที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวที่ลิสสองปันนามากที่สุด ถือว่าเป็นประเทศที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดต่างประเทศของจังหวัดลิสสองปันนา ซึ่งสำนักงานการท่องเที่ยวเขตปกครองตนเองลิสสองปันนาให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก (สำนักงานสถิติจังหวัดลิสสองปันนา, 2560) ตลาดการท่องเที่ยวต่างประเทศของลิสสองปันนาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกันก็มีปัญหาที่ควรพัฒนาตามมาด้วยเช่นกัน สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวเข้าในลิสสองปันนามีอุปสรรคและปัญหาหลายด้าน เช่น การโปรโมทด้านท่องเที่ยวไม่เพียงพอ กลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวต่างประเทศไม่มีการประยุกต์ใช้ให้เข้ากับนักท่องเที่ยวต่างชาติ เนื่องจากขาดบุคคลที่มีความสามารถด้านการท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวที่สามารถพูดได้หลายภาษา ผิดกับคุณภาพการให้บริการไม่ดีพอ อีกทั้งสถานที่

ท่องเที่ยวต่างๆ ไม่มีการจัดทำป้ายแนะนำและป้ายบอกทางที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หรือความไม่สะดวกด้านการจองที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และระบบการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวและระบบการเข้า-ออกประเทศค่อนข้างลำบาก เป็นต้น (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสกลนคร, 2561) การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยวที่สกลนครของนักท่องเที่ยวชาวไทย มีประโยชน์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดต่างประเทศ การสำรวจและวิเคราะห์แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่สกลนคร ด้านแรงผลักดันและแรงดึงดูด มีประโยชน์ต่อการส่งเสริมและการพัฒนาของรัฐบาลท้องถิ่นในการวางแผนกลยุทธ์การท่องเที่ยวที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวไทยให้เข้ามาเที่ยวที่สกลนครมากยิ่งขึ้น และส่งเสริมกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวไทยมาเที่ยวที่สกลนครอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับประสบการณ์ใหม่ เก็บไว้เป็นความประทับใจและเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในการท่องเที่ยวของสกลนคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจไปท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสกลนคร
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ผลักดันให้นักท่องเที่ยวชาวไทยตัดสินใจไปท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวไทยตัดสินใจไปท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน มีแรงจูงใจในการตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดสกลนครแตกต่างกัน
2. ปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกจังหวัดสกลนครเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย
3. ปัจจัยแรงจูงใจด้านแรงผลักดัน (Push Factors) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกจังหวัดสกลนครเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย
4. ปัจจัยแรงจูงใจด้านแรงดึงดูด (Pull Factors) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกจังหวัดสกลนครเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย

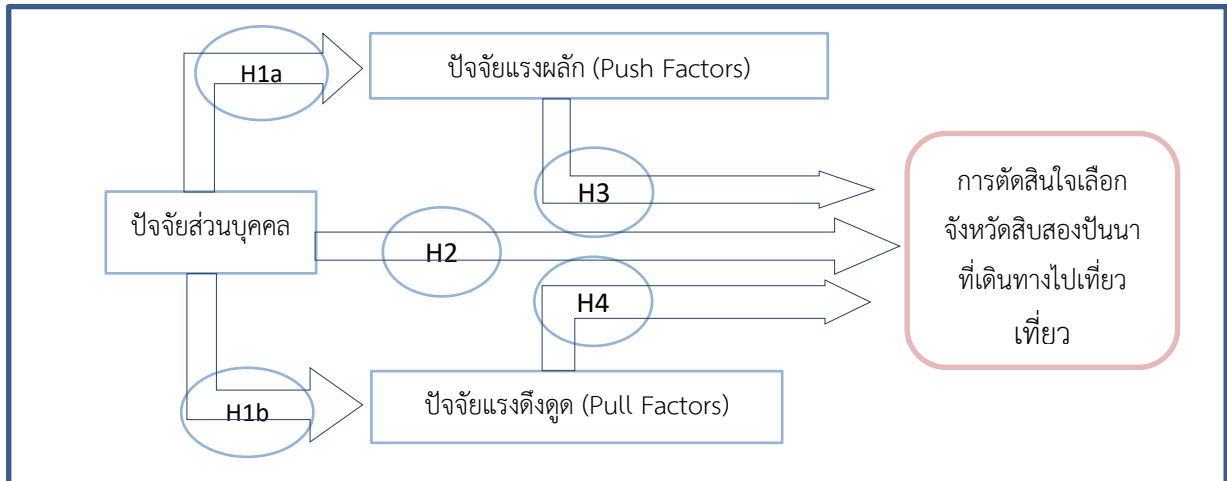
ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร
ปริมาณและคุณภาพที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจเลือกจังหวัดสกลนครเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยว จำนวน 400 คน ณ จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา
การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกจังหวัดสกลนครเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยแรงผลักดัน (Push Factors) และปัจจัยแรงดึงดูด (Pull Factors)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

- 1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยแรงจูงใจด้านแรงผลัก และปัจจัยแรงจูงใจด้านแรงดึงดูด
- 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ การตัดสินใจเลือกจังหวัดสิบสองปันนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

กรอบความคิดที่ใช้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยใช้ข้อมูลทางสถิติเพื่อการวิเคราะห์และประเมินผลที่ได้จากแจกแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด ให้กับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจเลือกจังหวัดสิบสองปันนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยว

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจเลือกจังหวัดสิบสองปันนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยว โดยขอบเขตพื้นที่การศึกษา คือ จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่าง คือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจเลือกจังหวัดสิบสองปันนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยว

3. ประเภทของตัวแปร

การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยมีผลต่อการตัดสินใจเลือกจังหวัดสิบสองปันนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรการวิจัยเป็น 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยมีตัวแปรรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) ปัจจัยแรงจูงใจด้านแรงผลัก (Push Factors) และปัจจัยแรงจูงใจด้านแรงดึงดูด (Pull Factors)

3.2 ตัวแปรตาม

การตัดสินใจเลือกจังหวัดสิบสองปันนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

4. วิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้หลักการวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม IBM SPSS Statistics 22 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลอธิบายตัวแปรของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

4.1 ข้อมูลในแบบสอบถามส่วนที่ 1 ค่าความถี่ (Frequency จำนวน) และค่าร้อยละ (Percentage %) ใช้สำหรับวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย ข้อมูลในแบบสอบถามส่วนที่ 2 ระดับแรงจูงใจ ด้านปัจจัยผลัก (Push Factors) และปัจจัยดึงดูด (Pull Factor) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจเลือกเมืองสืบสองปันนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยว นำมาวิเคราะห์ความถี่และร้อยละ (Percentage %) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Average $\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวัดระดับแรงจูงใจโดยเทียบเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4.2 ทดสอบสมมติฐาน นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดสืบสองปันนาแตกต่างกัน โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดสืบสองปันนา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน ได้แก่ ประสิทธิภาพที่เคยเดินทาง โดยใช้วิธีการทดสอบค่าที (Independent Sample T-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ รายได้ต่อเดือน และรูปแบบในการเดินทาง โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) หากผลการทดสอบมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทำการทดสอบ Post Hoc Test เป็นรายคู่ต่อไป โดยใช้วิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD) เพื่อดูว่าคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทดสอบสมมติฐานที่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยแรงจูงใจด้านแรงผลัก (Push Factors) ปัจจัยแรงจูงใจด้านแรงดึงดูด (Pull Factors) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกจังหวัดสืบสองปันนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยใช้วิธีการทดสอบ วิเคราะห์ค่าความคลาดเคลื่อน (Multiple Regression)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดสืบสองปันนา

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.0 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 มีสถานภาพสมรส จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 มีการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0 มีอาชีพค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.0 ส่วนใหญ่มีรายได้ 15,001 - 30,000 บาท จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ไม่เคยไป จำนวน 317 คน คิดเป็นร้อยละ 79.25 ส่วนใหญ่มีรูปแบบการเดินทางไปกับทัวร์ กับครอบครัว/เพื่อน/ญาติ จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.75

2. การวิเคราะห์ข้อมูลแรงจูงใจด้านแรงผลักดันของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดสืบสองปันนา ผลการศึกษา พบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจด้านแรงผลักดันของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดสืบสองปันนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน ได้แก่ ฉันทนาการสักระยะดีที่สิทธิ์และทำบุญ ($\bar{x} = 4.38$) รองลงมาคือ ฉันทนาการสัมผัสวิถีชีวิตคนในท้องถิ่น และรู้จักเพื่อนใหม่ ๆ ระหว่างการเดินทาง ($\bar{x} = 4.29$) รองลงมา คือ ฉันทท่องเที่ยวเพื่อไปเยี่ยมครอบครัว/ญาติหรือเพื่อน ($\bar{x} = 4.25$) รองลงมา คือ ฉันทไปเพื่อเหตุผลทางธุรกิจหรือมีประชุมสัมมนา ($\bar{x} = 4.24$) รองลงมา คือ และอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน ได้แก่ ฉันทชอบเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ($\bar{x} = 4.17$) รองลงมาคือ ฉันทนาการสัมผัสประเทศและสถานที่ท่องเที่ยวที่ไม่เคย

ไปเที่ยวมาก่อน ($\bar{x} = 3.69$) รองลงมาคือ ฉันมีเวลาว่างจึงสังเกตเห็นโอกาสในการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.60$) ฉันต้องการหลีกเลี่ยงความจำในชีวิตประจำวัน ($\bar{x} = 3.45$) และฉันต้องการเที่ยวผ่อนคลายหาความสนุกสนาน ($\bar{x} = 3.43$) ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจด้านแรงดึงดูดของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดสิบสองปันนา ผลการศึกษา พบว่า แรงจูงใจด้านแรงดึงดูดของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดสิบสองปันนาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ได้แก่ ผู้คนที่ท่องเที่ยวในสิบสองปันนามีการต้อนรับ ดูแลที่อบอุ่น ($\bar{x} = 3.47$) รองลงมาคือสิบสองปันนามีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ($\bar{x} = 4.27$) สิบสองปันนามีความหลากหลายของอาหารและเครื่องดื่มของท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.27$) รองลงมาคือ สิบสองปันนามีความสะดวกด้านคมนาคม ระยะเส้นทาง/ระยะเวลาการเดินทางไปสิบสองปันนาสั้น ($\bar{x} = 4.26$) รองลงมาคือความเหมาะสมของค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเที่ยวสิบสองปันนา ($\bar{x} = 4.26$) รองลงมาคือสิ่งอำนวยความสะดวกและการพัฒนาความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวของสิบสองปันนา (อุปกรณ์อำนวยความสะดวกน้ำประปาและไฟฟ้า การจราจรในเขตเมือง ระเบียบการเข้า-ออกประเทศ อุปกรณ์สื่อสาร เน็ตเวิร์ค สิ่งอำนวยความสะดวกทางการแพทย์ ไปรษณีย์) ($\bar{x} = 4.25$) รองลงมาคือการเดินทางไปเที่ยวสิบสองปันนามีความปลอดภัย ($\bar{x} = 4.22$) รองลงมาคือสิบสองปันนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม ($\bar{x} = 4.20$) รองลงมาคือสิบสองปันนามีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.18$) รองลงมาคือสิบสองปันนามีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ($\bar{x} = 4.16$) และรองลงมาคือสิบสองปันนาเป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียง มีข้อมูลการท่องเที่ยวที่ดี (ปากต่อปาก อินเทอร์เน็ต นิตยสาร หนังสือพิมพ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสิบสองปันนา) ($\bar{x} = 4.15$) ตามลำดับ

4. การวิเคราะห์เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดสิบสองปันนา ผลการศึกษา พบว่า การตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสิบสองปันนาของนักท่องเที่ยวชาวไทยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ จังหวัดสิบสองปันนาคือสถานที่ท่องเที่ยวที่ท่านเลือกเป็นลำดับแรกสำหรับการท่องเที่ยวในครั้งต่อไป ($\bar{x} = 3.71$) รองลงมา คือ ท่านอยากจะเดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดสิบสองปันนา ($\bar{x} = 3.59$) และท่านตัดสินใจจะเดินทางไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสิบสองปันนาในอนาคตอันใกล้ ($\bar{x} = 3.52$) อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ท่านได้วางแผนที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดสิบสองปันนาอีกในอนาคตอันใกล้ ($\bar{x} = 3.30$) ตามลำดับ

5. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

5.1 สมมติฐานที่ 1 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดสิบสองปันนาแตกต่างกัน ผลการทดสอบสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยปัจจัยรายได้ต่อเดือน ($P = .014$) กับรูปแบบในการเดินทางท่องเที่ยว ($P = .033$) แตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการเดินทางไปท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย แตกต่างกัน สรุปได้ว่า สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ปัจจัยประสบการณ์ที่เคยไปเที่ยว ($P = .45$) แตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการเดินทางไปท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ไม่แตกต่างกัน สรุปได้ว่า ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.2 สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลการตัดสินใจเลือกจังหวัดสิบสองปันนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการทดสอบสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยปัจจัยรายได้ต่อเดือน ($t = 3.394$, $P = .001$) กับรูปแบบในการเดินทางท่องเที่ยว ($t = -2.072$, $P = .039$) ส่งผลการตัดสินใจเลือกจังหวัดสิบสองปันนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ปัจจัยประสบการณ์ที่เคยไปเที่ยว ($t = .615$, $P = .539$) ไม่ส่งผลการตัดสินใจเลือกจังหวัดสิบสองปันนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย สรุปได้ว่า ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.3 สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยแรงจูงใจด้านแรงผลักดัน (Push Factors) ส่งผลการตัดสินใจเลือกจังหวัดสิบสองปันนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ($F = 43.916$, $p = .000 < 0.05$) ผลการทดสอบ

สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยปัจจัยข้อที่ 2 ต้องการสัมผัสประเทศและสถานที่ท่องเที่ยวที่ไม่เคยไปเที่ยวมาก่อน ($t = -2.858, P = .004$) ข้อที่ 6 ท่องเที่ยวเพื่อไปเยี่ยมครอบครัว /ญาติหรือเพื่อน ($t = 3.846, P = .000$) ข้อที่ 7 ท่องเที่ยวเพื่อเหตุผลทางธุรกิจหรือมีประชุมสัมมนา ($t = 2.758, P = .006$) และข้อที่ 8 ท่องเที่ยวเพื่อต้องการสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์และทำบุญ ($t = 2.081, P = .038$) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกจังหวัดสิบสองปันนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย สรุปได้ว่า สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ปัจจัยข้อที่ 1 ต้องการเที่ยวผ่อนคลายหาความสนุกสนาน ($t = .903, P = .367$) ข้อที่ 3 หลีกหนีความจำเจในชีวิตประจำวัน ($t = -.003, P = .997$) ข้อที่ 4 มีเวลาว่างจะเล็งเห็นโอกาสในการท่องเที่ยว ($t = .175, P = .861$) ข้อที่ 5 ความชอบส่วนตัวเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ($t = .233, P = .816$) และข้อที่ 9 ท่องเที่ยวเพื่อต้องการสัมผัสวิถีชีวิตคนในท้องถิ่นและรู้จักเพื่อนใหม่ ๆ ระหว่างการเดินทาง ($t = .827, P = .408$) ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกจังหวัดสิบสองปันนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย สรุปได้ว่า ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.4 สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยแรงจูงใจด้านแรงดึงดูด (Pull Factors) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกจังหวัดสิบสองปันนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ($F = 37.867, p = .000 < 0.05$) ผลการทดสอบสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยปัจจัยข้อที่ 1 สิบสองปันนาเป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียง มีข้อมูลการท่องเที่ยวที่ดี ($t = 2.309, P = .017$) ข้อที่ 2 สิบสองปันนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม ($t = -2.082, P = .038$) ข้อที่ 5 สิบสองปันนามีความสะดวกด้านคมนาคม (ระยะเส้นทาง/ระยะเวลาการเดินทางไปสิบสองปันนาสั้น) ($t = 2.386, P = .018$) ข้อที่ 8 ผู้คนท้องถิ่นในสิบสองปันนามีการต้อนรับ ดูแลที่อบอุ่น ($t = 1.976, P = .049$) ข้อที่ 9 การเดินทางไปเที่ยวสิบสองปันนามีความปลอดภัย ($t = 2.015, P = .045$) และข้อที่ 10 ความเหมาะสมของค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเที่ยวสิบสองปันนา ($t = -2.438, P = .015$) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกจังหวัดสิบสองปันนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย สรุปได้ว่า สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ปัจจัยข้อที่ 3 สิบสองปันนามีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ($t = .364, P = .730$) ข้อที่ 4 สิบสองปันนามีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ($t = -.392, P = .695$) ข้อที่ 6 สิบสองปันนามีความหลากหลายของอาหารและเครื่องดื่มของท้องถิ่น ($t = -1.018, P = .309$) ข้อที่ 7 สิบสองปันนามีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ ของที่ระลึก ($t = .918, P = .359$) และข้อที่ 11 สิ่งอำนวยความสะดวกและการพัฒนาความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวของสิบสองปันนา (อุปกรณ์อำนวยความสะดวกน้ำประปาและไฟฟ้า การจราจรในเขตเมือง ระเบียบการเข้า-ออกประเทศ อุปกรณ์สื่อสาร เน็ตเวิร์ค สิ่งอำนวยความสะดวกทางการแพทย์ ไพรซ์เชียน์) ($t = 1.275, P = .203$) ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกจังหวัดสิบสองปันนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย สรุปได้ว่า ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปและอภิปรายผล

1. จากข้อค้นพบในสมมติฐานที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีแรงจูงใจในการเดินทางไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสิบสองปันนาแตกต่างกัน โดยปัจจัยรายได้ต่อเนื่องกับรูปแบบในการเดินทางท่องเที่ยวแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการเดินทางไปท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยประสบการณ์ที่เคยไปเที่ยวแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการเดินทางไปท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดสิบสองปันนาอุดมสมบูรณ์มาก แต่ละสถานที่ท่องเที่ยวเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างกัน โดยปกติ นักท่องเที่ยวต่างชาติไม่สามารถไปสถานที่ท่องเที่ยวให้หมดภายในการเดินทางครั้งเดียว ในขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวของจังหวัดสิบสองปันนามีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว มีแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆออกมาเสมอ กิจกรรมการท่องเที่ยวยังมีความแปลกใหม่ยิ่งขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกอยากไปเที่ยวตามสถานที่นั้นๆ นอกจากนี้ สิบสองปันนามีคุณภาพการให้บริการในระดับค่อนข้างดี ผู้คนในท้องถิ่นมีการต้อนรับที่อบอุ่น ทำให้นักท่องเที่ยว

เที่ยวชาวไทยที่เคยเดินทางไปเที่ยวเกิดความอยากจะไปเที่ยวซ้ำ ดังกล่าวนี้อาจเป็นเหตุผลทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีประสบการณ์ในการเดินทางแตกต่างกัน เกิดแรงจูงใจในการตัดสินใจไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสกลนครไม่แตกต่างกัน

2. จากข้อค้นพบในสมมติฐานที่ 2 การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลกับการตัดสินใจไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสกลนครพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลต่อการตัดสินใจไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสกลนครของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยปัจจัยรายได้ต่อเดือนกับรูปแบบในการเดินทางท่องเที่ยวส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกจังหวัดสกลนครเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประสบการณ์ที่เคยไปเที่ยวไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสกลนครของนักท่องเที่ยวชาวไทย ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีประสบการณ์ที่เคยไปเที่ยวแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการเดินทางไปท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นถึงนักท่องเที่ยวไม่ว่ามีประสบการณ์ที่เคยไปเที่ยวจังหวัดสกลนครหรือไม่ ก็จะมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยว แล้วเกิดพฤติกรรมการตัดสินใจไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสกลนครเหมือนกัน เหตุผลนี้อาจทำให้ประสบการณ์ที่เคยไปเที่ยวไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสกลนครของนักท่องเที่ยวชาวไทย

3. จากข้อค้นพบในสมมติฐานที่ 3 การศึกษาแรงจูงใจด้านแรงผลักดัน (Push Factors) กับการตัดสินใจไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสกลนครพบว่า แรงจูงใจด้านแรงผลักดัน (Push Factors) ส่งผลต่อการตัดสินใจไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสกลนครของนักท่องเที่ยวชาวไทย และจากผลการวิจัยที่พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดสกลนครโดยรวมมีแรงจูงใจด้านปัจจัยผลักดันที่ทำให้ไปเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดสกลนครอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยต้องการสัมผัสประเทศและสถานที่ท่องเที่ยวที่ไม่เคยไปเที่ยวมาก่อนอยู่ในระดับ ($\bar{x} = 3.69$) ต้องการไปท่องเที่ยวเพื่อสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์และทำบุญอยู่ในระดับ ($\bar{x} = 4.38$) ต้องการท่องเที่ยวเพื่อไปเยี่ยมครอบครัว/ญาติหรือเพื่อนอยู่ในระดับ ($\bar{x} = 4.25$) และต้องการท่องเที่ยวเพื่อเหตุผลทางธุรกิจหรือมีประชุมสัมมนาอยู่ในระดับ ($\bar{x} = 4.24$) ส่งผลต่อนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจเดินทางไปเที่ยวที่จังหวัดสกลนคร ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ปัจจัยแรงจูงใจด้านแรงผลักดัน ต้องการเที่ยวผ่อนคลายความสนุกสนาน อยู่ในระดับ ($\bar{x} = 3.43$) ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสกลนครของนักท่องเที่ยวชาวไทย ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ การตัดสินใจเดินทางไปเที่ยวที่จังหวัดสกลนครส่วนใหญ่มีความต้องการกับวัตถุประสงค์โดยเฉพาะ เช่น เพื่อการติดต่อธุรกิจ การประชุม เพื่อสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์และทำบุญ และเพื่อไปเยี่ยมครอบครัว/ญาติหรือเพื่อน การไปพักผ่อนไม่ใช่สาเหตุที่นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางไปจังหวัดสกลนครโดยตรง การตัดสินใจไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสกลนครเกิดจากความต้องการโดยเฉพาะ เหตุผลนี้อาจทำให้ผลการวิเคราะห์ไม่ส่งต่อการตัดสินใจเดินทางไปเที่ยวที่จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยแรงจูงใจด้านแรงผลักดัน ต้องการหลีกเลี่ยงความจำเจในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับ ($\bar{x} = 3.45$) ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสกลนครของนักท่องเที่ยวชาวไทย ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีอายุระหว่าง 21-40 ปี จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 57.0 แสดงให้เห็นถึง กลุ่มตัวอย่งนี้ส่วนใหญ่เป็นวัยหนุ่มสาวที่กำลังมีกระตือรือร้นอย่างสูงในการทำงานกับการดำรงชีวิต อาจจะไม่ค่อยมีความจำเจในชีวิตประจำวัน ทำให้ผลการวิเคราะห์ไม่ส่งต่อการตัดสินใจเดินทางไปเที่ยวที่จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยแรงจูงใจด้านแรงผลักดัน มีเวลาว่างจะเล็งเห็นโอกาสในการท่องเที่ยว อยู่ในระดับ ($\bar{x} = 3.60$) ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสกลนครของนักท่องเที่ยวชาวไทย ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.0 เกือบจะถึงครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่งนี้ ลักษณะของอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวคือมีเวลาทำงานค่อนข้างอิสระ สามารถ

จัดเวลาตามความต้องการของตัวเอง การวางแผนในการเดินทางท่องเที่ยวจะง่ายกว่าอาชีพอื่น เหตุผลนี้อาจทำให้ผลการวิเคราะห์ไม่ส่งต่อการตัดสินใจเดินทางไปเที่ยวที่จังหวัดสิบสองปันนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยแรงจูงใจด้านแรงผลักดัน ความชอบส่วนตัวเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ อยู่ในระดับ ($\bar{x} = 4.17$) ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสิบสองปันนาของนักท่องเที่ยวชาวไทย ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักท่องเที่ยวที่ค้นหาลานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่ตามความมีชื่อเสียงของสถานที่ ถ้าสถานที่ท่องเที่ยวมีชื่อเสียงจะทำให้นักท่องเที่ยวที่มีความชอบส่วนตัวเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์หรือไม่ก็ก็ตาม จะเกิดความอยากรู้ อยากเห็น และมีการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆเป็นจุดหมายปลายทาง สิบสองปันนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของประเทศจีน ทุกปีมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวจำนวนมาก เหตุผลนี้อาจทำให้ผลการวิเคราะห์ไม่ส่งต่อการตัดสินใจเดินทางไปเที่ยวที่จังหวัดสิบสองปันนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยแรงจูงใจด้านแรงผลักดัน ท่องเที่ยวเพื่อต้องการสัมผัสวิถีชีวิตคนในท้องถิ่น และรู้จักเพื่อนใหม่ ๆ ระหว่างการเดินทาง อยู่ในระดับ ($\bar{x} = 4.29$) ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสิบสองปันนาของนักท่องเที่ยวชาวไทย ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 ตามปกติแล้ว คนที่มีสถานภาพสมรส ความต้องการในการรู้จักเพื่อนใหม่จะจะไม่มาก เหตุผลนี้อาจทำให้ผลการวิเคราะห์ไม่ส่งต่อการตัดสินใจเดินทางไปเที่ยวที่จังหวัดสิบสองปันนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. จากข้อค้นพบในสมมติฐานที่ 4 การศึกษาแรงจูงใจด้านแรงดึงดูด (Pull Factors) กับการตัดสินใจไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสิบสองปันนา พบว่า แรงจูงใจด้านด้านแรงดึงดูด (Pull Factors) ส่งผลต่อการตัดสินใจไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสิบสองปันนาของนักท่องเที่ยวชาวไทย และจากผลการวิจัยที่พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสิบสองปันนาโดยรวมมีแรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูดที่ทำให้ไปเดินทางท่องเที่ยวที่จังหวัดสิบสองปันนาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยปัจจัยสิบสองปันนาเป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียง มีข้อมูลการท่องเที่ยวที่ดี (ปากต่อปาก อินเทอร์เน็ต นิตยสารหนังสือพิมพ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสิบสองปันนา) อยู่ในระดับ ($\bar{x} = 4.15$) สิบสองปันนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม อยู่ในระดับ ($\bar{x} = 4.20$) สิบสองปันนามีความสะดวกด้านคมนาคม ระยะเส้นทาง/ระยะเวลาการเดินทางไปสิบสองปันนาสั้น อยู่ในระดับ ($\bar{x} = 4.26$) ผู้คนที่ท้องถิ่นในสิบสองปันนามีการต้อนรับ ดูแลที่อบอุ่นอยู่ในระดับ ($\bar{x} = 3.47$) การเดินทางไปเที่ยวสิบสองปันนามีความปลอดภัย อยู่ในระดับ ($\bar{x} = 3.60$) และความเหมาะสมของค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเที่ยวสิบสองปันนา อยู่ในระดับ ($\bar{x} = 4.26$) ส่งผลต่อนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจเดินทางไปเที่ยวที่จังหวัดสิบสองปันนา ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ปัจจัยแรงจูงใจด้านแรงดึงดูด สิบสองปันนามีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับ ($\bar{x} = 4.18$) สิบสองปันนามีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย อยู่ในระดับ ($\bar{x} = 4.16$) ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสิบสองปันนาของนักท่องเที่ยวชาวไทย ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ไม่เคยเดินทางไปเที่ยวที่สิบสองปันนา จำนวน 317 คน คิดเป็นร้อยละ 79.25 ดังนั้นนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่งนี้ไม่ได้ทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายจริงหรือไม่ เหตุผลนี้อาจทำให้ผลการวิเคราะห์ไม่ส่งต่อการตัดสินใจเดินทางไปเที่ยวที่จังหวัดสิบสองปันนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยแรงจูงใจด้านแรงดึงดูด สิบสองปันนามีความหลากหลายของอาหารและเครื่องดื่มของท้องถิ่น อยู่ในระดับ ($\bar{x} = 4.27$) สิบสองปันนามีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก อยู่ในระดับ ($\bar{x} = 4.27$) ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสิบสองปันนาของนักท่องเที่ยวชาวไทย ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า 1) นักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ไม่เคยเดินทางไปเที่ยวที่สิบสองปันนา ไม่ค่อยรู้ อาหาร เครื่องดื่มและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของท้องถิ่นมีอะไรน่าสนใจ 2) วิถีชีวิตประจำวัน รสนิยมของอาหาร และวิธีการ

ทำอาหารของจังหวัดสืบสองปันนามีความคล้ายคลึงกับประเทศไทย เหตุผลเหล่านี้อาจทำให้ผลการวิเคราะห์ไม่ส่งต่อการตัดสินใจเดินทางไปเที่ยวที่จังหวัดสืบสองปันนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยแรงจูงใจด้านแรงดึงดูด สิ่งอำนวยความสะดวกและการพัฒนาความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวของสืบสองปันนา อยู่ในระดับ ($\bar{x} = 4.25$) ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสืบสองปันนาของนักท่องเที่ยวชาวไทย ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่มีรูปแบบการเดินทางไปกับทัวร์ กับครอบครัว/เพื่อน/ญาติ จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.75 เกือบจะถึงครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างนี้ นักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวกับบริษัททัวร์ จะไม่ค่อยกังวลเรื่องด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เพราะว่าบริษัททัวร์มีความรับผิดชอบทุกสิ่งทุกด้านในการเดินทางอยู่แล้ว รวมทั้งโรงแรม อาหาร คมนาคมในการเดินทาง วิชาและการเข้า-ออกประเทศ นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวกับบริษัททัวร์จะได้รับความสะดวกสบายในการเดินทางมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีรูปแบบการเดินทางอื่น เหตุผลนี้อาจทำให้ผลการวิเคราะห์ไม่ส่งต่อการตัดสินใจเดินทางไปเที่ยวที่จังหวัดสืบสองปันนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของงานวิจัยในครั้งนี้

1. การวิจัยในครั้งนี้ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจเดินทางไปเที่ยวจังหวัดสืบสองปันนา จำนวน 400 คน หากมีการพัฒนางานวิจัยนี้ ควรใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากขึ้นหรือใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีประสบการณ์ไปเที่ยวที่จังหวัดสืบสองปันนา และสำรวจกลุ่มตัวอย่างจากหลาย ๆ แหล่ง นอกจาก จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย มีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักท่องเที่ยวชาวไทย เพื่อความหลากหลาย และความชัดเจนของผลการวิจัย และสามารถเป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเกี่ยวกับตลาดต่างประเทศของจังหวัดสืบสองปันนา

2. ควรทำการสัมภาษณ์กับผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่จังหวัดสืบสองปันนา เพื่อให้เข้าใจภาพรวมปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในปัจจุบันการพัฒนากการท่องเที่ยวของจังหวัดสืบสองปันนา

ข้อเสนอแนะของงานวิจัยในครั้งต่อไป

1. แนะนำให้ศึกษาวิจัยในเรื่อง พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเที่ยวจังหวัดสืบสองปันนา วิเคราะห์พฤติกรรมทำให้ทราบถึงความชอบและความนิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเที่ยว สามารถนำผล 1 การศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย ส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวในจังหวัดสืบสองปันนา

2. แนะนำให้ศึกษาวิจัยในเรื่อง ความคาดหวังกับความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเที่ยวจังหวัดสืบสองปันนา ทำให้ทราบถึงนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคาดหวังกับ ด้านไหนบ้าง มีความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจด้านไหนบ้าง สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน และบริหารจัดการธุรกิจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. การทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกจังหวัดสืบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศจีน จึงควรมีการศึกษาในสถานที่ และจังหวัดอื่นๆ ด้วย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทาง ว่ามีผลที่ได้รับเหมือนกันหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปต่างประเทศ.

สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/content/1210698>

กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). นักท่องเที่ยวชาวจีนเข้ามาท่องเที่ยวประเทศไทย. สืบค้นจาก

https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=9881

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2554). แลกเปลี่ยนการตลาดท่องเที่ยวประจำปี 2554. สืบค้นจาก

<http://www.manager.co.th/Travel/ViewNews.aspx/NewsID=95300>

เอกสารอ้างอิง

- ฐิติพงศ์ เจริญชัย (2552). การศึกษาสาเหตุและปัจจัยเอื้อให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวตลาดต่างประเทศ. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ธีรภาพ โลหิตกุล (2544). *กว่าจะรู้ค่าคนไทในอุษาคเนย์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น.
- จิรารัตน์ ศรี. (2548). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. (การบริหารธุรกิจ). ลพบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- นาถฤดี มณีเนตร (2551). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาตินักท่องเที่ยวที่เกาะสมุยซ้ำอีก. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิยพรรณ วรรณศิริ (2540). *มานุษยวิทยา สังคม และวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ดีไซน์.
- พรอมา หาระบุตร (2547). ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษาประเทศสิงคโปร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรทิพย์ บุญเที่ยงธรรม. (2555). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว ความคาดหวัง และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำในเขตตลิ่งชัน จังหวัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ยุบล เบญจรงค์กิจ. (2542). *การวิเคราะห์ผู้รับสาร*. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนชัย ชูมาก. (2544). แรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย: กรณีศึกษาสมาชิกสโมสรโรตารี อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริพันธุ์ รักเรียนรบ (2547). แรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ. การค้นคว้าอิสระ ร.บ. (รัฐประศาสนศาสตร์). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมกมล พวงพรหม (2546). ปัจจัยจูงใจที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติในชุมชนถนนข้าวสารกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัศวิน แสงพิบูล. (2552). การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างนักท่องเที่ยวชาวเอเชียและนักท่องเที่ยวชาวยุโรป. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- องค์ความรู้ประชาคมอาเซียน. สืบค้นจาก <http://www.thai.aec.com/83.2555>
- อรัญญา ศิริผล. (2556). “จีนี่หมิน” กับแนวโน้มการเคลื่อนย้ายในชายแดนไทยภาคเหนือตอนบน. สืบค้นจาก http://rescom.trf.or.th/display/keydefault.aspx?id_colum=2935
- Brian K,Thomas B.,Jinyang D. (2002). Evaluating natural attractions for tourism. Annals of Tourism Research,29(2):422-438
- Cerrington, D.J. (1994). *Organizational behavior: The management of individual and organizational performance (2nd ed.)*. Boston, Massachusetts: Allyn & Bacon.
- Dafe, R. L. (1988). *Management*. Chicago: The Dryden.
- Dann G. (1977) Tourist motivation: all appraisal. Annals of Tourism Research. 8(2):189.219.
- Goossens C. (2000). Tourism information and pleasure motivation. Annals of Tourism Research, 27(2):301-321.

เอกสารอ้างอิง

- Hudman, L. E. (1980). **A shrinking world**. Columbus Ohio: Grid.
- Kau, A. K. & Lim, P. S. (2005). **Clustering of Chinese tourists to Singapore: An analysis of their Motivations, values and satisfaction**. International Journal of Tourism Research 7, 231-248
- Kim S S, Lee C K, Klenosky D B. (2013). **The Influence of Push and Pull Factors at Korean National Parks**. Tourism Management, 24(2):169 -180.
- Klein, M. (1999). **Managing knowledge drives key decisions**. Chicago: National Underwriter.
- Lew. (2006). **The spatial organization of urban tourist attraction**. University of Oregon.
- Lehto, X.Y. , Li, M., Cai, L. (2010). **A Missing Link in Understanding Revisit Intention :The Role of Motivation and Image**. Journal of Travel & Tourism Marketing, 27 (4): 335-348.
- McIntosh, R. W., & Goeldner, C. R. (1986). **Tourism: Principles, practices, philosophies (6th ed.)**. New York: John Wiley & Son.
- Murphy, P.E. (1986). **Tourism as An Agent for Landscape Conservation: An Assessment. [Electronics version]**. The Science of the Total Environment, 55(3):387 -395
- Maslow, A. H. (1970). **Motivation and personality**. New York: Harper & Row.

เรื่องเล่าความสำเร็จการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วยกระบวนทัศน์
การใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง วิสาหกิจชุมชนชาใบขลู่ อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง
Narrative of Success on Conservation Tourism Management in Sufficiency Economy
Paradigm at Indian marsh tea Community Enterprise, Klaeng District,
Rayong Province.

กัณฑพงศ์ คัมโนนชัย¹

รุ่งทิพา ทาน้ำ²

อธิป จันทรสุริย์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความสำเร็จการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วิสาหกิจชุมชนชาใบขลู่ และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ นายชโลม วงศ์ทิม ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีวิทยาการศึกษาประวัติชีวิต และเรื่องเล่า ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากการวิจัยพบว่า นาย ชะโลม วงศ์ทิม ประธานชุมชนเทศบาลตำบลปากน้ำประแส จ.ระยอง เป็นผู้ริเริ่มในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชาใบขลู่และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขึ้นมา ในปี พ.ศ. 2553 โดยก่อนหน้านั้นนาย ชะโลม วงศ์ทิม ได้เป็นผู้คิดค้นโครงการต่างๆ ในชุมชนเทศบาลปากน้ำประแส เช่น โครงการ ชุมชนสมุนไพรปลอดปราดจากโรค และเป็นผู้ริเริ่มในการอนุรักษ์ป่าชายเลนบริเวณชุมชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ทั้งนี้ นายชโลม วงศ์ทิม เป็นผู้มีความรู้และความรู้เกี่ยวกับเรื่องสมุนไพรพื้นบ้าน ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ชาใบขลู่ขึ้นมาเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาใบขลู่ โดยนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชนชาใบขลู่และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการรวมกลุ่มเล็กๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่คนในชุมชนและพัฒนาชุมชนของตนให้เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบลปากน้ำประแส จากการจัดการวิสาหกิจชุมชนชาใบขลู่และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทำให้นายชโลม วงศ์ทิม ได้รับรางวัลบุคคลดีเด่นด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ปี 2553 จากเทศบาลตำบลปากน้ำประแส ผู้ประกอบการดีเด่นใน 9 ชุมชนนาร่องหมู่บ้าน CIV โครงการสร้างสรรค์อุตสาหกรรมเชิงวัฒนธรรม ปี 2560

คำสำคัญ : การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The objective of this research is to study the achievement of the Conservation Tourism management with Sufficiency Economy Paradigm at Indian marsh tea Community Enterprise, Klaeng District, Rayong Province. This research is qualitative by means of interviewing Mr. Chalom Wongtim about his autobiography and real occurrences pertaining. The data were collected by using in-depth interviews

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

² นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

³ อาจารย์ ดร. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

Mr. Chalom Wongtim, Head of the Pak Mam Pra-Sae Subdistrict-Municipality community, has founded the Eco-tourism with Sufficiency Economy Philosophy at Indian marsh tea Community Enterprise since 2010. In fact, he has set up numerous eco-projects in the Pak Mam Pra-Sae Subdistrict-Municipality community such as the Clean and Disease-Less Sa-Mae Phu Community and the Conservation of Mangrove Forest in 1997. Moreover, he is very experienced about local herbs especially Indian marsh tea. He has developed and promoted Indian marsh tea products as the community major products which is finally linked to the eco-tourism of the Pak Mam Pra-Sae Subdistrict-Municipality community. The Sufficiency Economy Philosophy has been introduced to the management of the eco-tourism. Begin with the assembly of small group of people in order to make the community economy growing stably. Then make the community as a part of the eco-tourism route of the Pak Mam Pra-Sae Subdistrict-Municipality. Mr. Chalom Wongtim won the prize of Best Environment Conservation from the Pak Mam Pra-Sae Subdistrict-Municipality in 2010. He also won Best Entrepreneur of Creative Industry Village (CIV) prize in 2017 from 9 pivot

Keywords : Management of conservation tourism, Sufficiency economy paradigm

บทนำ

จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นเรื่องของการพัฒนาคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการทุกรูปแบบอย่างมีมาตรฐานและยั่งยืนและสมดุลโดยเน้นการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์และวิถีไทย เสริมสร้างความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวและประชาชน ถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทย และเสริมสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและการเป็นเจ้าบ้านที่ดีสำหรับประชาชนทุกระดับ (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560)

ในปี พ.ศ. 2560 หลายประเทศหันมาให้ความสนใจในด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น เนื่องจากการท่องเที่ยวมีผลต่อการเติบโตของเศรษฐกิจสูง รวมถึงประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่มีรายได้จากภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก สำหรับสถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทย ภาคตะวันออก จังหวัด ระยอง มีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ทั้ง 4 ไตรมาส ในปี พ.ศ. 2560 เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 6 % จากปี พ.ศ. 2559 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561) ซึ่งการท่องเที่ยวนอกจากจะมีความสำคัญในด้านเศรษฐกิจแล้ว ยังมีความสำคัญในด้านการนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ก่อให้เกิดการจ้างงาน และกระจายรายได้รวมถึงสร้างความแข็งแกร่งทางด้านเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนทำให้ผู้คนในชุมชนสามารถประกอบอาชีพในท้องถิ่นของตนเองได้ อีกทั้งยังช่วยสร้างความเจริญให้ท้องถิ่น และ ยังเป็นส่วนสำคัญในการช่วยอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวหนึ่ง ที่ช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม นั่นก็คือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นเรื่องของการพัฒนาคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการทุกรูปแบบอย่างมีมาตรฐานและ อนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมที่มีความเปราะบางและเสี่ยงต่อความเสื่อมโทรม (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560) ทั้งนี้พื้นที่หนึ่งซึ่งมีการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยใช้ผลิตภัณฑ์ทางธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการ

ท่องเที่ยว และมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางธรรมชาติเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว โดยการรวมกลุ่มเพื่อการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน คือ วิสาหกิจชุมชนชาไบขลุ อำเภอกง จังหวัดระยอง

วิสาหกิจชุมชนชาไบขลุและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอกง จังหวัดระยอง โดยการริเริ่มก่อตั้งของนายชโลม วงศ์ทิม เป็นผู้มีความรู้และความรู้เกี่ยวกับเรื่องสมุนไพรพื้นบ้าน ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ชาไบขลุขึ้นมาเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาไบขลุ โดยนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะข้อผูกพันที่จะเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นมาใช้ในการเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไปเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ออนไลน์, 2554) การดำเนินงานโดยนำหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้มีการนำต้นขลุ ซึ่งเป็นพืชทั่วไปที่เกิดขึ้นตามลุ่มน้ำเค็มต่างๆ คนโบราณเชื่อว่ามีสรรพคุณทางยาหลากหลายประการ ทั้งดื่มบรรเทาเบาหวาน ลดไขมันในเส้นเลือด เป็นต้น แต่ภูมิปัญญาชาวบ้านนี้ก็ต้องเกือบเลือนหายไป เพราะความไม่ทันสมัย ต่อมานายชโลม วงศ์ทิม ได้เห็นความสำคัญในสมุนไพรไทย จึงนำต้นขลุมาแปรรูปเป็นชาไบขลุ เช่น ชาไบขลุอบแห้ง ชาไบขลุชงดื่ม ชาไบขลุชงดื่มและ ชาเขียวชาไบขลุ และพัฒนาต่อยอดออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ได้อีกหลากหลายชนิด เช่น ยาสระผม แชมพู และ ขนมหัก ทั้งในปัจจุบันภายในวิสาหกิจชุมชนชาไบขลุมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวในการผลิตชาไบขลุอบแห้ง (ชโลม วงศ์ทิม, 2562)

วิสาหกิจชุมชนชาไบขลุและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือ นายชโลม วงศ์ทิม ผู้ได้รับรางวัล ผู้ประกอบการดีเด่นใน 9 ชุมชนนาร่องหมู่บ้าน CIV โครงการสร้างสรรค์อุตสาหกรรมเชิงวัฒนธรรม ปี 2560 ได้มีการแบ่งปันความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และสมุนไพรชาไบขลุ ทั้งนี้วิสาหกิจชุมชนชาไบขลุและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้จัดตั้งเป็นศูนย์ให้ความรู้และประกอบอาชีพของชุมชน ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกง จังหวัดระยอง มีเจตนารมณ์เผยแพร่ แบ่งปันความรู้ไปสู่วิสาหกิจชุมชนอื่นๆ รวมทั้งผู้คนที่มีความสนใจ (ชโลม วงศ์ทิม, 2562)

จากการประสบความสำเร็จในการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนชาไบขลุและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จนได้รับรางวัล ผู้ประกอบการดีเด่นใน 9 ชุมชนนาร่องหมู่บ้าน CIV โครงการสร้างสรรค์อุตสาหกรรมเชิงวัฒนธรรม จึงมีความสำคัญในการศึกษาเรื่อง เรื่องเล่าความสำเร็จด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วิสาหกิจชุมชนชาไบขลุและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอกง จังหวัดระยอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการศึกษากระบวนการที่ทำให้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประสบความสำเร็จ โดยอาศัยการถอดบทเรียนความสำเร็จจากการเผชิญปัญหา หลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาทรัพยากรท่องเที่ยวเสื่อมโทรมจากการประสบความสำเร็จในการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนชาไบขลุและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วยกระบวนการใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อันสามารถเป็นแนวทางในการศึกษาความสำเร็จด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของหน่วยงาน องค์กร หรือผู้ที่สนใจศึกษา ทั้งอาจสามารถเป็นต้นแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของแหล่งท่องเที่ยวอื่นอีกด้วย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสำเร็จการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วยกระบวนการใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง วิสาหกิจชุมชนชาไบขลุ อำเภอกง จังหวัดระยอง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนชาไบขลุ่ยและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สามารถนำมาปรับใช้กับธุรกิจที่เกี่ยวข้องได้ และยังสามารถเป็นต้นแบบให้กับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ต่อไปได้

วิธีการวิจัย

การวิจัยใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีวิทยาการศึกษาประวัติชีวิต และเรื่องเล่า (Life History and Narrative Approach)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ นายชะโลม วงศ์ทิม ผู้ก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนชาไบขลุ่ยและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

1. ขั้นตอนการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Research) จากการศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสาร บทความ งานวิจัย บทสัมภาษณ์ และวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับ วิสาหกิจชุมชนชาไบขลุ่ยและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง
2. ขั้นตอนการสัมภาษณ์ โดยเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสัมภาษณ์ นายชะโลม วงศ์ทิม ผู้ก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนชาไบขลุ่ยและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ผลข้อมูลผู้วิจัยใช้หลักการอุปมาน (Inductive Approach) โดยอาศัยการวิเคราะห์และการสังเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่ออธิบายผลที่เกิดขึ้นโดยการวิเคราะห์ ทำการแยกแยะจัดข้อมูลเข้าหมวดหมู่ ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ และจุดเด่นหรือจุดที่สำคัญของข้อมูล ส่วนการสังเคราะห์ ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลสองสิ่งขึ้นไปมาทำการตีความ (Interpretation) และแปลผลเพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ ทราบความหลากหลายของข้อมูล ความสอดคล้อง และเชื่อมโยงกับแนวคิดหรือทฤษฎี

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ ด้วยรูปแบบวิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และการวิเคราะห์เพื่อสร้างเรื่องเล่า (Narrative Analysis) โดยการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แยกแยะเป็นหมวดหมู่ตีความ และนำเสนอด้วยการบรรยายแบบเล่าเรื่อง โดยนำเสนอข้อมูลในแต่ละประเด็นที่ทำการศึกษา บรรยายเป็นเรื่องราวพร้อมภาพประกอบ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

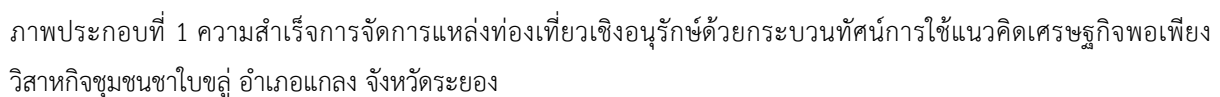
ผู้วิจัยต้องทำการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Investigator Triangulation) ดังนี้

การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ได้ใช้วิธีการจดบันทึก การบันทึกเสียง การถ่ายภาพ และการถ่ายวิดีโอ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและตรงกัน

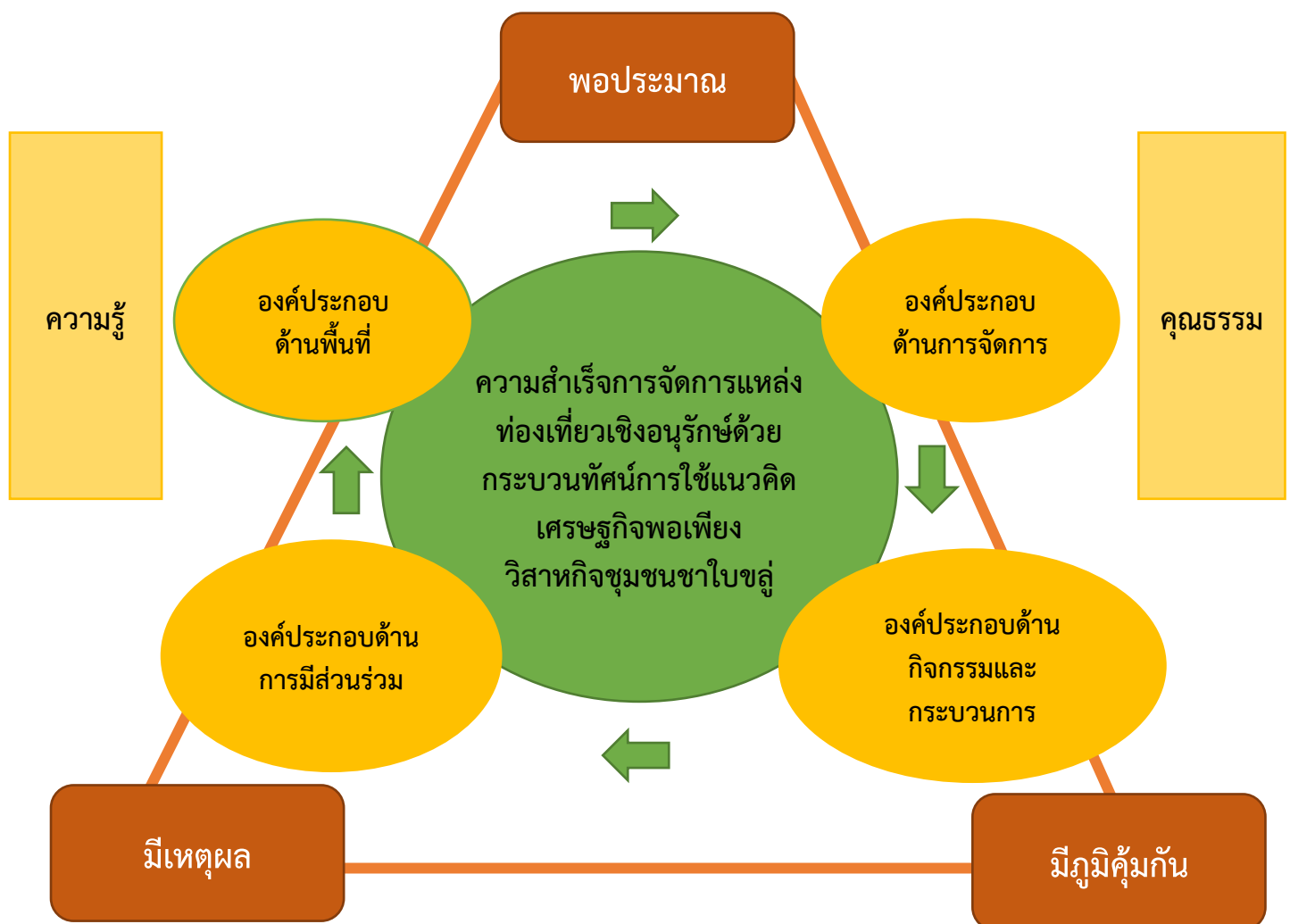
ผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า ความสำเร็จการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วิสาหกิจชุมชนชาไขชูลู่และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เริ่มจากต้นตระกูลของนายชโลม วงศ์ทิม ผู้ก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนชาไขชูลู่และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง แต่เดิมนายชโลม วงศ์ทิม เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องสมุนไพรพื้นบ้านอยู่แล้วเพราะต้นตระกูลของตนเป็นหมอแผนโบราณ ได้เรียนรู้เรื่องสมุนไพรตั้งแต่อายุเพียง 13 ปี รวมแล้วกว่า 60 ปี ซึ่งสมุนไพรพื้นบ้านในที่นี้ก็คือ “ต้นชูลู่” นั่นเอง โดยต้นชูลู่นั้นเป็นพืชชนิดหนึ่งที่มักจะขึ้นบริเวณแถบป่าชายเลน ต้นชูลู่เป็นไม้พุ่มขนาดเล็กขึ้นเป็นกอแตกกิ่งก้านสาขา เวลาที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยวชูลู่นั้น คือ ตอนเช้าเวลาประมาณ 6.00 – 8.00 น. เพราะบริเวณใบชูลู่มักจะไม่โดนแดดมากนัก คุณค่าทางอาหารและยาที่อยู่ในใบชูลู่จะไม่ลงไปสู่ลำต้น ทำให้ใบชูลู่มีคุณภาพดี สรรพคุณในการรักษาโรคของใบชูลู่นั้นมีมากมาย เช่น รักษาโรคความดันสูง ขับปัสสาวะ ลดเบาหวาน และลดไขมันในเลือด ประกอบกับนายชโลม วงศ์ทิม นั้นมีตำแหน่งเป็นผู้นำชุมชนและเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนมากกว่า 20 ปี นายชโลม วงศ์ทิม จึงได้มีความคิดริเริ่มในการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนชาไขชูลู่และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขึ้นในปี พ.ศ. 2553 โดยนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงาน นายชโลม วงศ์ทิม กล่าวว่า “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของเรายึดถือหลักเศรษฐกิจพอเพียง ค่อยๆ พัฒนาขึ้นตามลำดับ กลุ่มไม่เป็นหนี้สิน ประครองให้กลุ่มอยู่ได้และคอยช่วยเหลือสังคม ซึ่งในปีแรกมีงบประมาณเพียง 4,000 บาท และมีสมาชิก 39 คน” แต่ก่อนจะตั้งวิสาหกิจชุมชนชาไขชูลู่และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น นายชโลม วงศ์ทิม ได้ทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากใบชูลู่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 เป็นระยะเวลา 1 ปี ถึงจะได้ชาไขชูลู่ขึ้นมาและทำการตลาดอีก 1 ปี โดยการแจกจ่ายผลิตภัณฑ์ชาไขชูลู่ให้ผู้คนแบบฟรีๆตามงานต่างๆที่เทศบาลจัดขึ้น เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จัก ในปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนแห่งนี้เป็นศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และต้นชูลู่ให้แก่ผู้ที่สนใจจะมาศึกษา และวิสาหกิจแห่งอื่นๆ ที่ต้องการนำต้นแบบของวิสาหกิจชุมชนชาไขชูลู่และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไปประยุกต์ใช้ ความสำเร็จในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารงานวิสาหกิจ วิสาหกิจชุมชนแห่งนี้เป็นที่รู้จักมากขึ้น มีผู้คนเข้ามาท่องเที่ยวและศึกษาดูงานมากมาย ซึ่งในปี 2560 วิสาหกิจชุมชนชาไขชูลู่และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือ นายชโลม วงศ์ทิม ได้รับรางวัล ผู้ประกอบการดีเด่นใน 9 ชุมชนนาร่องหมู่บ้าน CIV โครงการสร้างสรรค์อุตสาหกรรมเชิงวัฒนธรรม ปี 2560 นายชโลม วงศ์ทิม กล่าวว่า ตอนนี้นักท่องเที่ยวแล้ว ต้นชูลู่ที่สมุนไพรพื้นบ้านในชุมชนของลุงมีชื่อเสียง จะได้อยู่คู่กับลูกหลานของลุง และ ประเทศไทยตลอดไป

นอกจากนี้ นายชโลม วงศ์ทิม ยังได้ผลักดันวิสาหกิจชุมชนแห่งนี้ให้เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนปากน้ำประแสอีกด้วย นายชโลม วงศ์ทิม กล่าวว่า เรื่องของการรักษาสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ การท่องเที่ยว ทุกอย่างที่กำลังพัฒนานั้นล้วนมีการเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน การใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนชาไขชูลู่และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอแกลง จังหวัด ระยอง จนประสบความสำเร็จการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยสามารถแสดงความสำเร็จการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วิสาหกิจชุมชนชาไขชูลู่และการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ อำเภอแกลง จังหวัดระยองของนายชโลม วงศ์ทิม ได้ดังภาพประกอบที่ 1

จากความสำเร็จการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วยกระบวนการใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง วิสาหกิจชุมชนชาโบริ่ง อำเภอกะลา จังหวัดระยอง ตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544) สามารถนำเสนอในรูปแบบแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 ภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วยกระบวนการใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง วิสาหกิจชุมชนชาโบริ่ง อำเภอกะลา จังหวัดระยอง

ทั้งนี้ สามารถอธิบายการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วยกระบวนการใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง วิสาหกิจชุมชนชาโบริ่ง อำเภอกะลา จังหวัดระยอง ได้ดังตารางดังนี้

ตารางที่ 1 : แสดงการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วยกระบวนการใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง วิสาหกิจชุมชนชาไบขลุ อำเภอกาญจนาภิเษก จังหวัดระยอง ได้ดังตารางดังนี้

องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงทฤษฎี 3 ท่วง 2 เงื่อนไข
1. องค์ประกอบด้านพื้นที่	วิสาหกิจชุมชนชาไบขลุและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอกาญจนาภิเษก จังหวัดระยอง เป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานเกี่ยวกับธรรมชาติ มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยเฉพาะการผลิตชาไบขลุซึ่งเป็นสมุนไพรท้องถิ่นของชุมชนปากน้ำประแส และได้พัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในปัจจุบัน โดยใช้ชาไบขลุมาเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งพื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนชาไบขลุ และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ พื้นที่บริเวณที่อยู่อาศัยของนายชโลม วงศ์ทิม โดยวิสาหกิจชุมชนแห่งนี้มีการพัฒนาภูมิทัศน์ของตนเองตลอด โดยไม่ต้องใช้เงินทุนจากที่อื่น ใช้เพียงรายได้ที่เกิดจากการทำกิจกรรมของกลุ่มตนเอง
2. องค์ประกอบด้านการจัดการ	การท่องเที่ยวยังวิสาหกิจชุมชนชาไบขลุและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอกาญจนาภิเษก จังหวัดระยอง เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ และมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการปลูกทดแทน เพื่อรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ในเรื่องของต้นขลุถูกตัดจนหมดไปจากพื้นที่ เนื่องจากมีการตัดต้นขลุมาแปรรูปทุกวัน นอกจากนี้ยังลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอีกด้วย มีการกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆ ในการทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน ซึ่งชาวบ้านที่เข้ามาทำงานร่วมกันนั้น ต่างทราบถึงแนวทางการปฏิบัติงานบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ได้มีการวางแผน ฝึกอบรม และจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่าง มีการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินการ
3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ	กิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนชาไบขลุและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอกาญจนาภิเษก จังหวัดระยอง เน้นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ เน้นให้ความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความตระหนักจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยผู้ให้ความรู้ คือ นายชโลม วงศ์ทิม และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชาไบขลุและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับต้นขลุและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างแท้จริง เนื่องเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ในพื้นที่ ความรู้ที่ได้รับจากวิสาหกิจชุมชนแห่งนี้จะเป็นความรู้ที่ถูกต้องไม่มีการบิดเบือน
4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม	วิสาหกิจชุมชนชาไบขลุและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอกาญจนาภิเษก จังหวัดระยอง เน้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนา รวมถึงการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติธรรม ที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น และกระจายรายได้แก่ท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังมีการแบ่งปันปันส่วนผลประโยชน์อย่างมีคุณธรรม มีการทำบัญชีที่ชัดเจน เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนได้รับค่าตอบแทนอย่างเป็นธรรม

จากตารางที่ 1 การจัดการตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วยกระบวนการใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง วิสาหกิจชุมชนชาไบขลุ อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม โดยแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงทฤษฎี 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ซึ่งทำให้การจัดการวิสาหกิจชุมชนชาไบขลุ อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง ประสบความสำเร็จ

อภิปรายผล

จากการวิจัยพบว่า องค์ประกอบด้านพื้นที่วิสาหกิจชุมชนชาไบขลุและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง เป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานเกี่ยวกับธรรมชาติ มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยเฉพาะการผลิตชาไบขลุซึ่งเป็นสมุนไพรท้องถิ่นของชุมชนปากน้ำประแส และได้พัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในปัจจุบัน โดยใช้ชาไบขลุมาเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ ดนัย วินัยรัตน์ (2560) จากผลการศึกษา พบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ดำเนินการในชุมชน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมทั้งในเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ศักยภาพชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่มีความเฉพาะพื้นที่ ทั้งยังสอดคล้องกับ อีรวัฒน์ แสงศรี นิชา ขวาลิต และ อธิป จันทรสุรีย์ (2558) จากผลการศึกษา พบว่า การจัดการธุรกิจบริการบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ควรคำนึงถึงวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิมในพื้นที่นั้น เพื่อให้การจัดการธุรกิจบริการมีส่วนรับผิดชอบต่อชุมชน ทำให้ชุมชนโดยรอบมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืน

องค์ประกอบด้านการจัดการ การท่องเที่ยวยังวิสาหกิจชุมชนชาไบขลุและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ และมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการปลูกทดแทน เพื่อรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ในเรื่องของต้นขลุถูกตัดจนหมดไปจากพื้นที่ เนื่องจากมีการตัดต้นขลุมาแปรรูปทุกวัน นอกจากนี้ยังลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ พิเศษ ดันติพิสิษฐ์กุล (2559) จากผลการศึกษาพบว่า การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไว้ให้คงอยู่อย่างยั่งยืนจึงถือเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวในบริเวณที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์นั้นตามหลักแล้วควรจะต้องมีกระบวนการคิดวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรอบคอบ ก่อนที่จะมีการเปิดให้มีการดำเนินกิจการทางการท่องเที่ยว โดยจะต้องมีการนำเอาแนวคิด และทฤษฎีหลักการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ทางธรรมชาติที่มีอยู่หลากหลายรูปแบบในปัจจุบันมาประยุกต์ใช้จึงจะทำให้การจัดการท่องเที่ยว นั้นเป็นไปอย่างยั่งยืนและส่งผลกระทบต่อธรรมชาติน้อยที่สุด

องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ กิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนชาไบขลุและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอกาหลง จังหวัด ระยอง เน้นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ เน้นให้ความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ แก่นักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความตระหนักจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยผู้ให้ความรู้ คือ นายชโลม วงศ์ทิม และ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชาไบขลุและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับต้นขลุและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างสอดคล้องกับ ณธายุ ตีบจันทร์ (2558) จากผลการศึกษาพบว่า การสร้างการเรียนรู้ให้คนในชุมชนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอื่นที่ประสบความสำเร็จในเรื่องดังกล่าวแล้วนำความรู้มาประยุกต์ใช้กับชุมชนของตน พัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวให้หลากหลายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว การดำเนินการได้ประสบผลสำเร็จต้องเริ่มที่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการก่อนเป็นอันดับแรก จากนั้นต้องมีการร่วมกันพัฒนาในทุกภาคส่วนต้องสร้างสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์และเป็นที่ต้องการของท้องตลาด มีการสร้างเครือข่ายทั้งในท้องถิ่น จังหวัด ประเทศ และทั่วโลก เพื่อขยายตลาดและเพิ่มทุนในการผลิตสินค้าพร้อมทั้งการร่วมมือในด้านต่างๆ ทั้งยังสอดคล้องกับ อธิป จันทรสุรีย์ (2558) ผลการวิจัยพบว่า ชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท ธุรกิจบริการที่น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในธุรกิจบริการ ได้เป็น

ผู้ดำเนินการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน ให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม สามารถรักษาหรือปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับระบบนิเวศ โดยใช้ทรัพยากรการผลิตอย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพไม่ก่อให้เกิดผลเสียทั้งในระยะสั้นและระยะยาวจนถึงคนรุ่นต่อไป

องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม วิชาหกิจชุมชนชาไขชูลู่และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอ แกลง จังหวัด ระยอง เน้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนา รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติธรรม ที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ ต่อท้องถิ่น และกระจายรายได้แก่ท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังมีการแบ่งปันส่วนผลประโยชน์ อย่างมีคุณธรรม มีการทำบัญชีที่ชัดเจน เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนได้รับค่าตอบแทนอย่างเป็นธรรม ซึ่งสอดคล้อง คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (2560) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564) ใน ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา การท่องเที่ยว ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว โดยการส่งเสริมให้ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาสินค้าและบริการบนพื้นฐานของมรดกและวัฒนธรรมท้องถิ่น จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะธุรกิจพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจใหม่ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพิ่มช่องทางการลงทุนและพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวให้แก่ ภาคเอกชน ภายใต้หลักการสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม Thailand 4.0

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ด้านพื้นที่ วิชาหกิจชุมชนชาไขชูลู่และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอ แกลง จังหวัดระยอง เป็นการท่องเที่ยวที่มี พื้นฐานเกี่ยวกับธรรมชาติ มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยเฉพาะการผลิตชาไขชูลู่ซึ่งเป็นสมุนไพรท้องถิ่นของชุมชน ปากน้ำประแส และได้พัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งนี้ทางวิชาหกิจชุมชนชาไขชูลู่ อาจนำเสนอรูปแบบการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเรื่องใบชาชูลู่สามารถเรียนรู้ตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นของการปลูกใบชาชูลู่ จนถึง ขั้นสุดท้ายของการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์

2. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ กิจกรรมของวิชาหกิจชุมชนชาไขชูลู่และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอ แกลง จังหวัดระยอง เน้นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ เน้นให้ความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความตระหนักจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้การจัดกิจกรรม อาจสามารถทำผ่านทางสื่อ อินเทอร์เน็ต หรือแอปพลิเคชันการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อเป็นช่องทางการเข้าถึงข้อมูลของนักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง และ สร้างการเรียนรู้ให้แก่นักท่องเที่ยวในยุคสมัยของเทคโนโลยี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2561). สถิตินักท่องเที่ยวภายในประเทศปี 2560 (ภาคตะวันออก). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://www.mots.go.th/more_news.php?cid=504&filename=index (วันที่ค้นข้อมูล: 3 มีนาคม 2562).

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2

(พ.ศ. 2560 – 2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ดนัย วินัยรัตน์. (2560). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

เอกสารอ้างอิง

- ณธายุ ตีปจันทร์. (2558). แนวทางการเชื่อมโยงสินค้าโอท็อปเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนด้านเกี่ยว
จังหวัดนครราชสีมา. Veridian E-Journal ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ 8 ฉบับ
 ที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2558.
- ธีรพัฒน์ แสงศรี นิชา ขวลิท และอริบ จันทรสุริย์. (2558). **ความสำเร็จของธุรกิจบริการบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจ
 พอเพียง กรณีศึกษา ชุมพรคานา รีสอร์ท**. งานประชุมวิชาการระดับชาติ วันศุกร์ที่ 25 มีนาคม 2558.
 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ.
- พิศิษฐ์ ดันติพิสิษฐ์กุล. (2559). **ประเทศไทยเรียนรู้อะไรได้บ้าง : ถอดบทเรียนกรณีศึกษาการพัฒนาและการ
 จัดการการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่คุ้มครองทางทะเล เกาะสิปาดัน (Sipadan Island) ประเทศมาเลเซีย**. วารสาร
 การบริการและการท่องเที่ยวไทย ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2559).
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2561). **องค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
 (2544)**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก [https://www.teacher.ssru.ac.th/itsaree_ti/pluginfile.php/100/
 mod_forum/attachment/6/](https://www.teacher.ssru.ac.th/itsaree_ti/pluginfile.php/100/mod_forum/attachment/6/). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย (เอกสารประกอบการสอน) (วันที่ค้นข้อมูล:
 3 มีนาคม 2562).
- สำนักงาน ก.พ. (2560). **หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้**. กรุงเทพมหานคร:
 สำนักงาน ก.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ออนไลน์). (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11
 พ.ศ. 2555-2559**. เข้าถึงได้จาก : www.nesdb.go.th.
- อริบ จันทรสุริย์. (2558). **ความสำเร็จบนฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยว
 เชิงเกษตร กรณีศึกษาจังหวัดชุมพร**. งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ระบบแนะนำการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์

Travel Guide System in Suphan Buri on the Android System

อรรถน์ ลิลาวันทนพันธุ์¹

จิตติมา ช่างชัย²

จักรกฤษณ์ เปรมสมิทธิ์³

บทคัดย่อ

ระบบแนะนำการท่องเที่ยว จังหวัดสุพรรณบุรีบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาแอปพลิเคชันแนะนำการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยว (2) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้แอปพลิเคชันแนะนำการท่องเที่ยว จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดสุพรรณบุรี 3 ท่าน และนักท่องเที่ยวภายในจังหวัดสุพรรณบุรีจำนวน 30 ท่าน รวมเป็น 33 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้แอปพลิเคชันแนะนำการท่องเที่ยว จังหวัดสุพรรณบุรี สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) แอปพลิเคชันแนะนำการท่องเที่ยว จังหวัดสุพรรณบุรี บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ที่พัฒนาขึ้นสามารถค้นหาสถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร หรือค้นหาสถานที่ท่องเที่ยวด้วยเสียงได้ สามารถดูแผนที่ของจังหวัดสุพรรณบุรี โดยภายในแผนที่จะมีการปักหมุดแสดงสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ พร้อมระบบนำทางด้วย จีพีเอส ได้ รวมถึงความสามารถในการให้คะแนนสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จึงทำให้ผู้ใช้ระบบสามารถดูคะแนนนิยมของสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้ (2) ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้งานแอปพลิเคชันแนะนำการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

การพัฒนาแนะนำการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ มีเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาได้แก่ (1) โปรแกรม Android Studio 3 (2) โปรแกรม Android SDK (3) โปรแกรม MySQL และ (4) Microsoft Visual Studio Code

คำสำคัญ: ระบบแนะนำการท่องเที่ยว จังหวัดสุพรรณบุรี ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์

¹ นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต ภาควิชาการจัดการเทคโนโลยีการผลิตและสารสนเทศ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาการจัดการเทคโนโลยีการผลิตและสารสนเทศ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

³ อาจารย์ ประจำภาควิชาการจัดการเทคโนโลยีการผลิตและสารสนเทศ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

Abstract

The purpose of Suphanburi Tourism Introduction System with Android Language Operation are (1) To develop the Tourism Introduction Application for all tourists. (2) To study the users satisfaction of Suphanburi Tourism Introduction Application. The Sampling Groups : 3 Tourism Authority Of Thailand officers in Suphanburi and 30 of Suphanburi tourists ,overall = 33 ones. The tools which used for researching the users satisfaction about Suphanburi Tourism Introduction Application were Questionnaires. Reserch statistics were the average data and deviation data. And the research results were (1) Suphanburi Tourism Introduction Application with Android Language Operation could be used for searching : Tourism locations , Staying Places , Food Places or Tourism Places had been searched with Voice command. It could be used for seeing Suhanburi map. And the interesting Tourism Places in Suphanburi will be displayed in map. Including GPS Navigators system. And also the system has ability how to score all Tourism Places. So all the users can check the popular votes of all Tourism Places. (2) The study of satisfaction results of the using Suphanburi Tourism Introduction Application by the users were high numbers of users satisfaction.

Tools which use for developing the Suphanburi Tourism Introduction with Android Languae Operation were (1) Android Studio 3 Program (2) Android SDK Program (3) My SQL Program and (4) Microsoft Visual Studio Code

Keywords: Travel guide system, Suphan Buri, Android system

บทนำ

ปัจจุบัน โทรศัพท์มือถือประเภทสมาร์ทโฟน มีบทบาทในชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะด้านการค้นหาข้อมูลข่าวสาร การนำสมาร์ทโฟนมาช่วยในการทำงานผ่านแอปพลิเคชันเป็นที่นิยมอย่างมาก อีกทั้งเป็นเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาออกมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ที่มากกว่าการสนทนาระหว่างกัน โทรศัพท์มือถือประเภท สมาร์ทโฟนเป็นเทคโนโลยีที่เริ่มมีการนำมาใช้ร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้นยกตัวอย่างเช่น การนำเทคโนโลยีสมาร์ทโฟนมาทำงานร่วมกับเทคโนโลยี ระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (Global Positioning System: GPS) เพื่อช่วยในการอำนวยความสะดวกในเรื่องการหาเส้นทางในการท่องเที่ยว เป็นต้น

จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นจังหวัดที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ และมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย เหมาะกับการท่องเที่ยวทั้งในแบบไปเช้าเย็นกลับ ในวันเดียวหรือพักค้างคืน เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จากสถิติของกรมการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรีมีผู้มาเยือนเดือนละประมาณ 420,000 คน มีรายได้จากผู้มาเยือน เดือนละประมาณ 520 ล้านบาท สถานที่ท่องเที่ยวของสุพรรณบุรีจะมีอยู่กระจายในหลายอำเภอ เช่น อ.ด่านช้าง จะมี หมู่บ้านกระเหรี่ยง น้ำตกตะเพินคี อุทยานแห่งชาติพุเตย เขื่อนกระเสียว อ.เดิมบางนางบวช มี บึงฉวากเฉลิมพระเกียรติ อ.สามชุก มี ตลาดร้อยปี อ.ศรีประจันต์ มีหมู่บ้านควาย และบ้านทรงไทย เป็นต้น

สิ่งที่ปัญหาและอุปสรรคของนักท่องเที่ยวคือการหาข้อมูลในการวางแผนการท่องเที่ยว เพื่อที่จะได้ท่องเที่ยวได้หลายที่ โดยใช้เวลาในการเดินทางที่จำกัด และหาแหล่งท่องเที่ยวตามที่ตนเองและคณะสนใจมาท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านทางเว็บไซต์การท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรีอยู่แล้ว ปัญหาคือ รูปแบบการแสดงผลของเว็บไซต์ผ่านสมาร์ทโฟนจะมีรูปแบบ รูปภาพและตัวอักษรที่ดูยากเพราะขนาดต่าง ๆ เขียนมาเพื่อรองรับกับการดูผ่านทาง พีซี หรือ โน้ตบุ๊ก มากกว่า

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการประชาสัมพันธ์ สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในจังหวัดสุพรรณบุรีอีกช่องทางหนึ่งผ่านทางแอปพลิเคชันแอนดรอยด์ ซึ่งรูปแบบของข้อมูลจะเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้นผ่านสมาร์ทโฟน ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่อยู่ติดตัวนักท่องเที่ยวทุกคนอยู่แล้ว ผู้วิจัยมีแนวคิดในการสร้างแอปพลิเคชันในการค้นหาข้อมูลที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัด

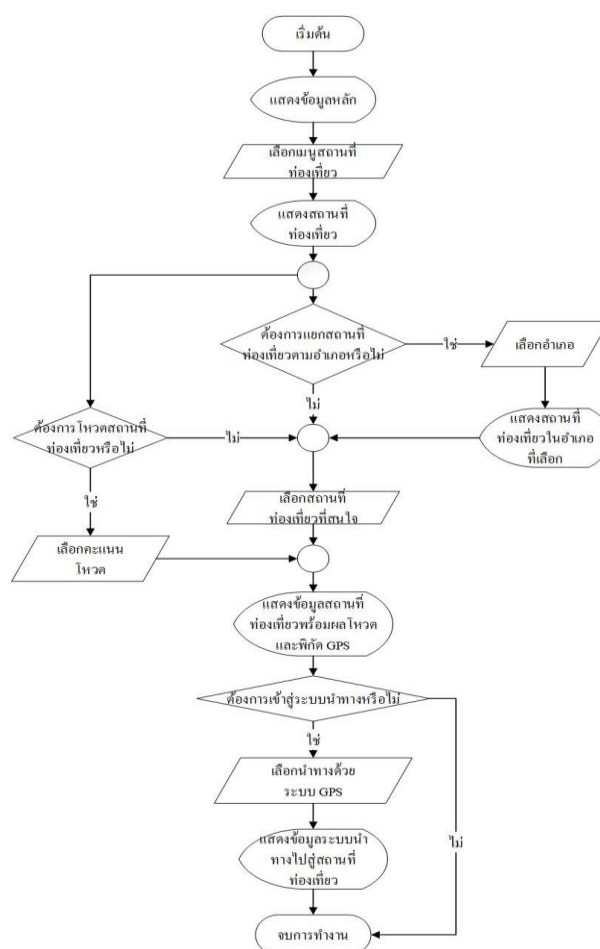
สุพรรณบุรี และเส้นทางการเดินทางเพื่อให้ผู้ที่ต้องการมาท่องเที่ยวได้วางแผนการเดินทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งบอกตำแหน่งสถานที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางการเดินทางผ่านระบบจีพีเอส

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อพัฒนาระบบแนะนำการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์
2. เพื่อศึกษาหาความพึงพอใจของระบบแนะนำการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์

วิธีการดำเนินงาน

1. การออกแบบและพัฒนาระบบแอปพลิเคชัน
 - 1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแอปพลิเคชัน
 - 1.2 ทำการวิเคราะห์ และออกแบบระบบแอปพลิเคชัน
 - 1.3 ทำการพัฒนาแอปพลิเคชัน
 - 1.4 ทดสอบ และปรับปรุงแก้ไขระบบแอปพลิเคชัน
 - 1.5 ทดลองใช้ระบบแอปพลิเคชันกับกลุ่มตัวอย่าง และสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้งาน
 - 1.6 ทำการวิเคราะห์ สรุปผล และเขียนรายงานการวิจัย

ภาพที่ 1 แผนผังระบบงานแสดงสถานที่ท่องเที่ยวที่พัฒนา

2. การออกแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อระบบแอปพลิเคชัน

การเก็บผลการประเมินความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่างต้องทำการทดลองใช้ระบบที่ได้พัฒนาขึ้นมา ก่อนทำแบบสอบถาม ซึ่งการพิจารณาจากคะแนนที่กำหนดเกณฑ์ตามวิธีของไลเคิร์ต (Likert) ซึ่งประกอบไปด้วยมาตราอันดับ (Rating Scale) เชิงคุณภาพ 5 ระดับ

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการหาคุณภาพมาแล้ว มาประเมินความพึงพอใจต่อการใช้ระบบที่พัฒนา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้นั้นเป็นการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดสุพรรณบุรี 3 ท่าน และนักท่องเที่ยวภายในจังหวัดสุพรรณบุรีจำนวน 30 ท่าน รวมเป็น 33 ท่าน

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ก) การใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าฐานนิยม (Mode) หรือเรียกว่าค่ากลางเลขคณิต ค่าเฉลี่ย ค่ามัชฌิมเลขคณิตตั้งสมการที่ 2-1

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n} \quad (2-1)$$

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นการวัดกระจายด้วย S.D. หรือ S ดังสมการที่ 2-2

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2}{n-1}} \quad (2-2)$$

ข) ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่น ๆ วิเคราะห์โดยใช้การบรรยายสรุปประเด็นจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

ผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินการพัฒนาจัดทำระบบแนะนำการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ สามารถช่วยเหลือนักท่องเที่ยวให้ค้นหาสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีได้สะดวกยิ่งขึ้นสามารถสรุปผลการดำเนินงานได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการดำเนินงานการจัดทำระบบแนะนำการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์

สามารถเข้าถึงข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวภายในจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งประกอบไปด้วยภาพและข้อมูลแนะนำของสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่พัก ร้านอาหาร ค้นหาสถานที่ท่องเที่ยวด้วยเสียงได้ พร้อมระบบนำทางด้วย จีพีเอส รวมถึงความสามารถในการให้คะแนนสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จึงทำให้ผู้ใช้ระบบสามารถดูคะแนนนิยมของสถานที่ ได้อีกด้วยซึ่งแสดงได้ดังภาพ

1.1 การทำงานภายในระบบแนะนำการท่องเที่ยวผ่านทางแอปพลิเคชัน Suphanburi Travel Guide ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 หน้าแสดงเมนูหลักแอปพลิเคชัน Suphanburi Travel Guide

หมายเลข 1 ค้นหาสถานที่ท่องเที่ยว

หมายเลข 2 ค้นหาที่พัก

หมายเลข 3 ค้นหาร้านอาหาร

หมายเลข 4 แผนที่ภาพรวมสถานที่

หมายเลข 5 เมนูหลักจังหวัดสุพรรณบุรี

หมายเลข 6 ค้นหาสถานที่ด้วยเสียง

หมายเลข 7 เทศกาล

หมายเลข 8 โทรศัพท์

หมายเลข 9 แบบสอบถาม

1.2 หน้าแสดงข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว

ภาพที่ 3 หน้าแสดงข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว

1.3 หน้าแสดงข้อมูลที่ปัก

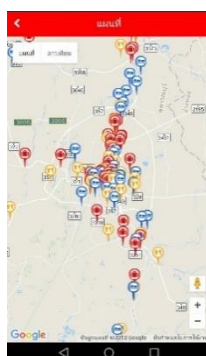
ภาพที่ 4 หน้าแสดงข้อมูลที่ปัก

1.4 หน้าแสดงข้อมูลร้านอาหาร

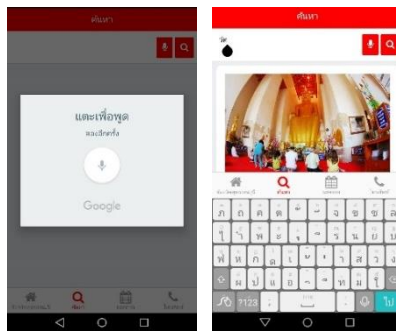
ภาพที่ 5 หน้าแสดงข้อมูลร้านอาหาร

1.5 หน้าแสดงข้อมูลแผนที่ภาพรวมสถานที่

ภาพที่ 6 หน้าแสดงข้อมูลแผนที่ภาพรวมสถานที่

1.6 หน้าแสดงค้นหาสถานที่ด้วยเสียง และค้นหาแบบปกติ

ภาพที่ 7 หน้าแสดงค้นหาสถานที่ด้วยเสียง และค้นหาแบบปกติ

1.7 หน้าแสดงข้อมูลเทศกาล

ภาพที่ 8 หน้าแสดงข้อมูลเทศกาล

1.8 หน้าแสดงข้อมูลโทรศัพท์

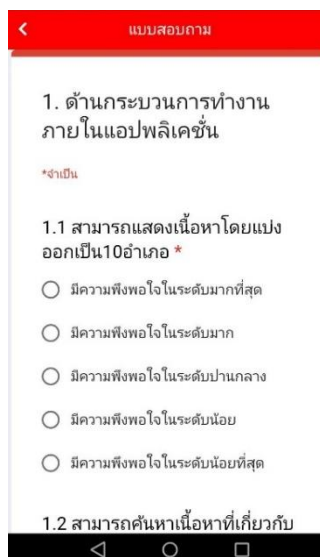
ภาพที่ 9 หน้าแสดงข้อมูลโทรศัพท์

1.9 หน้าแสดงการโหวตสถานที่

ภาพที่ 10 หน้าแสดงการโหวตสถานที่

1.10 หน้าแสดงแบบสอบถาม

ภาพที่ 11 หน้าแสดงแบบสอบถาม

2. ผลการประเมินความพึงพอใจระบบแนะนำการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 1 : แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อระบบแนะนำการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ในด้านกระบวนการทำงานภายในแอปพลิเคชัน

ลำดับ	คำถาม	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านกระบวนการทำงานภายในแอปพลิเคชัน				
1.1	สามารถแสดงเนื้อหาโดยแบ่งออกเป็น 10 อำเภอ	4.45	0.62	มาก
1.2	สามารถค้นหาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี สถานที่พักร้านอาหาร โดยใช้คำค้นตามหมวดหมู่หรือใช้เสียงค้นหา	4.12	0.74	มาก
1.3	สามารถแสดงการนำทางรวมถึงดูเส้นทางไปยังแหล่งสถานที่ท่องเที่ยวภายในจังหวัดสุพรรณบุรีผ่าน Google Maps	4.15	0.67	มาก
1.4	แสดงสถานที่ท่องเที่ยวภายในจังหวัดสุพรรณบุรี แบบจัดอันดับยอดนิยม	4.55	0.75	มากที่สุด
1.5	สามารถโทรออกผ่านแอปพลิเคชันได้	3.91	0.68	มาก
รวม		4.24	0.69	มาก

ตารางที่ 2 : แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อระบบแนะนำการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ในด้านรูปแบบภาพลักษณ์ของแอปพลิเคชัน

ลำดับ	คำถาม	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
2. ด้านรูปแบบภาพลักษณ์ของแอปพลิเคชัน				
2.1	การแสดงผลข้อมูล สถานที่ที่มีความชัดเจน	4.30	0.73	มาก
2.2	สีสันทันการแสดงผลแอปพลิเคชัน	4.55	0.56	มากที่สุด
2.3	รูปแบบการแสดงผลแอปพลิเคชัน	4.36	0.60	มาก
รวม		4.40	0.63	มาก

ตารางที่ 3 : แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อระบบแนะนำการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ในด้านรูปแบบภาพรวมของระบบแอปพลิเคชัน

ลำดับ	คำถาม	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
3. ด้านรูปแบบภาพรวมของระบบแอปพลิเคชัน				
3.1	การแสดงผลข้อมูล สถานที่มีความชัดเจน	4.58	0.66	มากที่สุด
3.2	รูปแบบการใช้งาน เข้าใจง่าย	4.45	0.56	มาก
3.3	ความเร็วของการ ค้นหา	4.24	0.61	มาก
รวม		4.42	0.61	มาก

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อการใช้ออปพลิเคชันระบบแนะนำการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ มีการเก็บข้อมูลจากผู้ใช้ 2 ประเภท ได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดสุพรรณบุรี 3 ท่าน และผู้ใช้งาน 30 ท่าน รวมเป็น 33 ท่าน สามารถสรุปผลได้ดังนี้ ด้านกระบวนการทำงานภายในแอปพลิเคชัน ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์ “มาก” (ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.24, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.69) ด้านรูปแบบภาพลักษณ์ของแอปพลิเคชัน ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์ “มาก” (ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.40, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.63) และด้านรูปแบบภาพรวมของระบบแอปพลิเคชัน ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์ “มาก” (ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.42, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.61)

สรุปและอภิปรายผล

จากการพัฒนาระบบแนะนำการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ สรุปผลการดำเนินงานได้ดังนี้

1. ระบบแนะนำการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ สามารถช่วยเหลือนักท่องเที่ยวให้สามารถค้นหาแหล่งสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้ดียิ่งขึ้น ทั้งจากการใช้คำค้นหา หรือจะเลือกค้นหาด้วยเสียงจะช่วยลดเวลาการพิมพ์คำค้นได้รวดเร็วขึ้น

2. ระบบสามารถแสดงข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว แผนที่และเส้นทางการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยโปรแกรมมีการจัดเรียงข้อมูลเป็นหมวดหมู่แยกตามประเภทของสถานที่ เช่น สถานที่ท่องเที่ยว สถานที่พัก ร้านอาหาร โดยจัดลำดับตามคะแนนโหวตที่ผู้ใช้แอปได้โหวตให้คะแนนสถานที่ท่องเที่ยวไว้ และยังสามารถในการค้นหาข้อมูลด้วยเสียงได้ด้วย สามารถโทรออกไปยังเลขหมายฉุกเฉินต่าง ๆ ได้

3. ระบบสามารถแสดงสถานที่ท่องเที่ยวภายในจังหวัดสุพรรณบุรี แบบจัดอันดับยอดนิยม จากการกดให้คะแนนของนักท่องเที่ยว

แอปพลิเคชันแนะนำการท่องเที่ยว จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ 1) ส่วนของแอปพลิเคชันแนะนำการท่องเที่ยว จังหวัดสุพรรณบุรี ที่พัฒนาขึ้น สามารถแสดงข้อมูลสถานที่ ระบุตำแหน่งปัจจุบันของผู้ใช้งาน และค้นหาข้อมูลสถานที่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศราภรณ์ ไชยแยงและลักขณา ชูศรี [1] ที่ทำการวิจัย เรื่อง แอปพลิเคชันแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นตามความสนใจส่วนบุคคล มีผลการพัฒนา คือ ความสามารถในการให้คะแนน

สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จึงทำให้ผู้ใช้ระบบสามารถคะแนนนิยมของสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ได้ โปรแกรมแนะนำข้อมูลการท่องเที่ยวบนโทรศัพท์มือถือระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ถูกออกแบบมาสำหรับการใช้งานที่ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษ จันทดทิพย์ [2] ที่ทำการวิจัย เรื่องโปรแกรมแนะนำข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี มีผลการพัฒนา คือ ค้นหาสถานที่ท่องเที่ยวด้วยเสียงได้ ทำให้ใช้งานได้ง่ายยิ่งขึ้น 2) ส่วนความพึงพอใจต่อการใช้งานแอปพลิเคชันแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี จากการประเมินผลความพึงพอใจต่อการใช้งานแอปพลิเคชันแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าความพึงพอใจทุกด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษ จันทดทิพย์ [2] ที่ทำการวิจัย เรื่อง โปรแกรมแนะนำข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้และกลุ่มตัวอย่างยอมรับแอปพลิเคชัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในครั้งนี้

สามารถพัฒนาไปใช้กับการท่องเที่ยวของจังหวัดอื่น ๆ หรือใช้ประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวภายในประเทศไทย หรือ พัฒนาเป็นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม เช่น การท่องเที่ยวทะเลไทย การท่องเที่ยวกลุ่มคนรักจักรยาน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในครั้งถัดไป

ควรพัฒนาบนระบบปฏิบัติการไอโอเอส (ios) ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

อิศราภรณ์ และลักขณา. (2558). แอปพลิเคชันแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นตามความสนใจส่วนบุคคล.

ปริญญาณิพนธ์วิทยาศาสตร์บัณฑิต, ภาควิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์,

คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กฤษ จันทดทิพย์. (2557). โปรแกรมแนะนำข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีบนระบบปฏิบัติการ แอนดรอยด์

ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์. ปริญญาณิพนธ์วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต,

คณะวิศวกรรมศาสตร์กำแพงแสน, ภาควิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Travel Suphanburi. (2017). **Travel Suphanburi**. Retrieved from <https://th.wikipedia.org/wiki/>.

Android Studio. (2017). **Android Studio**. Retrieved from

<http://www.thaicreate.com/mobile/android-studio-ide.html>.

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อตลาดนัดจตุจักร กรุงเทพมหานคร

Chinese tourists Satisfaction towards Chatuchak Market Bangkok

LU CHENGKAI¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อตลาดนัดจตุจักรกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อการท่องเที่ยวในตลาดนัดจตุจักรเป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้เป็นนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางท่องเที่ยวตลาดนัดจตุจักร กรุงเทพมหานครจำนวน 400 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S. D.) ส่วนการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ T-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) และการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD

ผลการศึกษาพบว่า ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดนัดจตุจักรกรุงเทพมหานครในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนอยู่ในระดับมากมี 4 ด้าน ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความปลอดภัย ด้านค่าใช้จ่าย ด้านการบริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีเพศ อายุ จังหวัด ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันโดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0. 05

คำสำคัญ: นักท่องเที่ยวชาวจีน ความพึงพอใจ ตลาดนัดจตุจักรกรุงเทพมหานคร

Abstract

This thesis aims to study the satisfaction of Chinese tourists towards the Chatuchak Market, Bangkok and to compare with satisfaction based on the characteristics of Chinese tourists towards tourism in Chatuchak Market. This thesis is (Quantitative Research). The samples used in this study were 400 Chinese tourists who traveled the Chatuchak Market Bangkok and used Convenience Sampling. Research tools used in the study were questionnaires. Data were analyzed through descriptive statistics including percentage, mean, and standard deviation as well as inferential statistics including statistics Independent-Samples T Test, One-way Analysis of Variance (One-way Anova), and Least Significant Difference pairwise analysis.

The results showed that the level of satisfaction of Chinese tourists towards the Chatuchak Market Bangkok in the overall picture was at a moderate level. And the satisfaction of Chinese tourists is at a high level, including there are 4 aspects which can be ordered as follows. Location and convenience, safety factors, cost factors and service quality. Regarding the comparison of differences in satisfaction of Chinese

¹ นักศึกษา

tourists towards the Chatuchak Market Bangkok, the hypothesis testing results showed that different personal factors including age, education, income affected differently with the statistical significance level of 0.05.

Key word: Chinese tourists, Satisfaction, Chatuchak market Bangkok

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมและการเมืองของไทย เพราะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา รายได้จากการท่องเที่ยวได้กลายเป็นรายได้ลำดับที่ 1 เมื่อเทียบกับรายได้สินค้าออกอื่นๆ เช่น รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เครื่องคอมพิวเตอร์ ผลิตภัณฑ์ยาง กระบวนการท่องเที่ยวและกีฬา มีเป้าหมายของการพัฒนาคือ เพื่อเป้าหมายการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศพัฒนาแล้ว มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพอย่างยั่งยืน สอดคล้องตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแนวทางการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวฉบับที่ 12 (ปี 2560-2564)

กรมการท่องเที่ยวและองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวและกีฬาสถิติว่าจำนวนของนักท่องเที่ยวต่างชาติในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา จากสถิติปี 2556 – 2560 จำนวนนักท่องเที่ยวจาก 26,546,725 คน เพิ่มขึ้นถึง 35,381,210 คน คิดเป็น 133.28% และรายได้จาก 1,207,145.82 ล้านบาท เพิ่มขึ้นถึง 1,824,042.35 ล้านบาท คิดเป็น 151.10% และจำนวนที่เข้ามาเที่ยวประเทศไทยมากที่สุด เป็นประเทศจีน จากสถิติจำนวนของนักท่องเที่ยวต่างชาติจีน ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา จากปี 2556 – 2560 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติจีนที่เดินทางเข้ามาในไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 5,413,969 คน เพิ่มขึ้นถึง 11,199,611 คน กระบวนการท่องเที่ยวและกีฬา 2556 และ 2560 คิดเป็น 206.87 %

ปัจจุบันนี้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้ตลาดนัดจตุจักรได้พัฒนารวดเร็วจากกล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่า มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่สนใจและเดินทางมาเที่ยวตลาดนัดจตุจักร ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อตลาดนัดจตุจักร ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย ด้านค่าใช้จ่าย ด้านการให้บริการของผู้จำหน่ายสินค้าและผู้ให้บริการของความพึงพอใจที่ต่อตลาดนัดจตุจักร เพื่อที่จะทราบความพึงพอใจและข้อเสนอของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวที่ตลาดนัดจตุจักรและเพื่อที่ทางตลาดนัดจตุจักรจะสามารถนำข้อมูลที่ได้รับจากผลการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงตลาดนัดจตุจักรให้มีรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อตลาดนัดจตุจักรกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจ โดยยึดตามคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อการท่องเที่ยวในตลาดนัด

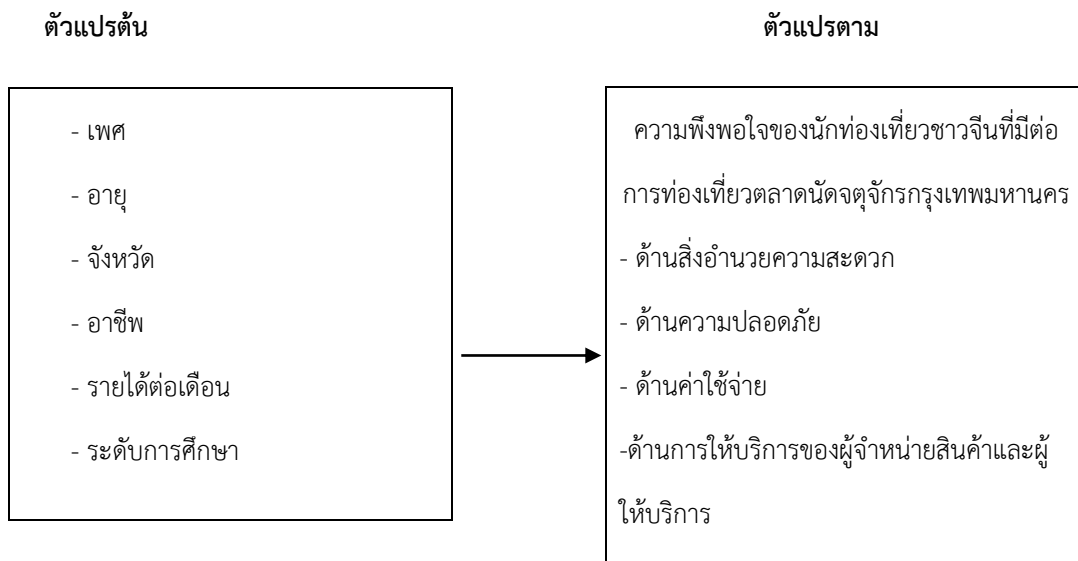
จตุจักร

สมมุติฐานของการวิจัย

1. นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีเพศ อายุ จังหวัด การศึกษา อาชีพ และรายได้ ที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจในการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตประชากร คือ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักร โดยศึกษาเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวจีน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยขอความร่วมมือจากนักท่องเที่ยวชาวจีน โดยสอบถามในด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย ด้านค่าใช้จ่าย ด้านการให้บริการของผู้จำหน่ายสินค้า และผู้ให้บริการที่ต่อตลาดนัดจตุจักร
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ กลุ่มตัวอย่างที่มาเที่ยวในตลาดนัดจตุจักรกรุงเทพมหานคร
4. ขอบเขตระยะเวลา คือ ดำเนินตั้งแต่กันยายน 2561 ถึงเดือน ตุลาคม 2561

กรอบความคิดที่ใช้วิจัย**วิธีดำเนินการวิจัย**

1. รูปแบบการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจเก็บข้อมูล แจกแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลระหว่างเดือน กันยายน 2561 ถึงเดือน ตุลาคม 2561

2. กลุ่มประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ได้ศึกษาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางท่องเที่ยวตลาดนัดจตุจักร กรุงเทพมหานคร

3. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและจำนวนประชากร

ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้การหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณด้วยสูตรขนาดตัวอย่าง ไม่ทราบจำนวนประชากร ใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสูงสุดที่จะเกิดขึ้นได้ 5% ดังนั้น จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 ตัวอย่าง และเพิ่มสำรองตัวอย่างอีก 4% หรือเท่ากับ 15 ตัวอย่าง ทั้งหมดรวมเป็นจำนวน 400 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed End) มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มีคำตอบหลายตัวเลือก (Multiple Choice)

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดนัดจตุจักร ข้อมูลส่วนนี้มี 4 ด้าน จำนวนทั้งหมด 20 ข้อ ประกอบด้วย

- ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
- ด้านความปลอดภัย
- ด้านค่าใช้จ่าย
- ด้านการให้บริการ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นคำถามชนิดปลายเปิด (Opened-Ended Questionnaires) โดยลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Interval Scale) แต่ละข้อคำถามมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ โดยกำหนดช่วงค่าคะแนนดังนี้ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่ตลาดนัดจตุจักรส่วนใหญ่คือ เพศหญิง (ร้อยละ 57) รองลงมา คือ เพศชาย (ร้อยละ 43)

นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่ตลาดนัดจตุจักรจะมีช่วงอายุ 21-30 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 29) รองลงมา คือ ช่วงอายุ 31-40 (ร้อยละ 21.5) ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี (ร้อยละ 18.5) 41-50 ปี (ร้อยละ 16.8) มากกว่า 51 ปี (ร้อยละ 14.2)

นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่ตลาดนัดจตุจักรมากที่สุดมาจากภาคกลางเียงใต้ (ร้อยละ 23.5) รองลงมา จากภาคกลางเียงตะวันออก (ร้อยละ 21.8) ตะวันตกเียงใต้ (ร้อยละ 17.3) ภาคกลาง (ร้อยละ 14.8) ภาคกลางเียงเหนือ (ร้อยละ 10.3) ตะวันออกเียงเหนือ (ร้อยละ 6.8) ตะวันตกเียงเหนือ (ร้อยละ 5.8)

นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่ตลาดนัดจตุจักรมีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 66.8) รองลงมา คือ การศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 18.5) ปริญญาโทขึ้นไป (ร้อยละ 14.8)

นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่ตลาดนัดจตุจักรประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด (ร้อยละ 36.8) รองลงมา คือ ธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 28.3) ข้าราชการ (ร้อยละ 16) ทำงานอื่น ๆ (ร้อยละ 11) นักศึกษา (ร้อยละ 8)

นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่ตลาดนัดจตุจักรมีรายได้หลักต่อเดือน ๆ ละ 25,001 - 35,000 บาท (ร้อยละ 29.8) รองลงมา คือ เดือนละ 15,001-25,000 บาท (ร้อยละ 27) เดือนละต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท (ร้อยละ 19.5) เดือนละ 35,001-45,000 บาท (ร้อยละ 17.8) เดือนละ 45,001 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 6)

จากทดสอบสมมติฐานสามารถสรุปสมมติฐานได้ว่านักท่องเที่ยวชาวจีนมีปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ต่างกัน มีความพึงพอใจที่มีต่อตลาดนัดจตุจักร กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันตามสมมติฐานดังนี้

ตารางที่ 1 : ตารางแสดงแสดงผลการทดสอบค่าSig. ของนักท่องเที่ยวชาวจีนตามปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์

ความพึงพอใจที่มีต่อตลาด นัดจตุจักรกรุงเทพมหานคร	ค่าsig.					
	เพศ	อายุ	จังหวัด	ระดับ	อาชีพ	รายได้หลัก
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	.451	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*
ด้านความปลอดภัย	.040*	.046*	.054	.016*	.002*	.004*
ด้านค่าใช้จ่าย	.680	.000*	.014*	.345	.060	.016*
ด้านการบริการ	.017*	.109	.000*	.335	.032*	.191

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่ตลาดนัดจตุจักร

1. นักท่องเที่ยวชาวจีนมีเพศต่างกันมีความพึงพอใจที่มีต่อตลาดนัดจตุจักร กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันในด้านความปลอดภัย ด้านการให้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. นักท่องเที่ยวชาวจีนมีอายุต่างกันมีความพึงพอใจที่มีต่อตลาดนัดจตุจักร กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย ด้านค่าใช้จ่าย ด้านการให้บริการ
3. นักท่องเที่ยวชาวจีนมีจังหวัดต่างกันมีความพึงพอใจที่มีต่อตลาดนัดจตุจักร กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย ด้านค่าใช้จ่าย ด้านการให้บริการ
4. นักท่องเที่ยวชาวจีนมีระดับการศึกษาต่างกันมีความพึงพอใจที่มีต่อตลาดนัดจตุจักร กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย
5. นักท่องเที่ยวชาวจีนมีอาชีพต่างกันมีความพึงพอใจที่มีต่อตลาดนัดจตุจักร กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย ด้านการให้บริการ
6. นักท่องเที่ยวชาวจีนมีรายได้หลักต่อเดือนต่างกันมีความพึงพอใจที่มีต่อตลาดนัดจตุจักร กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย ด้านค่าใช้จ่าย

ตารางที่ 2 : ตารางแสดงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อตลาดนัดจตุจักรทั้ง 4 ด้าน

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อ การ ท่องเที่ยวตลาดนัดจตุจักร กรุงเทพมหานคร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.56	0.98	มาก
ด้านความปลอดภัย	3.96	0.83	มาก
ด้านค่าใช้จ่าย	3.94	0.88	มาก
ด้านการบริการ	3.81	0.86	มาก
รวม	3.82	0.89	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่ตลาดนัดจตุจักร โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจต่อตลาดนัดจตุจักรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$)

พิจารณาในรายข้อพบว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในจำนวนด้านความปลอดภัยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.96$) รองมาเป็นด้านค่าใช้จ่าย ($\bar{X} = 3.94$) ด้านการบริการ ($\bar{X} = 3.81$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 3.56$)

ตารางที่ 3 : ตารางแสดงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อตลาดนัดจตุจักรทั้งด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ป้ายบอกทางเข้าตลาดนัดจตุจักรเห็นชัดเจน	3.94	1.08	มาก
2. สถานที่จอดรถเพียงพอ	3.38	1.11	ปานกลาง
3. มีที่แลกเปลี่ยนเงินต่างประเทศและมีตู้ATM	4.19	0.8	มาก

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4. มีศูนย์บริการภาษาจีนในบริเวณพื้นที่	2.44	0.94	น้อย
5. มีคู่มือแนะนำการท่องเที่ยวในบริเวณพื้นที่	4.08	0.91	มาก
6. ห้องสุขาสะอาดและเพียงพอ	3.32	1.06	ปานกลาง
รวม	3.56	0.98	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่ตลาดนัดจตุจักร โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจต่อตลาดนัดจตุจักรในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$)

พิจารณาในรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในจำนวนที่มีแลกเปลี่ยนเงินต่างประเทศและมีตู้ ATM มากที่สุด ($\bar{X} = 4.19$) นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรมีความพึงพอใจต่อมีคู่มือแนะนำการท่องเที่ยวในบริเวณพื้นที่รองลงมา ($\bar{X} = 4.08$)

นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรมีความพึงพอใจต่อมีป้ายบอกทางเข้าตลาดนัดจตุจักรเห็นชัดเจน ($\bar{X} = 3.94$) นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรมีความพึงพอใจต่อสถานที่จอดรถเพียงพอ ($\bar{X} = 3.38$) นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรมีความพึงพอใจต่อห้องสุขาสะอาดและเพียงพอ ($\bar{X} = 3.32$) นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรมีความพึงพอใจต่อมีศูนย์บริการภาษาจีนในบริเวณพื้นที่ ($\bar{X} = 2.44$)

ตารางที่ 4 ตารางแสดงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อตลาดนัดจตุจักรด้านความปลอดภัย

ด้านความปลอดภัย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มี รปภ.คอยรักษาความปลอดภัย	4.11	4.11	มาก
2. บริเวณทางเดินมีพื้นที่เพียงพอ	3.94	3.94	มาก
3. มีการใช้สัญลักษณ์ ป้าย และมีป้ายเตือนให้	4.09	4.09	มาก
4. มีทางออกฉุกเฉินในบริเวณพื้นที่	3.71	3.71	มาก
รวม	3.96	0.83	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่ตลาดนัดจตุจักร โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจต่อตลาดนัดจตุจักรในด้านความปลอดภัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$)

พิจารณาในรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อมีรปภ.คอยรักษาความปลอดภัยตามจุดต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.11$) นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรมีความพึงพอใจต่อมีการใช้สัญลักษณ์ ป้าย และมีป้ายเตือนให้ระมัดระวังในบริเวณพื้นที่ ($\bar{X} = 4.09$)

นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรมีความพึงพอใจต่อบริเวณทางเดินมีพื้นที่เพียงพอ ($\bar{X} = 3.94$) นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรมีความพึงพอใจต่อมีทางออกฉุกเฉินในบริเวณพื้นที่ ($\bar{X} = 3.71$)

ตารางที่ 5 ตารางแสดงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อตลอดน้ดจตุจักรด้านค่าใช้จ่าย

ด้านค่าใช้จ่าย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ราคาจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม	3.83	0.98	มาก
2. ราคาจำหน่ายสินค้าของฝาก	4.23	0.83	มาก
3. ราคาบริการที่จอดรถ	3.81	0.78	มาก
4. ราคาบริการห้องน้ำ	3.89	0.91	มาก
รวม	3.94	0.88	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่ตลาดนัดจตุจักร โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจต่อตลาดนัดจตุจักรในด้านค่าใช้จ่ายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$)

พิจารณาในรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในจำนวนราคาจำหน่ายสินค้าของฝาก ($\bar{X} = 4.23$) นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรมีความพึงพอใจต่อราคาบริการห้องน้ำรองลงมา ($\bar{X} = 3.89$) นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรมีความพึงพอใจต่อราคาจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม ($\bar{X} = 3.83$) นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรมีความพึงพอใจต่อราคาบริการที่จอดรถ ($\bar{X} = 3.81$)

ตารางที่ 6 ตารางแสดงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อตลอดน้ดจตุจักรด้านการบริการ

ด้านการบริการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การต้อนรับจากพนักงานของร้านค้า	3.69	0.88	มาก
2. มนุษย์สัมพันธ์ของผู้จัดจำหน่ายสินค้าและผู้ให้บริการ	3.81	0.78	มาก
3. ผู้จำหน่ายใช้ภาษาจีนและอังกฤษได้	3.9	0.95	มาก
4. ความหลากหลายของสินค้า	4.22	0.74	มากที่สุด
5. การจัดวางสินค้าดึงดูดนักท่องเที่ยว	3.85	0.95	มาก
6. ความสะอาดของร้านอาหาร	3.37	0.89	ปานกลาง
รวม	3.81	0.86	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่ตลาดนัดจตุจักร โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจต่อตลาดนัดจตุจักรในด้านการบริการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$)

พิจารณาในรายข้อพบว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในจำนวนความหลากหลายของสินค้ามากที่สุด ($\bar{X} = 4.22$) นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรมีความพึงพอใจต่อผู้จำหน่ายใช้ภาษาจีนและอังกฤษศึกษาได้รองลงมา ($\bar{X} = 3.90$) นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรมีความพึงพอใจต่อการจัดวางสินค้าดึงดูดนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.85$) นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรมีความพึงพอใจต่อมนุษย์สัมพันธ์ของผู้จัดจำหน่ายสินค้าและผู้ให้บริการ ($\bar{X} = 3.81$)

นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรมีความพึงพอใจต่อ ($\bar{X} = 3.69$) นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักรมีความพึงพอใจต่อความสะอาดของร้านอาหาร ($\bar{X} = 3.37$)

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อตลาดนัดจตุจักร กรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับปานกลางเป็นสถานที่จอดรถเพียงพอค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 รองลงมา คือ ห้องสุขาสะอาดและเพียงพอค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 อยู่ในระดับมากเป็นมีที่แลกเปลี่ยนเงินต่างประเทศ และมีตู้ ATM ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 รองลงมา คือ มีคู่มือแนะนำการท่องเที่ยวในบริเวณพื้นที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ป้ายบอกทางเข้าตลาดนัดจตุจักร เห็นชัดเจนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 อยู่ในระดับน้อยเป็นมีศูนย์บริการภาษาจีนในบริเวณพื้นที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.44 อย่างชัดเจนทำให้สะดวกในการเดินทางซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิชัย ชัยชาญชัยกุล (2553) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ในอำเภอเกาะ สมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่านักท่องเที่ยวชอบสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานที่ท่องเที่ยว เนื่องจากมีความสะดวกในการเดินทาง

ด้านความปลอดภัย อยู่ในระดับมากเป็นมี รปภ. คอยรักษาความปลอดภัยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 รองลงมา คือ มีการใช้สัญลักษณ์ป้ายและมีป้ายเตือนให้ระมัดระวังในบริเวณพื้นที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 บริเวณทางเดินมีพื้นที่เพียงพอค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 มีทางออกฉุกเฉินในบริเวณพื้นที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ ทรัพย์โคกสูง (2548) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการจัดองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษา ตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ได้เห็นว่าด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก

ด้านค่าใช้จ่ายอยู่ในระดับมากเป็นราคาจำหน่ายสินค้าของฝากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 รองลงมา คือ ราคาบริการห้องน้ำค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 ราคาจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ราคาบริการที่จอดรถค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณิศา ทองนาค (2551) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ ตัวแทนจำหน่ายการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในจังหวัดภูเก็ต พบว่าด้านค่าใช้จ่ายมีอิทธิพลต่อการเลือกสินค้าหรือบริการ

ด้านการบริการ อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นความหลากหลายของสินค้าค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 อยู่ในระดับมากเป็นผู้จำหน่ายใช้ภาษาจีนและอังกฤษศึกษาได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 รองลงมา คือ การจัดวางสินค้าดึงดูดนักท่องเที่ยวค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 มนุษยสัมพันธ์ของผู้จัดจำหน่ายสินค้าและผู้ให้บริการค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 การต้อนรับจากพนักงานของร้านค้า ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 อยู่ในระดับปานกลางเป็นความสะอาดของร้านอาหารค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิกุลแก้ว สุขขำ (2558) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการบริหารจัดการ ตลาดน้ำแบบดั้งเดิมและตลาดน้ำแบบจำลอง ได้เห็นว่าด้านบริการมีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวการตัดสินใจเลือกบริการ

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาคความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพบว่า ศูนย์บริการภาษาจีนในบริเวณพื้นที่ไม่เพียงพอของนักท่องเที่ยว ดังนั้นควรแก้ปัญหาด้วยวิธีอื่นเพื่อรองรับความไม่เพียงพอ เช่นเพิ่มศูนย์บริการภาษาจีน เพิ่มป้ายภาษาจีนต่างๆ

2. จากการศึกษาคความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนด้านความปลอดภัย นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมาก แต่ทางออกฉุกเฉินในบริเวณพื้นที่ไม่ชัดเจนหรือเพียงพอ ดังนั้นต้องมีป้ายบอกทางออกฉุกเฉินชัดเจนมากขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยวชาวจีน

3. จากการศึกษาคความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนด้านค่าใช้จ่าย บางอย่างมีราคาไม่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวชาวจีน ดังนั้นควรเปลี่ยนราคาหรือให้ราคาเหมาะสมกับบริการให้นักท่องเที่ยวชาวจีนมีความพึงพอใจเพิ่มขึ้น

4. จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนด้านการบริการ พบว่านักท่องเที่ยวชาวจีนมีความคิดเห็นต่อความสะอาดของร้านอาหารดั่งนั้นร้านอาหารต้องแก้ไขปัญหานี้เพื่อให้นักท่องเที่ยวชาวจีนมีความพึงพอใจมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้ต่อไป

1. ควรทำการศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวประเทศไทยเพื่อปรับปรุงบริการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

2. ควรการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างสูงสุด

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.อนันต์ เขียวชาญกิจการ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบติดตามความก้าวหน้า แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำสารนิพนธ์ ทำให้สารนิพนธ์มีความถูกต้องสมบูรณ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน แสงพิบูล ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ห่วงใย ให้กำลังใจในการศึกษาเป็นอย่างดีเสมอมาจนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากขึ้น

ขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆและน้องๆปริญาโทสาขาการจัดการท่องเที่ยวทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจมาโดยตลอด

ขอบคุณคุณพ่อ คุณแม่และพี่ที่สนับสนุนช่วยเหลือ ผู้วิจัยด้านประมาณโดยตลอด คอยให้ปรึกษา ให้คำแนะนำ ผู้วิจัยจนประสบความสำเร็จ

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

สุดท้ายนี้ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานค้นคว้าอิสระฉบับนี้เป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจหางานค้นคว้าอิสระในครั้งนี้อาจตกบกพร่อง หรือไม่สมบูรณ์ประการใด ผู้ศึกษากราบขออภัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

กชกร เปาสวรรณ และคณะ. (2550). **ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการมาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต**

ศูนย์พิษณุโลก. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

กรมการท่องเที่ยว. สืบค้นจาก <https://www.dot.go.th/home>.

กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. สืบค้นจาก <https://secretary.mots.go.th/policy/>.

จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2539). **เจตคติและความพึงพอใจในการบริการ. นนทบุรี:** มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จิราภรณ์ พลสวัสดิ์. (2549). **ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคุณภาพบริการของธนาคาร กรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)**

กรณีศึกษา: สังกัดภาคนครหลวง 4. (การค้นคว้าอิสระปริญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ฉันทน์ วรรณถนอม. (2552). **การวางแผนและการจัดนำเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:**บริษัท วิรัตน์เอด์ ดูเคชั่น จำกัด.

ญาณิศา ทองนาค. (2551). **ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ**

ตัวแทนจำหน่ายการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในจังหวัดภูเก็ต

พิบูลแก้ว สุขขำ. (2558). **ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการบริหารจัดการ ตลาดน้ำแบบดั้งเดิมและตลาดน้ำแบบจำลอง.**

เอกสารอ้างอิง

- สมใจ ทรัพย์โคกสูง. (2548). ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษา ตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา.
- อริชัย ช้อยชาญชัยกุล. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ใน อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- Applewhite, P. B. (1965). **Organization Behavior** Englewood Cliffs. New York: Prentice Hall.
- Belch, George E. and Belch, Michael A. (1993). **Introduction to Advertising and Promotion : An Integrated Marketing Communications Perspective**. 2 nd ed. Boston, Mass. : Richard D. Irwin, Inc.,
- Engel, James F., Blackwell, Roger D. and Miniard, Paul W. (1993). **Consumer Behavior**. 7th ed. Fort Worth : The Dryden Press.
- Good, Carter V. (1973). **Dictionary of Education**. New York: McGraw-Hill Book.

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

Chinese Tourists Satisfaction towards Night Market in Huai Khwang District Bangkok

RUINA DING¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อการท่องเที่ยวในตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร และเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจโดยยึดตามคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อการท่องเที่ยวในตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางท่องเที่ยวในตลาดกลางคืนในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ได้จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S. D.) ส่วนการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ T-Test F-Test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) และการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD

ผลการศึกษาพบว่าระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืนในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนอยู่ในระดับมากที่สุดมี 1 ด้าน และมี 3 ด้าน ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม และด้านการโฆษณาเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าปัจจัยลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และภูมิลำเนา ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในตลาดกลางคืนในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ นักท่องเที่ยวชาวจีน ตลาดกลางคืนในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

Abstract

This study aims to explore Chinese tourists' satisfaction towards night market in Huai Khwang District Bangkok, and discuss how Chinese tourists' demographic variables including gender, age, education, income and domicile influence the satisfaction of night market in Huai Khwang District Bangkok. Quantitative research was conducted. Convenience sampling was used in the study. The samples used in this study were 400 Chinese tourists who traveled the night market in Huai Khwang District Bangkok. Research tools used in the study was questionnaires survey. Data were analyzed through descriptive statistics including percentage, mean, and standard deviation as well as inferential statistics including T-Test, F-Test, one-way analysis of variance (One-way Anova), and least significant difference pairwise analysis.

The results showed that Chinese tourists have one aspect for the highest level and the three aspects for the high level of satisfaction towards the night market in Huai Khwang District Bangkok and the

¹ นักศึกษา

mean satisfaction from 4 aspects which were descending from facilities, Safety, shops & food and beverage and advertising & public relation. Regarding the comparison of differences in satisfaction of Chinese tourists towards the night market in Huai Khwang District Bangkok, the hypothesis were supported and showed that different personal factors including gender, age, education, domicile significantly affect satisfaction. With the statistical significance level of 0. 05.

Key word: Satisfaction, Chinese tourists, The night market in Huai Khwang district Bangkok

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ของประเทศไทย ประเทศไทยมีรายได้จากนักท่องเที่ยวกว่าหนึ่งล้านล้านบาทต่อปี ทั้งจากนักท่องเที่ยวต่างชาติและนักท่องเที่ยวไทย ปัจจุบันนักท่องเที่ยวจีนเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยมีตัวเลขการเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด ปี พ.ศ. 2559 มีนักท่องเที่ยวชาวจีนเป็นจำนวน 8,757,646 คน และปี พ.ศ. 2560 มีนักท่องเที่ยวชาวจีนเป็นจำนวน 9,805,753 คน (กรมการท่องเที่ยว, 2561)

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงและนครที่มีประชากรมากที่สุดของประเทศไทย ตลาดกลางคืนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในประเทศ และมีการขายสินค้าและบริการหลากหลายประเภท ตลาดกลางคืนในประเทศไทยสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ส่งผลให้รายได้ของคนไทยเพิ่มมากขึ้นและเพิ่มทางเลือกในการใช้จ่ายของผู้บริโภค ในเวลาเดียวกันตลาดกลางคืนยังเป็นสถานที่ที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและเข้าใจวัฒนธรรมไทยได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งตลาดกลางคืนมีการขายเวลาเปิดให้บริการได้ถึง 02.00 น. ตอบสนองทุกความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ และจะจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับฤดูกาล โดยเฉพาะตลาดนัดรถไฟรัชดา ได้เปิดทำการวันแรก 8 มกราคม 2558 ที่ผ่านมา โดยจะเปิดทุกวันอังคาร – วันอาทิตย์ ตั้งแต่ เวลา 17.00 น. – 01.00 น. ตั้งอยู่บนถนนรัชดาภิเษก หลังศูนย์การค้าเอสพลานาด รัชดา การเดินทางที่สะดวกที่สุด คือการนั่งรถไฟใต้ดิน MRT มายังสถานีศูนย์วัฒนธรรม ขึ้นทางออกที่ 3 ตลาดนัดรถไฟแห่งนี้เป็นแหล่งช้อปปิ้งยอดนิยมของวัยรุ่น

จากความสำคัญข้างต้นจะเห็นได้ว่า ตลาดกลางคืนและนักท่องเที่ยวชาวจีนมีความสำคัญต่อภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอย่างมาก แต่ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะเป็นที่รู้จักในฐานะแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของนักท่องเที่ยวชาวจีน ตลาดนัดรถไฟรัชดาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวจีน มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในช่วงเวลากลางคืนผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อการท่องเที่ยวในตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นข้อมูลให้ส่วนงานที่เกี่ยวข้องใช้ในการพัฒนาการให้บริการทางการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น ตรงตามความต้องการและความประสงค์ของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อการท่องเที่ยวในตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจโดยยึดตามคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อการท่องเที่ยวในตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

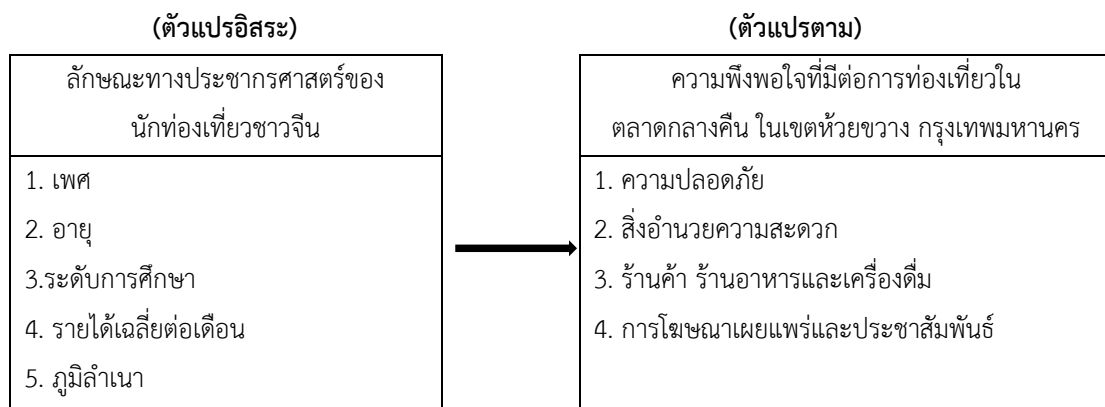
สมมุติฐานของการวิจัย

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีเพศที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน
2. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีอายุที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน
3. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน
4. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน
5. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีภูมิลำเนาที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ศึกษากำหนดไว้ที่ ตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร
2. ขอบเขตด้านประชากรเป้าหมายที่ศึกษา กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาคือ นักท่องเที่ยวชาวจีน ที่มาท่องเที่ยวในตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ปี2561 จำนวน400คน
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจีนต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร
4. ขอบเขตระยะเวลาการดำเนินงานวิจัย ระหว่างวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 ถึงวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2561

กรอบความคิดที่ใช้วิจัย

ภาพที่ 1 กรอบความคิดที่ใช้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจเก็บข้อมูล ประชากรที่ได้ศึกษาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางท่องเที่ยวตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ผู้วิจัยจึงใช้การหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 ตัวอย่าง และเพิ่มสำรองตัวอย่างอีก 4% หรือเท่ากับ 15 ตัวอย่าง ทั้งหมดรวมเป็นจำนวน 400 ตัวอย่าง จึงแจกแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด

2. การทดสอบเครื่องมือ ผู้ทำการวิจัยจะนำแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทดลองจริงจำนวน 30 ชุด เพื่อพิจารณาว่าแบบสอบถามได้สื่อสารกับผู้ตอบแบบสอบถามตรงตามวัตถุประสงค์ ทั้งในด้านภาษาและรูปแบบของแบบสอบถาม หลังจากนั้น จึงทำการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมเพื่อเครื่องมือจะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง ส่วนการตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ใช้ค่า Alpha ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ที่ระดับ 0.806 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามเชื่อถือได้

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม จะนำมาลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยสถิติที่ใช้ คือ

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ในตอนที่ 1 ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และภูมิลำเนา โดยได้ใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

3.2.1 การทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของสองกลุ่มประชากร (T-Test) โดยใช้ในการวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยวจำแนกตามเพศ โดยจะเป็นการวิเคราะห์ว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรตามนั้นจะแตกต่างกันในทุกกลุ่มของตัวแปรอิสระหรือไม่

3.2.2 การทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยมากกว่าสองกลุ่มประชากร (One Way ANOVA) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2544) แบบทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้ในการวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการท่องเที่ยวตลาดการคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และภูมิลำเนาโดยใช้ค่า F-Test ในกรณีที่ทดสอบแล้วพบว่ามีความแตกต่าง จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละลักษณะทาง ประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวจีน

ตารางที่ 1 : แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ ภูมิลำเนา

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	170	42.5
	หญิง	230	57.5
อายุ	ต่ำกว่าและเท่ากับ 20 ปี	122	30.5
	21 – 30 ปี	97	24.3
	31 - 40 ปี	116	29
	41 – 50 ปี	25	6.3
	สูงกว่า 50 ปี	40	10

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	129	32.3
	ปริญญาตรี	180	45
	สูงกว่าปริญญาตรี	91	22.8
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่าและเท่ากับ 15,000 บาท	126	31.5
	15,001-25,000 บาท	67	16.8
	25,001-35,000 บาท	44	11
	35001-45000 บาท	52	13
	สูงกว่า 45,001 บาทขึ้นไป	111	27.8
ภูมิลำเนา	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	48	12
	ภาคเหนือ	46	11.5
	ภาคตะวันตกเฉียงเหนือ	51	12.8
	ภาคตะวันออก	81	20.3
	ภาคกลาง	51	12.8
	ภาคใต้	64	16
	ภาคตะวันตกเฉียงใต้	59	14.8
รวม		400	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 มีอายุต่ำกว่าและเท่ากับ 20 ปี จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 30.5 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่าและเท่ากับ 15,000 บาท จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 และมีภูมิลำเนา ภาคตะวันออก จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3

2. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 : แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ด้านต่าง ๆ ในภาพรวม

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืน		ระดับความพึงพอใจ	
ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร		S.D.	ระดับ
1. ด้านความปลอดภัย	3.85	0.76	มาก
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.43	0.51	มากที่สุด
3.ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม	3.82	0.8	มาก
4. ด้านการโฆษณาเผยแพร่และประชาสัมพันธ์	3.6	0.81	มาก
รวม	3.93	0.12	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงตามลำดับความพึงพอใจ ดังนี้ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่มและด้านการโฆษณาเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

3. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 3 : แสดงผลการทดสอบค่าSig. ของนักท่องเที่ยวชาวจีนตามปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อ ตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร	ค่าsig.				
	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ภูมิลำเนา
1. ด้านความปลอดภัย	0.19	0.56	0.13	0.36	0.66
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	0.02*	0.00*	0.00*	0.21	0.00*
3. ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม	0.87	0.00*	0.00*	0.34	0.00*
4. ด้านการโฆษณาเผยแพร่และประชาสัมพันธ์	0.34	0.00*	0.00*	0.56	0.00*

จากตารางที่ 3 พบว่า เพศ: นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีเพศ แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อายุ: ในภาพรวมพบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีอายุ แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีอายุ แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม และด้านการโฆษณาเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ระดับการศึกษา: ในภาพรวมพบว่านักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม และด้านการโฆษณาเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน: ไม่พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน

ภูมิลำเนา: ในภาพรวมพบว่านักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีภูมิลำเนา แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีภูมิลำเนา แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม และด้านการโฆษณาเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านความปลอดภัย พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนมีระดับความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่อง บริเวณทางเดินมีพื้นที่เพียงพอ เพราะบริเวณทางเดินมีพื้นที่เพียงพอจึงสามารถลดความเสี่ยงที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวีร์ณัฐ โสภณศิริ (2554) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวคือความปลอดภัย (Security) เพราะมีส่วนในการตัดสินใจเลือกจุดหมายการเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะคำนึงถึงความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นประการสำคัญ มาตรการรักษาความปลอดภัยจึงต้องมีประสิทธิภาพและทั่วถึงทุกแหล่งท่องเที่ยว

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนมีระดับความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่อง มีศูนย์บริการภาษาจีนในบริเวณพื้นที่ เพราะการสื่อสารที่เข้าใจและชัดเจน ทำให้ง่ายต่อการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันทิกา หิรัญเทศ (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการให้บริการของตำรวจท่องเที่ยวถนนข้าวสาร กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการให้บริการของตำรวจท่องเที่ยวในถนนข้าวสาร กรุงเทพมหานคร ประเด็นด้านการให้บริการ (Service) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนมีระดับความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่อง มีความหลากหลายของสินค้า อาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รัตนกร จุฑามณี และคณะ (2546) ผลการศึกษาการจัดการตลาดน้ำวัดลำพญา จังหวัดนครปฐม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการท่องเที่ยวในตลาดน้ำวัดลำพญามาก เพราะตลาดน้ำวัดลำพญา มีสินค้าให้เลือกซื้อหลากหลายรูปแบบหลากหลายประเภท มีการจัดกิจกรรมไว้อำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวหลายรูปแบบและยังเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในด้านกิจกรรมต่าง ๆ ให้คงอยู่ต่อไป

ด้านการโฆษณาเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนมีระดับความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่อง มีการใช้สื่อต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์ เช่น อินเทอร์เน็ต Facebook Wechat Application ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ น้ำฝน จันทร์นวล (2555) ที่ได้กล่าวว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยว ความต้องการที่จะเดินทางท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยที่ทำให้บุคคลตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว และทำให้ความตั้งใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปได้อยู่ตลอดเวลา

2. ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

เพศ ของนักท่องเที่ยวชาวจีน ที่มาท่องเที่ยวบริเวณตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า เพศหญิงกับเพศชายมีความแตกต่างกันตามธรรมชาติเช่น ในด้าน สรีระ จิตใจ อารมณ์ และรสนิยม จึงทำให้มีความพึงพอใจในรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ แตกต่างกัน เช่น เพศหญิง มักจะมีความพึงพอใจในการท่องเที่ยวที่ได้ใช้จ่ายใช้สอยของใช้พื้นเมือง ที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นมากกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2550) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เพศ (Sex) เป็นตัวแปรในการแบ่งส่วนตลาดที่สำคัญเช่นกัน นักการตลาดต้องศึกษาตัวแปรตัวนี้อย่างรอบคอบ เพราะในปัจจุบัน ตัวแปรด้านเพศส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภค การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจมีสาเหตุมาจากการที่สตรีทำงานมีมากขึ้น

อายุ ของนักท่องเที่ยวชาวจีน ที่มาท่องเที่ยวบริเวณตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม และด้านการโฆษณาเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า อายุที่แตกต่างกันจะมีความต้องการด้านต่าง ๆ แตกต่างกันไปตามช่วงอายุ เช่น นักท่องเที่ยว ที่มีอายุน้อยมักต้องการระบบสื่อสารต่าง ๆ ที่ทันสมัย เพราะต้องใช้การติดต่อสารต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีอายุมาก มักจะมีความต้องการทางด้านความสะดวกพื้นฐาน เช่น ที่นั่งพักริมทาง หรือทางเดินที่เป็นทางลาดแทนบันได ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2550) ที่ได้กล่าวไว้

ว่า อายุ (Age) เนื่องจากผลิตภัณฑ์ตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคที่มีอายุแตกต่างกัน นักการตลาดจึงใช้อย่างเป็นตัวแปรตัวหนึ่งในการวัดความแตกต่างของส่วนตลาด นักการตลาดได้ค้นหาความต้องการของส่วนตลาดส่วนเล็ก (Niche market) โดยมุ่งความสำคัญที่ช่วงอายุต่าง ๆ

ระดับการศึกษา ของนักท่องเที่ยวชาวจีน ที่มาท่องเที่ยวบริเวณตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม และด้านการโฆษณาเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า ระดับการศึกษา เป็นสิ่งที่กำหนดมุมมองหรือทัศนคติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาที่สูง มักจะสนใจในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเมืองที่พัฒนาแล้ว มีโครงสร้างพื้นฐานครบถ้วน จึงทำให้ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุภาภรณ์ พลนิกร (2548) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษา (Education) เป็นตัวแปรที่สำคัญมากต่อพฤติกรรมกรซื้อสินค้าของผู้บริโภคงานวิจัยหลายฉบับ พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันของผู้บริโภคมีผลต่อการซื้อสินค้าที่แตกต่างกันด้วย

ไม่พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ของนักท่องเที่ยวชาวจีน ที่มาท่องเที่ยวบริเวณตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันในภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า ในบริเวณตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง มีช่วงราคาสินค้าต่างกันไม่มาก ดังนั้น ปัจจัยรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจึง ไม่น่าจะส่งผลต่อความพึงพอใจในการท่องเที่ยวมากนัก จึงน่าเป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยว ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2550) ที่ได้กล่าวไว้ว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นตัวแปรที่สำคัญในการกำหนดส่วนของตลาด โดยทั่วไปนักการตลาดจะสนใจผู้บริโภคที่มีความร่ำรวย แต่อย่างไรก็ตาม ครอบครัวที่มีรายได้ปานกลาง และมีรายได้ต่ำจะเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่

ภูมิสำเนา ของนักท่องเที่ยวชาวจีน ที่มาท่องเที่ยวบริเวณตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืน ในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม และด้านการโฆษณาเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า ภูมิสำเนาที่แตกต่างกัน มักจะมีความต้องการหรือความชอบต่าง ๆ แตกต่างกันไปตามภูมิสำเนา เช่น นักท่องเที่ยวภาคตะวันตกเฉียงใต้ มักจะชอบทานอาหารรสชาติเผ็ดและเปรี้ยว ซึ่งคล้ายกับอาหารไทย และนักท่องเที่ยวภาคตะวันออก มักจะชอบทานอาหารรสชาติจืด จึงทำให้ภูมิสำเนา ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2550) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ภูมิสำเนา เป็นตัวแปรที่สำคัญในการกำหนดส่วนของตลาด

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านความปลอดภัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัย ต่าง ๆ ทั้งในด้านชีวิตและทรัพย์สินให้มีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนา และบำรุงรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ห้องน้ำ ที่จอดรถ ป้ายบอกทาง ให้อยู่ในสภาพดี เพียงพอ และพร้อมใช้งานตลอดเวลา ให้ได้มาตรฐาน สะดวกสบาย และทันสมัย เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว
3. ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีความสะอาด ถูกสุขอนามัย อาหารและเครื่องดื่มมีความหลากหลาย มีช่องทางการชำระเงินหลากหลายวิธี นอกจากนี้ควรมีบริการสั่งอาหาร-จองคิวทางออนไลน์ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

4. ด้านการโฆษณาเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการใช้สื่อที่หลากหลายเพื่อให้เข้าถึงนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด และควรเพิ่มรายละเอียดต่าง ๆ ของสถานที่ท่องเที่ยว วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ลงไปในสื่อ เพื่อให้นักท่องเที่ยวจะได้เข้ามาศึกษาหาข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวที่สนใจได้

5. ด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวจีน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ต่อเดือน และภูมิภคานา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการสำรวจถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวว่า เพศชาย และเพศหญิง มีความต้องการ หรือมีความชอบในการท่องเที่ยวรูปแบบใด และนำสิ่งที่ได้ มาปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่อไป และควรมีการจัดเตรียมรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีหลากหลายรูปแบบ หลากหลายระดับราคา เช่น รูปแบบการท่องเที่ยวราคาประหยัด หรือการท่องเที่ยวที่มีรูปแบบที่หรูหราเป็นพิเศษ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มีระดับรายได้ที่แตกต่างกัน

6. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาและวิจัยจากสถานที่ หรือแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ควรทำการศึกษาและวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายยิ่งขึ้น ทั้งทางด้านเชื้อชาติ และวัฒนธรรม เพื่อที่จะได้ทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวจากประเทศต่าง ๆ

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.อนันต์ เชื้อชาญกิจการ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบติดตามความก้าวหน้า แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำสารนิพนธ์ ทำให้สารนิพนธ์มีความถูกต้องสมบูรณ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน แสงพิกุล ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ท่วงโย ให้กำลังใจในการศึกษาเป็นอย่างดีเสมอมาจนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากขึ้น

ขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริย์ เข้มทอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณมา ศิลปอาษา ที่ได้กรุณาแนะนำ และให้ คำแก้ไขข้อบกพร่องในสารนิพนธ์และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยความเอาใจใส่จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์

ขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ และน้อง ๆ ปริญญาโท สาขาการจัดการการท่องเที่ยวทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจมาโดยตลอด

ขอบคุณคุณพ่อและคุณแม่ที่สนับสนุนช่วยเหลือผู้วิจัยด้านประมาณโดยตลอด จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จ

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (2561). อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศของโลกและของไทย

ปี 2554-2560.

ชูศรี วงศ์รัตน. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: พิมพ์ทอง.

น้ำฝน จันทน์นวล. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวจีน ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมป์ฟอร์ด.

รัตนกร จุฑามณี และคณะ. (2546). การศึกษาการจัดการตลาดน้ำวัดลำพญา จังหวัดนครปฐม. การค้นคว้าอิสระ ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สถาบันราชภัฏนครปฐม.

วันทิกา หิรัญเทศ. (2554). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการให้บริการของตำรวจท่องเที่ยว ถนนข้าวสาร กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยราชพฤกษ์.

เอกสารอ้างอิง

- สุภาภรณ์ พลนิกร. (2548). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: โฮลิสติก พับลิชชิง.
- สุวีร์ณัฐ โสภณศิริ. (2554). การวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยว (Tourist Behavior Analysis) : ก้าวแรกสู่ การเป็น
ผู้บริหารธุรกิจท่องเที่ยวอย่างมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: อินทนิล.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2550). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: อีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด.

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

Chinese tourists Satisfaction towards Night Market in Bang Kho Laem District Bangkok

YUE HAO¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจโดยยึดตามคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางท่องเที่ยวตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ ผู้วิจัยนำข้อความที่อยู่ในแบบสอบถามใส่ที่โปรแกรมทำแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S. D.) ส่วนการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ T-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการศึกษาพบว่าระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนอยู่ในระดับมากมี 5 ด้าน ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ด้านการให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านความปลอดภัย ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าปัจจัยลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีอายุ ระดับการศึกษารายได้ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวในตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ แตกต่างกัน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ นักท่องเที่ยวชาวจีน

Abstract

This thesis aims to study the satisfaction of Chinese tourists towards the night market in Bang Kho Laem District Bangkok, and to compare the satisfaction of Chinese tourists towards the night market in Bang Kho Laem District Bangkok based by gender, age, education, occupation and income.

The samples used in this study were 400 Chinese tourists who traveled the night market in Bang Kho Laem District in Bangkok. Research tools used in the study were questionnaires. Data were analyzed through descriptive statistics including percentage, mean, and standard deviation as well as inferential statistics including statistics Independent-Samples T Test, One-way Analysis of Variance (One-way Anova), and Least Significant Difference pairwise analysis.

The results showed that the level of satisfaction of Chinese tourists towards the night market in Bang Kho Laem District, Bangkok in the overall picture was at a moderate level. And the satisfaction of Chinese tourists is at a high level, including there are 4 aspects which can be ordered from descending order as follows. The tourist attractions, shops Food

¹ นักศึกษา

and beverage shop Service And facilities in order Comparison of differences in satisfaction of Chinese tourists towards the night market in Bang Kho Laem District Bangkok as a whole, The hypothesis testing results showed that different personal factors including age, education, income affected differently with the statistical significance level of 0. 05.

Keywords: Satisfaction, Chinese tourists

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นภาคบริการที่มีความสำคัญมากต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยที่สร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นมูลค่ามหาศาลในแต่ละปี รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้และการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนทำให้ ประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ มีงานทำ และมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการดึงดูดเงินตราต่างประเทศเข้ามา เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ (ภิญโญ ไตวิทย์พาณิชย์. 2547)

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมบริการการท่องเที่ยวได้กลายเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจของโลกและเป็นที่ยอมรับเกือบทุกประเทศในโลกนี้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญอยู่ในระดับที่ 1-3 ของ 10 อันดับแรก ในอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศในช่วงที่ผ่านมาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยทำรายได้ให้ประเทศเป็นลำดับที่ 1 รายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สำคัญมาจากการจับจ่ายซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยว

ตลาดกลางคืนเอเชียติกเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชาวจีนนิยมไปกันมาก เอเชียติกเป็นศูนย์การค้าแนวราบริมแม่น้ำที่ใหญ่ที่สุดในเอเชีย ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาภายในโครงการประกอบด้วยร้านค้า ร้านอาหารริมน้ำ นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของโรงละครคาบูกิโซ่ที่ย้ายมาจากโรงละครเอเชีย และโรงละครโกลด์สตาร์ที่ย้ายมาจากสวนลุมไนท์บาซาร์อีกด้วย เพลิดเพลินไปกับการช้อปปิ้ง โลฟสไตล์แนวใหม่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ตื่นตากับบรรยากาศ การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษา เพื่อให้ทราบถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ เพื่อที่จะได้ทราบและประเมินได้ว่า ในด้านผลประโยชน์ของตลาดกลางคืนเอเชียติก ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลให้ส่วนงานที่เกี่ยวข้องใช้ในการพัฒนาตลาดกลางคืนเอเชียติกได้ดีขึ้นตามความต้องการและความประสงค์ของนักท่องเที่ยวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจโดยยึดตามคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืนในเขต

บางคอแหลม กรุงเทพฯ

สมมุติฐานของการวิจัย

นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

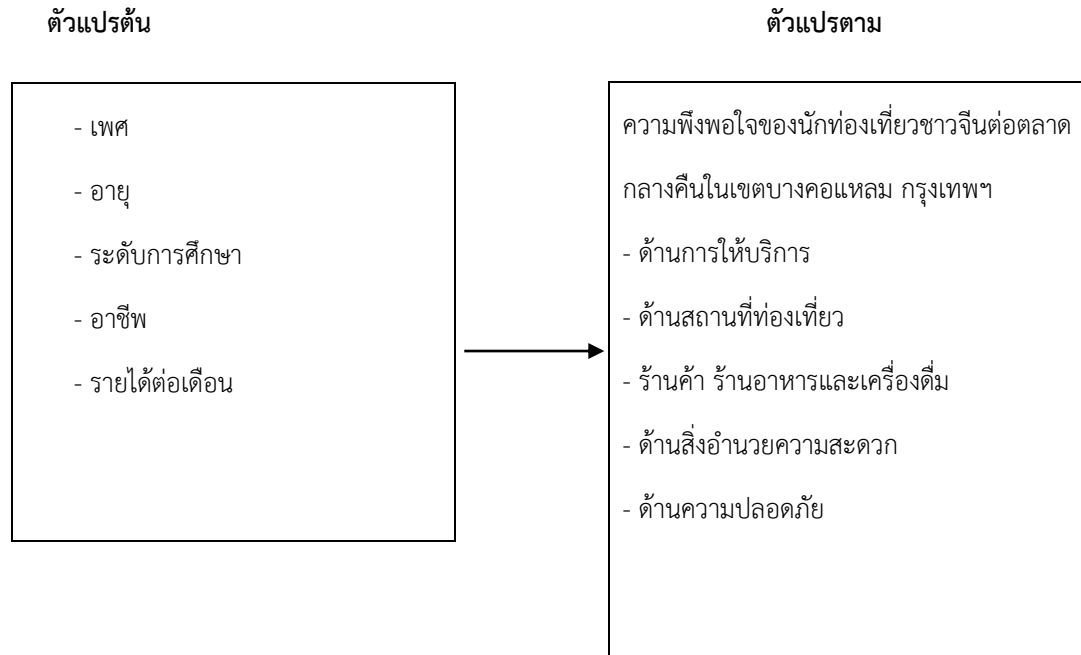
ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา-ศึกษา ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ โดยความพึงพอใจเกิดขึ้น ภายในของนักท่องเที่ยว เช่นความต้องการที่เลือกไปสถานที่แห่งนี้หรือ เหตุผลที่เลือกมาท่องเที่ยวตลาดกลางคืน

ด้านกลุ่มเป้าหมาย-นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย คือ นักท่องเที่ยวชาวจีน อยู่ในตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ โดยมีอายุตั้งแต่ 20 ปี ถึงอายุ 60 ปี เนื่องจากนักท่องเที่ยวจากกลุ่มนี้เป็นผู้สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และมีความรู้สึกพึงพอใจหรือไม่

ด้านพื้นที่-ตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ

กรอบความคิดที่ใช้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจเก็บข้อมูล แจกแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลระหว่างเดือน กันยายน 2561 ถึงเดือน ตุลาคม 2561

2. กลุ่มประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวจีนที่ท่องเที่ยวอยู่ในตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ โดยใช้วิธีการสุ่มจากจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด

3. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและจำนวนประชากร

ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้การหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณด้วยสูตรขนาดตัวอย่าง ไม่ทราบจำนวนประชากร ใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสูงสุดที่จะเกิดขึ้นได้ 5% ดังนั้น จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 ตัวอย่าง และเพิ่มสำรองตัวอย่างอีก 4% หรือเท่ากับ 15 ตัวอย่าง ทั้งหมดรวมเป็นจำนวน 400 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่ท่องเที่ยวอยู่ในตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ ข้อมูลส่วนนี้มี 5 ด้าน จำนวนทั้งหมด 21 ข้อ ประกอบด้วย

- ด้านการให้บริการ
- ด้านสถานที่ท่องเที่ยว
- ร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม
- ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
- ด้านความปลอดภัย

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขคำถามส่วนนี้จะใช้มาตรวัดระดับบัญญัติ (Nominal Scale)

โดยลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Interval Scale) แต่ละข้อคำถามมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ โดยกำหนดช่วงค่าคะแนนดังนี้คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่ตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ เป็นเพศชายน้อยกว่าเพศหญิง คือ เพศชาย (ร้อยละ 45.5) และเพศหญิง (ร้อยละ 54.5) ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามอายุพบว่า อายุ 20-30 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 44.5) รองลงมา คือ 31 - 40 ปี (ร้อยละ 41.5) 41 - 50 ปี (ร้อยละ 12) และ 51-60 ปี (ร้อยละ 2) สำหรับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นระดับปริญญาตรีมากที่สุด คือ (ร้อยละ 46.5) รองลงมา คือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 31.5) และระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 22) เมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นอาชีพอื่น (ร้อยละ 36.25) รองลงมา คือ นักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ 31.75) ธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 14) รับจ้าง (ร้อยละ 13.25) และข้าราชการ (ร้อยละ 4.75) เมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า 15,001-25,000 บาท มากที่สุด (ร้อยละ 46.25) รองลงมา คือ 25,001-35,000 บาท (ร้อยละ 21) ต่ำกว่า 15,000 บาท (ร้อยละ 20.25) และ 35,001 - 45,000 บาท (ร้อยละ 12.5)

จากทดสอบสมมติฐานสามารถสรุปสมมติฐานได้ว่านักท่องเที่ยวชาวจีนมีปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ต่างกัน มีความพึงพอใจที่มีต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ แตกต่างกันตามสมมติฐานดังนี้

ตารางที่ 1 : ตารางแสดงแสดงผลการทดสอบค่าSig. ของนักท่องเที่ยวชาวจีนตามปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์

ความพึงพอใจที่มีต่อตลาด นัดจตุจักรกรุงเทพมหานคร	เพศ	อายุ	ระดับ การศึกษา	อาชีพ	รายได้ ต่อ เดือน
ด้านการให้บริการ	.771	.109	.000*	.180	.520
ด้านสถานที่ท่องเที่ยว	ค่าsig. .020*	.087	0.01*	.014	.000*
ร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม	.251	.029*	0.00*	.251	.014*
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	.091	.000*	0.61	.035*	.282
ด้านความปลอดภัย	.840	.000*	0.04*	.150	.034*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า

1. นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ โดยรวมมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ โดยรวมมีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ โดยรวมมีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
4. นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีการอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ โดยรวมมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
5. นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ โดยรวมมีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 : ตารางแสดงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ ทั้ง 5 ด้าน

รายการ		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านการให้บริการ	2	3.81	0.51	มาก
ด้านสถานที่ท่องเที่ยว	1	3.83	0.61	มาก
ร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม	1	3.83	0.52	มาก
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3	3.63	0.82	มาก
ด้านความปลอดภัย	4	2.26	0.62	ปานกลาง
รวม		3.47	0.62	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนอยู่ในระดับมากมี 4 ด้าน ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.61), ร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.52) และด้านการให้บริการ ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.51) และด้าน สิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.82), ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความปลอดภัย ($\bar{X} = 2.26$, S.D. = 0.62)

ตารางที่ 3 : ตารางแสดงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ ด้านการให้บริการ

ด้านการให้บริการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. การให้บริการด้านที่จอดรถ	3.71	0.77	มาก
2. จำนวนตำรวจท่องเที่ยวเพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว	3.66	0.71	มาก

ด้านการให้บริการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
3. เจ้าหน้าที่ร้านค้ามีความกระตือรือร้นในการบริการ	3.85	0.71	มาก
4. มีคู่มือการแนะนำหรือข้อมูลด้านตลาดกลางคืนเอเชียที่คิให้นักท่องเที่ยว	3.74	0.72	มาก
5. มีจุดประชาสัมพันธ์ตอบคำถาม	3.81	0.75	มาก
6. มีศูนย์บริการภาษาจีนในบริเวณพื้นที่	4.08	0.79	มาก
รวม	3.81	0.74	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ ด้านการให้บริการในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D.= 0.74) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนอยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ ได้แก่ การให้บริการด้านที่จอดรถ ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.77), เจ้าหน้าที่ร้านค้ามีความกระตือรือร้นในการบริการ ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.71), โรงเรียนมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.71), มีคู่มือการแนะนำหรือข้อมูลด้านตลาดกลางคืนเอเชียที่คิให้นักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.72), มีจุดประชาสัมพันธ์ตอบคำถาม ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.75) และมีศูนย์บริการภาษาจีนในบริเวณพื้นที่ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.79)

ตารางที่ 4 : ตารางแสดงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ ด้านสถานที่ท่องเที่ยว

ด้านสถานที่ท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ความน่าสนใจและดึงดูดของตลาด	4.06	0.71	มาก
2. ความสะอาดและความเป็นระเบียบในบริเวณตลาด	3.66	0.88	มาก
3. ความสะดวกในการเข้าถึงตลาด	3.77	0.75	มาก
รวม	3.83	0.78	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ ด้านสถานที่ท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D.= 0.78) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ ได้แก่ ความน่าสนใจและดึงดูดของตลาด ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.71), ความสะอาดและความเป็นระเบียบในบริเวณตลาด ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.88) และความสะดวกในการเข้าถึงตลาด ($\bar{X} = 3.77$, S.D.= 0.75)

ตารางที่ 5 : ตารางแสดงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม

ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ร้านค้าต่าง ๆ มีความสะอาด	3.86	0.74	มาก
2. ร้านค้าต่าง ๆ ตั้งราคาที่เหมาะสม	3.85	0.72	มาก
3. ความหลากหลายของอาหารและเครื่องดื่ม	3.85	0.72	มาก
4. ร้านค้า ร้านอาหารมีเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว	3.77	0.65	มาก
รวม	3.83	0.71	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่มอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ ได้แก่ ร้านค้าต่าง ๆ มีความสะอาด ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.74), ร้านค้าต่าง ๆ ตั้งราคาที่เหมาะสม ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.72), ความหลากหลายของอาหารและเครื่องดื่ม ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.72) และร้านค้า ร้านอาหารมีเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.65)

ตารางที่ 6 : ตารางแสดงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. มีป้ายประชาสัมพันธ์บริเวณตลาดแสดงข้อมูลท่องเที่ยวที่เข้าใจง่าย	3.93	0.70	มาก
2. มีที่นั่งเพียงพอและเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ	3.81	0.73	มาก
3. มีบริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ	3.79	0.75	มาก
4. การจัดที่ทิ้งขยะที่เหมาะสม	3	1.08	ปานกลาง
รวม	3.63	0.82	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ ได้แก่ มีป้ายประชาสัมพันธ์บริเวณตลาดแสดงข้อมูลท่องเที่ยวที่เข้าใจง่าย ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.70), มีที่นั่งเพียงพอและเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.73), มีบริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.75) และมี 1 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง คือการจัดที่ทิ้งขยะที่เหมาะสม ($\bar{X} = 3$, S.D. = 1.08)

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการให้บริการ นักท่องเที่ยวชาวจีนมีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ ด้านการให้บริการโดยรวมนักท่องเที่ยวชาวจีนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสุนทรธรร สุรเดชพิภพ (2549) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์เชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์เชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 1 ได้แก่ ด้านการคมนาคม ด้านความปลอดภัยด้านการบริการ ด้านของที่ระลึก และด้านบทบาทของภาครัฐ ซึ่งบริการทั่วถึงจึงเป็นการประทับใจ ส่วนภาพรวมที่พึงพอใจระดับมาก ได้แก่ การให้บริการด้านที่จอดรถ จำนวนตำรวจท่องเที่ยวเพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ร้านค้ามีความกระตือรือร้นในการบริการ มีคู่มือการแนะนำหรือข้อมูลด้านตลาดกลางคืนเอเชียที่ให้นักท่องเที่ยว มีจุดประชาสัมพันธ์ตอบคำถาม และมีศูนย์บริการภาษาจีนในบริเวณพื้นที่ในนั้นมีศูนย์บริการภาษาจีนในบริเวณพื้นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองมา คือ เจ้าหน้าที่ร้านค้ามีความกระตือรือร้นในการบริการ เพราะนักท่องเที่ยวชาวจีนมีจำนวนมาก และส่วนใหญ่มาเที่ยวที่ประเทศไทยเป็นครั้งแรก ซึ่งส่วนใหญ่พูดภาษาไทยไม่ได้และพูดภาษาอังกฤษได้นิดหน่อย แล้วเมื่อเข้าร้านก็มีพนักงานมาช่วยๆ คอยตอบคำถาม ไม่ว่าเราจะซื้อหรือไม่ซื้อ เวลาที่คุยกับลูกค้าก็ยิ้มตลอด ทำให้นักท่องเที่ยวชาวจีนเกิดความพึงพอใจมาก

ด้านสถานที่ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวชาวจีนมีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ ด้านสถานที่ท่องเที่ยวโดยรวมนักท่องเที่ยวชาวจีนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับปราโมทย์ เลิศจิตรการุณ (2550) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี ส่วนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านบริหารจัดการ ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนภาพรวมที่พึงพอใจระดับมากได้แก่ ความน่าสนใจและดึงดูดของตลาด ความสะอาดและความเป็นระเบียบในบริเวณตลาด ความสะดวกในการเข้าถึงตลาด เพราะตลาดกลางคืนอยู่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา มีทิวทัศน์ที่สวยงาม วิธีการเดินทางเข้าถึงตลาดก็ที่รายวิธี นั่งรถบัส รถแท็กซี่ เรือ หรือนั่งแท็กซี่ไปต่อเรือก็ได้ ในบริเวณตลาดมีความสะอาดด้วย ดังนั้น จึงทำให้นักท่องเที่ยวชาวจีนเกิดความพึงพอใจมาก

ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม นักท่องเที่ยวชาวจีนมีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรัตนกร จุฑามณี และคณะ (2546) ผลการศึกษาการจัดการตลาดน้ำวัดลำพญา จังหวัดนครปฐม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการท่องเที่ยวในตลาดน้ำวัดลำพญามาก เพราะตลาดน้ำวัดลำพญา มีสินค้าให้เลือกซื้อหลากหลายรูปแบบหลากหลายประเภท มีการจัดกิจกรรมไว้รองรับนักท่องเที่ยวหลายรูปแบบและยังเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในด้านกิจกรรมต่างๆ ให้คงอยู่ต่อไป ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม โดยรวมนักท่องเที่ยวชาวจีนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ส่วนภาพรวมที่พึงพอใจระดับมากได้แก่ ร้านค้าต่าง ๆ มีความสะอาด ร้านค้าต่างๆตั้งราคาที่เหมาะสม ความหลากหลายของอาหารและเครื่องดื่ม ร้านค้า ร้านอาหารมีเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว อาหารและเครื่องดื่มมีรสชาติดี มีจำนวนเพียงพอ ประเภทอาหารและเครื่องดื่มมีความหลากหลายเพียงพอ อัตราแลกเปลี่ยนบาทเป็นเงินหยวน มีอัตราที่เหมาะสม ทำให้นักท่องเที่ยวชาวจีนมีความพึงพอใจมาก

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก นักท่องเที่ยวชาวจีนมีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ ซึ่งสอดคล้องกับ ปราโมทย์ เลิศจิตรการุณ (2550) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านบริหารจัดการ ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

ด้านความปลอดภัย นักท่องเที่ยวชาวจีนมีความพึงพอใจต่อตลาดกลางคืนในเขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสุคนธ์ธรา สุระเดชพิภพ (2549) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาวิจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 1 ได้แก่ ด้านการคมนาคม ด้านความปลอดภัยด้านการบริการ ด้านของที่ระลึก และด้านบทบาทของภาครัฐ ด้านความปลอดภัย โดยรวมนักท่องเที่ยวชาวจีนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนภาพรวมที่พึงพอใจระดับปานกลางได้แก่ มีสถานพยาบาลและเจ้าหน้าที่ดูแลประจำ การรักษาความปลอดภัยจากทรัพย์สินสูญหาย / การลักทรัพย์ มีการดำเนินการให้แก่นักท่องเที่ยวจากการถูกเอารัดเอาเปรียบในการซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ มีจุดแจ้งเหตุด่วน เหตุร้าย ด้านนี้อยู่ในระดับปานกลางอาจจะไม่ใช่นักท่องเที่ยวรู้สึกไม่พอใจ คือเขาไม่ได้เจอ ก็คิดว่าที่นี้ไม่มี ดังนั้นเกิดความพึงพอใจอยู่ระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นักท่องเที่ยวชาวจีนแจ้งให้เห็นถึงข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีน ด้านการให้บริการพบว่า จำนวนตำรวจท่องเที่ยวไม่เพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว ดังนั้นต้องเพิ่มจำนวนตำรวจท่องเที่ยวแล้วเพิ่มความสามารถในการให้บริการ หรือช่วยเหลือนักท่องเที่ยวชาวจีนด้วยภาษาจีนจะได้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนมากขึ้น
2. จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพบว่า การจัดที่ทิ้งขยะไม่เหมาะสม บางคนหาที่ทิ้งขยะไม่เจอ ขอจัดที่ทิ้งขยะจำนวนเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติยกเว้นนักท่องเที่ยวจีน เพื่อความหลากหลายของผลงานวิจัย โดยสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ ประโยชน์ต่อไป
2. ควรมีการศึกษาเรื่องอื่น ๆ เช่น พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับความพึงพอใจ
3. ด้านความปลอดภัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัยต่าง ๆ ทั้งในด้านชีวิตและทรัพย์สินให้มีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.อนันต์ เชื้อชาญกิจการ เชื้อชาญกิจการ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบติดตามความก้าวหน้า แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำสารนิพนธ์ ทำให้สารนิพนธ์มีความถูกต้องสมบูรณ์

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาจาก ดร.อัศวิน แสงพิกุล ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ห่วงใย ให้กำลังใจในการศึกษา เป็นอย่างดีเสมอมาจนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากขึ้น

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์ เข้มทอง และผศ.ดร.วรรณ ศิลปอาษา ที่ได้กรุณาแนะนำและให้ คำแก้ไขข้อบกพร่องสารนิพนธ์และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยความเอาใจใส่จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์

ขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ และน้อง ๆ ปริญญาโท สาขาการจัดการการท่องเที่ยว ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและให้ กำลังใจมาโดยตลอด

ขอบคุณคุณพ่อและคุณแม่ที่สนับสนุนช่วยเหลือ ผู้วิจัยด้านงบประมาณโดยตลอด จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- ปราโมทย์ เลิศจิตรการุณ. (2550). **ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวพิกัดสถานที่แห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภิญโญ ไตรวิทย์พานิชย์. (2547). **พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อการให้บริการ ศูนย์แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่ร่วมกับกรุงเทพมหานคร (SCB Easy Walk) ธนาคารไทยพาณิชย์จำกัด มหาชน.** ปริญญาโท บข. ม. (การจัดการ) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- รัตนกร จุฑามณี และคณะ. (2546). **การศึกษาการจัดการตลาดน้ำวัดลำพญา จังหวัดนครปฐม.** การค้นคว้าอิสระ ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- สุคนธ์ธรา สุเดชพิภพ. (2549). **ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่.** (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การพัฒนาระบบสืบค้นข้อมูลการจัดการลดน้ำสูญเสียของการประปาส่วนภูมิภาค ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์บนเว็บ

Development of A Data Retrieval System for Non-revenue Water Management of the Provincial Waterworks Authority Using Web-based GIS

วรภรณ์ เพชรปฐมชล¹

พรณี ชีวินศิริวัฒน์²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบสืบค้นสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่แสดงผลบนเว็บ เพื่อสนับสนุนการวางแผน และจัดการลดน้ำสูญเสียของการประปาส่วนภูมิภาค โดยเลือกใช้ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ของการประปาส่วนภูมิภาคสาขา มวกเหล็ก และซอฟต์แวร์ที่สเปคในการพัฒนาระบบซึ่งสามารถทำงานบนเว็บเบราว์เซอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ระบบ สืบค้นฯ ประกอบด้วยสถาปัตยกรรม 3 ส่วน ได้แก่ ส่วน client ส่วน web server และส่วน database server ผู้ใช้งาน สามารถโต้ตอบกับระบบด้วยการคลิกเลือกเครื่องมือที่ต้องการ ประกอบด้วย เครื่องมือจัดการแผนที่ เครื่องมือระบุข้อมูล (identify) เครื่องมือสอบถามข้อมูล (ad-hoc query) เครื่องมือสืบค้นข้อมูลตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ก่อนหน้า (pre-defined query) ได้แก่ ข้อมูลแนวท่อ ข้อมูลมาตรวัดน้ำที่มีการใช้น้ำผิดปกติ ข้อมูลจุดซ่อมท่อ ข้อมูลการใช้น้ำภายในขอบเขตพื้นที่จ่าย น้ำย่อย และข้อมูลน้ำสูญเสีย ซึ่งสามารถส่งออกผลลัพธ์ในรูปแบบตารางได้

ผลการศึกษาพบว่า ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์บนเว็บที่พัฒนาขึ้นนี้ ผู้ใช้งานสามารถนำข้อมูลไปใช้สนับสนุนการ ตัดสินใจในการบริหารจัดการลดน้ำสูญเสียของการประปาส่วนภูมิภาคได้เป็นอย่างดี บุคลากรในหน่วยงานสามารถเข้าถึงข้อมูล สารสนเทศภูมิศาสตร์ได้โดยง่าย โดยที่ผู้ใช้งานไม่ต้องมีความเชี่ยวชาญทางด้านคอมพิวเตอร์หรือระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นพื้นฐาน ทำให้ช่วยลดระยะเวลาในการดำเนินงาน และมีความสะดวกมากขึ้นในการดำเนินงาน

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์บนเว็บ การจัดการลดน้ำสูญเสีย ซอฟต์แวร์ที่สเปค

Abstract

This research aims to develop a data retrieval system using Web-based GIS for non-revenue water management of the provincial waterworks authority by using geographic information of the Provincial Waterworks Authority, Muak Lek Branch and open source software for developing systems that can work on web browser over the internet network. There are 3 system architectures: client, web server and database server. Users can interact with the system by clicking on the desired tool including map management tool, identify tool, query tool, data retrieval tool include pipe meter leakpoint water usage data within district metering area: DMA and non-revenue water data which can export results in table format

¹ นิสิตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² อาจารย์ประจำภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The result of Web-based GIS showed users can use the information to support decision for non-revenue water management of the provincial waterworks authority as well. Personnel in agency can easily access geographic information. By which users do not have to have basic computer skills helps reduce operating time and more convenient to operate.

Keywords: Web-based GIS, Non-revenue water management, Open source software

บทนำ

ในการดำเนินการน้ำประปา น้ำสูญเสีย (non-revenue water) หมายถึง น้ำที่รั่วไหลจากท่อประปาในขณะจ่ายน้ำ ดังนั้นจึงเป็นน้ำที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ การสูญเสียดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญ ที่ทำให้เสียทรัพยากรน้ำไปโดยไม่จำเป็นและยังทำให้การประปาส่วนภูมิภาคสูญเสียรายได้มูลค่ารวมสูงกว่า 8,600 ล้านบาทต่อปี (งานน้ำสูญเสีย การประปาส่วนภูมิภาคเขต 9, 2560) ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการประปาส่วนภูมิภาคจึงให้ความสำคัญและมีความพยายามในการบริหารจัดการเพื่อลดน้ำสูญเสียที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดมาตรการและหาวิธีการเพื่อควบคุมให้น้ำสูญเสียในจำนวนน้อยที่สุด เช่น การแบ่งพื้นที่จ่ายน้ำย่อย เพื่อให้สามารถดูแล ตรวจสอบ และเข้าถึงจุดรั่วได้เร็วขึ้น การซ่อมท่อแตกท่อรั่ว เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหาค่อนข้างทำได้ยาก เนื่องด้วยงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ประกอบกับพื้นที่ให้บริการน้ำประปาครอบคลุมพื้นที่กว้างขวางหลายตารางกิโลเมตร ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (geographic information system: GIS) ในเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อช่วยในการตัดสินใจบริหารจัดการลดน้ำสูญเสีย เนื่องจากมีการเชื่อมโยงข้อมูลเชิงพื้นที่ (spatial data) และข้อมูลอรรถาธิบาย (attribute data) ทำให้เห็นความสัมพันธ์ด้านพื้นที่ของข้อมูลได้เป็นอย่างดี

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ของการประปาส่วนภูมิภาคจัดเก็บข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จำนวน 16 ชั้นข้อมูล ประกอบด้วย ชั้นข้อมูลแผนที่ฐาน 9 ชั้นข้อมูล ได้แก่ เส้นชั้นความสูง ถนน ขอบถนน ทางรถไฟ ขอบทางรถไฟ เส้นทางน้ำ แหล่งน้ำ เขตการปกครอง แนวรั้ว และชั้นข้อมูลเฉพาะของการประปาส่วนภูมิภาคจำนวน 7 ชั้นข้อมูล ได้แก่ ท่อประปา ประตุน้ำ หัวดับเพลิง อาคารสิ่งก่อสร้างมาตรวัดน้ำ การซ่อมท่อรั่ว และที่ตั้งสำนักงานประปา ข้อมูลเหล่านี้ครอบคลุมพื้นที่ให้บริการใน 234 สาขาทั่วประเทศ ช่วงเวลาที่ผ่านมาการประปาส่วนภูมิภาคได้นำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ไปใช้ประโยชน์ในงานต่างๆ ได้แก่ การวางแผนขยายเขตท่อจ่ายน้ำ การออกแบบเส้นทางอ่านมาตรวัดน้ำเพื่อเก็บเงินค่าน้ำ การตรวจสอบแนวท่อจ่ายน้ำเมื่อมีผู้ใช้น้ำมาขอติดตั้งมาตรวัดน้ำ สำหรับในด้านการบริหารจัดการลดน้ำสูญเสีย ได้ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อแสดงชั้นข้อมูลต่างๆ ประกอบการพิจารณาและเรียงลำดับความจำเป็นในการเลือกปรับปรุงเส้นท่อ คำนวณสถิติการซ่อมท่อแต่ละเส้น สืบค้นข้อมูลอายุเส้นท่อ รวมถึงมาตรวัดน้ำที่มีปริมาณการใช้น้ำผิดปกติในแต่ละเดือน เป็นต้น (การประปาส่วนภูมิภาค, ม.ป.ป.)

อย่างไรก็ตาม การนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มาใช้งานในเวลาที่ผ่านมานั้น ยังไม่สามารถทำได้เต็มประสิทธิภาพมากเท่าที่ควร เนื่องจากซอฟต์แวร์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เป็นซอฟต์แวร์เฉพาะด้าน มีฟังก์ชันการใช้งานมาก ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการจัดการข้อมูลและเลือกใช้เครื่องมือหรือฟังก์ชันที่เหมาะสมนับเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับผู้ใช้งานทั่วไป ส่งผลให้การนำข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่มีอยู่ไปใช้ประโยชน์กับหน่วยงานได้ไม่มากเท่าที่ควร

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์บนเว็บ (Web-based GIS) สามารถนำมาใช้เพื่อช่วยในการบริหารจัดการลดน้ำสูญสีย นับเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งมีความสะดวกต่อการใช้งาน ลดเวลาในการดำเนินงาน และสามารถช่วยสนับสนุนการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ได้โดยง่าย ผ่านทางเว็บเบราว์เซอร์และการ

เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตเท่านั้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการของหน่วยงาน และบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบทั้งทางตรงและทางอ้อม สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศที่มีอยู่ได้เป็นอย่างดี

ในการพัฒนาระบบงานด้านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์บนเว็บ ต้องใช้ซอฟต์แวร์เฉพาะทาง ซึ่งมีทั้งซอฟต์แวร์ที่ต้องจ่ายค่าสิทธิการใช้ซอฟต์แวร์หรือค่าไลเซนส์ (software license) และซอฟต์แวร์แบบรหัสเปิด (open source software) ที่ไม่ต้องเสียค่าลิขสิทธิ์ในการนำมาใช้ (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์กรุงเทพมหานคร, 2560) เพื่อลดปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน งานวิจัยนี้เลือกใช้ซอฟต์แวร์รหัสเปิดในการพัฒนาระบบ ซึ่งมีตัวเลือกที่ค่อนข้างหลากหลาย และมีประสิทธิภาพสูงเทียบเท่ากับซอฟต์แวร์ที่ต้องจ่ายค่าสิทธิการใช้ สามารถช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพได้เช่นกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

พัฒนาระบบสืบค้นสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่แสดงผลบนเว็บเพื่อสนับสนุนการวางแผนและจัดการลดน้ำสูญเสียของการประปาส่วนภูมิภาค

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

พัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์บนเว็บสำหรับสนับสนุนการจัดการลดน้ำสูญเสียสำหรับใช้งานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ศึกษาครอบคลุมพื้นที่จ่ายน้ำประปาในความดูแลของการประปาส่วนภูมิภาคสาขามวกเหล็ก ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสระบุรี อำเภอแก่งคอย อำเภอมวกเหล็ก ในจังหวัดสระบุรี และอำเภอกองกลาง ในจังหวัดนครราชสีมา ข้อมูลสิ้นเดือนกันยายน 2561 มีจำนวนผู้ใช้น้ำ 14,161 ราย ความยาวท่อรวม 502,660 เมตร ปริมาณน้ำผลิต 665,839 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน ปริมาณน้ำผลิตจ่าย 651,882 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน ปริมาณน้ำจำหน่าย 433,282 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน มีขอบเขตพื้นที่จ่ายน้ำย่อย จำนวน 8 ขอบเขต ได้แก่ MM01 สถานีผลิตน้ำกก.ข.2 300 มม. MM02 สถานีผลิตน้ำกก.ข.2 200 มม. MM03 สถานีผลิตน้ำทับทิม 150 มม. MM04 สถานีผลิตน้ำทับทิม 200 มม. MM05 สถานีผลิตน้ำมวกเหล็ก MM06 สถานีผลิตน้ำกลางดง DMA01 สถานีจ่ายน้ำถนนโค้ง และDMA02 หน้าที่ฟิโอสแก๊สเอ็นจิวิ

3. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ของการประปาส่วนภูมิภาค ได้แก่ ชั้นข้อมูลท่อ ชั้นข้อมูลประตูน้ำ ชั้นข้อมูลหัวดับเพลิง ชั้นข้อมูลมาตรวัดน้ำ ชั้นข้อมูลจุดซ่อมท่อ และชั้นข้อมูลตำแหน่งที่ตั้งสำนักงานประปา

3.2 ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการลดน้ำสูญเสีย ได้แก่ ชั้นข้อมูลขอบเขตพื้นที่จ่ายน้ำย่อย และชั้นข้อมูลตำแหน่งตู้ขอบเขตจ่ายน้ำย่อย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. โปรแกรมจีโอเซิร์ฟเวอร์ (GeoServer) ทำหน้าที่ให้บริการแผนที่ตามมาตรฐานขององค์การความร่วมมือข้อมูลภูมิศาสตร์ระบบเปิด (Open Geospatial Consortium: OGC) ทั้งในรูปแบบ Web Map Service (WMS), Web Feature Service (WFS)

2. โปรแกรมแบรคคิท (Brackets) สำหรับสร้างและแก้ไขรหัสต้นฉบับ (source code)

3. โปรแกรมโพสต์เกรสเควล (PostgreSQL) และส่วนขยายโพสต์จีไอเอส (PostGIS extension) สำหรับการจัดการฐานข้อมูลเชิงวัตถุสัมพันธ์ (object-relational database) ด้วยคำสั่งเควลหรือซีเควล (SQL)

4. โปรแกรมควอนตัมจีไอเอส (Quantum GIS) สำหรับจัดการข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์
5. โปรแกรมอาปาเช่ (Apache) สำหรับจำลองเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เป็น Web server
6. ภาษาคอมพิวเตอร์ที่ใช้ ได้แก่
 - 6.1 ภาษา HTML และ CSS สำหรับกำหนดการแสดงผลส่วนหน้า (front-end) ของเว็บ
 - 6.2 ภาษา JavaScript ด้วย Leaflet library สำหรับสร้างและพัฒนาส่วนติดต่อกับผู้ใช้
 - 6.3 ภาษา PHP สำหรับส่วนติดต่อกับฐานข้อมูล เพื่อนำไปแสดงผลบนหน้าเว็บ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาและรวบรวมความต้องการของผู้ใช้งาน

สำรวจความต้องการของผู้ใช้งานในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นบุคลากรที่ทำงานด้านการบริหารจัดการควบคุมลดน้ำสูญเสียของการประปาส่วนภูมิภาค จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้อำนวยการกองระบบจำหน่าย หัวหน้างานน้ำสูญเสีย และพนักงานในสังกัด มีรายละเอียด ดังนี้

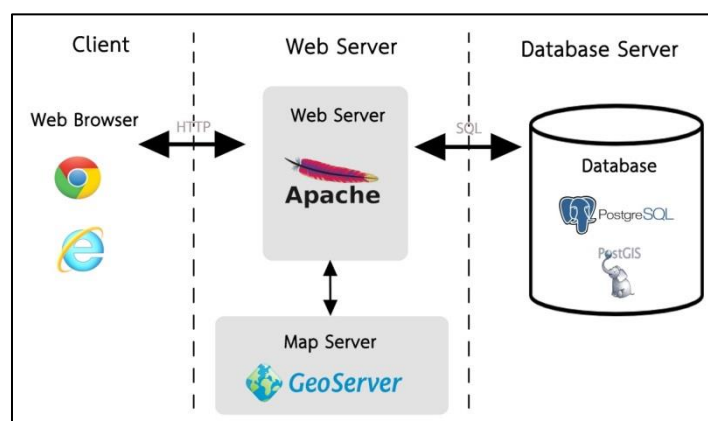
1.1 ความต้องการหลักของระบบ (functional requirement) ได้แก่

- 1) ข้อมูลที่ต้องการให้แสดงบนแผนที่
- 2) เครื่องมือจัดการแผนที่ที่ต้องการ
- 3) ฟังก์ชันในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) คุณสมบัติอื่นๆ เช่น การส่งออก (export) รายงาน

1.2 ความต้องการอื่นๆ (non-functional requirement) ที่ไม่เป็นฟังก์ชันหลักของระบบ แต่เป็นคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดคุณภาพในการทำงานของระบบ เช่น การออกแบบลักษณะหน้าเว็บที่ทำให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าใจได้ง่ายและสะดวกในการใช้เครื่องมือต่างๆ ความรวดเร็วในการทำงานของระบบ เป็นต้น

2. สถาปัตยกรรมของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์บนเว็บ

สถาปัตยกรรมของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์บนเว็บในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วน client ส่วน web server และส่วน database server ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 สถาปัตยกรรมของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์บนเว็บที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัย

2.1 Client เป็นส่วนที่ผู้ใช้เรียกใช้งานผ่านเว็บเบราว์เซอร์ เช่น Internet Explorer, Google Chrome เพื่อส่งคำร้องขอข้อมูล (request) ไปยังเครื่องแม่ข่าย (server) ซึ่งประกอบด้วยส่วน Web server, Map server และ Database server โดยติดต่อสื่อสารกันผ่าน HTTP

2.2 Web server ใช้ซอฟต์แวร์แอปพลิเคชันในการจัดการคำร้องขอของผู้ใช้แล้วส่งไปยัง Map server ซึ่งเป็นส่วนสร้างภาพแผนที่โดยใช้ซอฟต์แวร์จีโอเซิร์ฟเวอร์ ทำหน้าที่เป็นแม่ข่ายแผนที่เชื่อมโยงกับฐานข้อมูล

2.3 Database server เป็นส่วนที่จัดเก็บฐานข้อมูล และประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านซอฟต์แวร์โพสต์เกรสเอดคิวเอลและโพสต์จีไอเอส เพื่อจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศทุกชั้นข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

3. ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่ใช้ในการดำเนินงาน

3.1 ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ของการประปาส่วนภูมิภาค จำนวน 8 ชั้นข้อมูล ได้แก่ ท่อประปา ประตุน้ำ หัวดับเพลิง มาตรวัดน้ำ จุดซ่อมท่อ ที่ตั้งสำนักงาน ขอบเขตพื้นที่จ่ายน้ำย่อย และตำแหน่งตู้ DMA มีรายละเอียดข้อมูลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : แสดงรายละเอียดชั้นข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ของการประปาส่วนภูมิภาค

ลำดับ	ชื่อชั้นข้อมูล (ไทย)	ชื่อชั้นข้อมูล (อังกฤษ)	ประเภทข้อมูล
1	ท่อประปา	PIPE	LINE
2	ประตุน้ำ	VALVE	POINT
3	หัวดับเพลิง	FIREHYDRANT	POINT
4	มาตรวัดน้ำ	METER	POINT
5	จุดซ่อมท่อ	LEAKPOINT	POINT
6	ที่ตั้งสำนักงานประปา	PWA WATERWORKS	POINT
7	ขอบเขตพื้นที่จ่ายน้ำย่อย	DMA	POLYGON
8	ตำแหน่งตู้ DMA	DMA_STATION	POINT

4. การออกแบบโครงสร้างหน้าเว็บ (Web page layout) ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้

4.1 Header คือ ส่วนที่แสดงชื่อเรื่องและฟังก์ชันการค้นหาข้อมูล ได้แก่ ค้นหาข้อมูล ค้นหามาตรวัดน้ำที่ผิดปกติ ค้นหาจุดซ่อมท่อ ค้นหาข้อมูลภายใน DMA และค้นหาข้อมูลน้ำสูญเสีย

4.2 Toolbar คือ ส่วนที่แสดงเครื่องมือจัดการแผนที่ ได้แก่ เครื่องมือย่อ-ขยายแผนที่ (zoom in - zoom out) เครื่องมือกลับไปหน้าแผนที่หลัก (home) เครื่องมือย้อนหน้าแผนที่ไปข้างหน้า - ย้อนไปข้างหลัง (go forward map view- go backward map view) เครื่องมือบันทึกหน้าแผนที่ (bookmarks) เครื่องมือวัดระยะทางและวัดพื้นที่ (measure distances and areas) และเครื่องมือค้นหาสถานที่สำคัญ

4.3 Map คือ ส่วนแผนที่ แสดงข้อมูลแผนที่และผลการค้นหาข้อมูลต่างๆ

4.4 Table of Content: TOC คือ ส่วนแสดงรายการชั้นข้อมูลแผนที่ แบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

4.4.1 ข้อมูลแผนที่ฐาน (base map) ผู้วิจัยได้ออกแบบให้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์บนเว็บแสดงแผนที่ฐาน 3 รูปแบบ เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม โดยการนำ MAP API ที่มีผู้ให้บริการแผนที่ออนไลน์โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายมาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมจากดาวเทียมไทยโชติ แผนที่ถนน OpenStreetMAP แบบสี และแผนที่ถนน OpenStreetMAP แบบขาวดำ นอกจากนี้ ผู้ใช้ยังสามารถเลือกได้ว่าจะให้แสดงข้อมูลแผนที่ฐานหรือไม่ก็ได้

4.4.2 ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ กำหนดให้มีการแสดงชั้นข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ ตามรายการในตารางที่ 1 โดยผู้ใช้งานสามารถเลือกเปิดหรือปิดการแสดงผลชั้นข้อมูลได้ตามความต้องการ

4.5 Legend คือ ส่วนแสดงคำอธิบายสัญลักษณ์ของท่อประปา ซึ่งแยกขนาดของท่อประปาด้วยสีที่ต่างกัน ตามมาตรฐานของการประปาส่วนภูมิภาค

4.6 Footer คือ ส่วนที่แสดงการอ้างอิงสิทธิ์เมื่อเลือกใช้แผนที่ฐานรูปแบบต่างๆ

5. พัฒนาระบบสำหรับสืบค้นข้อมูลการจัดการลดน้ำสูญเสียของการประปาส่วนภูมิภาค (system development)

5.1 การพัฒนาส่วนเครื่องมือจัดการแผนที่

ผู้วิจัยเริ่มพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์บนเว็บในส่วนเครื่องมือจัดการแผนที่ โดยออกแบบให้สามารถควบคุมการทำงานของแผนที่ด้วยเครื่องมือต่างๆ ซึ่งถูกจัดวางไว้ในส่วนของ toolbar ดังนี้ เครื่องมือย่อ-ขยายแผนที่ เครื่องมือกลับไปหน้าแผนที่หลัก เครื่องมือย้อนหน้าแผนที่ไปข้างหน้า – ย้อนไปข้างหลัง เครื่องมือบันทึกหน้าแผนที่ เครื่องมือวัดระยะทางและวัดพื้นที่ และเครื่องมือค้นหาสถานที่สำคัญ ผู้ใช้งานสามารถใช้เมาส์คลิกที่เครื่องมือต่างๆ ตามความต้องการ

5.2 การพัฒนาส่วนเครื่องมือการระบุข้อมูล (identify)

การพัฒนาส่วนเครื่องมือการระบุข้อมูล เป็นเครื่องมือที่ผู้ใช้งานสามารถเรียกดูข้อมูลอธิบายเมื่อใช้เมาส์คลิกบนตำแหน่งที่ต้องการทราบข้อมูล ระบบจะสร้างหน้าต่างป๊อปอัพที่แสดงรายละเอียดของข้อมูลขึ้นมาให้ โดยชั้นข้อมูลที่สามารถทำการระบุได้ ได้แก่ ชั้นข้อมูลท่อประปา ชั้นข้อมูลมาตรวัดน้ำ และชั้นข้อมูลจุดซ่อมท่อ

5.3 การพัฒนาส่วนเครื่องมือการสอบถามข้อมูล (ad-hoc query)

ผู้ใช้งานสามารถสอบถามข้อมูล เมื่อต้องการทราบตำแหน่งของข้อมูลว่าอยู่บริเวณใด โดยเลือกใช้ฟังก์ชันสอบถามข้อมูล แล้วป้อนข้อมูลในช่องค้นหา คลิกที่ปุ่มค้นหา ระบบจะซูมไปที่แผนที่ โดยชั้นข้อมูลที่สามารถค้นหาได้ ได้แก่ ชั้นข้อมูลท่อประปา ชั้นข้อมูลมาตรวัดน้ำ และชั้นข้อมูลจุดซ่อมท่อ

5.4 การพัฒนาส่วนเครื่องมือสืบค้นข้อมูลแนวท่อ

เครื่องมือสามารถค้นหาข้อมูลแนวท่อตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้โดยระบบ ประกอบด้วย ข้อมูลความยาวท่อรวม ข้อมูลความยาวท่อรวมแยกขอบเขตพื้นที่จ่ายน้ำย่อย และข้อมูลอายุท่อที่มีการใช้งานมากกว่า 10 ปี

5.5 การพัฒนาส่วนเครื่องมือสืบค้นข้อมูลมาตรวัดน้ำที่มีการใช้น้ำผิดปกติ

เครื่องมือสามารถค้นหาข้อมูลมาตรวัดน้ำตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้โดยระบบ ประกอบด้วย ข้อมูลมาตรวัดน้ำที่มีปริมาณการใช้น้ำ 0 หน่วย ข้อมูลมาตรวัดน้ำที่มีปริมาณการใช้น้ำ 0 หน่วย ติดกัน 3 เดือน และข้อมูลมาตรวัดน้ำที่มีปริมาณการใช้น้ำเดือนปัจจุบัน น้อยกว่าปริมาณการใช้น้ำเฉลี่ยร้อยละ 50

5.6 การพัฒนาส่วนเครื่องมือสืบค้นข้อมูลจุดซ่อมท่อ

เครื่องมือสามารถค้นหาข้อมูลจุดซ่อมท่อตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้โดยระบบ ประกอบด้วย ข้อมูลจำนวนจุดซ่อมท่อแต่ละเส้นท่อ และข้อมูลจำนวนจุดซ่อมท่อแต่ละพื้นที่จ่ายน้ำย่อย

5.7 การพัฒนาส่วนเครื่องมือการสืบค้นข้อมูลภายในขอบเขตพื้นที่จ่ายน้ำย่อย

เครื่องมือสามารถค้นหาข้อมูลภายในขอบเขตพื้นที่จ่ายน้ำย่อยตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้โดยระบบ ประกอบด้วย ข้อมูลปริมาณการใช้น้ำรวมทั้งสาขา ข้อมูลการใช้น้ำแยกขอบเขตพื้นที่จ่ายน้ำย่อย และข้อมูลการใช้น้ำแยกขอบเขตพื้นที่จ่ายน้ำย่อยและแยกตามขนาดมาตรวัดน้ำ

5.8 การพัฒนาส่วนเครื่องมือสืบค้นข้อมูลน้ำสูญเสีย

เครื่องมือจะคำนวณน้ำสูญเสียในแต่ละขอบเขตพื้นที่จ่ายน้ำย่อย ซึ่งข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจ และลำดับความสำคัญในการเลือกขอบเขตพื้นที่สำหรับปรับปรุงเส้นท่อ โดยระบบจะทำการคำนวณ

ผลลัพธ์ เมื่อผู้ใช้เมาส์คลิกเลือกขอบเขตพื้นที่จ่ายน้ำย่อย แล้วกรอกตัวเลขปริมาณน้ำที่เข้าพื้นที่ จากนั้นระบบจะแสดงตัวเลข ร้อยละน้ำสูญเสียในแต่ละขอบเขตพื้นที่จ่ายน้ำย่อย และปริมาณน้ำสูญเสียต่อความยาวท่อ 1 กิโลเมตร แบ่งการคำนวณ ออกเป็น 2 ส่วน

5.8.1 ร้อยละน้ำสูญเสียในแต่ละพื้นที่จ่ายน้ำย่อย สามารถคำนวณได้ ดังนี้

$$\text{ร้อยละน้ำสูญเสีย} = \frac{(\text{ปริมาณน้ำที่เข้าพื้นที่} - \text{ปริมาณการใช้น้ำ}) * 100}{\text{ปริมาณน้ำที่เข้าพื้นที่}}$$

5.8.2 สัดส่วนของร้อยละน้ำสูญเสียต่อความยาวท่อรวมในแต่ละพื้นที่จ่ายน้ำย่อย สามารถคำนวณได้ ดังนี้

$$\text{น้ำสูญเสียต่อความยาวท่อ 1 กิโลเมตร} = \frac{\text{ร้อยละน้ำสูญเสีย}}{\text{ความยาวท่อรวมในขอบเขตพื้นที่จ่ายน้ำย่อย}}$$

6. การทดสอบระบบ (system testing)

6.1 การทดสอบการทำงานในส่วนแสดงผลแผนที่ ทำการทดสอบโดยตรวจสอบชั้นข้อมูลทุกชั้นข้อมูลว่าแสดงผลครบถ้วนและมีตำแหน่งตรงตามภาพถ่ายดาวเทียมหรือไม่ และทดสอบการทำงานของเครื่องมือจัดการแผนที่ ได้แก่ เครื่องมือย่อ-ขยายแผนที่ เครื่องมือกลับไปทีหน้าแผนที่หลัก เครื่องมือย้อนหน้าแผนที่ไปข้างหน้า – ย้อนไปข้าง เครื่องมือบันทึกหน้าแผนที่ เครื่องมือวัดระยะทาง วัดพื้นที่ และเครื่องมือค้นหาสถานที่สำคัญ ว่าสามารถควบคุมการทำงานของแผนที่ตรงตามฟังก์ชันการทำงานที่ต้องการหรือไม่

6.2 การทดสอบความถูกต้องของฟังก์ชันต่างๆ ทำการทดสอบในส่วนการแสดงผลข้อมูลและผลลัพธ์ที่ได้จากการคำนวณข้อมูลบนเว็บ ได้แก่ การสอบถามข้อมูล การค้นหาข้อมูล ค้นหาข้อมูลแนวท่อ ค้นหาข้อมูลมาตรวัดน้ำที่มีการใช้น้ำผิดปกติ ค้นหาข้อมูลจุดซ่อมท่อ ค้นหาข้อมูลภายในขอบเขตพื้นที่จ่ายน้ำย่อย โดยการเปรียบเทียบกับการแสดงผลข้อมูลและผลการคำนวณบนเว็บกับโปรแกรมแมพอินโฟ (Mapinfo) ที่หน่วยงานใช้อยู่ในปัจจุบัน เพื่อดูว่าผลที่ได้ออกมามีค่าเท่ากันหรือไม่

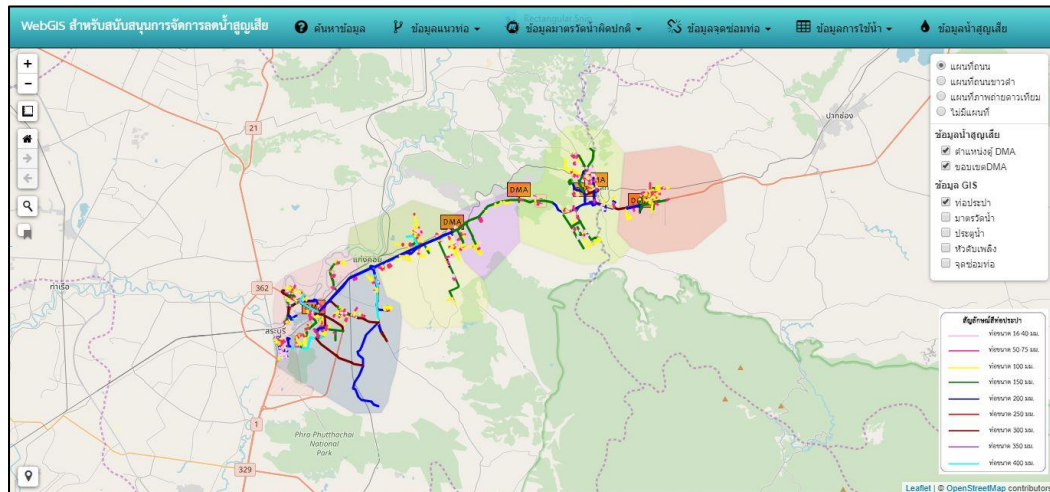
7. การประเมินผลความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

ทำการประเมินผลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ Google form ซึ่งจะทำการประเมินผลจากบุคลากรผู้ใช้ข้อมูลโดยตรง จำนวน 20 คน แบ่งเป็น บุคลากรในงานบริหารจัดการลดน้ำสูญเสีย กองระบบจำหน่าย การประชาสัมพันธ์ 2 จำนวน 15 คน และบุคลากรจากงานบริการของการประชาสัมพันธ์สมาคมวทเหล็ก จำนวน 5 คน ทำการประเมินผลในด้านความสวยงาม ทันสมัย น่าสนใจของหน้าเว็บ ความสะดวกในการใช้งาน ความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูล ความรวดเร็วในการทำงาน และความพอใจในภาพรวมของเว็บ โดยใช้เกณฑ์ในการประเมิน 5 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ และควรปรับปรุง

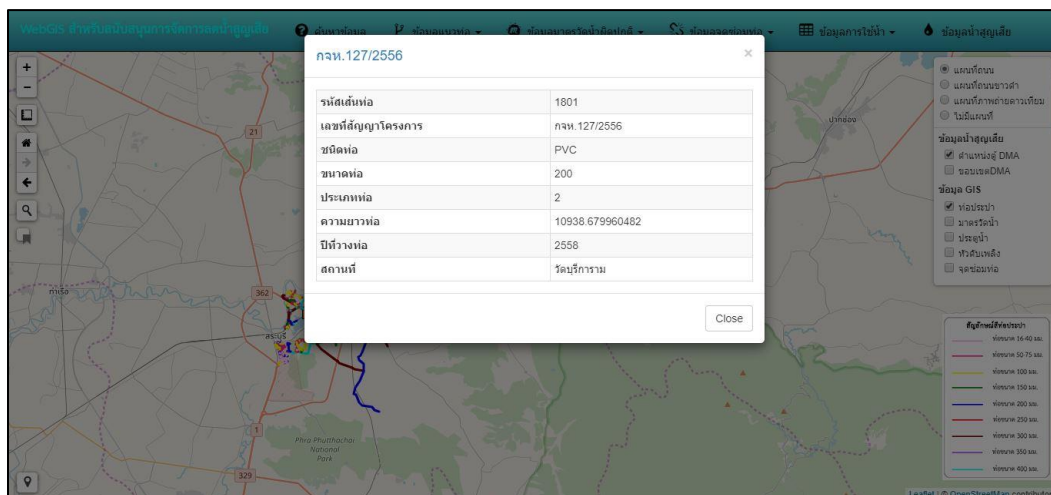
ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาระบบสืบค้นข้อมูลการจัดการลดน้ำสูญเสียของการประชาสัมพันธ์ พบว่า สามารถพัฒนาระบบได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน ได้แก่ ลักษณะหน้าเว็บที่สามารถเข้าใจได้ง่ายและสะดวกในการใช้เครื่องมือต่างๆ ดังแสดงในภาพที่ 2 ระบบสามารถแสดงผลได้ครบถ้วนทุกชั้นข้อมูล ประกอบด้วย ชั้นข้อมูลท่อประปา ประตูน้ำ หัวดับเพลิง มาตรวัดน้ำ จุดซ่อมท่อ ที่ตั้งสำนักงาน ขอบเขตพื้นที่จ่ายน้ำย่อย และตำแหน่งตู้ DMA การพัฒนาส่วนเครื่องมือจัดการแผนที่ เครื่องมือระบุข้อมูล เครื่องมือสอบถามข้อมูล สามารถทำงานได้เป็นอย่างดี ดังแสดงในภาพที่ 3 และ 4 รายละเอียดข้อมูลที่ได้จากส่วน

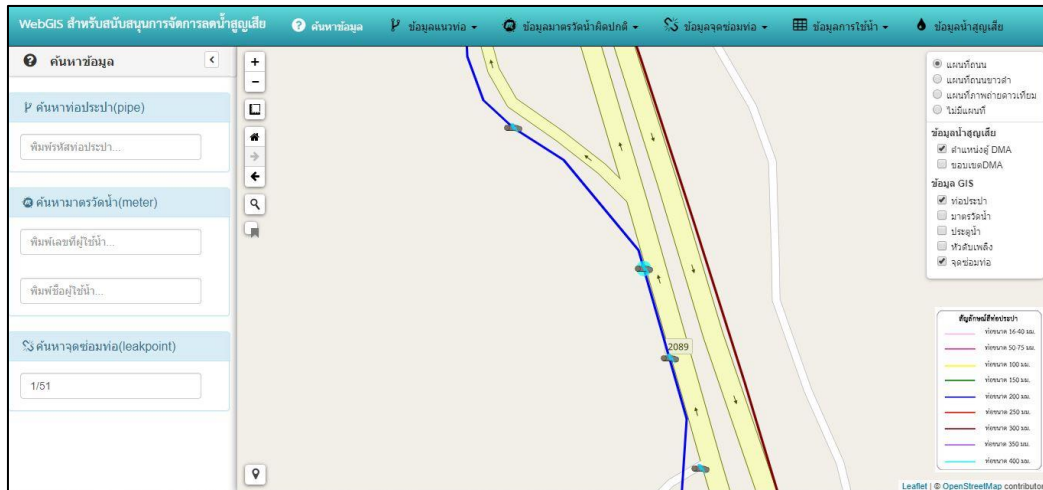
เครื่องมือสืบค้นข้อมูลแนวท่อ เครื่องมือสืบค้นข้อมูลมาตรวัดน้ำที่มีการใช้น้ำผิดปกติ เครื่องมือสืบค้นข้อมูลจุดซ่อมท่อ เครื่องมือการสืบค้นข้อมูลภายในขอบเขตพื้นที่ที่จำแนกย่อย เครื่องมือสืบค้นข้อมูลน้ำสูญเสีย พบว่า ผลลัพธ์ที่ได้จากการคำนวณบนเว็บตรงกับผลลัพธ์ที่ได้จากคำนวณในโปรแกรมแมพอินโฟ ดังตัวอย่างในภาพที่ 5 และสามารถสรุปผลการประเมินผล ความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบสืบค้นข้อมูลการจัดการลดน้ำสูญเสียของการประปาส่วนภูมิภาคโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ จากบุคลากรผู้ใช้ข้อมูลโดยตรงในหน่วยงาน จำนวน 20 คน ดังตารางที่ 2

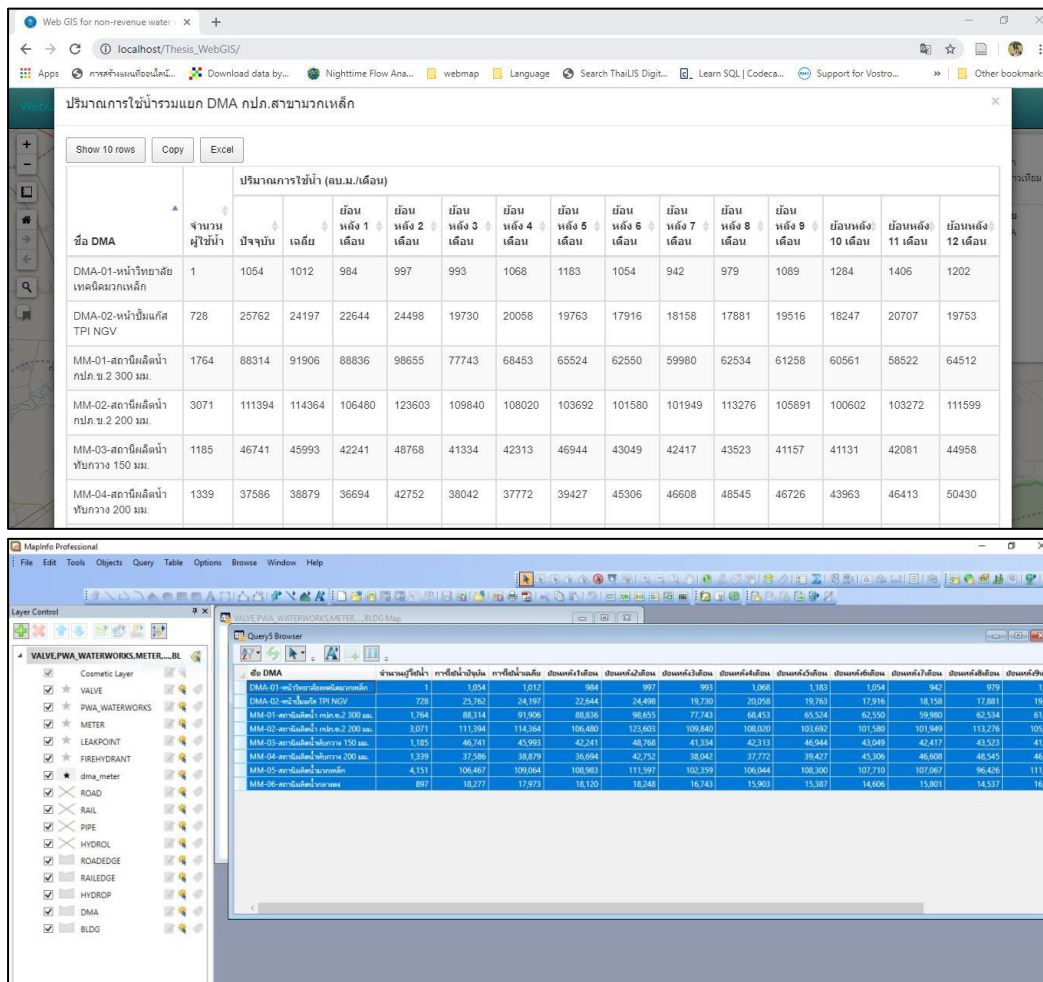
ภาพที่ 2 ภาพรวมของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์บนเว็บที่พัฒนาขึ้น

ภาพที่ 3 ส่วนเครื่องมือการระบุข้อมูล (identify)

ภาพที่ 4 ส่วนเครื่องมือการสอบถามข้อมูล (query)

ภาพที่ 5 เปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้จากการคำนวณบนเว็บและโปรแกรมแมพอินโฟ ภาพบน ผลลัพธ์จากการสืบค้นข้อมูลปริมาณการใช้น้ำแยกขอบเขตพื้นที่จ่ายน้ำย่อยบนเว็บ ภาพล่าง ผลลัพธ์จากการสืบค้นข้อมูลปริมาณการใช้น้ำแยกขอบเขตพื้นที่จ่ายน้ำย่อยบนโปรแกรมแมพอินโฟ

ตารางที่ 2 : แสดงการสรุปผลการประเมินผลความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย ระดับ	ผลลัพธ์
		ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ควรปรับปรุง		
1	ความสวยงาม ทันสมัย น่าสนใจของหน้าเว็บ	8	9	3	0	0	4.25	ดี
2	ความสะดวกในการใช้งาน สามารถใช้งานได้ง่าย	17	3	0	0	0	4.85	ดีมาก
3	การวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องครบถ้วน	6	12	2	0	0	4.20	ดี
4	ความรวดเร็วในการทำงานของระบบ	6	11	3	0	0	4.15	ดี
5	การนำไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงาน	15	5	0	0	0	4.75	ดีมาก
6	ความพึงพอใจเว็บไซต์ในภาพรวม	10	9	1	0	0	4.45	ดี
ค่าเฉลี่ยรวม							4.44	ดี
ร้อยละ							88.83	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ประเมินมีความพึงพอใจต่อระบบสืบค้นข้อมูลการจัดการลดน้ำสูญเสียของการประปาส่วนภูมิภาคในระดับดีมาก ได้แก่ เรื่องความสะดวกในการใช้งาน สามารถใช้งานได้ง่าย และการนำไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงาน ส่วนรายการที่ได้รับความพึงพอใจในระดับดี ได้แก่ ความสวยงาม ทันสมัย น่าสนใจของหน้าเว็บ การวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องครบถ้วน ความรวดเร็วในการทำงานของระบบ ความพึงพอใจเว็บไซต์ในภาพรวม สรุปค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรวมมีค่าเท่ากับ 4.44 อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 88.83

สรุปและอภิปรายผล

จากการพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์บนเว็บ เพื่อสนับสนุนการวางแผนและจัดการลดน้ำสูญเสียของการประปาส่วนภูมิภาค ผลการทดสอบระบบในด้านต่างๆ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้ใช้งานสามารถเรียกใช้งานระบบผ่านเว็บเบราว์เซอร์ เพื่อส่งคำร้องขอข้อมูลไปยังเครื่องแม่ข่ายในฝั่ง server โดยการคลิกเลือกเครื่องมือตามความต้องการ จากนั้นระบบจะจัดการคำร้องขอของผู้ใช้ไปยัง map server และดึงข้อมูลจาก database server ในส่วนของการคำนวณ เพื่อประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล จากนั้นระบบจะส่งผลลัพธ์กลับมาแสดงที่หน้าเว็บ ผลลัพธ์ที่ได้จากการสืบค้นข้อมูลสามารถนำข้อมูลไปใช้สนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการลดน้ำสูญเสียของการประปาส่วนภูมิภาคได้เป็นอย่างดี การใช้เครื่องมือสืบค้นข้อมูลแนวท่อ ช่วยให้ทราบถึงข้อมูลอายุเส้นท่อ ความยาวเส้นท่อแต่ละประเภท เครื่องมือสืบค้นข้อมูลจุดซ่อมท่อ ช่วยให้ทราบถึงสถิติการซ่อมท่อของท่อแต่ละเส้น แต่ละขอบเขตพื้นที่ที่จ่ายน้ำย่อย ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำไปใช้ประกอบการพิจารณาและเรียงลำดับความจำเป็นในการเลือกปรับปรุงเส้นท่อ เครื่องมือสืบค้นข้อมูลมาตรวัดน้ำที่ผิดปกติ ช่วยให้ทราบถึงมาตรวัดน้ำที่มีปริมาณการใช้น้ำผิดปกติในแต่ละเดือน สามารถนำข้อมูลไปใช้ประกอบการบำรุงรักษามาตรวัดน้ำ เครื่องมือสืบค้นข้อมูลการใช้น้ำ ช่วยให้ทราบถึงปริมาณการใช้น้ำรวมทั้งสาขา การใช้น้ำแยกขอบเขตพื้นที่ที่จ่ายน้ำย่อย และเครื่องมือสืบค้นข้อมูลน้ำสูญเสีย ช่วยให้ทราบถึงร้อยละน้ำสูญเสียที่เกิดขึ้นแต่ละขอบเขตพื้นที่ที่จ่ายน้ำย่อย สามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์ เปรียบเทียบปริมาณการใช้น้ำ ปริมาณน้ำสูญเสีย ของขอบเขตพื้นที่ที่จ่ายน้ำย่อย เพื่อใช้ในการวางแผน บริหารจัดการ และเจาะจงพื้นที่ที่มีความจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาก่อนหลังได้ ทั้งนี้ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์บนเว็บที่พัฒนาขึ้นได้รับการประเมินความพึงพอใจจากบุคลากรในหน่วยงานอยู่ในระดับดี เนื่องจากระบบที่พัฒนาขึ้นช่วยให้บุคลากรในหน่วยงานสามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ได้โดยง่าย ไม่จำเป็นต้องอาศัยซอฟต์แวร์ที่มีใบอนุญาตการใช้งาน ผู้ใช้งานไม่ต้องมีความเชี่ยวชาญทางด้าน

คอมพิวเตอร์เป็นพื้นฐานก็สามารถใช้งานได้ นอกจากนี้ ระบบยังสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ถูกต้องเหมือนโปรแกรมที่ใช้งานอยู่ในปัจจุบัน ช่วยให้การดำเนินงานมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น และช่วยลดระยะเวลาในการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์บนเว็บที่พัฒนาขึ้นนี้ ยังสามารถพัฒนาเครื่องมือต่างๆ เพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ให้กับระบบ และเป็นประโยชน์กับการบริหารจัดการลดน้ำสูญเสียได้มากยิ่งขึ้น ได้แก่

1. พัฒนาในส่วนของการแสดงผลที่ได้จากการคำนวณ เช่น แสดงผลลัพธ์ในรูปแบบกราฟแท่ง หรือแผนภูมิ เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถเห็นภาพได้ชัดเจน และวิเคราะห์ข้อมูลได้ง่ายขึ้น
2. พัฒนาให้สามารถจัดทำเป็นแผนที่ ให้ผู้ใช้งานสามารถออกแบบ จัดวางองค์ประกอบได้เอง เพื่อนำไปใช้เป็นเอกสารประกอบการจัดทำรายงานได้
3. พัฒนาให้ผู้ใช้งานสามารถแจ้งแก้ไขข้อมูลได้ เมื่อพบว่าข้อมูลไม่ถูกต้อง เช่น พบว่าตำแหน่งหัวดับเพลิงไม่ถูกต้อง รายละเอียดข้อมูลแนวท่อไม่ถูกต้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับแจ้งมาแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรรณ พิมพ์ประสานต์. (2559). **ความรู้พื้นฐานและการจัดเตรียมข้อมูลภูมิสารสนเทศเพื่อให้บริการข้อมูลแผนที่**

ออนไลน์ (Web-based GIS). ฝ่ายพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภูมิสารสนเทศของประเทศ (NSDI) สำนักงาน

พัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน). สืบค้นจาก www.thaisdi.gistda.or.th/index.php.

การประปาส่วนภูมิภาค. **คู่มือบริหารจัดการน้ำสูญเสีย.** ม.ป.ท., ม.ป.ป.

การประปาส่วนภูมิภาค. (2552). **คู่มือระบบน้ำสูญเสียการประปาส่วนภูมิภาค 2552.**

งานน้ำสูญเสีย การประปาส่วนภูมิภาคเขต 9. (2560). **น้ำสูญเสียกับผลกระทบต่อการประปาส่วนภูมิภาค.** ใน เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรการเป็นวิทยากร การประปาส่วนภูมิภาค. 5-9 ธันวาคม 2560.

ชิงชัย หุมห้อย. (2561). **Introduction to Web-based GIS Technology.** ใน เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรการพัฒนา Web GIS ด้วยซอฟต์แวร์รหัสเปิดเพื่อเผยแพร่ข้อมูลภูมิสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต. 12- 15 มิถุนายน 2561. สถานภูมิภาคเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ ภาคเหนือตอนล่าง.

ธราณิศ ประเสริฐศรี. (2555). **การพัฒนาระบบสารสนเทศปริภูมิออนไลน์สนับสนุนการจัดเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยเทคโนโลยีเว็บเซอร์วิสและแอนดรอยด์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาระบบสารสนเทศปริภูมิทางวิศวกรรม ภาควิชาวิศวกรรมสำรวจ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประชา พฤกษ์ประเสริฐ. (2550). **สร้างเว็บและเพิ่มลูกเล่นด้วย HTML&XHTML.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร.

พรณิ ชีวินศิริวัฒน์. (2561). **ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์: หลักการและการประยุกต์.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาณุวัฒน์ อังศุรักษ์. (2554). **การออกแบบและพัฒนาโปรแกรมประยุกต์สารสนเทศออนไลน์สำหรับการวางแผนการเดินทางด้วยรถโดยสารประจำทาง.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาระบบสารสนเทศปริภูมิทางวิศวกรรม ภาควิชาวิศวกรรมสำรวจ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกสารอ้างอิง

- ภิชดา จันทร์ชุ่ม. (2556). ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สำหรับค้นหาห้วงของแผนที่ภาพถ่ายออร์โธรีโธกราฟ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์กรุงเทพมหานคร. (2560). GIS Database. สืบค้นจาก http://www.bangkokgis.com/modules.php?m=gis_foreveryone&gr=basic_gis&page=3 [19 กันยายน 2561]
- สมบูรณ์ พัฒนธีพงศ์. (2554). JavaScript Programming Guide. พิมพ์ครั้งที่ 1, บริษัท เอ็น. วาย. फिल्ม จำกัด : คอนเทนต์พัลลิ่ง.
- สิทธิชัย ชูสำโรง. (2559). การจัดการฐานข้อมูลและฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ. ใน เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการจัดการฐานข้อมูลและฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ. ภาควิชาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Consulting Center Geographic Information Systems. (2008). Introduction to Spatial Data Management with Postgis,
- Fu P., and Sun J. (2011). Web GIS principles and applications. United States of America: ESRI Press,
- Gowri M., Shalini N., Suganthi K., and S.VinithaSherlin. (2016). Developing a Web Service for Water Resources based on Cloud Computing In open source software. International Journal of Innovative Research in Computer and Communication Engineering 8.
- Puyam S. Singh, Dibyajyoti Chutia and Singuluri Sudhakar. (2012). Development of a Web Based GIS Application for Spatial Natural Resources Information System Using Effective Open Source Software and Standards. Journal of Geographic Information System 04. 261,

การสำรวจสถานที่ที่เหมาะสมต่อการศึกษาศาสนาในวิชาภูมิศาสตร์ :
กรณีศึกษาศาสนาตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย
Exploring the Suitable Places for Geographic Fieldwork Study :
Case Study on the Upper Northeastern, Thailand

ชุตเดช โลศิริ¹

สุรีย์พร นิพัทธ์วิทยา²

ปรกรณ์ เมฆแสงสวย³

บทคัดย่อ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเชิงประจักษ์มีประโยชน์อย่างมาก ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนในวิชาภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาที่บูรณาการการเรียนรู้จากทางภูมิศาสตร์กายภาพและภูมิศาสตร์มนุษย์ ผ่านการจัดกิจกรรมการศึกษาศาสนา โดยการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภูมิศาสตร์เชิงประจักษ์ และทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากพื้นที่ โดยคณะผู้วิจัยได้เลือก พื้นที่ 12 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องจากมีลักษณะภูมิประเทศและมีกิจกรรมของมนุษย์ที่หลากหลาย จากการเก็บข้อมูลในภาคสนาม พบพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมทั้งสิ้น 32 แห่ง โดยผลที่ได้จากการวิจัยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นการสร้างฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และส่วนที่สอง เป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ประเด็นที่ได้จากการเก็บข้อมูลในภาคสนามออกเป็นความรู้หลักๆ คือ องค์ความรู้ทางภูมิศาสตร์กายภาพที่เน้นถึงการศึกษาลักษณะภูมิประเทศและลักษณะทางธรณีวิทยา และองค์ความรู้ทางภูมิศาสตร์มนุษย์ ที่เน้นถึงการศึกษากิจกรรมต่างๆ ในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าว จะเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้พื้นฐานทางการเลือกใช้เครื่องมือและเทคนิคในการเก็บข้อมูลภาคสนามอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: การศึกษาศาสนา ภูมิศาสตร์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

Abstract

There are a lot of advantages of learning activities through the empirical method for geographic study. The geography subject is a discipline which integrates knowledge from physical and human parts through the fieldwork study. The objectives of this research are to find out how to conduct empirical geography teaching activities and to analyze and synthesize knowledge from the study sites. The 12 provinces of the upper northeastern of Thailand were selected as a study area because those provinces have diversity in physiography and human activities. According to the field survey, it can be found that there are 32 places which are appropriate to conduct the activities. The outcomes of this research can be

¹⁻³ อาจารย์ประจำภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

divided into two parts. The first is the creation of the spatial database achieved by Geographic Information System (GIS). The second is the analysis and synthesize the knowledge from the selected study areas. It can be separated the significant knowledge from the fieldwork study into two parts such as physical and human geography. The physical section focuses on the landforms and geology, and the human geography pays attention to local activities which are shaped by the local people. Moreover, the fundamental knowledge of the equipment selection and fieldwork techniques are required to achieve the purpose of the study.

Keywords: *fieldwork study, geography, the Upper Northeastern*

บทนำ

ภูมิศาสตร์เป็นศาสตร์ทางพื้นที่ที่อาศัยความรู้ทางสาขาวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในการจัดการ วิเคราะห์ และประยุกต์ เพื่อแก้ปัญหาเชิงพื้นที่ (ฉัตรชัย พงศ์ประยูร, 2549) หากพิจารณาความหมายแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ภูมิศาสตร์เป็นศาสตร์ว่าด้วยการจัดการพื้นที่และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์อาศัยอยู่ ตลอดจนองค์ประกอบด้านสังคมมนุษย์ โดยศึกษาถึงลักษณะความหมาย รูปแบบ การกระจาย กระบวนการเกิด การเปลี่ยนแปลง วิวัฒนาการ ตลอดจนความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งในอดีตและปัจจุบัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2549: 258) ซึ่งวิธีการศึกษาภูมิศาสตร์ที่สำคัญประกอบด้วย การเก็บข้อมูล การจัดกลุ่ม การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ โดยอาศัยแนวคิดเชิงพื้นที่ทั้งในระบบกายภาพและระบบมนุษย์ ประกอบกับวิธีการและเทคนิคต่างๆ ในการได้มาซึ่งข้อมูล เพื่อตอบปัญหา ตลอดจนหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ เชิงพื้นที่ในแต่ละภูมิภาคอย่างถูกต้อง (สมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2559)

ในปัจจุบัน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา ได้มีการแบ่งโครงสร้างของเนื้อหาวิชาตามที่ ฉัตรชัย พงศ์ประยูร (2527) และ แฮกเกต (Haggett) (2001) เสนอแนะไว้ โดยมีสาขาวิชาที่สำคัญ 4 สาขา ได้แก่ ภูมิศาสตร์ระบบ (systematic geography) ภูมิศาสตร์ภูมิภาค (regional geography) เทคนิคต่างๆ (techniques) และหลักปรัชญา (philosophy) การสอนรายวิชาต่างๆ ใน 4 สาขาข้างต้น โดยส่วนใหญ่เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นถึงเนื้อหาสาระและแก่นความรู้ของวิชาเป็นหลัก ทำให้บางครั้งการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนขาดการบูรณาการเนื้อหา ที่เชื่อมโยงกับสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ ส่งผลให้บัณฑิตที่เรียนในวิชาภูมิศาสตร์ขาดความเข้าใจถึงสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ และทำให้ไม่สามารถให้เหตุผลและแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ได้อย่างมีระบบ

การศึกษาภาคสนาม (fieldwork study) เป็นวิธีการและกระบวนการที่ใช้ใน การเก็บรวบรวมข้อมูล ในพื้นที่ ทั้งที่สามารถเห็นได้ด้วยตาเปล่าและไม่สามารถเห็นได้ด้วยตาเปล่า เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการศึกษาปรากฏการณ์ทางภูมิศาสตร์ (ผ่องศรี จันท้าว, 2550: 123) ซึ่งการศึกษาภาคสนามจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่อยู่นอกเหนือจากตำราและทฤษฎี ให้ผู้เรียนได้ศึกษาและสังเกตปรากฏการณ์ต่างๆ ที่อยู่รอบตัว และช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการต่างๆ ของปรากฏการณ์มากขึ้น (ชูเดช โลศิริ, 2557)

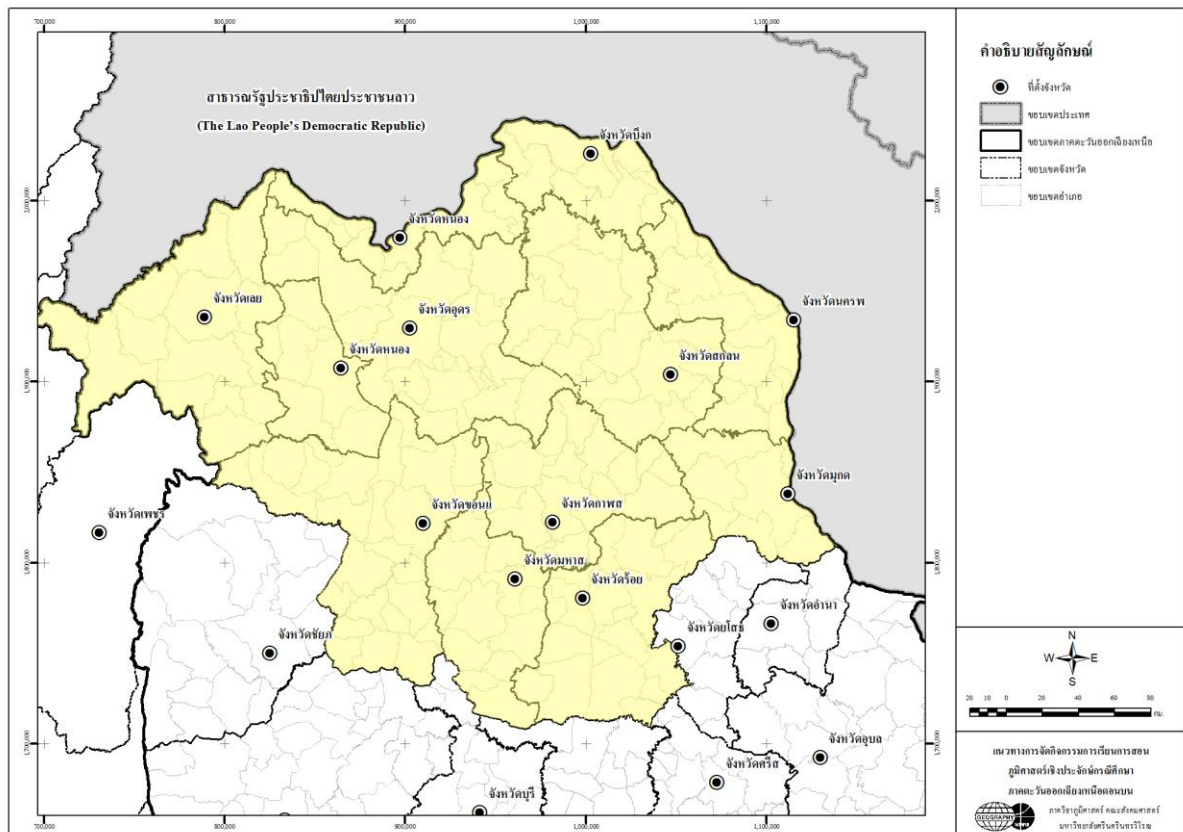
ดังนั้น การวิจัยนี้ได้ศึกษาถึงแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภูมิศาสตร์เชิงประจักษ์ เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ทางภูมิศาสตร์จากการศึกษาจริงในภาคสนาม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลาย และมีความน่าสนใจในการเป็นแหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านภูมิศาสตร์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีของนิสิต หรือนักศึกษา สาขาวิชาภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ในการฝึกเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อประกอบการศึกษาและการวิจัยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจพื้นที่และจัดทำฐานข้อมูลของสถานที่ที่เหมาะสมต่อการจัดการศึกษาภาคสนามในวิชาภูมิศาสตร์
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ความรู้เชิงภูมิศาสตร์ที่ได้จากการศึกษาภาคสนามในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
3. เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการศึกษาภาคสนามในวิชาภูมิศาสตร์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเชิงพื้นที่ ประกอบด้วยจังหวัดต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ทั้งสิ้น 12 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย เลย มุกดาหาร สกลนคร นครพนม กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และบึงกาฬ (กวี วรรณิน, 2547)

2. ขอบเขตเชิงเนื้อหา งานวิจัยนี้เป็นการสำรวจ เพื่อหาสถานที่ที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนภูมิศาสตร์ในภาคสนาม โดยการบูรณาการองค์ความรู้ภูมิศาสตร์กายภาพและภูมิศาสตร์มนุษย์

วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในงานวิจัย

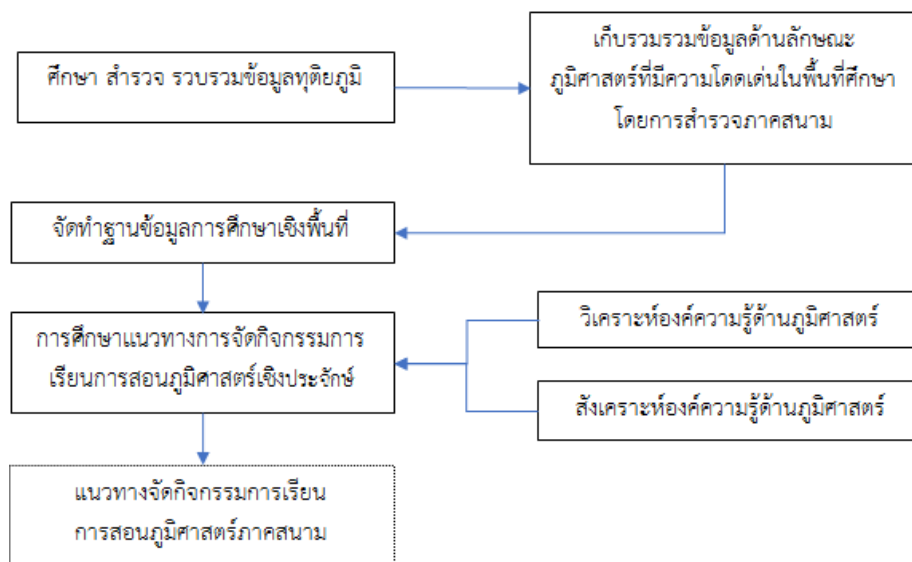
ในการรวบรวมข้อมูล เพื่อสำรวจและหาแนวทางการจัดกิจกรรมภาคสนามในวิชาภูมิศาสตร์ ผู้วิจัยได้วางแผนการดำเนินการวิจัย โดยคำนึงถึงวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ กล้องวิดีโอ แผนที่ธรณีวิทยา แผนที่ภูมิประเทศ แผนที่จุดดิน รูปถ่ายทางอากาศ ภาพจากถ่ายดาวเทียม และเครื่องรับสัญญาณ GPS แบบมือถือ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย เพื่อสำรวจสถานที่ที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมภาคสนาม ผู้วิจัยได้วางแนวทางการดำเนินการ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. รวบรวมข้อมูล และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการสอนภาคสนาม ตลอดจนศึกษาลักษณะทางกายภาพและลักษณะเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา
2. การวางแผนการวิจัย โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ผ่านการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อการอธิบาย (explanatory survey research) โดยจะเน้นความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล มีกระบวนการแสวงหาคำตอบที่เป็นวิทยาศาสตร์ และคำตอบต้องเป็นความรู้ใหม่โดยเชื่อมโยงกับความรู้เดิม (ฉัตรสุนัน พงษ์นิพนธ์, 2553)
3. เก็บรวบรวมข้อมูลทางลักษณะกายภาพและลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่โดดเด่นในพื้นที่ศึกษา ด้วยการการสำรวจภาคสนาม การสังเกต จดบันทึก ถ่ายภาพ ถ่ายวิดีโอ บันทึกคำพิกัตด้วยเครื่องรับสัญญาณ GPS แบบมือถือ กำหนดตำแหน่งบนแผนที่และภาพถ่ายจากดาวเทียม
4. จัดและจำแนกข้อมูลที่ได้จากการบันทึกในภาคสนาม
5. นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม มาสังเคราะห์ข้อมูล และดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา
6. นำข้อมูลทั้งหมดมาประมวลผล เพื่อหาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาคสนามในวิชาภูมิศาสตร์
7. จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภูมิศาสตร์

จากแนวทางดำเนินการข้างต้น สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญของการศึกษา ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของการศึกษา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภูมิศาสตร์เชิงประจักษ์ กรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภูมิศาสตร์เชิงประจักษ์ และการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเชิงประจักษ์ ซึ่งจากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม ทางคณะผู้วิจัย

สามารถอธิบายผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ การจัดทำฐานข้อมูลการศึกษาเชิงพื้นที่ การวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้จากการศึกษาประจักษ์ และการหาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การจัดทำฐานข้อมูลการศึกษาเชิงพื้นที่

การจัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากฐานข้อมูลดังกล่าวเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่ที่เหมาะสมต่อการศึกษา จากการสำรวจภาคสนามครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้แผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1:50,000 ของกรมแผนที่ทหาร แผนที่ท้องที่แว ภาพถ่ายจากดาวเทียมแลนด์แซท 8 (Landsat 8) และสื่ออื่นๆ เป็นอุปกรณ์พื้นฐานประกอบการระบุตำแหน่ง นอกจากนี้ ยังใช้เครื่องรับสัญญาณ GPS แบบมือถือ ในการรังวัดค่าพิกัดกริดแบบ UTM เพื่อให้ได้ค่าพิกัดที่มีความถูกต้อง

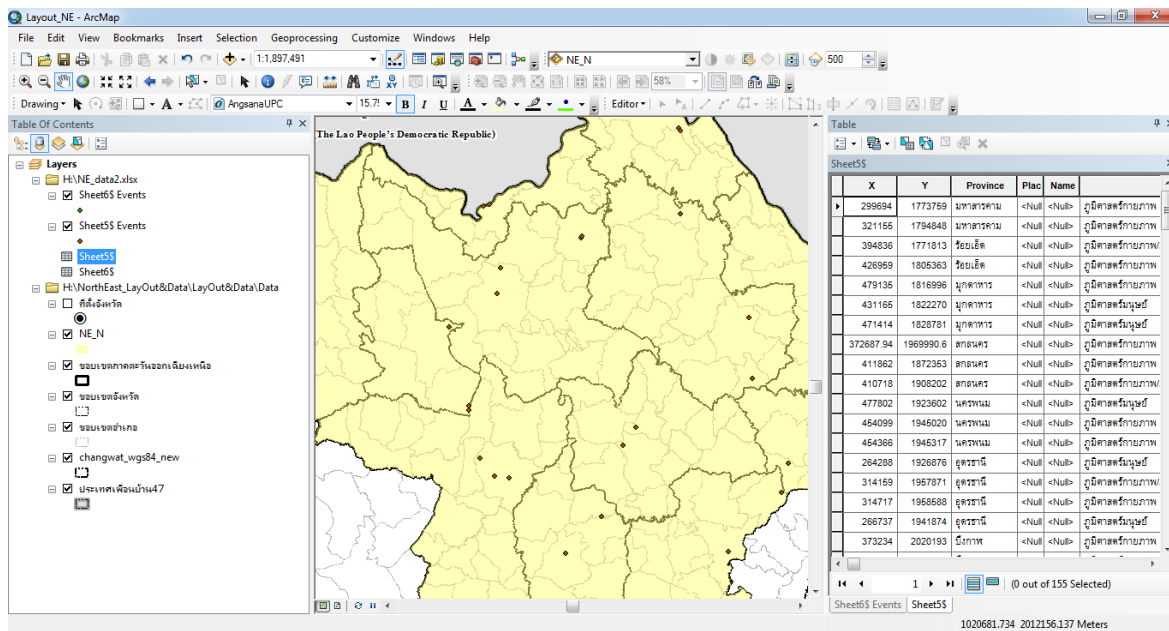
ในการศึกษาเพื่อหาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภูมิศาสตร์เชิงประจักษ์ กรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ทั้งสิ้น 12 จังหวัด ได้แก่ อุตรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย เลย มุกดาหาร สกลนคร นครพนม กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และบึงกาฬ คณะผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานที่สำคัญทางภูมิศาสตร์ โดยเลือกพื้นที่จากการลงสำรวจจริงในภูมิประเทศ ประกอบการประเมินองค์ความรู้ทางภูมิศาสตร์ของแต่ละสถานที่ ตลอดจนการประเมินศักยภาพในการเข้าถึง และความเหมาะสมของพื้นที่ในการรองรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในภาคสนามระดับปริญญาตรี โดยการวิจัยครั้งนี้ ได้เลือกสถานที่ที่เหมาะสมทั้งสิ้น 32 แห่ง

ซึ่งหลังจากการจัดเก็บข้อมูลในภาคสนาม คณะผู้วิจัยได้สร้างฐานข้อมูลดิจิทัลในรูปแบบของแผนที่ ด้วยโปรแกรม ArcGIS ด้วยการนำเข้าข้อมูลพิกัดตำแหน่ง (X,Y) ของจุดที่สำรวจ และชื่อของสถานที่เหล่านั้น จากไฟล์ข้อมูล Excel ได้ข้อมูลลักษณะประจำ (ดังตารางที่ 1) โดยสามารถสร้างข้อมูลจุดที่แสดงตำแหน่ง ดังภาพที่ 3 และแผนที่ฉบับสมบูรณ์ ดังภาพที่ 4

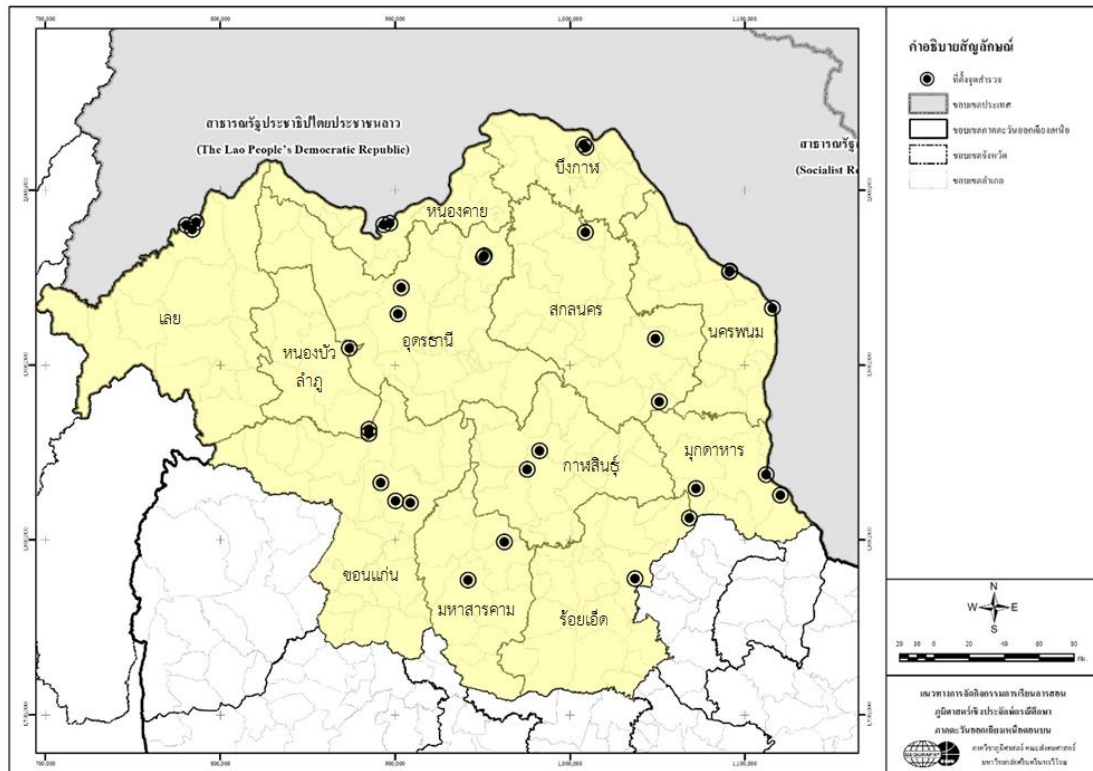
ตารางที่ 1 : แสดงข้อมูลลักษณะประจำที่ระบุพิกัดตำแหน่ง (X,Y) และชื่อสถานที่ของจุดที่สำรวจ

จังหวัด	โซน UTM	X	Y	สถานที่
มหาสารคาม	48Q	299694	1773759	อ่างเก็บน้ำหนองบ่อ
	48Q	321155	1794848	ชีหลง
ร้อยเอ็ด	48Q	394836	1771813	บึงเกลือ
	48Q	426959	1805363	เขตห้ามล่าสัตว์ป่าถ้ำผาน้ำทิพย์
มุกดาหาร	48Q	479135	1816996	อุทยานแห่งชาติภูผาเทิบ
	48Q	431165	1822270	หมู่บ้านหนองสูง
	48Q	471414	1828781	ตลาดอินโดจีน
สกลนคร	48Q	372688	1969991	คำตากล้า
	48Q	411862	1872353	อ่างเก็บน้ำห้วยหวด อุทยานแห่งชาติภูผายล
	48Q	410718	1908202	หนองหาร อุทยานมัจฉา จุดชมวิวกาแร
นครพนม	48Q	477802	1923602	สวนชมโขง
	48Q	454099	1945020	ตลาดค้ากรวด อ.ท่าอุเทน
	48Q	454366	1945317	ท่าทรายสรรค์ชัย 63
อุตรธานี	48Q	264288	1926876	หนองประจักษ์
	48Q	314159	1957871	นาเกลือสินเธาว์ อ.บ้านดุง
	48Q	314717	1958588	สปลาเกลือ

จังหวัด	โซน UTM	X	Y	สถานที่
บึงกาฬ	48Q	266737	1941874	ตลาดผ้าบ้านนาข้า
	47Q	784214.80	1977754.78	อุทยานแห่งชาติภูทอก
หนองบัวลำภู	48Q	373234	2020193	กำแพงหินภูสิงห์
	48Q	374610	2018367	ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าภูสิงห์
	48Q	235742	1908266	สุสานหอยโบราณ 150 ปี
	48Q	245594	1861559	สถานีควบคุมไฟป่าภูเก้า-ภูพานคำ
กาฬสินธุ์	48Q	245650	1859025	จุดชมวิวก่องเขาขาด
	48Q	342651	1846174	พิพิธภัณฑสถานธร
	48Q	335266	1835982	หาดดอนโก เชื่อนลำปาว
เลย	47Q	780685	1980337	ถ.ศรีเชียงคาน อ.เชียงคาน
	47Q	786271	1981917	แก่งคุดคู้
หนองคาย	48Q	257777	1978097	หาดจอมมณี
	48Q	261350	1978939	ตลาดท่าเตีจ
ขอนแก่น	48Q	251433	1830801	ป่าต้นไม้กลายเป็นหิน ต.สาวะถี
	48Q	268005	1818847	ตัวเมืองขอนแก่น
	48Q	259564	1820200	ดินเค็ม ต.บ้านเป็ด

ภาพที่ 3 ผลการนำเข้าข้อมูลพิกัดตำแหน่ง (X,Y) และชื่อสถานที่

ภาพที่ 4 แผนที่ตำแหน่งของสถานที่ที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการศึกษาภาคสนามในวิชาภูมิศาสตร์

2. การวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้จากการศึกษาเชิงประจักษ์

จากการสำรวจข้อมูลในภาคสนาม ผู้วิจัยสามารถจำแนกองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา โดยแบ่งองค์ความรู้ออกเป็น 2 ด้านหลักๆ คือ ภูมิศาสตร์กายภาพและภูมิศาสตร์มนุษย์ ซึ่งในแต่ละจังหวัดสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้โดยมีรายละเอียด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 : แสดงการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการสำรวจในพื้นที่

จังหวัด	สถานที่	สาขา
กาฬสินธุ์	พิพิธภัณฑสถาน	ภูมิศาสตร์กายภาพ
	หาดดอนโก เขื่อนลำปาว	ภูมิศาสตร์มนุษย์
ขอนแก่น	ป่าต้นไม้กลายเป็นหิน ต.สาวะถี	ภูมิศาสตร์กายภาพ
	ตัวเมืองขอนแก่น	ภูมิศาสตร์มนุษย์
	ดินเค็ม ต.บ้านเป็ด	ภูมิศาสตร์กายภาพ
นครพนม	สวนชมโขง	ภูมิศาสตร์มนุษย์
	ตลาดค้ากรวด อ.ท่าอุเทน	ภูมิศาสตร์กายภาพ
	ท่าทรายสรรค์ชัย 63	ภูมิศาสตร์กายภาพ
บึงกาฬ	อุทยานแห่งชาติภูทอก	ภูมิศาสตร์กายภาพ
	กำแพงหินภูสิงห์	ภูมิศาสตร์กายภาพ
	ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าภูสิงห์	ภูมิศาสตร์กายภาพ
มหาสารคาม	อ่างเก็บน้ำหนองบ่อ	ภูมิศาสตร์กายภาพ
	ชีหลง	ภูมิศาสตร์กายภาพ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

จังหวัด	สถานที่	สาขา
มุกดาหาร	อุทยานแห่งชาติภูผาเทิบ	ภูมิศาสตร์กายภาพ
	หมู่บ้านหนองสูง	ภูมิศาสตร์มนุษย์
	ตลาดอินโดจีน	ภูมิศาสตร์มนุษย์
ร้อยเอ็ด	บึงเกลือ	ภูมิศาสตร์กายภาพ/ภูมิศาสตร์มนุษย์
	เขตห้ามล่าสัตว์ป่าถ้ำพาน้ำทิพย์	ภูมิศาสตร์กายภาพ
เลย	ถ.ศรีเชียงคาน อ.เชียงคาน	ภูมิศาสตร์มนุษย์
	แก่งคุดคู้	ภูมิศาสตร์กายภาพ
สกลนคร	คำตากล้า	ภูมิศาสตร์กายภาพ
	อ่างเก็บน้ำห้วยหวด อุทยานแห่งชาติภูผายล	ภูมิศาสตร์กายภาพ
หนองคาย	หนองหาร อุทยานมัจฉาจุดชมวิวกู่แก้ว	ภูมิศาสตร์กายภาพ/ภูมิศาสตร์มนุษย์
	หาดจอมมณี	ภูมิศาสตร์กายภาพ
	ตลาดท่าเตี๋ย	ภูมิศาสตร์มนุษย์
หนองบัวลำภู	สุสานหอยโบราณ 150 ปี	ภูมิศาสตร์กายภาพ/ภูมิศาสตร์มนุษย์
	สถานีควบคุมไฟป่าภูเก้า-ภูพานคำ	ภูมิศาสตร์กายภาพ
	จุดชมวิวกู่แก้ว	ภูมิศาสตร์กายภาพ
อุดรธานี	หนองประจักษ์	ภูมิศาสตร์มนุษย์
	นาเกลือสินเธาว์ อ.บ้านดุง	ภูมิศาสตร์กายภาพ/ภูมิศาสตร์มนุษย์
	สปาเกลือ	ภูมิศาสตร์กายภาพ
	ตลาดผ้าบ้านนาข่า	ภูมิศาสตร์มนุษย์

3. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภูมิศาสตร์เชิงประจักษ์

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ทางภูมิศาสตร์กายภาพและภูมิศาสตร์มนุษย์ การวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษาเชิงประจักษ์ในรูปแบบของการศึกษาภาคสนาม โดยคณะผู้วิจัยได้คำนึงถึงระดับความยากง่ายของกิจกรรมกับระดับการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้ศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานทางด้านภูมิศาสตร์กายภาพ โดยเฉพาะลักษณะภูมิประเทศและลักษณะทางธรณีวิทยา และต้องเข้าใจหลักการทางภูมิศาสตร์มนุษย์ ตลอดจนต้องมีทักษะการศึกษาภาคสนามและการใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ เพื่อที่จะส่งเสริมให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ประสบความสำเร็จ

คณะผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภูมิศาสตร์เชิงประจักษ์ ผ่านการศึกษาภาคสนามในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนทั้งสิ้น 32 กิจกรรม โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 : แสดงแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภูมิศาสตร์เชิงประจักษ์

จังหวัด	สถานที่	ชื่อกิจกรรม	แนวทางการจัดกิจกรรม
กาฬสินธุ์	พิพิธภัณฑสถานธรณีวิทยา	ตะลุยดินแดน	เพื่อการศึกษาความรู้ทางธรณีวิทยาและบรรพชีวินศึกษา
		ไดโนเสาร์	การจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวและนันทนาการ
	หาดดอนโก เชื่อนลำ	หย่อนใจที่	แนวทางการจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวและ
	ปาว	ปลายเชื่อน	นันทนาการ

ตารางที่ 3 (ต่อ)

จังหวัด	สถานที่	ชื่อกิจกรรม	แนวทางการจัดกิจกรรม
ขอนแก่น	ป่าต้นไม้กลายเป็นหิน ต.สาวะถี	ต้นไม้ที่หายไป	กระบวนการเกิดไม้กลายเป็นหิน โครงสร้างของชั้นดิน และการวิเคราะห์คุณสมบัติและลักษณะของดิน
	ตัวเมืองขอนแก่น	วันนี้ที่ ขอนแก่น	ลักษณะความเป็นเมือง การขยายตัวของเมือง และ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง
	ดินเค็ม ต.บ้านเป็ด	สายลับจับ ความเค็ม	ลักษณะโครงสร้างทางธรณีวิทยา ทรัพยากรดิน และการ ใช้ประโยชน์ ตลอดจนแนวทางในการอนุรักษ์ดิน
นครพนม	สวนชมโขง	พญานาคพัน น้ำ	การสำรวจการใช้ที่ดินบริเวณแม่น้ำโขง การจัดการพื้นที่ น้ำ
	ตลาดค้ากรวด อ.ท่าอุเทน	กรวดจำจะไป ไหน	วิธีการคัดขนาดของหิน ลักษณะของตะกอนแม่น้ำโขง (ความกลมมนและเมื่อเทียบกับดัชนี)
	ท่าทรายสรรค์ชัย 63	ทรายมาได้ อย่างไร	ลักษณะของลำน้ำโขง ตะกอนทราย และกรรมวิธีการดูด ทราย
บึงกาฬ	อุทยานแห่งชาติ ภูทอก	เม็ดทราย หล่นจากเขา	ลักษณะภูมิประเทศหินทราย
	กำแพงหินภูสิงห์	ฝ่าด่านกำแพง หิน	ลักษณะภูมิประเทศหินทรายที่เกิดจากกร่อนของลมและ ฝน
	ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าภู สิงห์	ดูปลาวาฬที่บึง กาฬ	ลักษณะภูมิประเทศ การวาดภาพร่างในสนาม และการ ถ่ายภาพ
มหาสารคาม	อ่างเก็บน้ำหนองบ่อ	เกลื่อนมาจาก ไหน	การเก็บตัวอย่างน้ำ เก็บตัวอย่างดิน และดูคราบเกลือ
	ชีหลง	ย้อนเวลาตาม หาแม่น้ำชี	ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะของลำน้ำ และทำการวาด ภาพร่างในสนาม
มุกดาหาร	อุทยานแห่งชาติ ภูผาเทิบ	หินทรายคล้าย อะไร	กระบวนการกร่อนของหินทราย การเกิดดิน ประเภท ของพืชพรรณธรรมชาติและสังคมพืช
	หมู่บ้านหนองสูง	การเดินทาง ของฝ้ายอ่อน คราม	ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชนบท การปลูกฝ้าย และการทำฝ้ายอ่อนคราม
	ตลาดอินโดจีน	ทำมาค้าขาย	กิจกรรมเศรษฐกิจ การใช้ที่ดินริมฝั่งแม่น้ำโขง การใช้ ประโยชน์ที่ดิน เส้นแบ่งเขตแดน และการจัดการขยะ
ร้อยเอ็ด	บึงเกลือ	หย่อนใจใน ความเค็ม	การเก็บตัวอย่างน้ำ ประเมินศักยภาพของแหล่ง ท่องเที่ยว (หาดทราย) และวิเคราะห์กิจกรรมทาง เศรษฐกิจ
	เขตห้ามล่าสัตว์ป่าถ้ำ ผาน้ำทิพย์	น้ำมาจากไหน	ลักษณะภูมิประเทศ การวาดภาพร่างในสนาม และการ ถ่ายภาพ

ตารางที่ 3 (ต่อ)

จังหวัด	สถานที่	ชื่อกิจกรรม	แนวทางการจัดกิจกรรม
เลย	ถ.ศรีเชียงคาน	ทำไมมาเที่ยว	การทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน และกิจกรรมทาง
	อ.เชียงคาน	ที่เชียงคาน	เศรษฐกิจ และการเป็นแหล่งท่องเที่ยว
	แก่งคุดคู้	หินอันไหนมนกว่ากัน	ลักษณะทางกายภาพ แก่ง การไหลของลำน้ำ และการวางแผนการจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว
สกลนคร	คำตากล้า	สายน้ำไม่ไหลย้อนกลับ	กระบวนการของลำน้ำ ได้แก่ การกร่อน การพัดพา และการทับถม และรูปแบบการไหลของน้ำ
	อ่างเก็บน้ำห้วยหวด	หินทรายกลายร่าง	การแตกตัวของหินทราย ระบบชลประทานและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
	อุทยานแห่งชาติภูผายล	นักสืบสายน้ำ	ระบบนิเวศของพื้นที่ชุ่มน้ำ การจัดการแหล่งท่องเที่ยว
	หนองหาร อุทยานมัจฉา จุฑามวิวิทาแร่		
หนองคาย	หาดจอมมณี	ใครใหญ่กว่ากัน	ลักษณะทางกายภาพของลำน้ำ กระบวนการกระทำจากน้ำ ลักษณะตะกอน กระบวนการกัดเซาะ และการใช้ประโยชน์ของมนุษย์
	ตลาดท่าเตี๋ย	ซื้ออะไรดีจ๊ะ	ลักษณะกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการกระจายตัวของการค้าชายแดนไทย-ลาว
หนองบัวลำภู	สุสานหอยโบราณ 150 ปี	เดินทางหอย	ธรณีวิทยา ที่เน้นถึงการศึกษาหอยหินโบราณและฟอสซิลของไดโนเสาร์ และดูการพัฒนาเส้นทางศึกษาทางธรณีวิทยาและการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว
	สถานีควบคุมไฟฟ้าภูเก้า-ภูพานคำ	พื้นน้ำอันกว้างใหญ่	พื้นที่ชุ่มน้ำ และการทดสอบคุณภาพของน้ำ การวาดภาพร่างในสนาม
	จุฑามวิวิทาแร่	ขาดเขา เขาจึงขาด	การทำภาพตัดขวางจากแผนที่ภูมิประเทศ การวาดภาพร่างในสนาม การศึกษาลักษณะหิน และการจัดการพื้นที่ทางกายภาพ
อุดรธานี	หนองประจักษ์	ตามหาเปิดที่หายไป	การทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน และกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พร้อมทั้งหาค่าดัชนีการกระจายของกิจกรรมต่างๆ
	นาเกลือสินเธาว์ อ.บ้านดุง	เค็มแค่ไหน	ลักษณะโครงสร้างทางธรณีวิทยา ทรัพยากรน้ำบาดาล การตรวจวัดคุณสมบัติดิน และภูมิศาสตร์เศรษฐกิจด้านลักษณะการประกอบอาชีพ
	สปาเกลือ	เกลือทำอะไรได้บ้าง	วัดความเค็มของน้ำ เก็บตัวอย่างดิน และศึกษาวิธีการทำนาเกลือสินเธาว์
	ตลาดผ้าบ้านนาข่า	สามัคคีก็กระตุก	การทำแผนที่ร้านขายผ้า และขายสินค้า (หมอนขิด) และฝึกการสัมภาษณ์ เรื่องศึกษาแหล่งที่มาของสินค้า

สรุปและอภิปรายผล

จากการสำรวจข้อมูลในภาคสนาม คณะผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนภูมิศาสตร์เชิงประจักษ์ ในรูปแบบของการศึกษาภาคสนาม ที่เป็นการบูรณาการความรู้ทางภูมิศาสตร์ โดยเฉพาะภูมิศาสตร์กายภาพและภูมิศาสตร์มนุษย์ ตลอดจนการเลือกใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ และภูมิสารสนเทศที่เหมาะสมต่อการศึกษา

การสร้างฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ของพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการศึกษาเชิงประจักษ์ เป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งคณะผู้จัดทำได้ดำเนินการสร้างฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ที่อยู่ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ด้วยโปรแกรม ArcGIS ที่สามารถค้นคืน และสอบถามเชิงพื้นที่ โดยฐานข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการระบุสถานที่ที่เหมาะสมต่อการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 32 แห่ง

นอกจากนี้ การวิจัยครั้งนี้ยังวิเคราะห์และสังเคราะห์ถึงองค์ความรู้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า องค์ความรู้หลักที่ได้จากสถานที่สำคัญทั้ง 32 แห่งข้างต้น เป็นองค์ความรู้หลักทางภูมิศาสตร์กายภาพและภูมิศาสตร์มนุษย์ โดยบางสถานที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ได้ทั้ง 2 สาขา คือ การศึกษาลักษณะภูมิประเทศและลักษณะทางธรณีวิทยา ตลอดจนกิจกรรมและการกระจายของมนุษย์ในพื้นที่ต่างๆ

สำหรับการจัดแนวทางและกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในภาคสนามนั้น คณะผู้วิจัยได้เสนอแนวทางของกิจกรรมต่างๆ ตามลักษณะองค์ความรู้ที่พบในพื้นที่ โดยเป็นการบันทึกข้อมูลที่เป็นองค์ความรู้ในพื้นที่ ผ่านการฝึกทักษะที่สำคัญทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ การจดบันทึก การสังเกต การวาดภาพร่างในภาคสนาม และการถ่ายรูป นอกจากนี้ ยังมีการเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมอื่นๆ ทางภูมิศาสตร์กายภาพ เช่น การวัดคุณภาพของน้ำ การตรวจสอบดินและหิน ตลอดจนใช้เทคนิคการสอบถามและการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลทางภูมิศาสตร์มนุษย์ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ได้นำเสนอแนวทางของการจัดกิจกรรมทั้งสิ้น 32 กิจกรรม จากจังหวัดต่างๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนภูมิศาสตร์เชิงประจักษ์ ด้วยการศึกษาภาคสนาม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ดังนี้

1. การศึกษาภาคสนามในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะต้องเลือกวันที่เหมาะสม โดยควรหลีกเลี่ยงการเดินทางในช่วงฤดูฝน เนื่องจากจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการ
2. ในการพานิสิตลงภาคสนามทุกครั้ง ผู้ควบคุมควรมีการลงสำรวจและวางแผนการจัดเส้นทางการศึกษาให้มีระยะทางและระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณการดำเนินการ
3. การศึกษาภาคสนามทุกครั้ง หากสถานที่ที่ศึกษาเป็นสถานที่ที่มีผู้ดูแล ควรจะต้องมีการติดต่อประสานงาน ก่อนการเข้าศึกษาในพื้นที่
4. ผู้ควบคุมการศึกษาภาคสนาม จะต้องชี้แจงถึงอุปกรณ์ที่เหมาะสมต่อการศึกษาภาคสนามแก่นิสิต เพื่อให้มีอุปกรณ์ที่พร้อมต่อการศึกษา และยังเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้จากทางหนึ่ง
5. ในการจัดกิจกรรมภาคสนามทุกครั้ง ควรมีแผนที่ภูมิประเทศหรือแผนที่ฐานในลักษณะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาลักษณะภูมิประเทศและกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์

นอกจากนี้ หากจะดำเนินการในการศึกษาเชิงประจักษ์ในอนาคตนั้น คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการดำเนินการสำรวจพื้นที่ เพื่อหาแนวทางการจัดกิจกรรมในภาคอื่นๆ ของประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยมีลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกันในแต่ละภาค ซึ่งลักษณะดังกล่าวส่งผลต่อการเกิดกิจกรรมและวิถีชีวิตของมนุษย์ที่ต่างกันในแต่ละพื้นที่ ซึ่งการศึกษาในลักษณะดังกล่าว จะเป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้ของวิชาภูมิศาสตร์ และทำให้เข้าใจถึงปฏิสัมพันธ์กับลักษณะทางกายภาพกับการดำรงชีวิตของมนุษย์มากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณคณะสังคมศาสตร์ที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ และขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชา ที่ได้ให้ข้อคิดและแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ขอขอบคุณภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ที่เอื้อเฟื้ออุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสำรวจในภาคสนาม นอกจากนี้ ขอขอบคุณชาวบ้านในพื้นที่ที่ช่วยบอกทาง และเป็นผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กวี วรกวิน. (2547). **แอตลาสประเทศไทยกายภาพ รายจังหวัด**. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ฉัตรชัย พงศ์ประยูร. (2527). **แนวความคิดทางภูมิศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ฉัตรชัย พงศ์ประยูร. (2549). **แนวความคิดใหม่ทางภูมิศาสตร์**. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อปปี้.
- ฉัตรสุมน ฤทธิภูมิโย. (2553). **หลักการวิจัยทางสังคม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- ชูเดช โลศิริ. (2557). งานภาคสนาม. ใน ผ่องศรี จันท้าว (บรรณาธิการ). (2557). **ภูมิศาสตร์เทคนิค**. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์. 145-178.
- ผ่องศรี จันท้าว. (2550). **แผนที่และเทคนิคทางภูมิศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2549). **พจนานุกรมศัพท์ภูมิศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- สมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย. (2559). **ทิศทางอนาคตภูมิศาสตร์ไทย**. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- Haggett, P. (2001). **Geography: A Global Synthesis**. Prentice-Hall Pearson Education: New York and London.

การวิเคราะห์แนวคิดราชาชาตินิยมในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

An Analysis of Royal Nationalism Concepts in Thai History Textbook of Upper Secondary Level

ปวิณญาพัฒน์ วรพันธ์¹

จิณณวัตร เลิศประดิษฐ์²

สรรัชย์ โสมนัสวงศ์วานิช³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดราชาชาตินิยมที่ปรากฏในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) โดยศึกษาเนื้อหาในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จากแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยจำนวน 3 เล่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวิเคราะห์ความเป็นราชาชาตินิยมในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและวิเคราะห์จำแนกประเภท ผลการวิจัยพบว่า แบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่ ซึ่งสะท้อนว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 มีความสอดคล้องกับแนวคิดราชาชาตินิยม (Royal Nationalism) ว่าสถาบันพระมหากษัตริย์คือศูนย์รวมจิตใจของคนในชาติ และทรงมีคุณูปการต่อประเทศชาตินานัปการ ไม่ว่าจะเป็นด้านการปกป้องเอกราช และสร้างบ้านเมืองให้มีความเจริญรุ่งเรืองตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของผู้คนในชาติ ด้านการทูลบำรุงพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำหนดให้ผู้เรียนต้องเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทำให้เกิดการปลูกฝังความคิดต่อคนในสังคมไทยว่าพระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะประมุขของประเทศรวมทั้งเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทุกยุคทุกสมัย

คำสำคัญ: การวิเคราะห์ แนวคิดราชาชาตินิยม แบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย

Abstract

This research objective was study and analyze the royal nationalism concepts that appear in 3 Thai History textbooks of the upper secondary level (Mattayom 4-6) according to the core curriculum-based basic education. The research instrument was royal nationalism concepts documentary analysis form. The data was analyzed by using content analysis and classification analysis. The research findings revealed that the textbook history of Thailand upper secondary level, Most approaches to instill that monarchy is the heart and soul of the nation and they have made significant contributions to the variously for Thai nation. Whether it is to protect the independence and create a home city, have flourished from the past to the present. On the economy, and the well-being of the people to promoting Buddhism and culture.

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)

Including to comply with the aim of basic education core curriculum that requires students to be assigned in the regime democratic constitutional monarchy. And cause the implanted thought Thai society that the King as head of the existence of the country as well as the heart and soul of people all ages.

Keywords: Analysis, Royal Nationalism Concepts, Thai History Textbook

บทนำ

ประวัติศาสตร์คือการศึกษาเหตุการณ์หรือเรื่องราวในอดีตที่มีหลักฐานยืนยันและตรวจสอบได้ รวมทั้งยังเป็นการศึกษาความเป็นจริงในอดีตที่นักประวัติศาสตร์ร้อยเรียงขึ้นมา โดยอาศัยข้อมูลหรือหลักฐานที่เชื่อว่าเป็นจริงและถูกต้อง (วงเดือน นาราสัจ, 2550) ด้วยเหตุนี้เองประวัติศาสตร์จึงเป็นแนวทางให้ผู้ศึกษาได้รู้จักเรียนรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต รู้จักความเป็นมาของตนเอง เพื่อเป็นแนวทางและสิ่งเตือนใจให้รู้จักวิธีการในการกระทำการต่าง ๆ เกี่ยวกับบ้านเมืองและสังคม โดยใช้บทเรียนจากอดีตมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์และพัฒนา นอกจากนี้ยังจะเป็นการสร้างความรู้สึกร่วมในชะตากรรมให้กับคนในสังคมเดียวกัน ปลุกฝังความรู้สึกในความเป็นชาติ รักและหวงแหนในอิสรภาพและความเป็นชาติของตน (นิภา แยมวจิ, 2552) การศึกษาประวัติศาสตร์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ถูกบรรจุอยู่ในสถานศึกษา รวมทั้งในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังเห็นได้ชัดในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในความตอนหนึ่งว่า “เพื่อให้ผู้เรียนมีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ด้วยเหตุนี้รายวิชาประวัติศาสตร์จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะนอกจากจะเป็นรายวิชาที่สอนให้ผู้เรียนได้ใช้เอกสารและหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพื่อวิเคราะห์และเข้าใจพัฒนาการความเป็นมาของผู้นคนในชาติ บ้านเมืองแล้ว ยังเป็นการปลุกฝังให้ผู้เรียนได้เสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมือง รู้จักอนุรักษ์และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยไว้อีกด้วย

แนวคิดราชาชาตินิยม (Royal Nationalism) คือแนวคิดที่ส่งเสริมและยกย่องสถาบันพระมหากษัตริย์หรือผู้นำประเทศ ผู้มีส่วนสำคัญในการสร้างชาติบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่น รวมทั้งกอบกู้เอกราชจากอริราชศัตรู ทำให้บ้านเมืองมีความเจริญและพัฒนาทัดเทียมนานาอารยประเทศ การสร้างแนวคิดราชาชาตินิยมนี้ได้ครอบงำความคิดและการรับรู้ทางประวัติศาสตร์ของคนไทย มาหลายยุคสมัยตั้งแต่สมัยสุโขทัยครั้งว่าด้วยเรื่องการต่อสู้เพื่อกอบกู้บ้านเมืองของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช รวมทั้งเรื่องราวของพระร่วงที่ต่อสู้กับขอม หรือแม้กระทั่งในสมัยกรุงศรีอยุธยา ที่มีการเสียเอกราชแก่พม่ามาถึง 2 ครั้ง ก็สามารถผ่านพ้นมาได้ด้วยพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ในอดีต (ธีรจุฑา เมฆิน, 2558) จนมาถึงสมัยหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 แนวคิดราชาชาตินิยมได้ก่อตัวในสังคมไทยขึ้นอีกครั้ง โดยสถาบันพระมหากษัตริย์ได้รับการยกย่องให้สง่างามและสูงส่งยิ่งกว่าครั้งไหนในประวัติศาสตร์ไทยขึ้นอีกครั้ง ตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา โดยการส่งเสริมให้พระมหากษัตริย์ทรงเป็นนักประชาธิปไตยและรับใช้ประชาชน อุดมการณ์แบบราชาชาตินิยมสมัยใหม่ (Neo-Royal Nationalism) นั้น ได้อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน เห็นได้ชัดในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ทรงมีบทบาทต่อการแก้ไขปัญหาความเป็นอยู่ของคนในชาติและวิกฤติการณ์ต่าง ๆ ในบ้านเมือง ผ่านการรับรู้ในข่าวในพระราชสำนักและกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย ด้วยเหตุนี้เอง จึงเห็นได้ว่าแนวคิดราชาชาตินิยมในประวัติศาสตร์ไทยนั้น ได้ครอบงำระบบความคิดความเชื่อ และหล่อหลอมให้เกิดการเทิดทูนเกี่ยวกับสถาบันหลักของชาติ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อยู่เป็นนิจ โดยสิ่งหนึ่งที่จะเป็นตัวปลุกฝังแนวคิดและอุดมการณ์แนวคิดราชาชาตินิยมให้เกิดขึ้นได้นั้นก็คือ แบบเรียนหรือหนังสือเรียนนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้เองผู้วิจัยจึงทำการศึกษาแนวคิดราชาชาตินิยมที่ปรากฏในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย จาก 3 สำนักพิมพ์ ประกอบด้วย สำนักพิมพ์ของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักพิมพ์วัฒนาพานิชและสำนักพิมพ์สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ ซึ่งหนังสือจากสำนักพิมพ์ดังกล่าวเป็นแบบเรียนที่โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งยังเป็นที่นิยมสำหรับอ่านทบทวนของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา และใช้ในการทดสอบการศึกษาระดับชาติ (O-net) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อีกด้วย โดยใช้กรอบแนวคิดราชาชาตินิยมในการศึกษาวิจัย

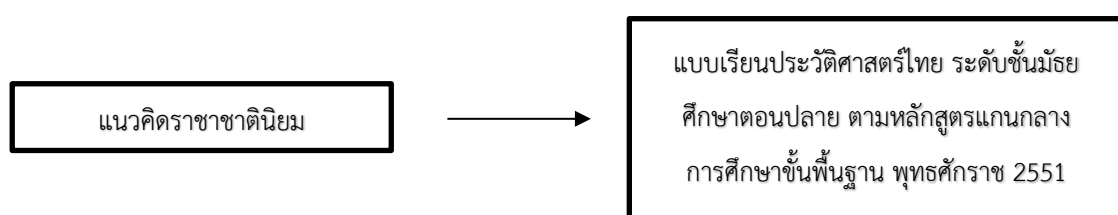
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดราชาชาตินิยมที่ปรากฏในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดราชาชาตินิยมที่ปรากฏในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ราชาชาตินิยมแบบดั้งเดิม (Royal Nationalism) คือแนวคิดที่ส่งเสริมและยกย่องสถาบันพระมหากษัตริย์หรือผู้นำประเทศ ผู้มีส่วนสำคัญในการสร้างชาติบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่น รวมทั้งกอบกู้เอกราชจากอริราชศัตรู ทำให้บ้านเมืองมีความเจริญและพัฒนาทัดเทียมนานาอารยประเทศ.
2. ราชาชาตินิยมสมัยใหม่ (Neo-Royal Nationalism) คือแนวคิดที่ส่งเสริมและยกย่องสถาบันพระมหากษัตริย์หรือผู้นำประเทศ มีอำนาจและมีความเป็นสมมติเทพอย่างสมบูรณ์ รวมทั้งยังเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีความเป็นประชาธิปไตยและรับใช้ประชาชน

กรอบความคิดที่ใช้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการศึกษาของวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์แนวคิดราชาชาตินิยมในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์แนวคิดราชาชาตินิยมที่ปรากฏในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากหนังสือเรียน 3 เล่ม จำนวน 3 สำนักพิมพ์ เนื่องจากแบบเรียนดังกล่าวเป็นแบบเรียนที่โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งยังเป็นที่ยอมรับสำหรับอ่านบทพจน์ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กำหนดแบบเรียนที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 เล่ม โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกแบบเรียนดังนี้ 1) เป็นแบบเรียนที่ใช้ในสถานศึกษาทั่วไป 2) มีขอบเขตของเนื้อหาตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 3) ข้อมูลมีความชัดเจน และมีการอ้างอิงอย่างถูกต้อง 4) มีส่วนประกอบของหนังสือเรียน เช่น สารบัญ ดัชนี บรรณานุกรม อภิธานศัพท์ ครบถ้วน และมีลักษณะรูปเล่มกะทัดรัดคุณภาพของการพิมพ์เชื่อถือได้ และ 5) หนังสือได้รับการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการ
2. สร้างเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์ความเป็นราชาชาตินิยมในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6
3. วิเคราะห์เนื้อหาในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดราชาชาตินิยม
4. วิเคราะห์เนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดราชาชาตินิยม โดยอาศัยกรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษาเอกสาร
5. บันทึกสาระสำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์แบบเรียน ลงในแบบวิเคราะห์ความเป็นราชาชาตินิยมในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย
6. นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์แบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ของแต่ละสำนักพิมพ์ มาสรุปแนวคิดราชาชาตินิยมที่ปรากฏในแบบเรียน
7. อภิปรายผลการวิเคราะห์ความเป็นราชาชาตินิยมในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โดยอ้างอิงจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

ผลจากการวิเคราะห์ แนวคิดราชาชาตินิยมที่ปรากฏในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า

1. แบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ของสำนักพิมพ์ ก. ปรากฏเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดราชาชาตินิยม ดังนี้ การสร้างบ้านแปงเมืองโดยพระมหากษัตริย์ผู้มีอำนาจ และพระปรีชาสามารถในการรวบรวมบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่น ปกครองบ้านเมืองตามหลักทศพิธราชธรรม และทรงเป็นธรรมราชา พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นดัง สมมติเทพ อวตารลงมาปราบทุกข์เข็ญของอาณาประชาราษฎร์ บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีต่อการเมืองการปกครองไทยแต่ละยุคสมัย โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาและวิกฤตการณ์ทางการเมืองในสมัยต่าง ๆ ด้วยพระบารมีของพระมหากษัตริย์ ไม่ว่าจะเป็น เหตุการณ์ รศ.112 เหตุการณ์ 14 ตุลาคม หรือแม้กระทั่งเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ การสร้างสรรค์บ้านเมืองให้มีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจผ่านพระราชพิธีและประเพณีสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยที่สถาบันพระมหากษัตริย์เข้ามามีบทบาทในการเจริญสัมพันธ์ไมตรีอย่างเด่นชัด อาทิ การเสด็จประพาสยุโรปของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์กับสังคมไทย อย่างเช่นที่กล่าวว่า “สถาบันพระมหากษัตริย์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการฟื้นฟูและสร้างสรรค์ประเพณีและวัฒนธรรมไทย รวมทั้งที่มาของประเพณี ๆ เรื่อง ล้วนมาจากสถาบันพระมหากษัตริย์เช่นเดียวกัน ” รวมทั้งการยกย่องสมาชิกพระราชวงศ์ในฐานะบุคคลผู้มีส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ไทย

2. แบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ของสำนักพิมพ์ ข. ปรากฏเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดราชาชาตินิยม ดังนี้ สถาบันพระมหากษัตริย์กับการพัฒนาชาติไทย ในฐานะผู้มีบทบาทในการดำรงรักษาเอกราชของชาติ ผู้มีส่วนในการสร้างสรรค์และดำรงรักษาวัฒนธรรมไทย ผู้มีบทบาทในการ

เป็นศูนย์รวมความสามัคคีของคนในชาติ รวมทั้งบทบาทในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ ในการสร้างสรรค์ชาติไทยตั้งแต่ในสมัยสุโขทัย จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ที่กล่าวถึงตั้งแต่การรวบรวมบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่น การปกครองบ้านเมืองด้วยหลักธรรม การส่งเสริมเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดีให้กับคนในชาติ รวมทั้งการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทย ที่กล่าวถึงยกย่องว่า การสร้างให้สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทย ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาที่คนอยุธยาร่วมมือกันสถาปนาสถาบันพระมหากษัตริย์ให้มีความเข้มแข็งและมีความศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพของอาณาประชาราษฎร์ โดยทั่วไป นอกจากนี้ยังนำเสนอการปฏิรูปบ้านเมืองในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้งการปฏิรูปบ้านเมืองและการปฏิรูปสังคม ที่กล่าวว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทำให้ประเทศมีความทันสมัย ทำให้ไทยรอดพ้นจากยุคจักรวรรดินิยมมาได้เพียงแต่ชาติเดียวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และยังส่งผลต่อความเจริญของประเทศไทยในปัจจุบัน

3. แบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ของสำนักพิมพ์ ค. ปรากฏเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดราชาชาตินิยม ดังนี้ ความเป็นมาของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยที่กล่าวถึง สถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะเป็นศูนย์กลางของสังคมไทย ที่ทรงเป็นประมุขของประเทศ และทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อันนำมาซึ่งความสงบสุขของอาณาประชาราษฎร์ กล่าวถึงบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในการปกป้องและรักษาเอกราชของชาติ ที่พระมหากษัตริย์มีปรีชาสามารถในการรวบรวมบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่นและปกครองบ้านเมืองตามหลักทศพิธราชธรรม รวมทั้งทรงมีส่วนในป้องกันกรรณการจากประเทศเพื่อนบ้านและชาติตะวันตก โดยชี้ให้เห็นตั้งแต่ในสมัยสุโขทัยที่พระมหากษัตริย์ทรงดำรงฐานะเสมือนบิดาที่ปกครองบุตร ต่อมาทรงเปลี่ยนสถานะเป็นธรรมราชา ที่ทรงใช้หลักธรรมในการปกครองบ้านเมือง ล่วงมาจนสมัยกรุงศรีอยุธยาและรัตนโกสินทร์ที่พระมหากษัตริย์ทรงดำรงฐานะสมมติเทพ ที่มีอำนาจสูงสุดและเป็นเจ้าชีวิตของทุกคนในแผ่นดิน ด้านการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติธรรมด้วยองค์เองเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ประชาชน และมีส่วนสำคัญในการทำนุบำรุงและส่งเสริมพระพุทธศาสนา ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจ ดังตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่พระราชทานโครงการในพระราชดำริ และแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน และด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังกล่าวถึงบทบาทของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีพระราชดำริในการปฏิรูปบ้านเมือง นำมาซึ่งความเจริญของบ้านเมืองที่ทัดเทียมกับประเทศในแถบตะวันตก นอกจากนี้ยังกล่าวถึงบทบาทของพระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายใน (สตรี) ที่มีบทบาทในการสร้างสรรค์บ้านเมืองให้มีความอยู่ดีกินดีตั้งแต่ด้านการปกป้องบ้านเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านการศึกษา อีกทั้งยังกล่าวถึงบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะบุคคลผู้มีส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ไทย

ตารางที่ 1 : แสดงสรุปแนวคิดราชาชาตินิยมที่ปรากฏในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

แนวคิดราชาชาตินิยมที่ปรากฏในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	
แนวคิดแบบราชาชาตินิยมแบบดั้งเดิม (Royal Nationalism)	- การสร้างบ้านแปลงเมืองโดยสถาบันพระมหากษัตริย์ - พระอัจฉริยภาพของสถาบันพระมหากษัตริย์ในการกอบกู้เอกราชและการธำรงรักษาอธิปไตยของชาติ - พระปรีชาสามารถในการปกครองบ้านเมืองตามหลักทศพิธราชธรรมและธรรมราชา - พระมหากรุณาธิคุณของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีต่อผู้คนต่างชาติเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร

แนวคิดราชาชาตินิยมที่ปรากฏในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	
	- พระราชอำนาจและพระบารมีของพระมหากษัตริย์ - การยกย่องสถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะวีรบุรุษและวีรสตรี
แนวคิดแบบราชาชาตินิยมแบบสมัยใหม่ (Neo - Royal Nationalism)	- พระราชอำนาจและพระบารมีของพระมหากษัตริย์ในฐานะทรงเป็นสมมติเทพ - บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจและความสามัคคีของคนในชาติ - พระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ในการปกป้องบ้านเมืองรวมทั้งการสร้างบ้านเมืองให้มีความเจริญทัดเทียมนานาชาติ - การยกย่องสถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะพระมหากษัตริย์นักประชาธิปไตยและรับใช้ประชาชน ผ่านการแก้ไขวิกฤตการณ์ของบ้านเมือง - พระมหากรุณาธิคุณของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีต่อการพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีแก่ประชาชนในประเทศ - พระอัจฉริยภาพของสถาบันพระมหากษัตริย์ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สร้างความมั่นคงในยุคปัจจุบัน - บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะมีส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ไทย

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ในภาพรวมของแต่ละสำนักพิมพ์ สรุปได้ว่าแบบเรียนส่วนใหญ่เน้นการปลูกฝังความคิดแบบราชาชาตินิยมให้กับผู้เรียน โดยจะเน้นเนื้อหาไปในแนวทางการปลูกฝังว่าสถาบันพระมหากษัตริย์คือศูนย์รวมจิตใจของคนในชาติ และทรงมีคุณูปการต่อคนในนานาปการ ไม่ว่าจะเป็นด้านการปกป้องเอกราชและสร้างบ้านเมืองให้มีความเจริญรุ่งเรืองตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของผู้นในชาติ ด้านการทํานุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและส่งเสริมพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ที่มีการยกย่องสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างมาก อย่างที่เห็นได้ชัดเจนนคือเหตุการณ์แก้ไขวิกฤตการณ์ทางการเมืองและการพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ทั้งนี้เป็นผลมาจากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำหนดให้ผู้เรียนต้องเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขทำให้เกิดการปลูกฝังความคิดต่อคนในสังคมไทยว่าพระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะประมุขของประเทศรวมทั้งเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทุกยุคทุกสมัย ทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์กลายเป็นที่เคารพสักการะของผู้คนอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่า แบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นการเขียนขึ้นที่แฝงด้วยคติทางการเมืองภายหลังการปฏิวัติ พ.ศ.2475 ที่ก่อนหน้าสถาบันกษัตริย์เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์กลายเป็นระบอบประชาธิปไตย ทำให้กลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองเก่าย่อมสูญเสียอำนาจ แต่อย่างไรก็ตามในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ก็ยังคงยกย่อง

พระราชอำนาจ พระราชกรณียกิจ และความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ในรูปแบบใหม่ สอดคล้องกับเกษียร เตชะพีระ และปณฺณ เทพนรินทร์ (2555) ที่กล่าวว่า ถ้าเทียบวัดพระราชอำนาจในปัจจุบันกับพม่าสังคมไทยปกครอง “เสมือนระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์” ซึ่งส่งผลให้การกำหนดโครงเรื่องหรือสาระสำคัญของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปรากฏ แนวคิด/อุดมการณ์ “ราชาชาตินิยม” คือ การอธิบายความหมายของประวัติศาสตร์ไทยผ่านเรื่องราวของพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์เป็นหลัก แม้กระทั่งการเปลี่ยนผ่านมาสู่ระบอบประชาธิปไตย แบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายยังได้สร้างวาทกรรมหรือความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะ “ตัวกลาง” ระหว่างความขัดแย้งในทางประชาธิปไตยหรือเหตุการณ์ทางการเมืองสำคัญ ๆ ของประเทศไทยอยู่เสมอ ๆ สอดคล้องกับงานของธงชัย วินิจจะกูล (2554: 56-65) ที่ได้กล่าวว่า ราชาชาตินิยมเป็นโครงเรื่อง (Plot) ทางประวัติศาสตร์แบบหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการกำหนดเนื้อหาประวัติศาสตร์ชาติ ประวัติศาสตร์ในฐานะเรื่องเล่าแห่งชาติ (National Narrative) โดยสร้างให้ “ราชา” กับ “ชาติ” เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมีอาจแยกขาดกันได้ นอกจากนี้ภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ยังมีกรรณการสร้างสถานะของพระมหากษัตริย์ให้กลายเป็น “นักประชาธิปไตย” จึงทำให้อุดมการณ์ราชาชาตินิยมปรากฏชัดขึ้นในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย เนื่องจากหลักสูตรการศึกษาตามทฤษฎีของนักวิชาการตะวันตกหลายคน เช่น E. Albery และ H. Harap (อ้างถึงในรุ่งนภา และคณะ, 2553: 7) ได้นิยามหลักสูตรแกนกลาง (Core Curriculum) ไว้ว่า เป็นหลักสูตรที่กำหนดสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคนในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่ดี และมีคุณภาพของชาติ และยังสอดคล้องกับแนวของนักทฤษฎีการศึกษาเชิงวิพากษ์ (ศิวรักษ์ ศิวารมย์, 2551: 85-86) ที่มองว่า หลักสูตรการศึกษา คือ เนื้อหาความรู้ที่ผ่านการเรียงลำดับก่อนหลังของเนื้อหา ให้มีความต่อเนื่องและสอดคล้องกันไปจนจบหลักสูตร เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้และความทรงจำทางวัฒนธรรม ที่รัฐต้องการให้รับรู้และจดจำไปสู่ผู้เรียนหลักสูตรนั้น ๆ ทำให้ผู้เรียนจดจำความรู้และความทรงจำนั้นไปตลอดชีวิต ทั้งนี้เป็นไปตามที่ Louis Althusser นักคิดชาวฝรั่งเศส (อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, 2559) ที่กล่าวถึงการศึกษาว่า เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้และอุดมการณ์ของรัฐ และสอดคล้องกับธงชัย วินิจจะกูล (2554: 65) ที่มองว่า การเขียนประวัติศาสตร์แบบไทย คือ การเขียนประวัติศาสตร์จากการชำระพงศาวดารเป็นการเขียนประวัติศาสตร์แบบคัมภีร์ ที่ไม่เน้นการตั้งคำถามและการวิเคราะห์ ซึ่งทำให้ประวัติศาสตร์ไทยกลายเป็นยากล่อมประสาทของประวัติศาสตร์ราชาชาตินิยมไทย เป็นประวัติศาสตร์แบบที่คนไทยคาดหวัง ทำให้ขาดการคิด การตั้งคำถาม การวิเคราะห์ การวิพากษ์วิจารณ์ กลายเป็นประวัติศาสตร์แบบไม่ต้องคิดและกลายเป็นจารีตประเพณีต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ ฉะนั้นเครื่องมือสำคัญของรัฐในการสร้างอุดมการณ์ชาตินิยมตามที่กล่าวไปข้างต้นนั้น คือ แบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทย ที่เป็นตามการศึกษาของธงชัย วินิจจะกูล (2554: 59) ที่พบว่าประวัติศาสตร์แม่บทแบบราชาชาตินิยม เป็นเรื่องเล่าแบบสมัยใหม่ ว่าด้วยการต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติภายใต้การนำของพระมหากษัตริย์ มักมีโครงเรื่องง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน นั่นคือ ถูกต่างชาติคุกคาม พระมหากษัตริย์ที่ปรีชาสามารถ ทรงนำการต่อสู้จนกระทั่งกอบกู้ รักษาเอกราชไว้ได้ มีสันติสุขเจริญรุ่งเรืองดังแต่ก่อน

นอกจากการแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จะสะท้อนความเป็นราชาชาตินิยมแล้ว ยังสะท้อนความเป็นชาตินิยมที่นำไปสู่ความคลั่งชาติหรืออคติระหว่างชาติได้ดังที่เสกสรรค์ ประเสริฐกุล (อ้างถึงในวิวิธรรณ รักถิ่นกำเนิด, 2557) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ที่สอนกันอยู่มีส่วนสร้างความเข้าใจผิดต่อประเทศเพื่อนบ้านจนกลายเป็นอคติระหว่างชนชาติในที่สุด เป็นต้น หรือแม้กระทั่งเรื่องราวของการทำสงครามยุทธหัตถีระหว่างอยุธยา กับหงสาวดีในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชนั้น ในหนังสือแบบเรียนประวัติศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จะเป็นไปในทางเดียวกันคือ การสะท้อนถึงการกอบกู้เอกราชจากหงสาวดีหรือพม่า แต่ สุเนตร ชุตินธรานนท์ (อ้างถึงในวิวิธรรณ รักถิ่นกำเนิด, 2557) กล่าวว่า “ระบอบราชกรณียกิจที่สมเด็จพระนเรศวรฯ กระทำคือการไม่ยอมรับสถานะของพม่า ซึ่งขณะนั้นมีสถานะเป็นราชาเหนือราชาทั้งหลาย ไม่ใช่การกู้เอกราชในความหมายของการต่อสู้เพื่อให้หลุดพ้นจากการปกครองของเจ้าอาณานิคม เพราะในขณะนั้นอยุธยายังมีกษัตริย์ปกครอง” และในแบบเรียน

ประวัติศาสตร์ไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ก็ยังปรากฏการเขียนประวัติศาสตร์การตีความแบบราชาชาตินิยมที่สร้างผลกระทบเชิงอคติต่อประเทศเพื่อนบ้านเป็นอย่างมากซึ่งเป็นไปตามงานเขียนของ ธงชัย วินิจจะกูล (2554: 56 - 65) ที่สะท้อนว่า สยามไม่เคยเสียดินแดน สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นความพ่ายแพ้ต่อชาติตะวันตกในการแข่งขันผนวกดินแดนเข้ามาเป็นของตนเองให้ได้มากที่สุด เหตุที่ประวัติศาสตร์ไทยอธิบายว่าไทยเสียดินแดนให้ชาติตะวันตกเป็นผลจากการเขียนประวัติศาสตร์แบบราชาชาตินิยม ซึ่งสอดคล้องกับสุจิตต์ วงษ์เทศ (2557) ที่กล่าวว่า “ประวัติศาสตร์แห่งชาติของไทยไม่ยอมรับความจริง จึงมองข้ามข้อมูล ด้วยอคติทางชาติพันธุ์”

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาต่อยอดในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ในทุกสำนักพิมพ์แล้วทำการสังเคราะห์ข้อมูลในเชิงประวัติศาสตร์ราชาชาตินิยม
2. ควรมีการศึกษาต่อยอดในประเด็นแนวคิด “ชาตินิยมใหม่” ที่ปรากฏใน “คำประกาศแห่งยุคสมัย” เมื่อ พ.ศ.2543 เพื่อการศึกษาความสอดคล้องของประวัติศาสตร์ไทยกับความเป็นชาตินิยมใหม่
3. ครูผู้สอนหรือบุคลากรทางการศึกษาที่นำแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ควรมีการศึกษาถึงแนวคิดราชานิยมที่ปรากฏในแบบเรียน เพื่อสร้างการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ให้ถูกต้องก่อนการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2559). **อุดมการณ์และกลไกทางอุดมการณ์รัฐ**. กรุงเทพฯ: โครงการหนังสือเล่ม สถาบันวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ
- _____. (2553). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เล่ม 1 ประวัติศาสตร์ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว
- เกษียร เตชะพีระ และปลุณ เทพนรินทร์. (2555). **นิทานประชาธิปไตยไทย : ตำนานฐานรากของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข**. สืบค้นจาก https://issuu.com/textbookproject/docs/kasian?fbclid=IwARXirQBfeolVqOi3f5CGxS_uCA2V9MplUGf_PK_3M-RBaweQwP1T18
- ณรงค์ พ่วงพิศ, วุฒิชัย มูลศิลป์. (2552). **หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์ไทย ม.4-6**. กรุงเทพฯ: ไทยร่มเกล้า จำกัด
- ธงชัย วินิจจะกูล. (2544). “ประวัติศาสตร์ไทย แบบราชาชาตินิยม: จากยุคอาณานิคมอำพราง สู่ราชาชาตินิยมใหม่หรือลัทธิเสด็จพ่อของกรรมพิไทยในปัจจุบัน”. *ศิลปวัฒนธรรม*. 23(1). 56-65.
- นิภา แยมวจิ. (2552). **สพฐ. ปรับหลักสูตรและปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ไทย**. สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=11484&Key=hotnews>
- ปลุณ เทพนรินทร์. (2556). **การก่อตัวของอุดมการณ์ราชาชาตินิยม 2490-2510**. *วารสารธรรมศาสตร์*. 32(1). 1-34.
- ไพฑูรย์ มีกุลและคณะ. (2551). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ไทย ม.4-6**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วัฒนาพานิช
- รวีวรรณ รักถิ่นกำเนิด. (2552). **สำรวจแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย เมื่อ ‘ชาติ’ เป็นเครื่องมือทางการเมือง**. สืบค้นจาก <https://www.tcijthai.com/news/2014/02/scoop/5154>

เอกสารอ้างอิง

- รุ่งนภา นุตราชวงศ์และคณะ. (2553). รายงานการวิจัยนำร่องการใช้หลักสูตร หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 25-46.
- วงศ์เดือน นาราสังข์. (2550). ประวัติศาสตร์:วิธีการและพัฒนาการ. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ธีรจุฑา เมฆิน. (2558). แนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมที่ปรากฏในนวนิยายของทมยันตี. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. 6(1-2).
- ศิวลักษณ์ ศิวารมย์. (2551). สังคมศาสตร์การศึกษา. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.
- สิทธิชัย สุขชะตะ, ณัฐวีร์ บุญนาค. (2558). การวิเคราะห์วาทกรรมชาตินิยมในแบบเรียนสังคมศึกษาและประวัติศาสตร์ ไทย. วารสารสหวิทยาการวิจัย:ฉบับบัณฑิตศึกษา. 4(1). 126-137.

การยกระดับด่านชายแดนต่อการเชื่อมโยงเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้กับราชอาณาจักรกัมพูชา

The Enhancement of the Border Checkpoints as the linkage of the Border Economic Cities Southern-Northeast Sub-region toward the Kingdom of Cambodia

สุรชาติ พันธ์เวสสกุล¹

บทคัดย่อ

ผลจากทำเลที่ตั้งที่มีศักยภาพของประเทศไทยส่งผลให้มูลค่าของการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะมูลค่าการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนของประเทศไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา ถือได้ว่าการขยายตัวมากที่สุดกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งหมดในภาพรวม และยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยแนวชายแดนด้านอีสานใต้มีจุดผ่านแดนถาวรและจุดผ่อนปรนการค้าชายแดนถึง 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ จึงควรมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน หลังการเปิดอาเซียน และความสามารถในการเข้าถึงเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้กับราชอาณาจักรกัมพูชาจากโครงข่ายถนนในปัจจุบัน โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) วิเคราะห์โครงข่าย (Network analysis) พังค์ชันเขตการบริการ (Service area)

ผลการศึกษาพบว่า 1) การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่ป่าไม้ และพื้นที่อื่นๆ ในเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้ภายหลังการเปิดอาเซียน มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่พื้นที่อุตสาหกรรมและคลังสินค้า และพื้นที่ชุมชนเมืองและสิ่งปลูกสร้าง มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดด และ 2) การเชื่อมโยงด้านถาวรและจุดผ่อนปรนการค้าชายแดนของเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้ คือ ถนนหมายเลข 24 โดยผ่านถนนสายรองและสายย่อยของจังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์-ศรีสะเกษ ผ่านไปยังราชอาณาจักรกัมพูชา คือถนนหมายเลข 6 ซึ่งเป็นระเบียบเศรษฐกิจได้ และเป็นเส้นทางเพื่อเดินทางสู่เมืองสำคัญคือ เมืองเสียมราฐ เมืองมรดกโลกทางประวัติศาสตร์ และกรุงพนมเปญ เมืองหลวงของราชอาณาจักรกัมพูชา เพื่อการเดินทางและการขนส่งสินค้า โดยโครงข่ายการเชื่อมโยงเมืองอยู่ระยะทางไม่เกิน 150 กิโลเมตร ซึ่งสั้นกว่าระยะจากด่านชายแดนภาคตะวันออกของไทยที่ต้องใช้ระยะมากกว่า 200 กิโลเมตรในการเดินทางถึงเมืองเสียมราฐ

คำสำคัญ: การยกระดับด่านชายแดน เมืองเศรษฐกิจชายแดน อนุภูมิภาคอีสานใต้ การค้าชายแดน

Abstract

As result of the potential location of Thailand, it has effected to increase the value of border trade with neighboring countries, especially the Kingdom of Cambodia. It had the greatest expansion and continue to increase in whole border trade of Thailand. With the Southern-Northeast Sub-region border, there were 2 permanent borders checkpoints and 1 temporary custom and border protection offices in 3 provinces; Burirum, Surin, and Srisaket. Hence, after the ASEAN opened, aim to study in landuse of Border Economic Cities (Burirum-Surin-Srisaket) change and to find a service area from present network with the Kingdom of

¹ อาจารย์ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Cambodia. The methodology used Geographic Information System (GIS) analysis the road network and service area.

The results showed that 1) the landuse of forest areas and misscellonus areas had trend to decreas. In industrial and warehouse areas and urban and communities. 2) the permanent borders checkpoints and temporary custom and border protevtion offices was the main road No. 24 in Thailand through the sub-road of Buriram-Surin-Sisaket province passed to the main road no. 6 of the Kingdom of Cambodia which is the Southern Economic Corridor and the path of travel. To the important cities were Siam Reap, the World heritage city and Phnom Penh, the capital city of Cambodia. By linkage network has exceeding 150 kilometers which shorter than the distance from Eastern border of Thailand that requires more than 200 kilometers to Siam Reap.

Keywords: Enhancement of the border checkpoints, border economic cities, Southern-northeast sub-region, Border trade

บทนำ

ผลจากความเป็นภูมิภาคอาเซียนทำให้ตลาดของทั้งภูมิภาคกลายเป็นตลาดเดียวกัน คือมีระบบเศรษฐกิจร่วมกันโดยผ่านโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมโยงถึงกันอย่างสะดวก ประเทศไทยมีความได้เปรียบจากทำเลที่ตั้ง เป็นผลให้เกิดศักยภาพต่อการลงทุนและโลจิสติกส์ ปรากฏให้เห็นเด่นชัดจากมูลค่าของการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่เพิ่มสูงขึ้น อาทิ มูลค่าการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนของประเทศไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชาที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก พ.ศ. 2560 ถึงร้อยละ 21.89 คิดเป็นมูลค่า 22,140.24 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2562 (เดือนมกราคม) นับเป็นการขยายตัวด้านการค้าชายแดนที่มากที่สุดในปีที่ผ่านมาในภาพรวมทั้งหมด (กองความร่วมมือการค้าและการลงทุน, 2562) เพราะประเทศไทยมีระยะทางติดต่อถึง 803 กิโลเมตร มีด่านถาวรที่สามารถส่งสินค้าออกไปยังราชอาณาจักรกัมพูชาได้ถึง 6 แห่ง ในจังหวัดสระแก้ว จันทบุรี ตราด สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และในอนาคตแห่งที่ 7 จากการยกระดับด่านผ่อนปรนการค้าชายแดนจังหวัดบุรีรัมย์ จึงไม่ควรละเลยตลาดการค้าในราชอาณาจักรกัมพูชาที่ยังเคยเป็นตลาดการค้าเก่าแก่ของไทย สินค้าอุปโภคบริโภคส่วนใหญ่ของประเทศไทยยังคงครองตลาด ถึงแม้ว่าจะมีราคาสินค้าสูงกว่าสินค้าจากสาธารณรัฐประชาชนจีนและเวียดนาม เพราะสินค้าไทยยังคงความมีคุณภาพมากกว่า (ปิยนุช ผิวเหลือง, 2560 : ออนไลน์) รูปแบบการค้ามีทั้งแบบซื้อขายระหว่างคนในพื้นที่อาศัยบริเวณจังหวัดชายแดน และระหว่างผู้ประกอบการจากส่วนกลางและที่อื่นๆ ประกอบกับฝั่งราชอาณาจักรกัมพูชา มีนโยบายเปิดเสรีทางการค้าเพื่อดึงดูดการลงทุนจากทั่วโลก ดังตัวอย่างการให้เปิดบ่อนคาสิโนอย่างเป็นทางการ และเพื่อเป็นการรองรับการเติบโตและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ จึงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสร้างถนน ทางด่วน สะพาน สนามบินแห่งใหม่ในเสียมราฐ และกิจการด้านพลังงานขนาดใหญ่ ในราชอาณาจักร ซึ่งมีการลงทุนร้อยละ 44 จากกลุ่มทุนจากสาธารณรัฐประชาชนจีน คิดเป็นมูลค่า 1.92 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (นับตั้งแต่ พ.ศ. 2537-2557) (โพสท์ทูเดย์, 2560 : ออนไลน์)

จากสถานการณ์ดังกล่าวเพื่อส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและราชอาณาจักรกัมพูชาอย่างเป็นรูปธรรมเพิ่มขึ้น และให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจของเมืองหน้าด่านชายแดนไทย-กัมพูชา ประเทศไทยได้มีแนวทางส่งเสริมและแนวทางปฏิบัติหลายวิธี อาทิ กรมการค้าต่างประเทศได้จัดงานหุ้นส่วนเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชาขึ้น (25-26 กุมภาพันธ์ 2562) เพื่อจับคู่ธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการของทั้งสองประเทศในธุรกิจกลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม (รวมอาหารเสริม) กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค (รวมสินค้าสุขภาพและความงาม) กลุ่ม

เครื่องจักรกลการเกษตรและผลิตภัณฑ์ และกลุ่มยานยนต์ และอะไหล่ (โพสต์ทูเดย์, 2562 : ออนไลน์) รวมถึงการผลักดันให้เกิดการขยายการค้าขายแดนด้านอีสานได้เพิ่มขึ้นด้านตะวันออกเพราะพื้นที่อีสานใต้มีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบต่อเนื่องกันตั้งแต่บุรีรัมย์-สุรินทร์-ศรีสะเกษ และสามารถเชื่อมต่อออกสู่เวียดนามได้ในระยะใกล้ (เปิยาณี รุ่งรัตน์รัชชัย และยงยุทธ สถานพงษ์, 2553 : ออนไลน์) และสามารถเข้าถึงเมืองหลักของราชอาณาจักรกัมพูชาอย่างเสียมราฐได้สะดวกและเป็นระยะทางสั้นกว่าช่องทางด้านตะวันออกของประเทศไทย โดยมีระยะทาง 135 กิโลเมตร (จากด่านช่องสะงำ) และ 170 กิโลเมตร (จากด่านช่องจอม)

ดังนั้น การยกระดับด้านบริเวณพื้นที่เมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้ จากด่านผ่อนปรนการค้าขายแดนให้เป็นด่านถาวรสามารถส่งออกสินค้า บริเวณด่านช่องสายตะกู ตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเชื่อมบ้านจู้โกก อำเภอบันเตียอำปิล จังหวัดอุดรธานี ราชอาณาจักรกัมพูชา (สุรัชย์ พิรักษา, 2559 : ออนไลน์ และ พิกุล แก้วหา วงษ์, 2559 : ออนไลน์) บริเวณด่านช่องสะงำ ตำบลไพรพัฒนา อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อเชื่อมกับบ้านจวม อำเภอลองเวง จังหวัดอุดรธานี ราชอาณาจักรกัมพูชา และมีความพยายามในการเจรจาเพื่อให้เกิดการเปิดจุดผ่อนปรนบริเวณอำเภอบุนหาย จังหวัดศรีสะเกษ เชื่อมกับอำเภอดรอปึงปราสาท จังหวัดอุดรธานี ราชอาณาจักรกัมพูชา (เสริมพงษ์ ทองสัมฤทธิ์, 2558 : ออนไลน์) รวมถึงการรื้อฟื้นแนวคิดเขตเศรษฐกิจพิเศษกาบเชิง เพื่อยกระดับศักยภาพของด่านช่องจอม บ้านด่านพัฒนา ตำบลด่าน อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ เชื่อมกับบ้านโอรเสม็ด อำเภอสำโรง จังหวัดอุดรธานี (นพรัตน์ กิ่งแก้ว, 2559 : ออนไลน์) เป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับประเทศไทยในการแข่งขันในอาเซียน

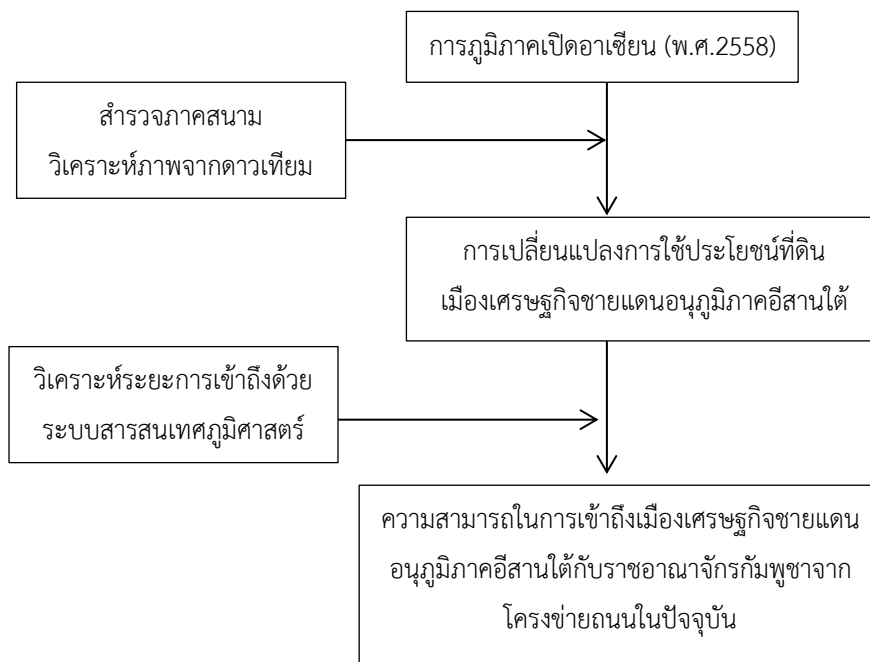
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้หลังการเปิดอาเซียน
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการเข้าถึงเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้กับราชอาณาจักรกัมพูชาจากโครงข่ายถนนในปัจจุบัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้ที่มีอาณาเขตติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา และเป็นจุดผ่านแดนถาวรหรือจุดผ่อนปรนการค้าขายแดนกับราชอาณาจักรกัมพูชา ดังนี้ (ภาพที่ 2)
 - 1.1 จังหวัดบุรีรัมย์ คือ ด่านช่องสายตะกู ตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด เป็นจุดผ่อนปรนการค้าขายแดน
 - 1.2 จังหวัดสุรินทร์ คือ ด่านช่องจอม บ้านด่านพัฒนา ตำบลด่าน อำเภอกาบเชิง เป็นด่านถาวร
 - 1.3 จังหวัดศรีสะเกษ คือ ด่านช่องสะงำ ตำบลไพรพัฒนา อำเภอกุสิงห์ เป็นด่านถาวร
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้ ด้วยภาพจากดาวเทียม Landsat 5 และ Landsat 8 และสำรวจภาคสนาม เพื่อหาความสามารถในการเข้าถึงเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้กับราชอาณาจักรกัมพูชาจากโครงข่ายถนนในปัจจุบัน
3. ขอบเขตด้านเวลา แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ก่อนการเปิดภูมิภาคอาเซียน จำนวน 2 ช่วงเวลา คือ พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2555 และหลังการเปิดภูมิภาคอาเซียน คือ พ.ศ. 2560

กรอบความคิดที่ใช้วิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูลในการวิจัย

1.1 เอกสาร ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1.1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ลักษณะทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม บริเวณเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.1.2 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาการค้าชายแดนของประเทศไทย จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.1.3 ข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียม Landsat 5 และ Landsat 8 เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนี้ 1) ก่อนการเปิดภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ ภาพจากดาวเทียม Landsat 5 วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2545 และ ภาพจากดาวเทียม Landsat 5 วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2555 และ 2) หลังการเปิดภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ ภาพจากดาวเทียม Landsat 8 วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2560

1.2 ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม บริเวณด่านถาวรและจุดผ่อนปรนการค้าชายแดนตามแนวชายแดน บริเวณอนุภูมิภาคอีสานใต้ของประเทศไทย เพื่อหาเส้นทางในการเข้าถึงด่านชายแดน และเพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงกับข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ประสาน สืบค้น ติดต่อขอเอกสาร ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : แสดงการเก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษา

พื้นที่	วันที่เก็บข้อมูล	หน่วยงาน
จังหวัดบุรีรัมย์	23 พฤษภาคม 2561	เทศบาลตำบลจันทบเพชร
		สำนักงานพาณิชย์จังหวัดบุรีรัมย์
		สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดบุรีรัมย์
		สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดบุรีรัมย์
จังหวัดสุรินทร์	21 พฤษภาคม 2561	เทศบาลตำบลด่าน
		สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสุรินทร์
		สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์
		สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสุรินทร์
		สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุรินทร์
		ด่านศุลกากรช่องจอม
จังหวัดศรีสะเกษ	22 พฤษภาคม 2561	องค์การบริหารส่วนตำบลไพรพัฒนา
		สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดศรีสะเกษ
		สำนักงานพาณิชย์จังหวัดศรีสะเกษ
		สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ

2.2 ดำเนินการจัดกระทำข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียม Landsat 5 คือ ก่อนการเปิดภูมิภาคอาเซียน จำนวน 2 ช่วงเวลาคือ พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2555 และหลังการเปิดภูมิภาคอาเซียน คือ พ.ศ. 2560

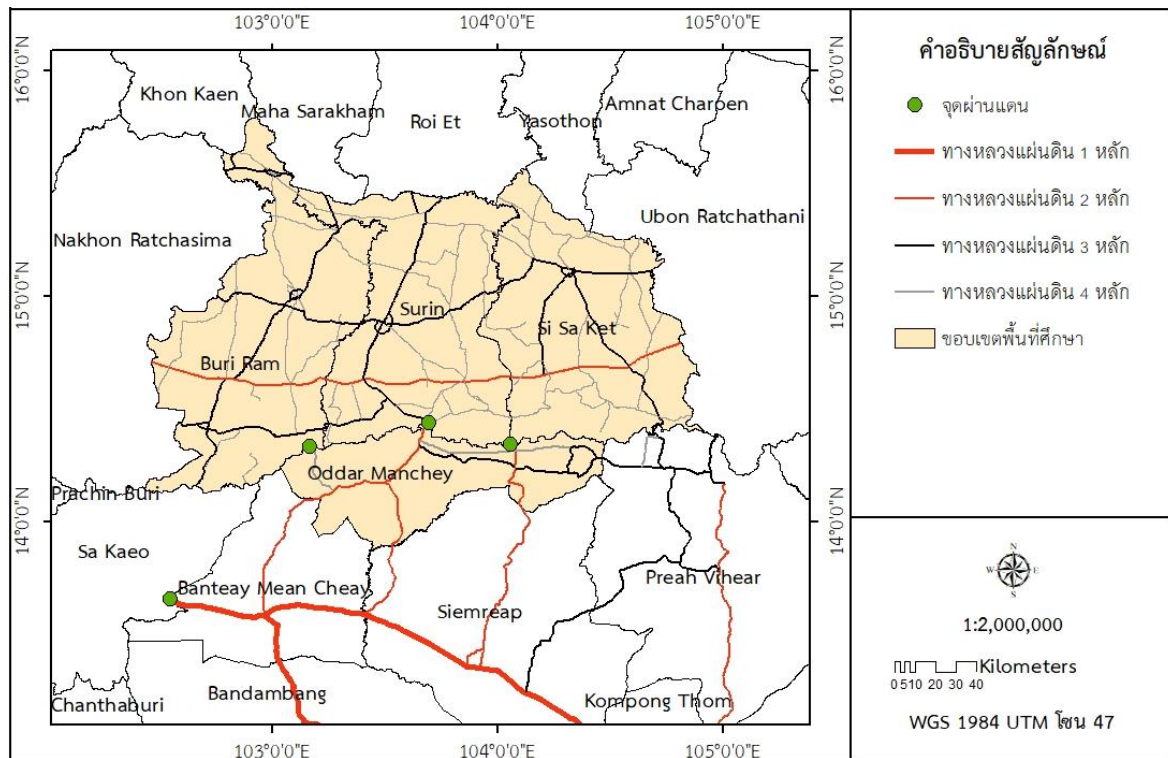
2.3 งานสำรวจและเก็บข้อมูลในภาคสนาม และตรวจสอบความถูกต้องจากการตีความและวิเคราะห์ข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียมในพื้นที่จริง

3. การจัดทำฐานข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้ เช่น ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม มาเป็นหลักในการจัดทำข้อมูล โดยนำมาจัดระบบ ตรวจสอบ และเชื่อมโยงกับข้อมูลภาคสนาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

4.1 วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้ใน 3 ช่วงเวลา เพื่อวิเคราะห์พื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงของการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละประเภทในแต่ละช่วงเวลา ด้วยวิธีผสม. สีเท็จ เพื่อเน้นคุณลักษณะของการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีความแตกต่างกันให้เด่นออกมาในช่วงคลื่นที่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า

4.2 วิเคราะห์หาความสามารถในการเข้าถึงเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้กับราชอาณาจักรกัมพูชาด้วยโครงข่ายถนนในปัจจุบัน ด้วยการวิเคราะห์โครงข่าย (Network analysis) บนระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) เป็นการวิเคราะห์เส้นทางที่เชื่อมจากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่งที่มีลักษณะเป็นโครงข่ายเชิงพื้นที่ ภายใต้การกำหนดการใช้พื้นที่ให้บริการที่ขึ้นกับระยะทางและระยะเวลาในการเดินทาง เพื่อหาเขตการบริการ (Service area) ซึ่งเป็นการคำนวณหารัศมีบริการจากด่านชายแดน โดยควบคุมด้วยข้อจำกัดด้านระยะเวลาในการเคลื่อนที่ไปบนถนนจริง เพื่อหาเขตบริการทั้งภายในพื้นที่และนอกพื้นที่ด่านชายแดนในระยะเวลาและระยะทางที่กำหนดบนโครงข่ายถนน คือระยะทางเข้าถึงเป็น 3 ช่วงระยะทางคือ 100 กิโลเมตร, 150 กิโลเมตร และ 200 กิโลเมตร อยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์เลือกเส้นทางที่สั้นที่สุดหรือคุ่มค่าที่สุด

ภาพที่ 2 พื้นที่ศึกษา

ผลการวิจัย

จากการสำรวจและเก็บข้อมูลในภาคสนาม พบว่า พื้นที่ศึกษาเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้ มีพื้นที่รวม 27,261.99 ตารางกิโลเมตร ทั้ง 3 จังหวัดนี้มีอาณาเขตเชื่อมต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี โดยใช้เวลาเพียง 30 นาที เมืองเสียมราฐ โดยใช้เวลาเพียง 1.30-2 ชั่วโมง และใช้ระยะเวลา 5 ชั่วโมงสามารถเดินทางโดยรถยนต์สู่กรุงพนมเปญ เมืองหลวงของราชอาณาจักรกัมพูชา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. จังหวัดบุรีรัมย์ มีขนาดพื้นที่มากที่สุดคือ 10,298.04 ตารางกิโลเมตร สามารถเชื่อมโยงสู่ราชอาณาจักรกัมพูชาโดยผ่านด่านช่องสายตะกู ที่บ้านสายโท 6 ได้ ตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด อยู่ตรงข้ามช่องจูปโกก อำเภอบันเตียอำปิล จังหวัดอุดรธานี เมื่อ พ.ศ. 2545 ได้รับการยกระดับจุดผ่อนปรนการค้า มีเวลาเปิด-ปิดตั้งแต่ 8.00-15.00 น. เฉพาะวันศุกร์ถึงวันอาทิตย์ (3 วัน/สัปดาห์) และห่างจากชายแดนราชอาณาจักรกัมพูชา 2 กิโลเมตร แต่อนุญาตให้มีการผ่านแดนได้เฉพาะคนไทยเท่านั้น

2. จังหวัดศรีสะเกษ มีขนาดพื้นที่จำนวน 8,839.90 ตารางกิโลเมตร สามารถเชื่อมโยงสู่ราชอาณาจักรกัมพูชาโดยผ่านด่านช่องสะง่า ที่ตำบลไพรพัฒนา อำเภอภูสิงห์ เปิดเป็นจุดผ่านแดนถาวรตั้งแต่ พ.ศ. 2546 มีเวลาเปิด-ปิดตั้งแต่ 8.00-22.00 น. อยู่ตรงข้ามอำเภออัลลองเวง จังหวัดอุดรธานี

3. จังหวัดสุรินทร์ มีขนาดพื้นที่จำนวน 8,124.06 ตารางกิโลเมตร สามารถเชื่อมโยงสู่ราชอาณาจักรกัมพูชาโดยผ่านด่านช่องจอม ที่บ้านด่านพัฒนา ตำบลด่าน อำเภอกาบเชิง มีระยะทางห่างจากอำเภอเมืองจังหวัดสุรินทร์ 69 กิโลเมตร และห่างจากชายแดนราชอาณาจักรกัมพูชา 1.2 กิโลเมตร มีลักษณะเป็นแนวช่องเขาของเทือกเขาพนมดงรัก อยู่ตรงข้ามบ้านโอรเสม็ด อำเภอสำโรง จังหวัดอุดรธานี เปิดดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2520 และปิดดำเนินการเนื่องจากสงครามในราชอาณาจักรกัมพูชา และเปิดดำเนินการอีกครั้ง พ.ศ. 2542 มีสถานะเป็นจุดผ่านแดนถาวร มีเวลาเปิด-ปิดตั้งแต่ 8.00-22.00 น. ของทุกวัน

1. การใช้ประโยชน์ที่ดินเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้ พบดังนี้

พ.ศ. 2545 พบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุด ร้อยละ 73.02 (19,906.65 ตารางกิโลเมตร) รองลงมาคือ พื้นที่ป่าไม้ ร้อยละ 18.96 (5,170.10 ตารางกิโลเมตร) พื้นที่อื่นๆ ร้อยละ 3.80 (1,034.75 ตารางกิโลเมตร) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง ร้อยละ 2.93 (797.94 ตารางกิโลเมตร) พื้นที่แหล่งน้ำ ร้อยละ 1.29 (351.81 ตารางกิโลเมตร) และพื้นที่อุตสาหกรรมและคลังสินค้า ร้อยละ 0.005 (0.75 ตารางกิโลเมตร) ของพื้นที่ศึกษาทั้งหมด (ตารางที่ 2 และภาพที่ 3)

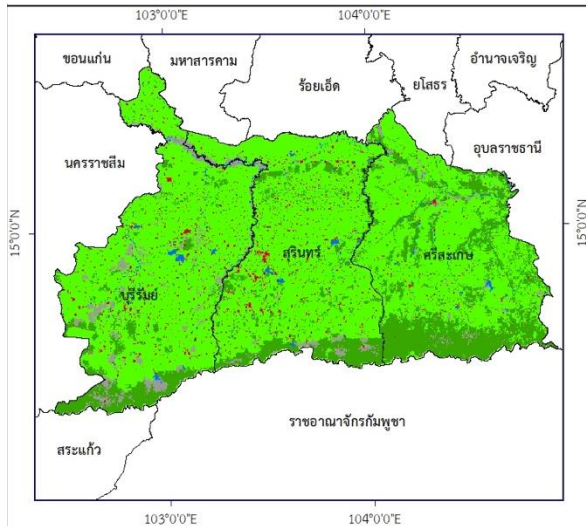
พ.ศ. 2555 พบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุด ร้อยละ 76.87 (20,956.45 ตารางกิโลเมตร) เช่นเดียวกับ พ.ศ. 2545 รองลงมาคือ พื้นที่ป่าไม้ ร้อยละ 10.56 (2,879.13 ตารางกิโลเมตร) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง ร้อยละ 6.12 (1,669.25 ตารางกิโลเมตร) พื้นที่แหล่งน้ำ ร้อยละ 3.14 (856.06 ตารางกิโลเมตร) พื้นที่อื่นๆ ร้อยละ 3.19 (869.87 ตารางกิโลเมตร) และพื้นที่อุตสาหกรรมและคลังสินค้า ร้อยละ 0.11 (31.23 ตารางกิโลเมตร) ของพื้นที่ศึกษาทั้งหมด (ตารางที่ 2 และภาพที่ 4)

พ.ศ. 2560 พบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุด ร้อยละ 76.88 (20,959.92 ตารางกิโลเมตร) เช่นเดียวกับ พ.ศ. 2555 รองลงมาคือ พื้นที่ป่าไม้ ร้อยละ 10.33 (2,815.80 ตารางกิโลเมตร) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง ร้อยละ 6.44 (1,756.47 ตารางกิโลเมตร) พื้นที่แหล่งน้ำ ร้อยละ 3.24 (882.72 ตารางกิโลเมตร) พื้นที่อื่นๆ ร้อยละ 2.95 (803.35 ตารางกิโลเมตร) และพื้นที่อุตสาหกรรมและคลังสินค้า ร้อยละ 0.16 (43.72 ตารางกิโลเมตร) ของพื้นที่ศึกษา (ตารางที่ 2 และภาพที่ 5)

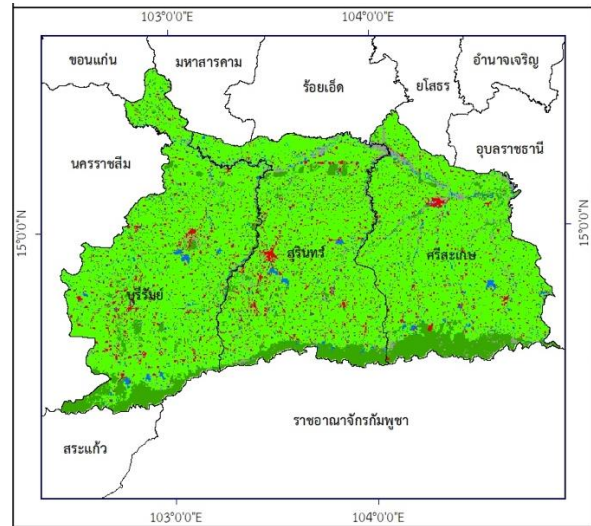
ตารางที่ 2 : แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้ ที่มา : การตีความจากภาพถ่ายดาวเทียม Landsat5 พ.ศ. 2545, พ.ศ. 2555 และ พ.ศ. 2560

ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	พ.ศ. 2545		พ.ศ. 2555		พ.ศ. 2560		อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)	
	ตร.กม.	ร้อยละ	ตร.กม.	ร้อยละ	ตร.กม.	ร้อยละ	พ.ศ. 2545-2555	พ.ศ. 2545-2560
U	797.94	2.93	1,669.25	6.12	1,756.47	6.44	10.92	8.01
I	0.75	0.0005	31.23	0.11	43.72	0.16	406.40	381.96
A	19,906.65	73.02	20,956.45	76.87	20,959.92	76.88	0.53	0.35
F	5,170.10	18.96	2,879.13	10.56	2,815.80	10.33	(-)4.43	(-)3.04
W	351.81	1.29	856.06	3.14	882.73	3.24	14.33	10.06
M	1,034.75	3.80	869.87	3.19	803.35	2.95	(-)1.59	(-)1.49
รวมทั้งสิ้น	27,261.99	100.00	27,261.99	100.00	27,261.99	100.00		

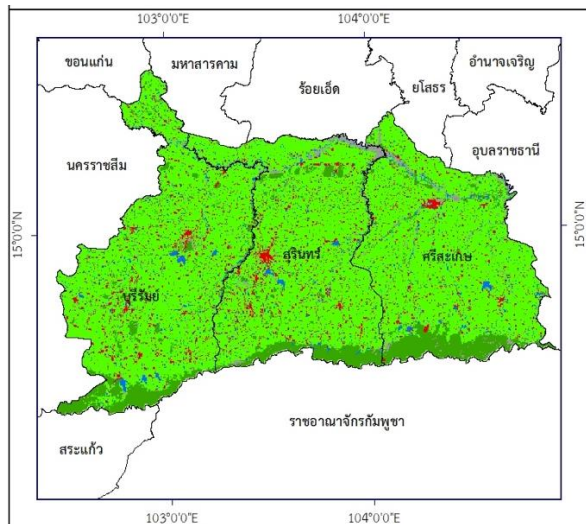
หมายเหตุ : U คือ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง I คือ พื้นที่อุตสาหกรรมและคลังสินค้า A คือ พื้นที่เกษตรกรรม F คือ พื้นที่ป่าไม้ W คือ พื้นที่แหล่งน้ำ และ M คือ พื้นที่อื่นๆs

ภาพที่ 3 การใช้ประโยชน์ที่ดินเมืองเศรษฐกิจชายแดน
อนุภูมิภาคอีสานใต้ พ.ศ. 2545

ภาพที่ 4 การใช้ประโยชน์ที่ดินเมืองเศรษฐกิจชายแดน
อนุภูมิภาคอีสานใต้ พ.ศ. 2555

ภาพที่ 5 การใช้ประโยชน์ที่ดินเมืองเศรษฐกิจชายแดน
อนุภูมิภาคอีสานใต้ พ.ศ. 2560

คำอธิบายสัญลักษณ์

ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

- เกษตรกรรม
- ป่าไม้
- ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง
- อุตสาหกรรม
- แหล่งน้ำ
- พื้นที่อื่นๆ
- ขอบเขตประเทศไทย

1:1,500,000

0 10 20 30 Kilometers

WGS 1984 UTM โซน 47

ที่มา : การตีความจากภาพถ่ายดาวเทียม Landsat5 พ.ศ. 2545, พ.ศ. 2555 และ พ.ศ. 2560

ดังนั้น ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2545 – พ.ศ. 2555) พบว่า พื้นที่อุตสาหกรรมและคลังสินค้า มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด โดยเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 406.40 ต่อปี พื้นที่แหล่งน้ำเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 14.33 ต่อปี พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง คิดเป็นร้อยละ 10.92 ต่อปี และพื้นที่เกษตรกรรมมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 0.53 ต่อปี ในขณะที่พื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.43 ต่อปี และพื้นที่อื่นๆ ลดลงคิดเป็นร้อยละ 1.59 ต่อปี ตามลำดับ และในระยะ 15 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2545-2560) มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงตลอด 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า พื้นที่อุตสาหกรรมและคลังสินค้า ยังคงมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด โดยเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 381.96 ต่อปี พื้นที่แหล่งน้ำเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 10.06 ต่อปี พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง คิดเป็นร้อยละ 8.01 ต่อปี และพื้นที่เกษตรกรรมมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 0.35 ต่อปี ในขณะที่พื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.04 ต่อปี และพื้นที่อื่นๆ ลดลงคิดเป็นร้อยละ 1.49 ต่อปี ตามลำดับ

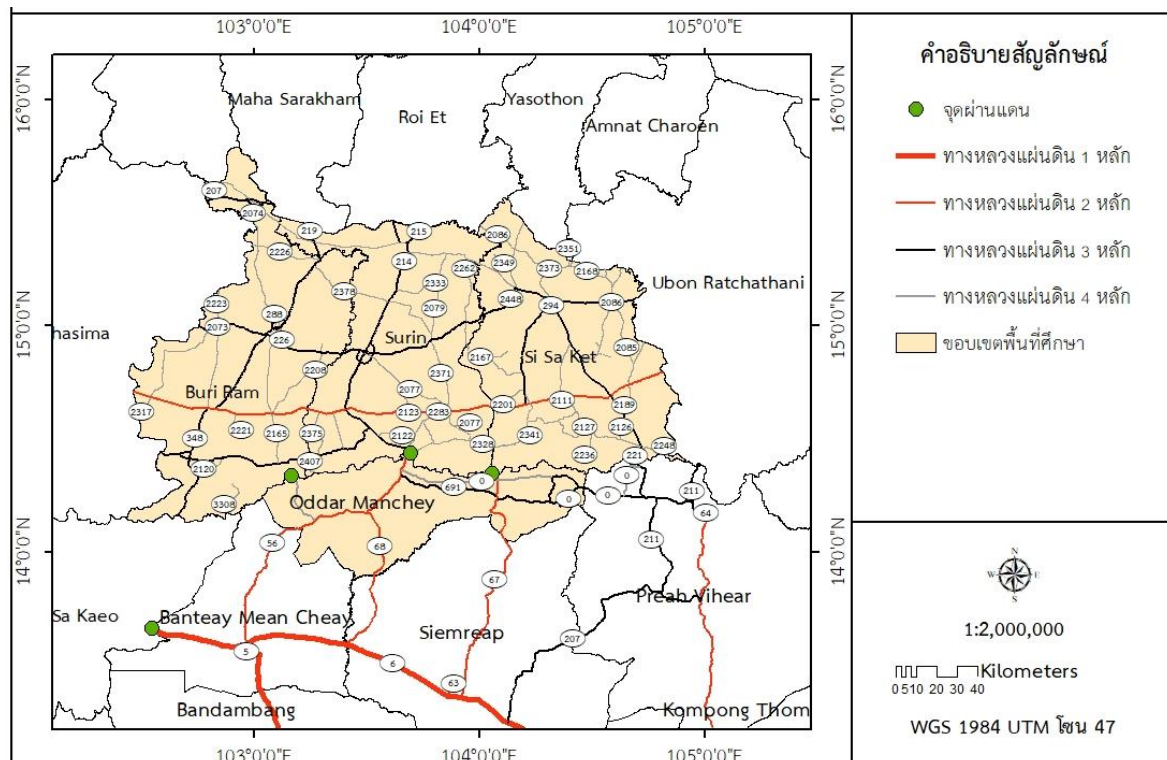
ทั้งนี้ การใช้ประโยชน์ที่ดินเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้ มักพบปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ และพื้นที่อื่นๆ เปลี่ยนสภาพเป็นพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่อุตสาหกรรมและคลังสินค้า พบการขยายตัวของพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว บริเวณจังหวัดบุรีรัมย์ พบในอำเภอเมือง อำเภอคูเมือง และอำเภอกระสัง ส่วนจังหวัดสุรินทร์ พบในอำเภอเมือง อำเภอชุมพลบุรี อำเภอจอมพระ และอำเภอบัวเขต และจังหวัดศรีสะเกษ พบในอำเภอเมือง และอำเภอภูสิงห์

2. ความสามารถในการเข้าถึงเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้กับราชอาณาจักรกัมพูชาด้วยโครงข่ายถนนในปัจจุบัน

ถนนหมายเลข 24 นับได้ว่าเป็นเส้นเลือดหลักของเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้ ใช้ประโยชน์สำหรับการเดินทางและการขนส่งสินค้า และยังเป็นถนนเชื่อมโยงภูมิภาคอาเซียนระหว่างประเทศไทยโดยผ่านถนนสายรองและสายย่อยของแต่ละจังหวัด ไปยังจังหวัดอุดรธานี ราชอาณาจักรกัมพูชา ได้อย่างสะดวก เพราะจังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดที่อยู่ตอนบนเหนือของราชอาณาจักรกัมพูชา วางตัวทอดยาวตามแนวตะวันตกและตะวันออก อยู่ด้านใต้ของอนุภูมิภาคอีสานใต้ของประเทศไทยทั้ง 3 จังหวัด (บุรีรัมย์-สุรินทร์-ศรีสะเกษ) จากอดีตถึงปัจจุบันด่านช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ยังคงเป็นช่องทางเชื่อมสู่จังหวัดอุดรธานีได้สะดวก ใช้ในการคมนาคมและขนส่งสินค้าจากประเทศไทยสู่ราชอาณาจักรกัมพูชา ผ่านจังหวัดอุดรธานีเชื่อมไปยังถนนหมายเลข 6 ดังนี้ (ภาพที่ 6)

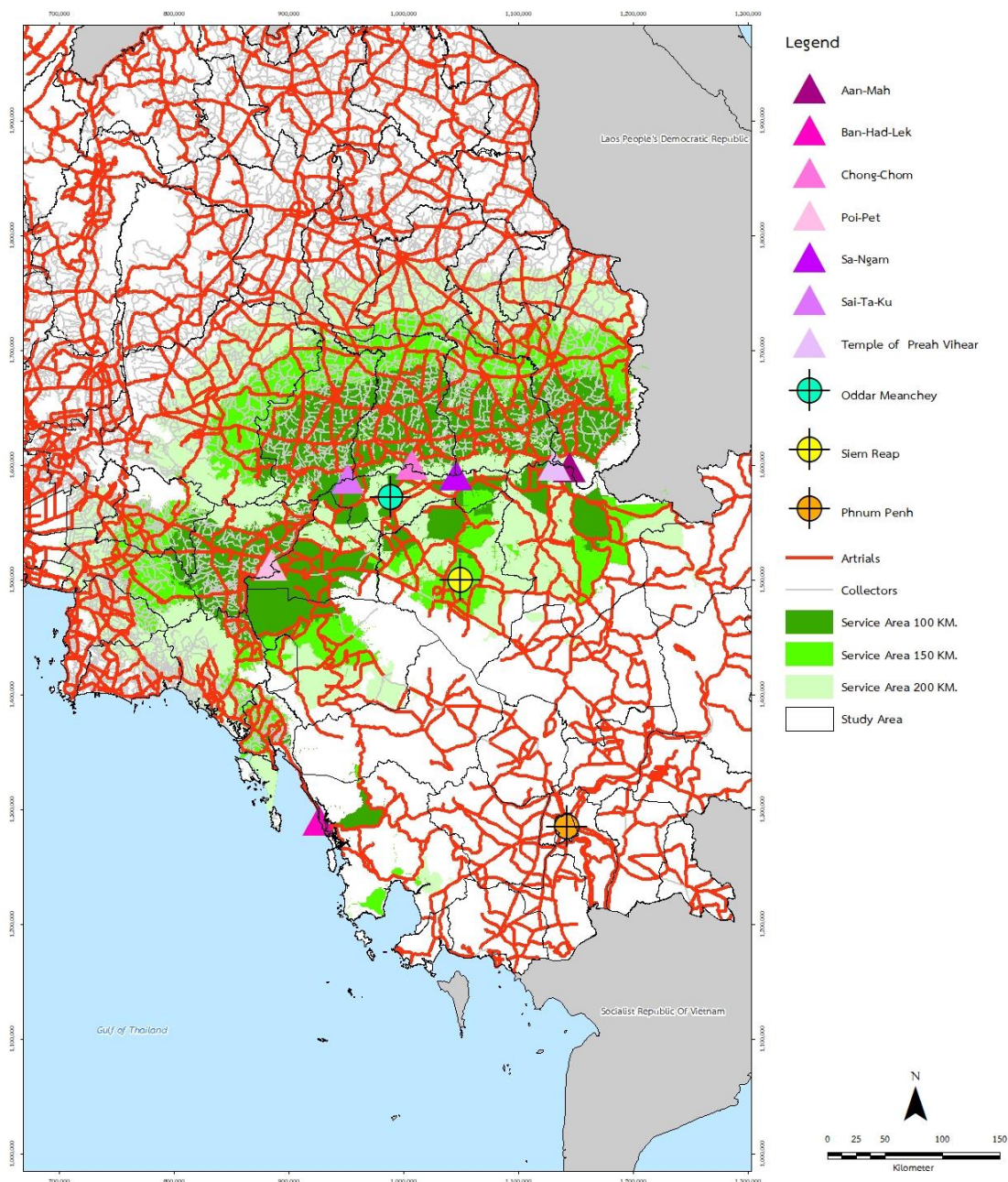
- การเชื่อมจุดผ่อนปรนการค้าชายแดนด้านช่องสายตะกู ตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ด้วยถนนหมายเลข 224 เชื่อมต่อไปยังถนนหมายเลข 2407 และเชื่อมเข้าสู่ถนนหมายเลข 56 ไปยังถนนหมายเลข 6 ของราชอาณาจักรกัมพูชา
- การเชื่อมโยงด่านถาวรด่านช่องจอม บ้านด่านพัฒนา ตำบลด่าน อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ด้วยถนนหมายเลข 214 เชื่อมต่อกับถนนหมายเลข 2122 และเชื่อมเข้าสู่ถนนหมายเลข 68 ไปยังถนนหมายเลข 6 ของราชอาณาจักรกัมพูชา
- การเชื่อมโยงด่านถาวรด่านช่องสะงำ ตำบลไพรพัฒนา อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้วยถนนหมายเลข 2201 และเชื่อมเข้าสู่ถนนหมายเลข 67 ไปยังถนนหมายเลข 6 ของราชอาณาจักรกัมพูชา

โดยถนนหมายเลข 6 ของราชอาณาจักรกัมพูชา นั้น ถูกกำหนดให้เป็นถนนระเบียงเศรษฐกิจใต้ (Southern Economic Corridor) ซึ่งเป็นถนนสายหลักของราชอาณาจักรกัมพูชา และใช้เป็นเส้นทางเพื่อเดินทางจากตะวันตกเฉียงเหนือลงสู่ตะวันออกเฉียงใต้ได้ โดยเส้นทางดังกล่าวสามารถเดินทางเข้าสู่เมืองสำคัญของราชอาณาจักรกัมพูชา คือ เมืองเสียมราฐ เมืองมรดกโลกทางประวัติศาสตร์ และกรุงพนมเปญ เมืองหลวงของราชอาณาจักรกัมพูชาได้

ภาพที่ 6 โครงข่ายคมนาคมเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้ กับราชอาณาจักรกัมพูชา ที่มา : การสำรวจภาคสนาม

และเมื่อนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) มาวิเคราะห์ความสามารถในการเข้าถึงเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้กับราชอาณาจักรกัมพูชาด้วยโครงข่ายถนนในปัจจุบัน กำหนดระยะทางจากด่านชายแดนตั้งแต่ 100 กิโลเมตร 150 กิโลเมตร และ 200 กิโลเมตร และเปรียบเทียบกับด่านชายแดนภาคตะวันออกของประเทศไทย พบว่า เมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้ สามารถเชื่อมโยงถึงเมืองเสียมราฐ ได้ในระยะไม่เกิน 150 กิโลเมตร ในขณะที่ด่านชายแดนภาคตะวันออกของไทยต้องใช้ระยะมากกว่า 200 กิโลเมตรในการเดินทางถึงเมืองเสียมราฐ (ภาพที่ 7)

ภาพที่ 6 ความสามารถในการเข้าถึงเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้กับราชอาณาจักรกัมพูชาด้วยโครงข่ายถนนในปัจจุบัน ที่มา : การสำรวจภาคสนาม และการวิเคราะห์ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS)

สรุปและอภิปรายผล

ประเทศไทยมีการค้าบริเวณชายแดนราชอาณาจักรกัมพูชาอย่างยาวนาน และทำรายได้ให้กับประเทศไทยอย่างมาก ซึ่งด่านชายแดนในภาคตะวันออกเชื่อมโยงการค้ากับราชอาณาจักรกัมพูชาขึ้น เป็นการค้าชายแดนผ่านด่านถาวรในจังหวัดตราด จันทบุรี และสระแก้ว (ปราจีนบุรีในอดีต) ส่วนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเชื่อมโยงการค้ากับราชอาณาจักรกัมพูชา ผ่านด่านในจังหวัดบุรีรัมย์-สุรินทร์-ศรีสะเกษ ประเทศไทยมีนโยบายเพิ่มระดับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เจรจาความร่วมมือเพื่อเพิ่มจุดผ่อนปรนการค้าชายแดนให้มากขึ้น และพยายามยกระดับด่านผ่อนปรนการค้าชายแดนให้เป็นด่านถาวร ประกอบกับผู้ประกอบการส่วนใหญ่ในเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้ สามารถสื่อสารภาษาราชการ

กัมพูชาได้ ทั้งนี้ ผลจากการยกระดับด้านชายแดนและความสามารถในการเข้าถึงเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้กับราชอาณาจักรกัมพูชาด้วยโครงข่ายถนนในปัจจุบัน ดังนี้

1. เกิดการผลักดันเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ในเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้ เพื่อให้คนจากราชอาณาจักรกัมพูชาเดินทางเข้ามาใช้บริการรักษาพยาบาลในประเทศไทยให้เพิ่มสูงขึ้น และยังสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้อีกทางหนึ่ง จัดได้ว่าเป็นการเพิ่มศักยภาพการค้าชายแดน สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของจังหวัดสุรินทร์ที่มีเศรษฐกิจกัมพูชาแทรกซึมตัวเต็มโรงพยาบาล (โพสท์ทูเดย์, 2559 : ออนไลน์)
2. เกิดการผลักดันเป็นศูนย์กลางการอบรมทักษะการโรงแรมในระดับ 4-5 ดาว ได้แก่ การให้บริการลูกค้า การใช้ภาษาและการสื่อสาร เพราะเป็นที่ต้องการเป็นอย่างมากในราชอาณาจักรกัมพูชา เพราะในราชอาณาจักรกัมพูชามีศูนย์อบรมเพื่อพัฒนาทักษะไม่กี่แห่ง สอดคล้องกับภัทรานิษฐ์ เอี่ยมศิริ (2562) นักวิเคราะห์เศรษฐกิจของธนาคารไทยพาณิชย์ เสนอให้มีการผลักดันอนุภูมิภาคอีสานใต้เป็นศูนย์กลางการอบรมและโรงแรม
3. เป็นการดึงดูดนักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้เกิดการกระจายตัวของระบบเศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาคและสร้างรายได้ให้กับเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้ ผลักดันให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษในลักษณะคลัสเตอร์เพื่อการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร สอดคล้องกับการขอจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปของอีสานล่าง (นิลา สิงห์ศิริ, 2558)
4. เกิดนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติของประเทศไทย เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกับราชอาณาจักรกัมพูชา ในลักษณะการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้-อารยธรรมขอม เป็นการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยกับแหล่งมรดกโลกเมืองเสียมราฐ
5. เกิดการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ร่วมกับราชอาณาจักรกัมพูชา เพื่อการเดินทางและการขนส่งสินค้าและเชื่อมโยงภูมิภาคอาเซียน

ข้อเสนอแนะ

เพื่อเป็นการรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จากการยกระดับด้านชายแดน ควรมีการเตรียมความพร้อมด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ควรมีการเตรียมความพร้อมดังนี้

1. สนับสนุนและส่งเสริมความสัมพันธ์การค้าระหว่างประเทศไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา โดยการสนับสนุนการพัฒนาแบบเมืองคู่แฝด เหมือนการพัฒนาเมืองคู่แฝดของประเทศไทยกับประเทศลาว หรือประเทศเมียนมา
2. จัดให้มีการวางผังเมืองเฉพาะบริเวณด้านชายแดนของเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้ เพื่อควบคุมการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณชายแดน รองรับการพัฒนาตัวของเมือง อุตสาหกรรม และระบบเศรษฐกิจ
3. ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการลงทุน การค้า การบริการ ให้กับผู้ประกอบการในเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้ ให้รู้ถึงกฎหมาย ระเบียบ ของทั้งในประเทศไทยและราชอาณาจักรกัมพูชาอย่างถูกต้อง
4. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและสร้างสนามบินในบริเวณจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อเป็นการขยายโครงข่ายการเชื่อมโยงระบบคมนาคมขนส่งระหว่างถนน-ราง-สนามบิน สำหรับการเดินทางและการขนส่ง เพราะหากประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษจำเป็นต้องใช้บริการสนามบินต้องเดินทางไปใช้บริการยังจังหวัดบุรีรัมย์หรืออุบลราชธานี แต่หากมีสนามบินในจังหวัดศรีสะเกษ จะเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้
5. ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงและสร้างถนนสายย่อยให้เกิดการเชื่อมโยงกับถนนสายหลักและสายรอง เพื่อให้เกิดความเป็นโครงข่ายในการเข้าถึงด้านชายแดนบริเวณเมืองเศรษฐกิจชายแดนอนุภูมิภาคอีสานใต้ เพื่อให้เกิดศักยภาพในการลงทุนและการให้บริการ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้ (เงินอุดหนุนจากรัฐบาล) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ 2561 และขอขอบคุณหน่วยงานที่อนุเคราะห์ข้อมูลทุกหน่วยงาน

เอกสารอ้างอิง

- กองความร่วมมือการค้าและการลงทุน. (2562). สถิติการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนของ
ประเทศไทย ปี 2560-2562 (มกราคม). กรุงเทพฯ : กรมการค้าต่างประเทศ. หน้า 31-35.
 นพรัตน์ กิ่งแก้ว. (2559). ‘ช่องจอม’ เงินสะพัดหลังเออีซี พื้นแนวคิดเขตศก.พิเศษกาบเชิง. โพสต์ทูเดย์.
 11 กุมภาพันธ์ 2559. สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/aec/trade/415413>
 นิลา สิงห์ศรี. (2558, พฤศจิกายน). อีสานล่างขอตึงเขตศก. พิเศษ กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป. โพสต์ทูเดย์.
 5 พฤศจิกายน 2558. สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/aec/news/432864>
 ปิยนุช ผิวเหลือง. (2560). วิเคราะห์ตลาดกัมพูชา ผ่านกูรูท้องถิ่น. โพสต์ทูเดย์. 8 พฤศจิกายน 2560 สืบค้นจาก
<https://www.posttoday.com/aec/trade/524084>
 ปิยาณี รุ่งรัตน์ธวัชชัย และยงยุทธ สถานพงษ์. (2553, สิงหาคม). ‘อีสานใต้’ จาก ‘ชายแดน’ สู่ ‘land Link’.
 นิตยสารผู้จัดการ 360 องศา. สิงหาคม 2553. สืบค้นจาก
<http://info.gotomanager.com/news/details.aspx?id=88340>
 พิกุล แก้วหาญ. (2559, พฤศจิกายน). เปิดด่านถาวรช่องสายตะกู บุกค้าชายแดนพุงพันล้าน. โพสต์ทูเดย์.
 21 พฤศจิกายน 2559 สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/aec/trade/466436>
 โพสต์ทูเดย์. (2562, กุมภาพันธ์). ขยายการค้าชายแดนกัมพูชา. 28 กุมภาพันธ์ 2562 สืบค้นจาก
<https://www.posttoday.com/aec/trade/581789>
 โพสต์ทูเดย์. (2560, กันยายน). จีนชีวเข้มปลงทุนกัมพูชาอัดเงิน 2 หมื่นล้านดอลลาร์. 26 กันยายน 2560. สืบค้นจาก
<https://www.posttoday.com/aec/news/516865>
 โพสต์ทูเดย์. (2559, ตุลาคม). เศรษฐกิจกัมพูชาแห่รักษาตัว เต็มโรงพยาบาลเมืองสุรินทร์. 14 ตุลาคม 2559. สืบค้นจาก
<https://www.posttoday.com/aec/news/460309>
 โพสต์ทูเดย์. (2559, พฤษภาคม). สุรินทร์ดัน ‘ศูนย์การแพทย์’ รับกัมพูชา. 19 พฤษภาคม 2559. สืบค้นจาก
<https://www.posttoday.com/aec/news/432864>
 ภัทรานิษฐ์ เอี่ยมศิริ. Training Center โรงแรม โอกาสของไทยในกัมพูชา. โพสต์ทูเดย์. 7 มีนาคม 2562
 สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/aec/news/582515>
 สุรัชย์ พิรักษา. (2559, กรกฎาคม). บัวแก้วลงพื้นที่สายตะกู เร่งยกระดับด่านถาวร. โพสต์ทูเดย์.
 6 กรกฎาคม 2559 สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/aec/trade/441566>
 เสริมพงษ์ ทองสัมฤทธิ์. (2558, พฤศจิกายน). ศรีสะเกษจัดระเบียบช่องสง่า ให้ อบต. เป็นเจ้าภาพบริหาร. โพสต์ทูเดย์.
 10 พฤศจิกายน 2558 สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/aec/news/398794>
 Municipality and Province Investment Information. (2012). **Oddar Meanchey Province.** Cambodia.

การประเมินสภาพการจราจรจากข้อมูลสื่อสังคม Traffic Condition Estimation from Social-based Data

อสมภรณ์ ลิทธิ¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีการรับรู้ทางสังคมที่มีความเชื่อมโยงกับการจราจรบนท้องถนน โดยอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์เหมืองข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจราจรจากผู้ใช้เครือข่ายสังคม (social network) ในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าวสามารถนำไปใช้สำหรับประเมินการจราจรเชิงพื้นที่ของข้อมูลสื่อสังคมออนไลน์ที่เชื่อมโยงกับระบบการคมนาคมขนส่งในปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นบนท้องถนน ได้แก่ ความสามารถในการเข้าถึง โครงสร้างพื้นฐาน การให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ระบบคมนาคมขนส่ง และการบริการที่มีความสำคัญ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนา แก้ไข และป้องกัน เพื่อลดจำนวนการเกิดอุบัติเหตุ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้รถใช้ถนนสามารถขับขี่และสัญจรในพื้นที่ได้อย่างปลอดภัย

คำสำคัญ: การจราจร เหมืองข้อมูล สื่อสังคม

Abstract

This research aims to analyze the estimation of traffic condition from the geo-tagged information in Bangkok, Thailand using data mining technique. The significant of the research are implementing VGI information with for transportation application, and using natural language processing method to mine traffic events. The check-in information is utilized using database management system, text mining and pattern analysis in order to refer traffic events which can be related connectivity, accessibility, infrastructure, internet network services provider, transportation and other important facilities. The contribution of this research could be the baseline to shows the relationship with user behaviour regarding transportation tracking using geographical of social media technology.

Keywords: Traffic conditions, Social sensing, Text mining

บทนำ

โลกในยุคโลกาภิวัตน์มีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีก่อให้เกิดสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารผ่านสื่อที่รวดเร็วและทันเหตุการณ์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุมทั่วโลกทำให้สามารถติดต่อกันได้อย่างไร้พรมแดน การพัฒนาเครื่องมือสื่อสารและการให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุมก่อให้เกิดความสะดวกในการดำเนินชีวิตประจำวันในยุคปัจจุบัน

เทคโนโลยีการรับรู้ทางสังคม (Social Network Service) เป็นบริการเครือข่ายสังคมออนไลน์บนเว็บไซต์ที่ให้ผู้คนทั่วโลกสามารถเข้ามาใช้บริการร่วมกันได้ กลุ่มคนเหล่านั้นสามารถทำความรู้จัก แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือเชื่อมโยงข้อมูล

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กิจกรรมความสนใจในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง บริการสังคมออนไลน์มักจะประกอบไปด้วย การส่งข้อความ ภาพ เสียง วิดีโอ เป็นต้น Social Network ยังเป็นรูปแบบการใช้ชีวิตแบบใหม่ที่สามารถจัดขีดจำกัดทางด้านเวลา ระยะทาง และงบประมาณต่างๆ จึงได้รับการตอบรับอย่างรวดเร็ว โดยมีจุดเด่น คือ ทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ สื่อสารได้หลากหลายรูปแบบ สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว เช่น ใช้ในกรณีฉุกเฉินหรือการเกิดอุบัติเหตุ การให้บริการนำทาง การให้บริการข้อมูลต่างๆ หรือทางด้านการจราจรและระบบขนส่ง ได้นำมาใช้เพื่อแบ่งปันข้อมูลการจราจร สภาพความแออัด อุบัติเหตุ และสภาพอากาศที่ส่งผลต่อการจราจร (Napong, 2011) หรือพูดคุยตอบคำถาม ทำให้สามารถสื่อสารระหว่างบุคคลอย่างเป็นสาธารณะ

ในงานวิจัยนี้ เป็นการนำข้อมูลจากการแบ่งปันแลกเปลี่ยนข้อมูลตนเอง ข้อมูลภาพ เสียง วิดีโอ และสถานที่ในรูปแบบของการระบุตำแหน่ง จากโปรแกรมประยุกต์ที่ให้กลุ่มคนเข้ามามีส่วนร่วมจากหลากหลายแหล่งข้อมูล (Crowdsourcing) ผ่านการเรียกใช้เอพีไอ (Application programming interface : API) ในด้านของแพลตฟอร์มเว็บ โปรแกรมโปรแกรมมิ่ง (Web programming platform) เช่น เอกซ์เอ็มแอลรุ่นที่ 5 (HTML5) เฟสบุ๊ค (Facebook) ฟลิคเกอร์ (Flickr) และทวิตเตอร์ (Twitter) ได้มีการสนับสนุนส่วนที่สนับสนุนการใช้งานสำหรับการบรรจุข้อมูลการระบุตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ (Geo-location) ในการได้มาซึ่งข้อมูลระบุตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ (Geotagged data) เข้าไปด้วย เทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยอำนวยความสะดวกให้เกิดการสร้างข้อมูลทางภูมิศาสตร์ขึ้นและกระจายข้อมูลได้ ซึ่งมีการนำเสนอข้อมูลที่มีความสัมพันธ์ของรูปแบบการดำเนินชีวิตในเชิงพื้นที่และเชิงเวลา โดยมุ่งเน้นไปที่ข้อมูลที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และไม่อยู่ในรูปของข้อมูลทางภูมิศาสตร์ เช่นข้อมูล ดัชนีถ้อยคำ (Hashtag) โดยงานวิจัยได้นำเสนอวิธีการคือวิธีในการสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาล้างข้อมูลเชิงพื้นที่โดยรวบรวมข้อมูล จัดเก็บข้อมูลและสร้างฐานข้อมูล จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการจราจร โดยใช้แบบจำลองเบย์ในการจำแนกเพื่อให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้นในการประเมินรูปแบบการจราจรประเภทต่างๆ ของผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์รวมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจราจรกับข้อมูลสื่อสังคมออนไลน์ในเชิงพื้นที่และเชิงเวลา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจราจรจากข้อมูลสื่อสังคม
2. วิเคราะห์เหมืองข้อความและประเมินการจราจรจากข้อมูลสื่อสังคม

สมมติฐานของการวิจัย

1. ระบบฐานข้อมูลการจราจรจากข้อมูลระบุตำแหน่งสื่อสังคม
2. แบบจำลองอัตโนมัติสามารถสกัดและจำแนกสภาพการจราจรจากข้อมูลตัวอักษรและข้อมูลระบุตำแหน่งสื่อสังคม และเป็นพื้นฐานสำหรับการวิจัยซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับการติดตามพฤติกรรมหรือกิจกรรมของมนุษย์ในปัจจุบันกับการใช้เทคโนโลยีสื่อทางสังคมในทางภูมิศาสตร์

ขอบเขตของการวิจัย

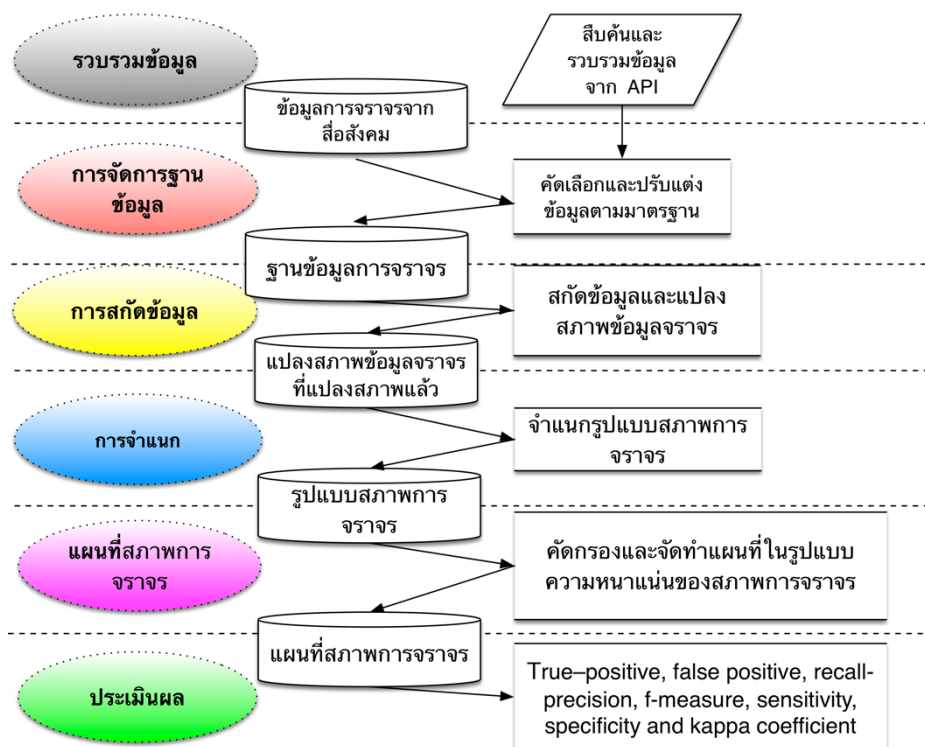
งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาในรูปแบบการจราจรบนท้องถนนของผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์บริเวณกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยมีการกำหนดขอบเขตการวิจัยใน 4 ลักษณะ คือ ขอบเขตเชิงพื้นที่ ขอบเขตเชิงเนื้อหา ขอบเขตเชิงระยะเวลา และขอบเขตด้านประชากร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตเชิงพื้นที่ พื้นที่ศึกษาครอบคลุมกรุงเทพมหานครบนถนนทางหลวง

2. ขอบเขตเชิงเนื้อหา ครอบคลุม 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ พัฒนาระบบฐานข้อมูลระบุตำแหน่งสื่อสังคมออนไลน์และพัฒนาแบบจำลองอัตโนมัติในการประเมินการจราจรบนท้องถนนของผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์
3. ขอบเขตเชิงระยะเวลา ระยะเวลาของการวิจัย คือ การระบุตำแหน่งผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พ.ศ. 2560
4. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่เป็นเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ การระบุตำแหน่งของผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์

กรอบความคิดที่ใช้วิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยนี้ เป็นการนำข้อมูลจากการแบ่งปันแลกเปลี่ยนข้อมูลตนเองจากข้อมูลทวิตเตอร์ (Twitter) ในการได้มาซึ่งข้อมูลระบุตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ (Geotagged data) มาใช้ในการประเมินสภาพการจราจรบนท้องถนน โดยใช้แบบจำลองเบย์ในการจำแนกประเภทของเหตุการณ์ เพื่อให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้นในการประเมินรูปแบบการจราจรประเภทต่างๆ ของผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์รวมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจราจรกับข้อมูลสื่อสังคมออนไลน์ในเชิงพื้นที่และเชิงเวลา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 วิธีดำเนินงานวิจัย

ทฤษฎีของเบย์ (bayes' theorem) เป็นการจำแนกแบบรู้จำประเภทหนึ่งที่สำคัญหลักการ ของความน่าจะเป็นแบบมีเงื่อนไข เข้ามาช่วยในการหาคำตอบของการจำแนกและประเมินประเภท ซึ่งการเรียนรู้ แบบเบย์ (bayesian learning) เป็นเทคนิคที่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น ตามกฎของเบย์ (bayes' Theorem) เพื่อหาสมมติฐานที่มีถูกต้องที่สุด ได้แก่ ความน่าจะเป็นก่อนหน้าสำหรับสมมติฐานหนึ่ง ๆ ที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน ร่วมกับข้อมูลจำนวน ในการนำเอาเทคโนโลยีทางด้านสื่อสังคมออนไลน์มาประยุกต์กับทฤษฎีของเบย์จะทำให้สามารถจำแนกประเภทของการดำรงชีวิตผ่านข้อมูลสื่อสังคมออนไลน์ที่มีความสัมพันธ์กันในเชิงพื้นที่และเชิงเวลา

ธนเดช และคณะ (2558) ได้ศึกษาการคำนวณสภาพการจราจรในเมืองใหญ่จากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ร่วมกับข้อมูลระบบนำทางต่างๆ เช่น Google Map, Longdo Map เพื่อช่วยให้ข้อมูลการจราจรมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยวิเคราะห์

ต้นแบบข้อมูลในรูปแบบการสังเคราะห์ประโยชน์จากโปรแกรม TLexs และใช้ HMM Model ในการบันทึกและวิเคราะห์พฤติกรรมข้อมูลเพื่อแปลงสภาพข้อมูลเหล่านี้ให้เป็นข้อมูลการจราจร

รังสรรค์ สุขชัยรังสรรค์ (2553) ได้ศึกษาค้นคว้าการวิเคราะห์ชั้นข้อมูลพร้อมจัดทำแผนที่ข้อมูล GIS (สารสนเทศภูมิศาสตร์) และแสดงบริเวณอันตรายตามช่วงพิจารณา ของทางหลวงหมายเลข 1 ตอน(เชียงใหม่ – แม่จัน) โดยทำการรวบรวมสถิติอุบัติเหตุบนทางหลวงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเก็บข้อมูลเพิ่มเติมประกอบด้วย ข้อมูลจุดเกิดอุบัติเหตุ ข้อมูลอุปกรณ์งานทาง ข้อมูลสายทาง ทำการเก็บข้อมูลเป็นระบบพิกัดควบคู่กับระบบกิโลเมตร ทำการถ่ายภาพด้วยกล้องดิจิตอลและบันทึกภาพเคลื่อนไหวจุดที่เกิดอุบัติเหตุรวมถึงภาพอุบัติเหตุใหญ่ที่เกิดขึ้นหลังจากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดแปลงเป็นข้อมูล GIS แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล GIS ในรูปแบบแผนที่ โดยการแบ่งลักษณะเป็นช่วงอันตราย(Black Section) และจุดอันตราย(Black Spot)

ภัทรสุดา วิชยพงศ์ (2554) ได้ศึกษาค้นคว้าการวิเคราะห์หาจุดเสี่ยงอันตรายของการเกิดอุบัติเหตุจราจรบนถนนสายหลักในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ควบคู่กับการประยุกต์ใช้ฐานข้อมูลในการวางแผนด้านความปลอดภัย และแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านอุบัติเหตุจราจร ผู้วิจัยได้ทบทวนวิธีการที่ใช้ในการกำหนดจุดอันตรายและได้เลือกใช้วิธี Rate Quality Control ในการกำหนดจุดอันตรายต่อการเกิดอุบัติเหตุเนื่องจากมีความเหมาะสมกับข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ โดยงานวิจัยนี้ได้พัฒนาระบบที่ช่วยในการวิเคราะห์หาจุดเสี่ยงอันตรายบนถนนในรูปแบบของเว็บไซต์ ASP.NET โดยประยุกต์ใช้ Microsoft Visual Studio 2010 C# Express เป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบและมีการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบฐานข้อมูลสารสนเทศด้วย Microsoft SQL Server 2005 Express เพื่อความสะดวกรวดเร็ว ง่ายต่อการบันทึก วิเคราะห์ และจัดเก็บข้อมูล ซึ่งแสดงผลจุดเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุในรูปแบบแผนที่อิเล็กทรอนิกส์โดยใช้ Google Map

วิธีดำเนินการวิจัย

1. พัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจราจรจากข้อมูลสื่อสังคม

งานวิจัยนี้รวบรวมข้อมูลโดยการสืบค้นข้อมูลจากเว็บเครือข่ายสังคม ทวิตเตอร์ ผ่านการเรียกใช้เอพียู (API) ของเว็บไซต์ ซึ่งคือ คำสั่ง (Code) ที่อนุญาตให้สามารถให้ผู้ให้บริการกับผู้ให้บริการสื่อสารระหว่างกันได้ โดยรวบรวมข้อมูลผ่านโปรแกรมรหัสเปิดอาร์ (R programming) เพื่อดึงข้อมูลสาธารณะจากผู้ใช้งานทั่วไปที่มีการอัปโหลดในสื่อสังคมออนไลน์โดยมีการพัฒนาโปรแกรมเพื่อทำการดึงข้อมูล ในรูปแบบของ Representational state transfer หรือ REST ซึ่งเป็นการดึงข้อมูลผ่าน URL ในลักษณะของการร้องขอข้อมูลตามเงื่อนไขที่กำหนดเพื่อให้ได้รับข้อมูลส่งกลับมายังอยู่ในรูปของ Extensible Markup Language หรือ XML ซึ่งเป็นรูปแบบเอกสารที่เป็นตัวอักษรและรองรับการเข้ารหัส (unicode) ภาษาไทย ซึ่งในปัจจุบันยังคงเป็นข้อจำกัดในการวิเคราะห์และประมวลผลธรรมชาติของภาษา ข้อมูล twitter ที่สืบค้นได้จะเรียกว่าข้อมูลของข้อมูล (Metadata) ซึ่งประกอบไปด้วยคุณลักษณะ วันและเวลาที่อัปโหลดข้อมูล (date and time) ชื่อผู้ใช้งาน (username) รหัสผู้ใช้งาน (Id) ภาษา (Language) แหล่งที่อัปโหลดข้อมูล (Source) และ ข้อความ (Text) ระบบบูรณาการฐานข้อมูลการจราจรนี้จะถูกพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบฐานข้อมูล เพื่อให้สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์และแปลงลักษณะข้อมูลในรูปแบบที่นำไปสู่การจำแนกประเภทสภาพการจราจรต่อไป

2. วิเคราะห์เหมืองข้อความและประเมินการจราจรจากข้อมูลสื่อสังคม

2.1 วิเคราะห์เหมืองข้อความ

การประมวลผลข้อความขั้นต้นคือการคัดเลือก กรอง และจัดการข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถนำไปหาความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการจราจร โดยใช้เทคนิคดังต่อไปนี้

1) การลบคำที่ไม่สำคัญหรือไม่เกี่ยวข้องกับการจราจร (stop words) ได้แก่ ตัวเลข ตัวอักษรภาษาอังกฤษ สัญลักษณ์ที่ไม่ใช่ตัวอักษร คำซ้ำต่างๆ

2) การตัดคำออกมาเป็นคำเดี่ยวๆ (tokenization) เพื่อแยกคำตามรูปคำหรือการอ่านออกเสียง สำหรับภาษาไทย เป็นภาษาที่ซับซ้อนเนื่องจากมีรูปแบบของคำที่ต่อเนื่อง ไม่มีการเว้นวรรคตามการอ่านหรือตามประโยค งานวิจัยนี้ได้ประยุกต์ใช้เทคนิคการตัดคำจากไลบรารี Thai Natural Language Processing (ThaiNLP) ซึ่งเป็นการสอนให้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เข้าใจภาษามนุษย์นั่นเอง ซึ่งนับว่าเป็นประเด็นที่ค่อนข้างซับซ้อนและท้าทายอย่างมาก

3) การจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล หลังจากที่ได้ตัดคำภาษาไทยออกเป็นกลุ่มคำหรือประโยคแล้ว ทำการวิเคราะห์ ความถี่ของคำที่พบและมีการกล่าวถึงข้อความนั้นบ่อยครั้ง เพื่อหาความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการสภาพการจราจรให้อยู่ในรูปแบบถุงของข้อมูล (bag of words) จัดลำดับข้อมูลและนำมาแสดงผลในรูปแบบของดัชนีถ้อยคำก้อนเมฆ (tagcloud) และ กราฟแสดงความถี่ของดัชนีถ้อยคำ (frequency of words)

2.2 การประเมินการจราจรจากเหมืองข้อมูล

ทฤษฎีของเบย์ (bayes' theorem) เป็นการจำแนกแบบรู้จำประเภทหนึ่งที่สำคัญหลักการ ของความน่าจะเป็นแบบ มีเงื่อนไข เข้ามาช่วยในการหาคำตอบของการจำแนกและประเมินประเภท ซึ่งการเรียนรู้ แบบเบย์ (bayesian learning) เป็น เทคนิคที่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น ตามกฎของเบย์ (bayes' Theorem) เพื่อหาสมมติฐานที่มีถูกต้องที่สุด ได้แก่ ความน่าจะเป็นก่อนหน้าสำหรับสมมติฐานหนึ่ง ๆ ที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน ร่วมกับข้อมูลจำนวน ในการนำเอาเทคโนโลยี ทางด้านสื่อสังคมออนไลน์มาประยุกต์กับทฤษฎีของเบย์จะทำให้สามารถจำแนกประเภทของการดำรงชีวิตผ่านข้อมูลสื่อสังคม ออนไลน์ที่มีความสัมพันธ์กันในเชิงพื้นที่และเชิงเวลา

ในการประเมินและคาดคะเนสภาพการจราจรและอุบัติเหตุ ผ่านรูปแบบกิจกรรมกิจกรรมต่างๆ ที่เผยแพร่จากสื่อ สังคมออนไลน์ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาพการจราจรบนท้องถนน โดยประยุกต์กฎของ Bayes เป็นการคำนวณความน่าจะเป็นในการประเมินสภาพการจราจรและอุบัติเหตุ $P(c|d)$ ในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจราจรและอุบัติเหตุ $P(c|d)$ จากข้อมูลสื่อสังคมออนไลน์จากฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่มีอยู่ (Asamaporn, 2016) ดังสมการ

$$P(c|d) = P(c) \frac{P(d|c)}{P(d)} .$$

ในการประเมินสภาพการจราจรจากตัวแปรซึ่งเป็นดัชนีถ้อยคำที่รวบรวมมาได้ เป็นตัวแปรที่ไม่ต่อเนื่อง โดยใช้ คุณสมบัติการปรับมาตราส่วนความกว้างเท่ากันของข้อมูลให้เท่ากัน เราแบ่งช่วงของแต่ละตัวแปรเป็น เพื่อนำไปคำนวณและ จัดกลุ่มประเภทสภาพการจราจรให้เป็นหมวดหมู่ตามความน่าจะเป็นของข้อมูล อย่างไรก็ตาม ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ และจำเป็นต้องใช้ตัวจำแนก Naive Bayes ในสร้างแบบจำลองการรู้จำ เพื่อให้ความถูกต้องในการจำแนกมากที่สุด

2.3. การตรวจสอบความถูกต้อง

การตรวจสอบความถูกต้องจะเป็นการประเมินโดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างในการกำหนดสภาพการจราจรซึ่งจะสามารถตรวจสอบผลการวิเคราะห์จากแบบจำลองได้อย่างมีประสิทธิภาพในการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยของโครงการวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วนคือการรวบรวมข้อมูลและจัดทำคลังฐานข้อมูล และวิเคราะห์เหมืองข้อความ และประเมินการจรรยาจรจากข้อมูลสื่อสังคม

1. การรวบรวมข้อมูลและจัดทำคลังฐานข้อมูล

การพัฒนาโปรแกรมเพื่อทำการดึงและจัดทำคลังฐานข้อมูล twitter ปี 2560 โดยมีผลลัพธ์ตัวอย่างในการดึงข้อมูล และถูกทำการจัดเก็บเป็นฐานข้อมูล ซึ่งมีชุดข้อมูลที่ผู้ใช้งานอัปโหลดทั้งสิ้นจำนวน 20,000 ชุดข้อมูลจากการสืบค้นคำที่เกี่ยวข้องกับการจรรยาจร เช่น “JS100radio” “fm91bkkpro” “อุบัติเหตุ” “รถติด” ซึ่งในคลังฐานข้อมูลที่สืบค้นได้ประกอบไปด้วยหมายเลข ชื่อผู้ใช้งาน วันและเวลาที่อัปโหลดข้อมูล ดัชนีถ้อยคำที่อธิบายความคิดเห็น และพิกัดแสดงตำแหน่งของข้อมูลนั้นดังภาพที่ 2

Created.At	From.User	From.User.Id	To.User	To.User.Id	Language	Source	Text
2/20/19 10:37 PM	กาน-วิ-ลา @	4.834389e+09	NA	-1	th	<a href="http://twitter.com/download/iphone" rel="n...	RT @fm91traffipro: เมื่อเวลา 21.51 น. ที่ผ่านมา เกิดเหตุ...
2/20/19 10:32 PM	♡FN♡	4.223536e+09	NA	-1	th	<a href="http://twitter.com/download/android" rel="n...	RT @fm91traffipro: ปก. จ.ลำปาง สาธารณภัย ราษฎร...
2/20/19 10:30 PM	♥ซุซึน♥	4.654320e+08	NA	-1	th	<a href="http://twitter.com/download/android" rel="n...	RT @fm91traffipro: เมื่อเวลา 21.51 น. ที่ผ่านมา เกิดเหตุ...
2/20/19 10:29 PM	FangZzz	1.309975e+09	NA	-1	th	<a href="http://twitter.com/download/android" rel="n...	RT @fm91traffipro: เมื่อเวลา 21.51 น. ที่ผ่านมา เกิดเหตุ...
2/20/19 10:29 PM	nothing left to hold	7.065149e+17	NA	-1	th	<a href="http://twitter.com/download/iphone" rel="n...	RT @fm91traffipro: วันที่ 20 ก.พ.62 เกิดเหตุชนกันโหด...
2/20/19 10:26 PM	Siwa_Tle	2.204207e+08	NA	-1	th	<a href="http://twitter.com/download/iphone" rel="n...	RT @fm91traffipro: เมื่อเวลา 21.51 น. ที่ผ่านมา เกิดเหตุ...
2/20/19 10:19 PM	invisible is nothing.	1.012002e+08	NA	-1	th	<a href="http://twitter.com/download/iphone" rel="n...	RT @fm91traffipro: เมื่อเวลา 21.51 น. ที่ผ่านมา เกิดเหตุ...
2/20/19 10:17 PM	มณเฑียร ชิมเล็ก	2.962359e+07	NA	-1	th	Twitter W...	RT @fm91traffipro: เมื่อเวลา 21.51 น. ที่ผ่านมา เกิดเหตุ...
2/20/19 10:17 PM	หมึกใจเข้มมวน	4.766332e+09	NA	-1	th	<a href="http://twitter.com/download/android" rel="n...	RT @fm91traffipro: เมื่อเวลา 21.51 น. ที่ผ่านมา เกิดเหตุ...
2/20/19 10:16 PM	KaDookKaDik	6.594794e+07	NA	-1	th	<a href="http://twitter.com/download/iphone" rel="n...	RT @fm91traffipro: เมื่อเวลา 21.51 น. ที่ผ่านมา เกิดเหตุ...
2/20/19 10:16 PM	mm13	1.080305e+08	NA	-1	th	T...	RT @fm91traffipro: เมื่อเวลา 21.51 น. ที่ผ่านมา เกิดเหตุ...
2/20/19 10:16 PM	Big wasabi	8.005280e+17	NA	-1	th	<a href="http://twitter.com/download/android" rel="n...	RT @fm91traffipro: เมื่อเวลา 21.51 น. ที่ผ่านมา เกิดเหตุ...
2/20/19 10:16 PM	Patcha	9.346317e+17	NA	-1	th	<a href="http://twitter.com/download/android" rel="n...	RT @fm91traffipro: เมื่อเวลา 21.51 น. ที่ผ่านมา เกิดเหตุ...

ภาพที่ 2 ตัวอย่างการรวบรวมข้อมูล

2. การวิเคราะห์เหมืองข้อความ

เทคนิคการประมวลผลข้อความจากดัชนีถ้อยคำ ประกอบไปด้วยขั้นตอน การเลือกข้อมูล การกรองข้อมูล และการจัดลำดับข้อมูล ให้อยู่ในรูปแบบคลังฐานข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์

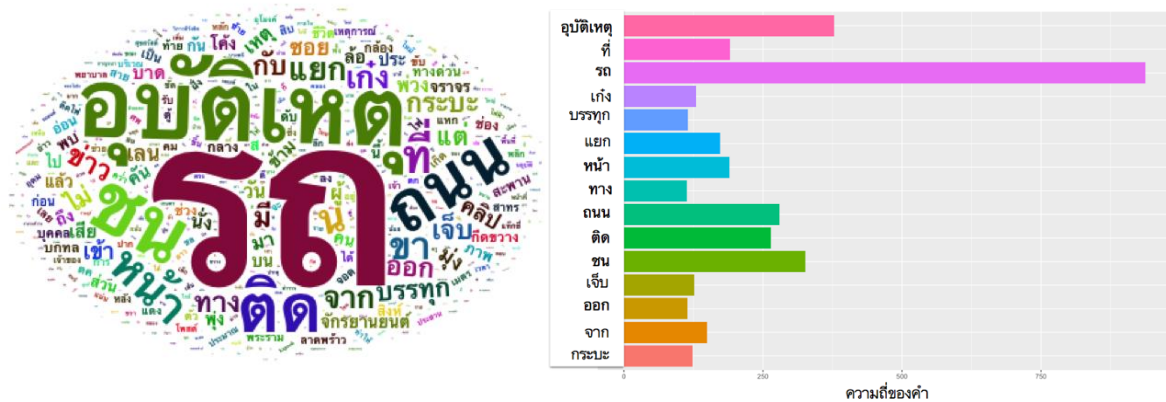
1) การลบคำที่ไม่สำคัญหรือไม่เกี่ยวข้องกับการจรรยาจร (stop words) ได้แก่ ตัวเลข ตัวอักษรภาษาอังกฤษ สัญลักษณ์ที่ไม่ใช่ตัวอักษร คำซ้ำต่างๆ

2) การตัดคำออกมาเป็นคำเดี่ยวๆ (tokenization) เพื่อแยกคำตามรูปคำหรือการอ่านออกเสียง สำหรับภาษาไทยเป็นภาษาที่ซับซ้อนเนื่องจากมีรูปแบบของคำที่ต่อเนื่อง ดังภาพที่ 3

ID	Words
1	"ระยะไกล" ทยอยเดินทางกลับ!! อ.มิตรภาพ - อ.เอเชีย ปริมาณรถเริ่มหนาแน่น
2	รพม. เบี่ยงช่องทางจราจร 2 จุด บนถ.พรมม9 และถ.รัชดาภิเษก ตั้งแต่วันที่ 10 ม.ค.61 เป็นต้นไป
3	วังกันแวน!! ไฟไหม้รถตู้ยูนได หน้า โรงแรมรัตนโกสินทร์ อ.ราชดำเนิน เสียหายทั้งคัน
4	วังกันแวน!! ไฟไหม้รถตู้ยูนได หน้า โรงแรมรัตนโกสินทร์ อ.ราชดำเนิน เสียหายทั้งคัน
5	รถบัสขจรบรรทุกตรอกกลาง อ.มิตรภาพ ช่วงกลางดง การจราจรติดขัดกว่า 10 กม. ท้ายแถวฟาร์มโชคชัย
6	"พบเพลิงไหม้รถบรรทุก ไม่แน่ใจมีใครบาดเจ็บอยู่ภายในหรือไม่? เจอรถบรรทุกไฟไหม้ไป!! แล้วแจ้ง #SOSI ขอรถดับเพลิง!"
7	สาวออฟฟิศเป็นลม! ขับรถต่อไม่ไหว ต้องจอดตรึงถนนขอความช่วยเหลือ #SOSI
8	ฝนตกหนักหน้าหนาวทั่วกทม. น้ำท่วมขังบนถนนหลายสาย การจราจรติดขัดหนัก คนกรุงไม่หันหลังรับมือไม่ทัน
9	รถบัสรับส่งนักเรียน เสียหายหนักข้างทาง เส้นทางน้ำตกเจ็ดสาวน้อย จ.สระบุรี
10	18! ล้อชนกันรุนแรง!! บนถ.เพชรเกษม อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี
11	รถสองแถวตกเขา!! ที่ภูทับเบิก จ.เพชรบูรณ์ บาดเจ็บ 5 คน
12	รถบรรทุกชนท้ายรถทัวร์!! เสียชีวิตติดภายใน 2 คน บนถ.พหลโยธิน ที่ตรงข้าม ม.มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
13	ไฟไหม้รถเก๋งหวัดตึงคัน บน อ.ลาดพร้าว ตรงข้ามที่ทำการไปรษณีย์ฯ
14	รถกระบะถูกคนร้ายขับรถประบั้งกลางถนนพหลโยธิน ช่วงนวนคร ชายคนขับเสียชีวิต
15	รถทัวร์พลิกตะแคง!! บนทางหลวงหมายเลข226 จ.สุรินทร์ บาดเจ็บ 19 คน
16	ปิ๊กอัพชนพระสงฆ์ มรณภาพ 1 รูป บนถ.สายเอเชีย ช่วงกม.151 จ.อ่างทอง
17	รถทัวร์ชนนักท่องเที่ยวจีน ตกจากเนินจอดรถเชิงทางขึ้นพระธาตุดอยสุเทพ จ.เชียงใหม่ มีผู้บาดเจ็บหลายคน

ภาพที่ 3 ตัวอย่างการตัดคำ

3) การนำข้อมูล twitter มาวิเคราะห์ความถี่ของคำที่เกิดขึ้นในรูปแบบถุงของข้อมูล (bag of words) และแสดงผลผ่านดัชนีถ้อยคำก้อนเมฆ (tagcloud) และการวิเคราะห์จำนวนความถี่ของข้อความ (frequency of words) ดังภาพที่ 4 พบว่า คำที่นิยมใช้ในการบรรยายคือ รถ อุบัติเหตุ ชน ถนน ติด กระบะ บรรทุก เจ็บ ขาเข้า ขาออก รถจักรยานยนต์ เป็นต้น จะเห็นได้ว่า คำเหล่านี้มาจากการที่ผู้ใช้งานเป็นผู้เผยแพร่ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสภาพการจราจรที่เกิดขึ้นอย่างมาก

ภาพที่ 4 ดัชนีถ้อยคำก้อนเมฆ (tagcloud) และการวิเคราะห์จำนวนความถี่ของข้อความ

4) กฎของการหาความสัมพันธ์ (Association Rule Mining: ARM) ในงานวิจัยนี้ค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อความ twitter จากข้อมูลการระบุตำแหน่ง ซึ่งกำหนดให้เงื่อนไขกฎของความสัมพันธ์คือ กลุ่มดัชนีถ้อยคำสำคัญ (K) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ กลุ่มดัชนีถ้อยคำต่างๆ (k) ที่เกี่ยวข้องกับดัชนีถ้อยคำสำคัญ การประเมินค่าของกฎจะใช้ค่าความเชื่อมั่น (confidence) ของข้อมูลที่มีเงื่อนไขและผลลัพธ์สอดคล้องตามกฎของความสัมพันธ์ จากผลการประมวลผลข้อความในการจัดอันดับและวิเคราะห์ข้อความดัชนีถ้อยคำที่พบว่า กลุ่มดัชนีถ้อยคำสำคัญ (K) จะถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ ประเภทที่เกี่ยวข้องกับสภาพจราจรและประเภทอื่นๆ ซึ่งสามารถเขียนตัวอย่างกฎความสัมพันธ์และแสดงค่าความเชื่อมั่นได้ ตารางที่ 1 แสดงตัวอย่างค่าความเชื่อมั่นจากกฎของการหาความสัมพันธ์

อุบัติเหตุ	ความเชื่อมั่น	บาดเจ็บ	ความเชื่อมั่น	รถนั่งส่วนบุคคล	ความเชื่อมั่น	ชน	ความเชื่อมั่น
คมชัดเล็ก	0.24	อุบัติเหตุ	0.64	ชนกับ	0.55	hotcilp	0.89
คลิปกล้องวงจรปิด	0.21	ปอดเด็กตั้ง	0.64	ถนนหทัยราษฎร์	0.48	รวมคลิป	0.8
ขอบคุณข่าว							
ภาพจากกล้องวงจรปิด	0.21	ชนกับรถแท็กซี่	0.59	รถไม่ป่วน	0.48	คลิปกล้องวงจรปิดขอบคุณข่าว	0.77
รวมคลิป	0.2	เลนซ้าย	0.59	รถชะลอตัว	0.48	ภาพจากกล้องวงจรปิด	0.77

อุบัติเหตุ	ความ เชื่อมั่น	บาดเจ็บ	ความ เชื่อมั่น	รถนั่งส่วนบุคคล	ความ เชื่อมั่น	ชน	ความ เชื่อมั่น
cctv	0.18	ประสาน	0.41	เยื้องหทัยราษฎร์ ซอยกิตติขวงเลน กลาง	0.48	cctv	0.54
ย่างสดศพ	0.17	ก่อนถึงแยกทองหล่อ เหนือเมตร	0.41	กิตติขวงเลนขวา	0.46	ซื้อทัวร์	0.45
hotcilp	0.17	ถนนเพชรบุรี	0.41	บก	0.39	พ่วงบรรทุกตู้ คอนเทนเนอร์	0.45
เสียชีวิตแล้ว	0.16	กิตติขวงเลนขวา	0.41	ขาเข้า	0.34	cctv คลิป อุบัติเหตุ	0.45
คลิป	0.15	ปากซอยเพิ่มสิน อุบัติเหตุ	0.41	ถนนบรมราชชนนี	0.34	ขอบคุณ	0.45
ข่าวภูมิภาค	0.14	รถจักรยานยนต์คันชน กัน	0.41	ปากซอยบรมราช ชนนีรถกระบะ	0.34	อุบัติเหตุภาพ จากกล้องวงจร ปิด	0.45
ชน	0.14	รถจักรยานยนต์	0.33	รวมคัน	0.34	คลิป	0.4
ข่าวอาชญากรรม	0.14	ชนกับรถจักรยานยนต์	0.33	ตรงข้ามร้านเจ้เล้ง	0.28	ซึ่ง	0.25
หลังขับเก่งชนท้าย กระบะไฟไหม้	0.14	รถประจำทาง	0.33	ลงจากสะพานข้าม คลองบางกอกน้อย เมตร	0.28	คลิปกล้องวงจร ปิด	0.22
เศร้าอมหิตล	0.14	กิตติขวงเลน	0.29	ก่อนถึงใต้ทางด่วน งามวงศ์วาน	0.28	อุบัติเหตุ	0.14

3. การประเมินสภาพการจราจรโดยแบบจำลองเบย์

ในการประเมินสภาพการจราจรจากตัวแปรซึ่งเป็นดัชนีถ้อยคำที่รวบรวมมาได้ เป็นตัวแปรที่ไม่ต่อเนื่อง โดยใช้คุณลักษณะการปรับมาตราส่วนความกว้างเท่ากันของข้อมูลให้เท่ากัน แบ่งช่วงของแต่ละตัวแปรเป็น เพื่อนำไปคำนวณและจัดกลุ่มประเภทสภาพการจราจรให้เป็นหมวดหมู่ตามความน่าจะเป็นของข้อมูล อย่างไรก็ตาม ในการประมาณค่าพารามิเตอร์และจำเป็นต้องใช้ตัวจำแนก Naive Bayes ในสร้างแบบจำลองการรู้จำ เพื่อให้ความถูกต้องในการจำแนกมากที่สุด โดยกำหนดประเภทการประเมินทั้งหมด 2 ประเภทคือ ประเภทที่เกี่ยวข้องกับการจราจรและประเภทอื่นๆ ผลการวิจัยพบว่า การประเมินสภาพการจราจรจากข้อมูลสื่อสังคมออนไลน์ทวีตเตอร์มีความถูกต้องสูงมากคิดเป็น ร้อยละ 97.50 เนื่องจากการเรียนรู้จากความน่าจะเป็นของคำที่พบบ่อยในข้อความซึ่งมีความบังชี้ชัดเจนเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้นๆ ดังภาพที่ 5

	true Traffic	true Normal	class precision
pred. Traffic	31	1	96.88%
pred. Normal	0	10	100.00%
class recall	100.00%	90.91%	

ภาพที่ 5 ความถูกต้องจากการประเมินสภาพจราจรจากแบบจำลอง Bayes

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เหมืองดัชนีข้อมูลเชิงตำแหน่งผ่านสื่อสังคมออนไลน์กรณีศึกษาแพลตฟอร์ม twitter โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ขั้นตอนหลักได้แก่ การพัฒนาคลังฐานข้อมูลและการวิเคราะห์เหมืองดัชนีถ้อยคำเพื่อหาความสัมพันธ์ของข้อมูลจราจร เทคนิคการวิเคราะห์เหมืองดัชนีถ้อยคำประกอบไปด้วย 1) ประมวลผลข้อความจากคลังฐานข้อความ ได้แก่ การเลือกคุณลักษณะของข้อมูล การกรองข้อมูลและการจัดลำดับสำคัญของข้อมูล เพื่อนำมา 2) วิเคราะห์เหมืองดัชนีถ้อยคำ โดย กฎของการหาความสัมพันธ์ (Association Rule Mining) และการประเมินสภาพจราจรจากแบบจำลองความน่าจะเป็น Bayes ผลการวิจัยพบว่าในคลังฐานข้อมูลที่สืบค้นได้ประกอบไปด้วย หมายเลข ชื่อผู้ใช้งาน วัน และเวลาที่อัปโหลดข้อมูล ดัชนีถ้อยคำที่อธิบายความคิดเห็น และพิกัดแสดงตำแหน่งของข้อมูลซึ่งลักษณะข้อความที่มีการบรรยายร่วมกับการระบุตัวตนในแต่ละสถานที่ จากผลการประมวลผลข้อความในการจัดอันดับและวิเคราะห์ข้อความดัชนีถ้อยคำพบว่า กลุ่มดัชนีถ้อยคำสำคัญ (K) จะถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ ประเภทที่เกี่ยวข้องกับสภาพจราจรและประเภทอื่นๆ ซึ่งคำที่นิยมในแสดงความคิดเห็นคือ รถ อุบัติเหตุ ชน ถนน ติด กระบะ บรรทุก เจ็บ ขาเข้า ขาออก รถจักรยานยนต์ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าคำเหล่านี้มาจากการที่ผู้ใช้งานเป็นผู้เผยแพร่ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสภาพการจราจร ซึ่งเมื่อพิจารณาร่วมกับผลการจัดกลุ่มข้อมูล ค่าความเชื่อมั่นจากกฎของความสัมพันธ์จากดัชนีถ้อยคำสำคัญ และแผนที่ความหนาแน่นของข้อมูลระบุตำแหน่ง (heatmap) เชิงพื้นที่ มีความสอดคล้องกับสภาพการจราจร ในส่วนของการประเมินสภาพการจราจรจากข้อมูลสื่อสังคมออนไลน์ทวีตเตอร์มีความถูกต้องสูงมากคิดเป็น ร้อยละ 97.50 เนื่องจากการเรียนรู้จากความน่าจะเป็นของคำที่พบบ่อยในข้อความซึ่งมีความบ่งชี้ชัดเจนเกี่ยวกับสภาพการจราจรเช่นกัน จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมหรือลักษณะการใช้งาน twitter มีความสอดคล้องกันอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงข้อความที่สื่อถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ณ สถานที่นั้นๆ อีกด้วย เช่น รถติด อุบัติเหตุ ไฟไหม้ สถานที่เกิดเหตุ และความคิดเห็นต่อเหตุการณ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าการวิเคราะห์เหมืองข้อความจากข้อมูลสื่อสังคมออนไลน์ สามารถนำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลตัวอักษร รูปภาพ ที่มีการแบ่งปันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่มีการระบุตำแหน่งอื่น ๆ ได้แก่ flickr instagram foursquare Panoramio หรือ openstreet view และการใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์อื่น ๆ เช่นการเรียนรู้จำและจำแนกประเภทของข้อมูลขั้นสูงจากปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligent) ทำให้สามารถสะท้อนพฤติกรรมของการใช้งานและช่วยความคิดเห็น ซึ่งจะช่วยส่งเสริมในการวางแผน พัฒนา ทั้งในด้านธุรกิจ การท่องเที่ยว การคมนาคม และโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ รวมไปถึงการประยุกต์ในด้านการรายงานเหตุการณ์ การเตือนภัยและการเฝ้าระวัง เช่นสภาพการจราจร การเกิดอุบัติเหตุ หรือภัยพิบัติต่างๆ ในเชิงพื้นที่ให้ดียิ่งขึ้น การใช้เทคโนโลยีสื่อสังคมสำหรับภูมิสารสนเทศศาสตร์ เป็นเทคโนโลยีที่น่าสนใจอีกทางเลือกหนึ่ง เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการรับรู้ทางสังคม จากการได้มาซึ่งข้อมูลสาธารณะซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการใช้งานและวางแผนเชิงพื้นที่ในอนาคตได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ 2561

เอกสารอ้างอิง

- ชนเดช บุญวราพงศ์, สุภกิจ นุตยะกุล (2558). **การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อคำนวณสภาพการจราจรในเมืองใหญ่**. คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังฯ กรุงเทพฯ, Vol 4, No 2.
- พงศ์กร จันทราช. (2550). **การจัดการฐานข้อมูล**. เอกสารประกอบการสอน รายวิชาการระบบฐานข้อมูล, ภาควิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ : มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.
- พิชิต วิจิตรบุญยรักษ์. (2553). **สื่อสังคมออนไลน์: สื่อแห่งอนาคต**. ค้นเมื่อ 23 กันยายน 2559, จาก <http://www.bu.ac.th>.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2556). **สื่อสังคม**. ค้นเมื่อ 23 กันยายน 2559, จาก <http://www.royin.go.th>.
- รังสรรค์ สุขชัยรังสรรค์ (2553) **การวิเคราะห์ชั้นข้อมูลพร้อมจัดทำแผนที่ข้อมูล GIS (สารสนเทศภูมิศาสตร์) และแสดงบริเวณอันตรายตามช่วงพิจารณา ของทางหลวงหมายเลข 1 ตอน (เชียงราย – แม่จัน)**.
- ภัทรสุดา วิชัยพงศ์ (2554) **การพัฒนานาฬิกาอุบัติเหตุโดยการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการระบุจุดเสี่ยงอันตรายบนถนน : กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์, สาขาวิศวกรรมขนส่ง สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- Wanichayapong, N., W. Pruthipunyaskul, W. Pattara-Atikom et al. (2011). **Social-based traffic information extraction and classification**. Paper presented at the ITS Telecommunications (ITST), 2011 11th International Conference On, pp.107-112.
- Sitthi, Asamaporn; Nagai, Masahiko; Dailey, Matthew; Ninsawat, Sarawut. (2016). **Exploring Land Use and Land Cover of Geotagged Social-Sensing Images Using Naive Bayes Classifier**. Sustainability 8, no. 9: 921.